

آزمون

کارنامه رتبه‌های بهرتر

رتبه‌های ا تا ۳۰۰۰

جزوه

فیلم

مشاوره

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایه دوازدهم

$\frac{6}{8}$ نیم سال اول دوازدهم

$\frac{1}{5}$ پایه دهم

ویژه کنکوری های ۱۴۰۵

دفترچه شماره ۱

پنجشنبه ۱۳ آذرماه ۱۴۰۴

ملاحظات	مدت زمان پاسخ گویی	شماره سؤال		تعداد سؤال	ماده امتحانی	ردیف
		تا	از			
۷۰ سؤال ۷۵ دقیقه	۳۰ دقیقه	۲۰	۱	۲۰	ریاضی	۱
	۲۵ دقیقه	۴۵	۲۱	۲۵	زبان و ادبیات فارسی	۲
	۱۲ دقیقه	۶۰	۴۶	۱۵	علوم اجتماعی	۳
	۸ دقیقه	۷۰	۶۱	۱۰	روان شناسی	۴

برای شباهت حداکثری به کنکور، صفحه آرای، فونت و حتی اندازه متن در تمامی آزمون های ماز، کاملاً یکسان با استاندارد دفترچه های کنکور در نظر گرفته می شود.

بودجه بندی دروس این آزمون

روان شناسی	علوم اجتماعی	زبان و ادبیات فارسی	ریاضی
جامعه‌شناسی ۳	جامعه‌شناسی ۱	علوم و فنون ادبی ۳	ریاضی و آمار ۳
حافظه و علل فراموشی صفحه‌های ۸۸ تا ۱۱۱	درس‌های اول تا چهارم صفحه‌های ۴۱ تا ۲۴	فصل یکم، فصل دوم سبک‌شناسی قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری) اختیارات شاعری (۱): زبانی صفحه‌های ۱۰ تا ۵۶	شمارش احتمال چرخه آمار در حل مسائل صفحه‌های ۴۴ تا ۴۱
جامعه‌شناسی ۱	جامعه‌شناسی ۱	علوم و فنون ادبی ۱	ریاضی و آمار ۲
هویت (هویت ایرانی ۱، ۲، ۳ و ۴) صفحه‌های ۱۰۸ تا ۱۴۲	فصل چهارم (درس‌های ۱۰ تا ۱۲) + کارگاه تحلیل فصل چهارم صفحه‌های ۷۹ تا ۱۰۷	تابع (توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همنانی) صفحه‌های ۲۱ تا ۳۳	سهم در کنکور: ۳ سؤال
سهم در کنکور: ۲ سؤال	سهم در کنکور: ۶ سؤال	سهم در کنکور: ۱۰ سؤال	سهم در کنکور: ۳ سؤال

استراتژی و هدف گذاری با ماز در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نیم سال اول: ۷ آزمون در ۱۰۰ روز تحصیلی مفید برای تسلط کامل بر مباحث نیم سال اول / شروع حرکت و یادگیری استفاده از ماشین پیشرفت ماز

۱- شروع مسیر؛ آرامش و هماهنگی: دو مرحله آزمون پوششی؛ فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت ماز و ورود به مسیر حرفه ای کنکوری‌ها (فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت)

۲- چالش استمرار؛ پیگیری و استقامت: ۴ مرحله آزمون برای تکمیل نیم سال اول دوازدهم + مباحث پایه دهم ✓ در این مراحل دانش آموزان با پشتکار با حفظ استمرار خود در آزمون‌ها، فاصله خود را از رقبای بیشتر می‌کنند. (زمان تسلط کامل بر نیم سال اول دوازدهم + دهم)

۳- جمع بندی پایان نیم سال: یک مرحله آزمون جمع بندی نیم سال اول بعد از امتحانات ترم اول و تکمیل یادگیری نیم سال اول + مرور و جمع بندی (ایستگاه جمع بندی و جبران)

۶- اگر تابع $g(x) = (a-b)x^2 + (2b-1)x + \frac{6}{ab}$ ثابت باشد، حاصل $g(100)$ کدام است؟

- ۸ (۱) ۱۲ (۲) ۲۴ (۳) ۲۸ (۴)

۷- نقطه $A(m^2 - m - 3, 2m + 1)$ روی نیمساز ربع اول و سوم قرار دارد. مجموع مربعات جواب‌های m کدام است؟

- ۱۶ (۱) ۱۷ (۲) ۲۵ (۳) ۳۶ (۴)

۸- نمودار تابع همانی با دامنه $\{x > 0\}$ با محور x ها و خط $x=6$ چه مساحتی ایجاد می‌کند؟

- ۱۸ (۱) ۲۶ (۲) ۲۵ (۳) ۳۶ (۴)

۹- می‌خواهیم تابع چندضابطه‌ای $C(x)$ را به شکل یک تابع دو ضابطه‌ای بنویسیم به طوری که $f(x)$ خطی است. حاصل $f(380)$ کدام است؟ (x عددی طبیعی است.)

$$C(x) = \begin{cases} 1 & 0 \leq x \leq 8 \\ 50 & x = 9 \\ 100 & x = 10 \\ 150 & x = 11 \\ 200 & x = 12 \\ \vdots & \vdots \end{cases} \Leftrightarrow C(x) = \begin{cases} 1 & 0 \leq x \leq 8 \\ f(x) & x \geq 9 \end{cases}$$

۲۰۷۰۰ (۴) ۲۰۰۰۰ (۳) ۱۸۶۰۰ (۲) ۱۸۰۰۰ (۱)

۱۰- اگر تابع $f(x) = \frac{mx^2 - (n-2)x + k^2 - 4}{x+3}$ همانی باشد، مقدار $\frac{m+|k|}{n}$ کدام است؟

- ۲ (۱) -۲ (۲) ۳ (۳) -۳ (۴)

۱۱- کدام رابطه، همواره درست است؟ (P نماد تبدیل و C نماد ترکیب است.)

$P(2n, 2n) = 2 \times n!$ (۲) $\frac{n!}{(n+1)!} = n+1$ (۱)

$12! - 11! = 1$ (۴) $C(n, n-1) = n$ (۳)

۱۲- کدام مورد درباره چرخه آمار درست است؟

- (۱) طرح یک پرسش دقیق و شفاف، مهم‌ترین گام برای رسیدن به پاسخ است.
- (۲) در گام دوم تا حد ممکن سعی می‌کنیم اطلاعات کمی (عددی) را به اطلاعات توصیفی (کیفی) تبدیل کنیم.
- (۳) در گام سوم چرخه آمار، درباره واحد اندازه‌گیری و انتخاب نمونه تصمیم‌گیری می‌کنیم.
- (۴) تمام محاسبات آماری و رسم نمودارها و جداول، مربوط به گام پنجم چرخه آمار است.

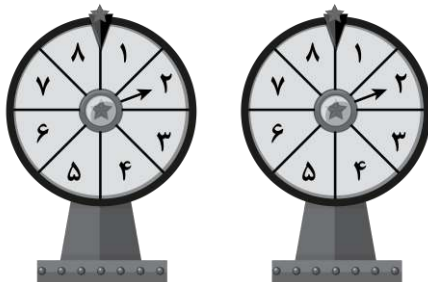
محل انجام محاسبات

۱۳- کدام جمله، نادرست است؟

- (۱) مطمئن‌ترین نمودار برای متغیر کمی، نمودار جعبه‌ای است.
- (۲) برای توصیف داده‌های کیفی، گزارش درصد باید همیشه با گزارش تعداد همراه باشد.
- (۳) وقتی نمونه‌گیری انجام می‌دهیم (همه اعضای جامعه را بررسی نمی‌کنیم) نتایج ما قطعی نیستند، چون در یک نمونه دیگر، ممکن است نتایج تغییر کنند.
- (۴) از نمودار میانگین و انحراف معیار (مستطیل و میله خط) فقط زمانی می‌توانیم استفاده کنیم که مطمئن باشیم داده دورافتاده وجود دارد.

۱۴- با توجه به دو صفحه چرخنده زیر، با چرخش هر دو صفحه، چقدر احتمال دارد که عقربه A روی عدد اول و عقربه B روی عدد غیر اول بایستد؟

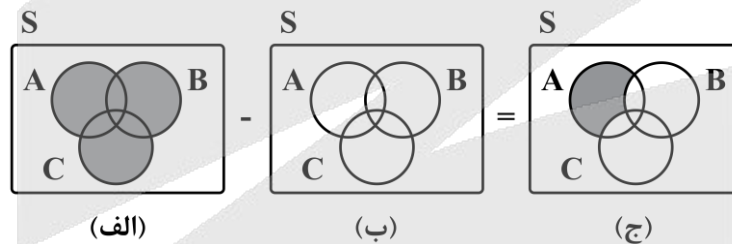

صفحه B

صفحه A

- (۱) ۱/۱۵
- (۲) ۲/۲۸
- (۳) ۳/۲۵
- (۴) ۴/۵۳

۱۵- با توجه به شکل‌های زیر، قسمت هاشورخورده در شکل (ب) کدام است؟

- (۱) $(A \cup B) - C$ (۲) $B \cap C$ (۳) $B \cup C$ (۴) $(A \cap C) - B$

۱۶- ۳ سکه را با هم پرتاب می‌کنیم. اگر همه آن‌ها مثل هم ظاهر شدند ۲ تاس را می‌اندازیم در غیر این صورت ۵ سکه را با هم پرتاب می‌کنیم. فضای نمونه این آزمایش تصادفی چند عضو دارد؟

- (۱) ۲۸۲
- (۲) ۲۶۴
- (۳) ۳۲۰
- (۴) ۳۸۰

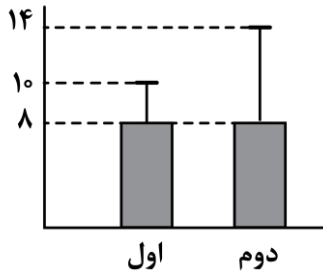
محل انجام محاسبات

۱۷- در یک هواپیما با ۶ صندلی مسافر و ۱ صندلی مخصوص خلبان، ۷ نفر به چند حالت می‌توانند سوار هواپیما شوند به طوری که ۳ نفر خاص مجاز به خلبانی باشند؟

- (۱) ۲۱۶۰ (۲) ۲۶۱۰ (۳) ۱۶۲۰ (۴) ۱۲۶۰

۱۸- با توجه به نمودارهای زیر، پراکندگی در گروه بیشتر است و ضمناً واریانس گروه اول، برابر واریانس گروه دوم است.

(۱) دوم - $\frac{1}{9}$

(۲) دوم - ۹

(۳) اول - $\frac{1}{9}$

(۴) اول - ۹

۱۹- احتمال انحلال یک شرکت، ۳ برابر احتمال منحل نشدن آن است. با چه احتمالی این شرکت منحل خواهد شد؟

- (۱) $\frac{3}{75}$ (۲) $\frac{3}{5}$ (۳) $\frac{3}{25}$ (۴) $\frac{3}{15}$

۲۰- با حروف کلمه «خدشه‌وار» چند کلمه ۶ حرفی می‌توان نوشت به طوری که ابتدا و انتهای کلمات، حرف نقطه‌داری وجود نداشته باشد؟ (تکرار حروف مجاز نیست)

- (۱) ۴۰۰۰ (۲) ۲۴۰۰ (۳) ۵۲۰۰ (۴) ۵۰۰۰

محل انجام محاسبات

۲۱- نام پدیده آورنده چند مورد از آثار زیر به درستی ذکر شده است؟
 «چهارمقاله: نظامی عروضی) - (کشف الاسرار: خواجه عبدالله انصاری) - (کلیله و دمنه: ترجمه نصرالله منشی) -
 (اسرار التوحید: ابوسعید ابوالخیر) - (مرزبان نامه: سعدالدین وراوینی) - (مخزن الاسرار: خاقانی)»

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۲۲- همه عبارات زیر، مطابق سبک نثر در سده های پنجم و ششم هستند؛ به جز:
 (۱) کار ری و جبال چنین شد و لشکری بدان آراستگی زیر و زیر گشت، و حال خراسان چنین، و از هر جانب خللی.
 (۲) شعر و فائده کتب و حکایات و سیر گذشته این است که آن را به تدریج برخوانند و آنچه نباید و بکار آید بردارند، و
 الله ولی التوفیق.

(۳) جسم ناچار بی نهایت نبود به همه سوها و نهایت او سطح است و این نام را از بام خانه گرفته اند و نیز او را بسیط
 گویند یعنی گستریده، ازیراک سطح بر جسم گسترده است.

(۴) فصلی خواندم از دنیای فریبنده به یک دست شکر پاشنده و به دیگر دست زهر کشنده.

۲۳- در متن زیر از دیدگاه تاریخ ادبیات چند خطا دیده می شود؟
 «تلاش شاعران ایران از قرن سوم تا میانه قرن پنجم، موجب شد زبان و ادب فارسی در شرق و جنوب شرق گسترش
 یابد. تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم، شعر پارسی همچنان تحت تأثیر سبک دوره غزنوی و سلجوقی
 است. یعنی سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده های سخنوران قرن پنجم است. موضوع قابل
 توجه در شعر نیمه اول قرن ششم، علاقه مندی شاعران به سرودن غزل های لطیف و زیباست.»

(۱) چهار (۲) دو (۳) سه (۴) یک

۲۴- توضیحات مربوط به کدام شخصیت های ادبی به درستی مشخص شده است؟
 الف: او در به کارگیری تعبیرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل
 چیره دست بود. (سید اشرف الدین گیلانی)

ب: او در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان های محمدعلی جمال زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش
 مؤثری داشت. (علامه دهخدا)

ج: از شاعران دوره مشروطه که علاوه بر آشنایی عمیق با زبان فارسی و ادبیات کهن، از مسائل روز جامعه نیز آگاهی
 داشت و این شناخت و توانمندی را در خدمت آزادی و وطن خواهی در آورد. (ملک الشعرا)

د: فعالیت اصلی او روزنامه نگاری بود. وی سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت. (میرزاده عشقی)

(۱) «الف» و «ج» (۲) «الف» و «د» (۳) «ب» و «ج» (۴) «ب» و «د»

۲۵- کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات درست است؟

(۱) روزنامه های انگشت شماری در دوره مشروطه انتشار یافت که دربردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود.

(۲) شاعران دوره بیداری خود را وقف مردم کردند و به صور خیال و جنبه های شاعرانه بیش از محتوا توجه داشتند.

(۳) مجله «بهار» که نشریه ای اجتماعی محسوب می شد، در سال های مشروطه به وسیله میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی
 منتشر شد.

(۴) نویسندگان و شاعران مشروطه، مظاهر استبداد و استعمار را نقد می کردند و برای بیان دیدگاه خود زبان ادبی را
 برمیگزیدند.

۲۶- در کدام گزینه، به ترتیب به ویژگی «زبانی» و «ادبی» نثر دوره بیداری اشاره شده است؟
الف: یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با خواننده است.

ب: کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در دوره بیداری مشهود است.
ج: نثر فارسی حتی پیش‌تازتر از شعر فارسی در دوره بیداری قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود.

د: عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهشی آشکار می‌یابد.

ه: از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز است، طنز سیاسی اجتماعی است.

۱) «د» - «الف» و «ج»

۲) «ب» و «د» - «ج»

۳) «الف» و «ج» - «د»

۴) «ج» - «الف» و «ه»

۲۷- کدام گزینه در ارتباط با تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی شعر دوره بیداری نادرست است؟
۱) توجه به قالب‌های قصیده و مثنوی در شعر ملک‌الشعرا بهار و ادیب‌الممالک فراهانی بیش‌تر است.
۲) شاعران دوره بیداری با کنار نهادن تخیلات سراینده‌گان پیشین، نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند.
۳) نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد.
۴) در دوره مشروطه مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرایایی و غزل‌گویی تا حد زیادی کارایی خود را از دست داد.

۲۸- در همه ابیات هر دو نوع جناس «همسان» و «ناهمسان» یافت می‌شود؛ به جز:

۱) دیده ز دور آن قد و بالا چو دید
۲) اندرو صد هزار پرده ز نور
۳) ای سرور قد ماه رخ حور سرشست
۴) عشق آن باشد که خلق را دارد شاد

۲۹- آرایه مقابل همه ابیات درست‌اند، به جز:
۱) نه من اندر پی نانم به جهان سرگردان
۲) ای عقل در غم او یک دم مرا چو سعدی
۳) گاه چون یونس گرفتارند اندر بطن حوت
۴) بر دشمنانش گردد چون نار هر چه نور

۳۰- همه گزینه‌ها به جز گزینه در داشتن آرایه‌های «تلمیح، مراعات نظیر و سجع» مشترک هستند.

۱) آمد موج آلت کشتی قالب بیست
۲) از هجر روزم قیر شد دل چون کمان بد تیر شد
۳) در دل ما درنگر هر دم شق قمر
۴) تو نوح روزگاری و ما چو اهل کشتی

۳۱- در کدام گزینه شاعر دو بار از آرایه جناس همسان بهره گرفته است؟

۱) ساقی بده آن کوزه یاقوت روان را
۲) در چنگ آرزویت سوزم چو عود و سازم
۳) گر به روز روشن اهل شام تیغ بنگرند
۴) به بانگ چنگ و به آواز تار مگذارید

یاقوت چه ارزد بده آن قوت روان را
چون چنگم ار بسازی چون عودم ار بسوزی
روز روشن گردد از بیمت بر اهل شام شام
رها ز چنگ شود تار زلف یار امروز

۳۲-

آرایه‌های «جناس همسان، ترصیع، تضمین، جناس ناهمسان و تلمیح» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

الف: بر کام من هر آنچه ز جام لب‌ت رسید
ب: پس خموشی به دهد او را ثبوت
ج: مردم از اندوه از کرمان نمی‌یابم خلاص
د: اشارتی است ز بزمش سخاوت حاتم
ه: یوسف که اندر چاه شد کام دل بدخواه شد

۲) «ج»، «د»، «ه»، «الف»، «ب»

۱) «الف»، «ب»، «ج»، «د»، «ه»

۴) «الف»، «د»، «ب»، «د»، «ه»

۳) «ج»، «د»، «الف»، «ه»، «ب»

۳۳-

آرایه‌های مشترک ابیات زیر کدام‌اند؟

- کشتی نوح است در ایام او مهد زمین
- آن کان نبات و تنگ شکر نامد
- بزم جز این را نگفت حاتم دریا نوال

۲) تناسب، جناس، موازنه، تلمیح

۱) سجع، ترصیع، تضمین، تناسب

۴) جناس، تشبیه، سجع، تلمیح

۳) مراعات نظیر، ترصیع، تضاد، جناس

۳۴-

قافیه کدام بیت، براساس قاعده «۲» نیست؟

۱) تا چنان آهی نباشد مر تو را
۲) رسولی هنرمند عالم به طی
۳) و گهر پیشت پرستش را بشایم
۴) عدو را به کوچک نباید شمرد

۳۵- کدام بیت وزن «ناهمسان» و «عیب قافیه» دارد؟

۱) یار بد نیکوست بهر صبر را
۲) روح چون دم ز بحر روحانی
۳) ز سنگ و آهنش حیران شدند
۴) برخی ز که می‌رود زمستان

۳۶- وزن بیت زیر کدام است؟

«به رغم مدعیانی که منع عشق کنند

۲) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فعلن

۱) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

۴) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۳) مفاعیلن فاعلن مفاعیلن فعلن

۳۷-

در کدام بیت اختیار زبانی «تغییر کمیّت مصوّت بلند به کوتاه و تغییر کمیّت مصوّت کوتاه به بلند» در کنار هم صورت گرفته است؟

۱) گر غالیه خوش‌بو شد در گیسوی او پیچید
۲) بر آستان میکده خون می‌خورم مدام
۳) شکسته گشت چو پشت هلال قامت من
۴) از چاشنی قند مگو هیچ و ز شکر

ور و سمه کمان‌کش گشت در ابروی او پیوست
روزی ما ز خوان قدر این نواله بود
کمان ابروی یارم چو و سمه باز کشید
زان رو که مرا از لب شیرین تو کام است

- ۳۸- «اختیارات زبانی» بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟
 «در مسجد و میخانه خیالت اگر آید محراب و کمانچه ز دو ابروی تو سازم»
- (۱) تغییر کمیّت مصوّت بلند - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه
 - (۲) تغییر کمیّت مصوّت بلند - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه پایان کلمه
 - (۳) تغییر کمیّت مصوّت کوتاه «او» عطف - حذف همزه
 - (۴) تغییر کمیّت مصوّت کوتاه پایان کلمه - حذف همزه
- ۳۹- در کدام بیت، اختیار زبانی «حذف همزه» و «تغییر کمیّت مصوّت بلند» وجود دارد؟
- (۱) به چشم و ابروی جانان سپرده‌ام دل و جان
 - (۲) حافظ ار در گوشه محراب می‌نالد رواست
 - (۳) تو آتش گشتی ای حافظ، ولی با یار در نگرمت
 - (۴) ابروی دوست گوشه محراب دولت است
- ۴۰- وزن بیت زیر، با در نظر گرفتن اختیارات شاعری، در کدام گزینه درست آمده است؟
- «شوخی مکن که مرغ دل بی‌قرار من
 سودای دام عاشقی از سر به در نکرد»
- (۱) مستفعلن مفاعلٌ مستفعلن فَع
 - (۲) مفعولُ فاعلاتٌ مفاعیلُ فاعلن
 - (۳) مفعولُ فاعلاتن مفعولُ فاعلن
 - (۴) مستفعلن مستفعلن مستفعلن فَعَل
- ۴۱- مفهوم کدام بیت از سایر ابیات دور است؟
- (۱) من ایستاده تا کنمش جان فدا چو شمع
 - (۲) پیش کمان ابرویش لابه همی‌کنم ولی
 - (۳) مکن ار چه می‌توانی که ز خدمتم برانی
 - (۴) عشقش حرام بادا بر یار سروبالا
- ۴۲- همه گزینده‌ها به استثنای گزینه با «من نمی‌گویم زبان کن یا به فکر سود باش / ای ز فرصت بی‌خبر در هرچه هستی زود باش» تناسب مفهومی دارند.
- (۱) چو دستت رسد مغز دشمن برآر
 - (۲) ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد
 - (۳) ز عمر فرصت آرام، چشم نتوان داشت
 - (۴) زان پیشتر که بارگی وقت سر کشد
- ۴۳- کدام بیت با «باران اشکم می‌دود وز ابرم آتش می‌جهد / با پختگان گو این سخن، سوزش نباشد خام را» تناسب مفهومی دارد؟
- (۱) از عشق تو زاهد را دم گرم نخواهد شد
 - (۲) زاهدان خشک را در مجمع رندان چه کار؟
 - (۳) افسوس خلق می‌شنوم در قفای خویش
 - (۴) عمر ضایع می‌شد اندر پختن سودای خام
- زیرا که بدان آتش هرگز نرسد خامی
 خلوت خاص است و اینجا برنتابد بار عام
 کاین خام بین که در سر سودای خام رفت
 پخته نبود هر که زین‌سان کارهای خام کرد

۴۴- کدام ابیات با یکدیگر قرابت مفهومی دارند؟

الف: به هر دلی نکنند درد و داغ عشق اقبال
ب: تا آفتاب عشق تو تیغ از میان کشید
ج: عشق اگر داری جهان گو سر به سر زنجیر باش
د: مشکل ز پا نشیند تا دامن قیامت
ه: چو خورشید قیامت گرم می‌سازد جهانی را

بِه داغ شه نرسد از دو صد شکار یکی
هر پاره‌ای شد از دل من ماه پاره‌ای
صاحب سوهان نیندیشد ز بند آهنی
آن را که از ره عشق خاری به پا نشسته
سر هر کس که گردد گرم از صهبای عشق تو

(۱) «ب» - «ج» (۲) «د» - «ه» (۳) «ه» - «ب» (۴) «د» - «الف»

۴۵- مفهوم کدام بیت با «اسیرش نخواهد رهایی ز بند / شکارش نجوید خلاص از کمند» تقابل مفهومی دارد؟

(۱) صیدی که در کمند تو روزی اسیر شد
(۲) شوریده کرد شیوه آن نازنین مرا
(۳) چند نالم بر درش ای هم‌نشین زارم بکش
(۴) هر که گوید که خلاصش ده ز عشق

ز اندیشه خلاص همه عمر باز رست
عشقش خلاص داد ز دنیا و دین مرا
کاو رهد از درد سر من گردم از افغان خلاص
آن دعا از آسمان مردود باد

۴۶- پاسخ سؤالات زیر به ترتیب چیست؟

- نحوه برخورد جهان اسلام با حمله مغولها چگونه بود؟
- چرا بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان به خودباختگی فرهنگی دچار شد؟
- متفکران ایرانی از دهه سی به بعد چه آثاری در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب پدید آوردند؟
- وجه اشتراک ایرانیان قبل از ظهور اسلام چه بود؟
- (۱) دفع - به دلیل قدرت سیاسی و اقتصادی غرب - غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن - هویت اجتماعی و فرهنگی
- (۲) جذب و هضم - به دلیل قدرت سیاسی و نظامی غرب - غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن - هویت فرهنگی
- (۳) دفع - به دلیل قدرت اقتصادی و نظامی غرب - فطرت و خدمات متقابل اسلام و ایران - هویت اجتماعی
- (۴) جذب و هضم - به دلیل قدرت اقتصادی و نظامی غرب - فطرت و خدمات متقابل اسلام و ایران - هویت اجتماعی و فرهنگی

۴۷- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب، کدام است؟

- چه زمانی نظام سیاسی اقتدار نظام فرهنگی را تأمین می‌کند؟
- سیاست چگونه در جامعه پدید می‌آید؟
- منظور از جوامع جاهلی از نظر فارابی چیست؟
- (۱) اگر نظام سیاسی وفادار به ارزش‌های فرهنگی باشد - اعمال قدرت سازمان‌یافته برای دستیابی به هدفی معین - حاکمیت اکثریت بر مدار خواسته مادی و تجربی است.
- (۲) اگر عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام اقتصادی را تعیین کند - اعمال تدبیر و قدرت سازمان‌یافته برای دستیابی به هدفی معین - جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها بر اساس سنت و قانون شکل می‌گیرد.
- (۳) اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد - سازمان یافتن قدرت برای رسیدن به هدفی معین - جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها عقلانی و الهی نباشد.
- (۴) اگر نظام سیاسی از ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی دور شود - پیدایش مجموعه سازوکارهایی برای اعمال سیاست‌های جهان - جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها بر اساس عقل و وحی شناخته می‌شود.

۴۸- با توجه به مباحث هویت اقتصادی، پاسخ سؤالات زیر به ترتیب چیست؟

- در شیوه اقتصاد سرمایه‌داری، استفاده از علوم تجربی به چه منظور است؟
- در جهان غرب، هویت انسان‌ها و جوامع به چه عاملی وابسته است؟
- ایران اسلامی آرمان‌سازی هویت اقتصادی خود را چگونه تعقیب می‌کند؟
- (۱) ساماندهی حسابگرانه و دقیق مؤلفه‌های اقتصادی برای تضمین حداکثر سود - دارایی و توان اقتصادی آنها - با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
- (۲) رفع نیازهای متفاوت انسان‌ها بر محور سود - سرمایه‌داری - جامعه را اساس همه چیز پنداشتن
- (۳) بررسی مؤلفه‌های اقتصادی برای تضمین حداکثر سود - اقتصاد غیرسرمایه‌داری - با تأکید بر استقلال و خودکفایی
- (۴) ساماندهی حسابگرانه و دقیق اقتصاد - دارایی و توان اقتصادی آنها - اجرای قوانین جامعه را اساس همه چیز پنداشتن

۴۹- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

– مؤلفه «قوانین و روبه‌های قضایی و حکمیت»، مربوط به کدام یک از ابعاد نهاد خانواده می‌شود؟
– از نگاه صاحب‌نظران، یاخته یا سلول جامعه چیست؟

– نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، کدام عامل را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند؟
– کدام نظام سیاسی ادعا می‌کند که با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می‌یابد؟

- (۱) مشارکت خانواده در امور جامعه - اقتصاد - ناسیونالیسم و ملی‌گرایی - جمهوری اسلامی
- (۲) تربیت و تأمین آینده فرزندان - ازدواج - لیبرالیسم و آزادی - جمهوری اسلامی
- (۳) نظام حقوقی خانواده - خانواده - سکولاریسم و دنیوی شدن - لیبرال دموکراسی
- (۴) تشکیل حقوق قضایی در خانواده - سیاست - اومانیزم و انسان‌گرایی - لیبرال دموکراسی

۵۰- به ترتیب پاسخ پرسش‌های زیر کدام است؟

– شاخص و نشانه جهان اجتماعی متجدد و علت وقوع آن به ترتیب کدام است؟

– ارسطو حاکمیت اقلیت را در صورتی که بر مدار خواسته‌های آنها باشد چه می‌نامد؟

– زمانی که سلطه به شیوه فرهنگی اعمال شود، تعبیر به چیست و برای چه چیزی استفاده می‌شود؟

– هرگونه اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه بومی، قومی و مذهبی را چه می‌گویند؟

- (۱) کاهش جمعیت، اصالت لذت - پولیتی - سیاست و برای اسلام هراسی و مقابله با اسلام - جداسازی
- (۲) کاهش جمعیت، فردگرایی - الیگارش - هژمونی و برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی - نسل‌کشی
- (۳) ارباب رعیتی، استعمار - موناشری - هژمونی و برای استفاده از ابزارهای فرهنگی و توجیه برتری جویی - نسل‌کشی
- (۴) سرمایه‌داری، سکولاریسم - آریستوکراسی - سیاست و برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی - جداسازی

۵۱- به ترتیب علت هر یک از پیامدهای زیر در کدام گزینه آمده است؟

– درک عمیق داشتن از دانش عمومی جهان اجتماعی

– فراهم شدن زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی در مسائل مختلف

– قطع شدن ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی

- (۱) داشتن دانش علمی - مطرح شدن مسائل خاص در جامعه - شکل‌گیری تعارض در ذخیره دانشی
- (۲) استفاده درست از ابزارهای شناخت - مطرح شدن مسائل خاص در جامعه - نداشتن علوم اجتماعی بومی
- (۳) داشتن دانش علمی - غنی‌تر شدن دانش عمومی - شکل‌گیری تعارض در ذخیره دانشی
- (۴) استفاده درست از ابزارهای شناخت - غنی‌تر شدن دانش عمومی - نداشتن علوم اجتماعی بومی

۵۲- به ترتیب علت هر یک از عبارتهای زیر کدام است؟

– از دست دادن دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی

– ریشه داشتن دانش علمی در دانش عمومی و امکان انتقاد و تصحیح آن

– غیرعلمی دانستن علمی مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی در اوایل قرن ۲۰ توسط عده‌ای در غرب

– دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

- (۱) دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند - اعتباریابی بیشتر دانش عمومی نسبت به دانش علمی - استفاده همه علوم از روش‌های جهان شمول - دانش علمی در مقابل دانش عمومی از ارزش ناچیزی برخوردار است.
- (۲) تعاریف متفاوت و متضاد از علوم رواج می‌یابد - تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی در یک جهان اجتماعی - تأکید بر روش علوم به جای موضوع علوم - دانش علمی در مقابل دانش عمومی از ارزش ناچیزی برخوردار است.
- (۳) طرح ایده‌های جدید - سرایت رویکرد جهان متجدد به همه جوامعی که علاوه بر علوم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند - تأکید بر موضوع علوم به جای روش علوم - دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است.
- (۴) حمایت نکردن دانش عمومی به طور همه جانبه از دانش علمی - اعتباریابی بیشتر دانش علمی نسبت به دانش عمومی - تأکید بر روش علوم به جای موضوع علوم - دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

- ۵۳- به ترتیب هر یک از عبارات زیر با موارد کدام گزینه در ارتباط است؟
- پیچیده تر بودن پیش بینی در علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی
 - زمینه فهم متقابل انسان ها و جوامع مختلف از یکدیگر
 - کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی توسط دانشمندان
 - مطالعه ساختار اجتماعی و پدیده های اجتماعی کلان
- (۱) وابستگی کنش های انسانی به زمینه های فرهنگی و اجتماعی متفاوت - کمک به افزایش همکاری و همدلی یکدیگر - دارا بودن ظرفیت داوری درباره ارزش ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن ها - جامعه شناسی خرد
- (۲) آگاهانه و ارادی بودن کنش های اجتماعی - کمک به افزایش همدلی و همراهی انسان ها - برخوردار شدن از فرصت های اجتماعات و در امان ماندن از آسیب های احتمالی - جامعه شناسی کلان
- (۳) آگاهانه و ارادی بودن کنش های اجتماعی - داوری درباره پدیده های اجتماعی و انتقاد از آن ها توسط علوم اجتماعی - نشان دادن شیوه صحیح استفاده از طبیعت و علوم طبیعی - جامعه شناسی کلان
- (۴) وابستگی کنش های انسانی به زمینه های فرهنگی و اجتماعی متفاوت - داوری درباره پدیده های اجتماعی و انتقاد از آن ها توسط علوم اجتماعی - دارا بودن ظرفیت داوری درباره ارزش ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن ها - جامعه شناسی خرد

- ۵۴- هر یک از عبارات های زیر به ترتیب با چه موضوعی ارتباط دارد؟
- با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می گیرد و پیشرفت می کند.
 - با شناخت طبیعت و قوانین آن به انسان قدرت پیش بینی حوادث را می دهد.
 - هر پدیده طبیعی، انسانی و اجتماعی علتی دارد و خودبه خود و اتفاقی در جهان رخ نمی دهد.
 - درباره آن کمتر می اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می کنیم.
- (۱) دانش علمی - علوم انسانی - قانون مستقل پدیده ها - دانش علمی
- (۲) دانش عمومی - علوم اجتماعی - قانون علیت - دانش عمومی
- (۳) دانش عمومی - علوم انسانی - فلسفه یا متافیزیک - دانش علمی
- (۴) دانش علمی - علوم طبیعی - قانون علیت - دانش عمومی

- ۵۵- به ترتیب عبارات زیر به کدام رویکرد، شخصیت و کتابها اشاره دارد؟
- وحدت روش علوم
 - با روش تبیینی می خواست در تشخیص مجرم بودن یا نبودن افراد از مشاهده و ویژگی های ظاهری استفاده کند.
 - معرفی و نقد نظریه های اقتصادی مارکسیسم و سرمایه داری با محوریت عدالت
 - بررسی مکاتب مختلف فکری و اجتماعی و نقد آن ها و قابلیت های فکری اسلام
- (۱) جامعه شناسی پوزیتیویستی - ماکس وبر - فلسفتنا - اقتصادنا
- (۲) جامعه شناسی تبیینی - آگوست کنت - اقتصادنا - فلسفتنا
- (۳) جامعه شناسی تبیینی - کارل مارکس - پوزیتیویسم - اقتصادنا
- (۴) پوزیتیویسم - لمبروزو - اقتصادنا - فلسفتنا

- ۵۶- در ارتباط با «جامعه‌شناسی تبیینی» پاسخ سؤالات زیر به ترتیب چیست؟
- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه و نظم اجتماعی را بر اساس چه نوع مناسباتی توضیح می‌دهد؟
- افراد جامعه بر چه اساسی قواعد و مقررات را می‌پذیرند؟
- این نوع نگاه در جامعه‌شناسی تبیینی چه چیزی را می‌تواند تضمین کند؟
- جوامع برای جلب رضایت مردم هر روز نیاز به چه اقدامی دارند؟
- (۱) مناسبات بیرونی - نوعی قرارداد - پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار - افزودن حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل‌گر
- (۲) مناسبات بیرونی - نظارت، قوانین و جامعه‌پذیری - افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی - پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار
- (۳) مناسبات طبیعی و تجربی - قرارداد، ترس و اجبار - افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی - نظارت، قوانین و جامعه‌پذیری
- (۴) مناسبات طبیعی و تجربی - نظارت، قوانین و جامعه‌پذیری - پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار - افزودن حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل‌گر
- ۵۷- هریک از عبارتهای زیر، به ترتیب نشانگر کدام مفهوم یا موضوع است؟
- برگزاری جشنواره‌های زیبایی در روزگار ما
- برقراری رابطه میان عواملی مانند میزان پرخاشگری، هیجان، خواب، وضعیت تحصیلات و تأهل با اعتیاد به اینترنت
- اشتراک شاهکارهای هنری، اختراعات بزرگ و اندیشه‌های جدید
- فرد با وجود آزادی و قدرت، تحت کنترل قرار می‌گیرد و با وجود سرگرم شدن، سطحی می‌شود.
- (۱) اخلاق‌گرایی - تمرکز بر مشاهده - آرمان‌ها و ارزش‌های والا و انگیزه قوی - نظم اجتماعی
- (۲) ارزش‌زدایی - رویکرد تبیینی - تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی - بازی‌های رایانه‌ای
- (۳) تأکید افراطی بر امور قابل مشاهده - مطالعات تبیینی - گامی فراتر از نظم موجود برداشتن - فضای مجازی
- (۴) اخلاق‌گرایی - نگاه از بیرون - خلاقیت‌زدایی - فضای مجازی
- ۵۸- چه تعداد از عبارتهای زیر نادرست است؟
- الف - انسان به مثابه شیء به این معناست که اراده و آگاهی انسان نادیده گرفته می‌شود.
- ب - کنش اجتماعی و خلاقیت همسو با یکدیگر و دو بال موفقیت انسان‌اند.
- ج - علوم انسانی و اجتماعی سبب رها کردن و آزادسازی انسان‌ها از ظلم‌ها و اسارت‌هایی که در اثر کنش‌های انسان‌ها پدید می‌آید، می‌شوند.
- د - برخی علوم انسانی و اجتماعی را یکی می‌دانند، برخی دیگر موضوع علوم انسانی و علوم اجتماعی را همان امور انسانی و یکسان می‌دانند ولی روش آن دو را متفاوت می‌بینند.
- ه - انسان‌ها در شرایط یکسان متفاوت عمل نمی‌کنند، به همین دلیل کنش را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

۵۹- به ترتیب پیامد هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- نظام اجتماعی با تغییر در محیط و تغییر در خود و تأمین نیازهایش
- معتبر دانستن صرف روش‌های تجربی و انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی
- شکل‌گیری قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به طور رسمی پذیرفته شده باشد.
- انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند اراده و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد.
- (۱) خودش را در کوتاه مدت حفظ می‌کند - قانون‌گریزی - قدرت - اقتدار
- (۲) خودش را در کوتاه مدت حفظ می‌کند - حذف ارزش و اخلاق در مناسبات زندگی - اقتدار - تبعیت با رضایت
- (۳) خودش را در بلند مدت حفظ می‌کند - سقوط ارزش‌ها - مقبولیت اجتماعی - تبعیت با کراهت
- (۴) خودش را در بلند مدت حفظ می‌کند - اخلاق‌گریزی - اقتدار - قدرت اجتماعی

۶۰- به ترتیب، پاسخ صحیح عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- علت پذیرش مهاجران در جوامع غربی
- پیامد طبیعت‌انگاری جامعه
- رابطه میان پایگاه اجتماعی و افت تحصیلی فرزندان
- اندازه‌گیری اجزای بدن در هنگام جنگ جهانی دوم برای تعیین نژاد برتر
- (۱) فرزندآوری کمتر در جوامع غربی - طبیعت‌انگاری جامعه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.
- رویکرد تبیینی - اخلاق‌گریزی
- (۲) اصلاح چاله جمعیتی - نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و باید خود را با آن تطبیق داده و سازگار کنیم.
- نادیده گرفتن معنای کنش - انکار ارزش‌های عاطفی
- (۳) سیاست‌های تشویقی جمعیتی - نمی‌توانیم تغییرات بنیادین در جامعه ایجاد کنیم. - نادیده گرفتن معنای کنش - اخلاق‌گریزی
- (۴) جبران کاهش جمعیت - ما می‌توانیم پدیده‌ها را در جامعه بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه را به وجود آوریم. - رویکرد تبیینی - تأکید افراطی بر امور قابل مشاهده

۶۱- کدام عبارات در مورد حافظه صحیح است؟

الف - تنها برتری حافظه حسی بر حافظه کوتاه مدت در مرحله اندوزش است.

ب - بر اساس «زمان بازیابی اطلاعات» با سه نوع حافظه روبه‌رو هستیم که ارتباط آن‌ها به صورت موازی و هم‌عرض است.

ج - خطای اضافه کردن شامل فراموشی و خطای حذف کردن شامل حافظه کاذب است.

د - به یاد آوردن چند موضوع به‌طور هم‌زمان در حافظه کاری نیرویی را که صرف فعال‌سازی هر یک از موضوع‌ها می‌شود کاهش می‌دهد.

(۱) «ج» و «د» (۲) «ب» و «الف» (۳) «الف» و «د» (۴) «ب» و «د»

۶۲- اگر برای یادسپاری مطالب درس زیست‌شناسی، آن‌ها را به صورت شعر درآورده و بعد آن را حفظ کنیم، روزهای بعد با شنیدن آن شعر مطالب درسی را بهتر به یاد می‌آوریم. این موضوع به کدام یک از گزینه‌های زیر مربوط است؟

(۱) بازیابی اطلاعات از حافظه به نشانه‌های آن اطلاعات وابسته است.

(۲) بازیابی به صورت حسی و معنایی صورت گرفته است.

(۳) بافت زمانی و مکانی مشخص در هنگام تجربه یک رویداد باعث بازیابی بهتر حافظه رویدادی می‌شود.

(۴) به دلیل استفاده از اطلاعات زمان بازیابی حافظه کاری افزایش یافته است.

۶۳- کدام گزینه نمونه‌ای از «مشکلات بازیابی» است؟

(۱) یادمان نمی‌آید کلمه‌ای را شنیدیم ولی با دیدنش به یاد می‌آوریم.

(۲) به دلیل ضربه مغزی خاطرات گذشته پاک شده است.

(۳) لغات جدید جای لغات قبلی را گرفته‌اند.

(۴) خاطره‌ای ناخوشایند را ناخودآگاه فراموش کرده‌ایم.

۶۴- هر کدام از موارد زیر مربوط به کدام نوع حافظه است؟

- حفظ کردن اشعار کتاب درسی

- شنیدن صدای بوق ماشین در کمتر از ۱ ثانیه

- خاطره سفر شمال دوران کودکی

- به یاد داشتن درس علمی که زنگ سوم تدریس شده است، در زنگ پنجم کلاس.

(۱) معنایی - رویدادی - حسی - کوتاه مدت (۲) معنایی - حسی - رویدادی - بلندمدت

(۳) رویدادی - رویدادی - حسی - کوتاه مدت (۴) معنایی - حسی - رویدادی - کوتاه مدت

۶۵- بر اساس اصول بهسازی حافظه اگر دانش‌آموزی در یادآوری تفاوت‌های بین «سونامی» و «خلیج» مشکل داشته باشد اما بتواند به راحتی مفاهیم «جامد» و «مایع» را از هم تمایز دهد کدام ترکیب از عوامل زیر به‌عنوان مؤثرترین راهکار برای رفع این مشکل شناخته می‌شود؟

(۱) افزایش تعداد آزمون‌های مکرر و کاهش فاصله زمانی مرور

(۲) استفاده هم‌زمان از بسط معنایی عمیق و تمایزبخشی نظام‌مند

(۳) به‌کارگیری روش پس‌خبا همراه با مطالعه چندحسی

(۴) توجه به اهمیت مطلب و استفاده از رمزگردانی دیداری

- ۶۶- بر اساس نمودار فراموشی ابینگهاوس اگر فردی دو مجموعه اطلاعات مفید را یاد بگیرد؛ مجموعه A (واژگان بی معنا) و مجموعه B (مفاهیم علمی دارای ارتباط معنادار)، کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح است؟
- (۱) هر دو مجموعه در ساعات اولیه کاهش یادآوری سریع و یکسانی را تجربه می‌کنند اما نرخ فراموشی مجموعه B پس از ۶ ساعت کندتر می‌شود.
- (۲) مجموعه A از ابتدا نرخ فراموشی تندتری دارد در حالی که مجموعه B کاهش یادآوری آهسته و ثابتی را در کل ۲۴ ساعت نشان می‌دهد.
- (۳) مجموعه B تقریباً هیچ فراموشی قابل اندازه‌گیری در ۲۴ ساعت اول تجربه نمی‌کند برخلاف مجموعه A که مطابق نمودار پیش می‌رود.
- (۴) هر دو مجموعه از الگوی فراموشی یکسانی پیروی می‌کنند؛ زیرا گذشت زمان مستقل از ماهیت مطالب عامل اصلی فراموشی است.
- ۶۷- وقتی دانش‌آموزی در مدرسه درس ریاضی را آموزش می‌بیند، مطالب در کدام حافظه شکل گرفته و از چه طریقی می‌تواند این اطلاعات را در حافظه بلندمدت تثبیت کند؟
- (۱) حافظه حسی - توجه
(۲) حافظه معنایی - توجه
(۳) حافظه کوتاه‌مدت - تکرار و تمرین
(۴) حافظه رویدادی - تکرار و تمرین
- ۶۸- نوع رمزگردانی در عبارات زیر به ترتیب کدام است؟
- یادگیری درس فارسی توسط دانش‌آموزان نابینا
- به خاطر سپردن جزئیات فیلم تولد ۵ سالگی توسط یک کودک ۶ ساله
- حفظ کردن پلاک یک خودروی عبوری در خیابان
- (۱) دیداری - کلی - دیداری
(۲) شنیداری - جزئی - دیداری
(۳) دیداری - جزئی - کلی
(۴) شنیداری - کلی - دیداری
- ۶۹- زمانی که چشم‌هایمان را می‌بندیم و برنامه‌ریزی می‌کنیم که چگونه درس روان‌شناسی را برای آزمون نوبت اول مطالعه کنیم، کدام گزینه حتماً اتفاق افتاده است؟
- (۱) مرحله اول حافظه را به صورت معنایی درآورده‌ایم.
(۲) از حافظه‌ای بهره برده‌ایم که ظرفیت اندوختنش قابل ارتقا است.
(۳) رمزگردانی جزء به جزء را به کار گرفته‌ایم.
(۴) حافظه رویدادی خود را فعال کرده‌ایم.
- ۷۰- کلمه «آزمون» در صورت زوج‌واژه شدن با واژه‌های زیر، به ترتیب دارای کدام یک از نشانه‌های بازیابی اطلاعات خواهد بود؟
- مداد
- مراقب
- آسمان
- (۱) درونی - درونی - بیرونی و بیرونی
(۲) بیرونی - درونی و بیرونی - درونی و بیرونی
(۳) درونی و بیرونی - درونی و بیرونی - بیرونی
(۴) درونی و بیرونی - بیرونی - بیرونی

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایه دوازدهم

$\frac{6}{8}$ نیم سال اول دوازدهم

$\frac{1}{5}$ پایه دهم

دفترچه شماره ۲

پنجشنبه ۱۳ آذرماه ۱۴۰۴

ویژه کنکوری های ۱۴۰۵

ملاحظات	مدت زمان پاسخ گویی	شماره سؤال		تعداد سؤال	ماده امتحانی	ردیف
		تا	از			
۷۰ سؤال ۶۵ دقیقه	۲۰ دقیقه	۹۰	۷۱	۲۰	زبان عربی	۱
	۱۵ دقیقه	۱۰۰	۹۱	۱۰	تاریخ	۲
		۱۱۰	۱۰۱	۱۰	جغرافیا	۳
		۱۳۰	۱۱۱	۲۰	فلسفه و منطق	۴
	۱۰ دقیقه	۱۴۰	۱۳۱	۱۰	اقتصاد	۵

برای شباهت حداکثری به کنکور، صفحه آرایبی، فونت و حتی اندازه متن در تمامی آزمون های ماز، کاملاً یکسان با استاندارد دفترچه های کنکور در نظر گرفته می شود.

جغرافیا

جغرافیای ۳

درس اول: شهرها و روستاها
درس دوم: مدیریت شهر و روستا و فنون و مهارت‌های جغرافیایی (۱)
صفحه‌های ۴۰ تا ۱

جغرافیای ایران

فصل سوم: جغرافیای انسانی ایران
(درس‌های ۹ و ۱۰)
صفحه‌های ۸۳ تا ۱۰۶

سهم در کنکور: ۳ سؤال

تاریخ

تاریخ ۳

درس‌های اول تا چهارم + درس پنجم:
نهضت مشروطه ایران
(تا پایان خودداری محمدعلی شاه)
صفحه‌های ۷۰ تا ۱

تاریخ ۱

فصل سوم: ایران در عصر باستان
(درس‌های ۱۳ تا ۱۶)
صفحه‌های ۱۱۸ تا ۱۵۲

سهم در کنکور: ۳-۴ سؤال

زبان عربی

عربی، زبان قرآن ۳

من الأشعار المنسوبة إلى الإمام عليّ (ع)
الوجه النافع والوجه المضّر
(کل درس ۱ +
متن و قواعد درس ۲)
صفحه‌های ۲۷ تا ۱

عربی، زبان قرآن ۱

صناعة النّفط
يا مَنْ في البحار عجائبه
(درس‌های ۷ و ۸)
صفحه‌های ۹۳ تا ۱۱۹

سهم در کنکور: ۵ سؤال

اقتصاد

بازيگران اصلی در میدان اقتصاد
(درس‌های ۶ و ۷)
صفحه‌های ۵۵ تا ۸۰

سهم در کنکور: ۳ سؤال

فلسفه و منطق

فلسفه ۲

درس‌های اول تا چهارم + درس پنجم
(تا پایان دوره یونان باستان)
صفحه‌های ۳۴ تا ۱

فلسفه ۱

منطق

امکان شناخت (درس ۶)
صفحه‌های ۴۳ تا ۴۹

اقسام استدلال استقرایی (درس ۵)
صفحه‌های ۳۹ تا ۵۲

سهم در کنکور: ۳ سؤال

استراتژی و هدف گذاری با ماز در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نیم سال اول: ۷ آزمون در ۱۰۰ روز تحصیلی مفید برای تسلط کامل بر مباحث نیم سال اول / شروع حرکت و یادگیری استفاده از ماشین پیشرفت ماز

- ۱- شروع مسیر؛ آرامش و هماهنگی: دو مرحله آزمون پوششی؛ فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت ماز و ورود به مسیر حرفه ای کنکوری ها (فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت)
- ۲- چالش استمرار؛ پیگیری و استقامت: ۴ مرحله آزمون برای تکمیل نیم سال اول دوازدهم + مباحث پایه دهم ✓ در این مراحل دانش آموزان با (زمان تسلط کامل بر نیم سال اول دوازدهم + دهم)
- ۳- جمع بندی پایان نیم سال: یک مرحله آزمون جمع بندی نیم سال اول بعد از امتحانات ترم اول و تکمیل یادگیری نیم سال اول + مرور و جمع بندی (ایستگاه جمع بندی و جبران)

■ ■ عین الأنسب للجواب عن الترجمة أو المفهوم من أو إلى العربية (٧١ - ٧٩)

٧١- ﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ﴾:

- (١) مردم امتی واحد بودند، پس الله پیامبران بشارت‌دهنده را فرستاد!
- (٢) آن مردمان یک امت یکپارچه بودند، سپس خدا پیامبران را برایشان مژده‌دهنده برانگیخت!
- (٣) مردم یک امت واحد بودند، پس خداوند پیامبران مژده‌دهنده را فرستاد!
- (٤) مردم امتی یکپارچه بودند، پس خدا پیامبران را بشارت‌دهنده برانگیخت!

٧٢- «حَفَرَ عُمَلَاءُ الْعَدُوِّ عِدَّةَ أَنْفَاقٍ حَتَّى يُوَصِّلُوا أَنْفُسَهُمْ إِلَى مَقْرَنًا وَ يُنْقِذُوا قَوَاتِهِمْ وَ هُمْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ كُلَّ الطَّرِيقِ انْفِجَارٌ بِالدِّينَامِيَّتِ وَ لَا أَحَدٌ بَقِيَ حَيًّا!»: مزدوران دشمن ...

- (١) تونل‌های زیادی کردند تا خودشان را به قرارگاه ما برسانند و نیروهایشان را نجات دهند حال آنکه نمی‌دانند تمام راه با دینامیت منفجر شده است و کسی زنده نمانده است!
- (٢) چندین تونل حفر کردند تا خود را به قرارگاهمان برسانند و نیروهای خود را نجات دهند حال آنکه نمی‌دانستند تمام راه به وسیله دینامیت منفجر شده و هیچ کسی زنده نمانده!
- (٣) تونل‌های متعددی کردند تا خودشان را به قرارگاه ما برسانند و نیروهایشان را نجات دهند در حالی که نمی‌دانستند تمام راه با دینامیت منفجر شده است و کسی زنده نمانده است!
- (٤) چند تونل کردند تا خود را به قرارگاهمان برسانند و نیروهای خود را نجات دهند در حالی که نمی‌دانند تمام راه به وسیله دینامیت منفجر شد و هیچ کسی زنده نماند!

٧٣- «عندما كُنْتُ أَكْتُبُ تِلْكَ الرَّسَالَةَ، قُلْتُ لِمَصْدِيقِي: لَيْتَ هَذِهِ التَّقْنِيَّةُ الْمُتَقَدِّمَةُ لَا تُسْتَعْمَدُ فِي صِنَاعَةِ الْأَسْلِحَةِ الْكِيمِيَاوِيَّةِ!»:»

- (١) هنگامی که آن نامه را نوشته بودم، به دوست خویش گفتم: ای کاش این فناوری پیشرفته در ساخت سلاح‌های شیمیایی به کار برده نمی‌شد!
- (٢) زمانی که این نامه را می‌نوشتیم، به دوستم گفتم: کاش از این فناوری پیشرفته در ساختن سلاح شیمیایی استفاده نکنی!
- (٣) زمانی که آن نامه را می‌نوشتیم، به دوست خود گفتم: ای کاش این فناوری پیشرفته در ساخت سلاح‌های شیمیایی به کار برده نشود!
- (٤) هنگامی که آن نامه را نوشته بودم، به دوستم گفتم: کاش از این فناوری پیشرفته در ساختن سلاح‌های شیمیایی استفاده نمی‌شد!

٧٤- «سألني زميلي: هل تعلم أنّ هناك في البحار كائنات تعيش بصورة جماعية و قد تساعدنا على معرفة أسرار الحياة في الظلام!»:»

- (١) همکارم از من پرسید: آیا می‌دانی که در دریاها موجوداتی هستند که به شکل گروهی زندگی می‌کنند و گاهی به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک می‌کنند؟!
- (٢) من از همکارم پرسیدم: آیا می‌دانی که آنجا در دریاها موجوداتی وجود دارند که به صورت گروهی زندگی می‌کنند که گاه به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک می‌کنند؟!
- (٣) همکارم از من پرسید: آیا می‌دانی که آنجا در دریاها موجوداتی هستند که به شکل گروهی زندگی می‌کنند که ممکن است به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک کنند؟!
- (٤) من از همکارم پرسیدم: آیا می‌دانی که در دریاها موجوداتی وجود دارند که به صورت گروهی زندگی می‌کنند و ممکن است به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک کنند؟!

۷۵- «كان عمال هذا المصنع قد أسرعوا إلى الممرات الآمنة لأنهم كانوا يعلمون أن انقطاع تيار الكهرباء سيؤدي إلى انهزام المنجم!»:

(۱) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته بودند؛ گویی آن‌ها می‌دانستند که قطع شدن جریان برق به ویران شدن معدن منجر می‌شود!

(۲) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته‌اند؛ برای اینکه می‌دانستند قطعاً قطع شدن جریان برق به ویران شدن معدن منجر خواهد شد!

(۳) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته بودند؛ برای اینکه می‌دانستند که قطع شدن جریان برق به ویرانی معدن منجر خواهد شد!

(۴) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته‌اند؛ زیرا آن‌ها می‌دانستند قطعاً قطع شدن جریان برق به ویرانی معدن منجر خواهد شد!

۷۶- **عَيْنُ الْخَطَا:**

(۱) تعال نقرأ قصة الغواصين الذين بحثوا عن سفينة قديمة!؛ بیا تا داستان غواص‌هایی را که به دنبال یک کشتی قدیمی گشتند، بخوانیم!

(۲) لم رجعت من جديد و أنت تعلم أنهم لا يصدقون كلامك!؛ چرا برگشتی در حالی که می‌دانستی آن‌ها به تو راست نمی‌گویند!

(۳) شاهدنا فلماً رائعاً عن الحيوان الذي يُعدُّ صديق الإنسان!؛ فیلم جالبی را دربارهٔ حیوانی که دوست انسان به حساب می‌آید، دیدیم!

(۴) كان سائق سيارة الأجرة لا يهتم باللوحات التحذيرية جيداً!؛ رانندهٔ تاکسی به‌خوبی به تابلوهای هشداردهنده توجه نمی‌کرد!

۷۷- **عَيْنُ الصَّحِيح:**

(۱) نصحننا المعلم بمراجعة الدروس المستمرة لأننا ننسى ما تعلمنا!؛ معلم، ما را به مرور درس‌ها به‌طور پیوسته نصیحت کرد؛ زیرا آنچه را به ما یاد می‌دهد، فراموش می‌کنیم!

(۲) قام مدير فريقنا المحبوب بإنشاء ملعب حديث في خارج المدينة!؛ مدیر محبوب تیم ما به ساخت یک ورزشگاه مدرن در خارج از شهر اقدام کرده است!

(۳) لعلّ طلابنا يُواصلون محاولاتهم دؤوبين و ينجحون في الامتحان!؛ امید است دانش‌آموزان ما به تلاش‌های خود، با پشتکار ادامه دهند و در امتحان موفق شوند!

(۴) إنّما عقلُ النَّاسِ مَنْ يَنْظُرُ إِلَى عَوَاقِبِ الْأُمُورِ وَيَعْتَبِرُ مِنْ أَخْطَائِهِ!؛ خردمندترین مردم کسی است که به فرجام کارها می‌نگرد و از اشتباهات خود عبرت می‌گیرد!

۷۸- «این دلفین‌ها در کشف مکان‌های جمع شدن ماهی‌ها به ماهیگیران کمک می‌کنند!»:

(۱) هذه الدلافين تُساعدُ صيَّادي الأسماك على اكتشاف أماكن تجمّع الأسماك!

(۲) هذه دلافين تُساعدُ صيَّادين الأسماك على كشف أماكن تجمّع الأسماك!

(۳) هذه دلافين مُساعدُ صيَّادي الأسماك على اكتشاف مكان تجمّع الأسماك!

(۴) هذه الدلافين تُساعدُ صيَّادين الأسماك على كشف الأماكن تجمّع الأسماك!

۷۹- عین غیر المناسب في المعادل:

- (۱) لا یرحمُ اللهُ مَنْ لا یرحمُ النَّاسَ! : هر که بر خلق خدا شفقت کند / حق تعالی خود برو رحمت کند!
- (۲) لا خیرَ فی قولٍ إلا مع الفعل! : سعدیا گرچه سخندان و مصالح گویی / به عمل کار برآید، به سخندانی نیست!
- (۳) الوحدة خیرٌ من جلیس السوء! : دشمن دانا که غم جان بود / بهتر از آن دوست که نادان بود!
- (۴) سلامة العیش فی المُداراة! : آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است / با دوستان مروّت، با دشمنان مدارا!

■ ■ اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (۸۰ - ۸۴) بِمَا يَناسِبُ النَّصَّ:

وُلِدَ طه حسين في مصر سنة ١٨٨٩، و كان أعمى منذ صغره، لكنّه لم يسمح ذلك يَمْنَعُهُ عن طلب العلم.

درس في جامعة الأزهر ثم سافر إلى فرنسا و حصل على الدكتوراه من جامعة السوربون. عمل أستاذاً في الجامعة المصرية، و أدى دوراً في تحديث التعليم و إصلاح الأساليب الدراسية. كان كَوَازِيرٍ للمعارف في مصر، فأنشأ المدارس و المعاهد و حمى (حَفَظَ) التعليم للجميع. كتب كتباً مهمة مثل "الأيام" و "في الشعر الجاهلي" و "النهضة الفكرية في مصر"، التي أثرت الثقافة العربية.

دافع عن حرية الفكر، و نقد التقليد الأعمى، و شجّع على القراءة و البحث العلمي أسس مكتبة مصر العامة و اهتم بجعل الكتب للجميع.

طه حسين ترك إرثاً ثقافياً مهماً، و أصبح رمزاً للاجتهاد و العلم و الإبداع في الأدب و الفكر العربي.

۸۰- عین الصحیح حسب النص:

- (۱) كان طه حسين يُدرّس في جامعة السوربون سنوات!
- (۲) أصبح حسين أعمى بسبب مرضٍ أصابه عند دراسته!
- (۳) كان لحسين دورٌ كبيرٌ في تقدّم دراسات الثانويّة و الكتب!
- (۴) كتاب النهضة الفكرية يقوم بنقد التقليد الأعمى من الآخرين!

۸۱- عین الخطأ: إن طه حسين ...

- (۱) كقائدٍ أدبيّ في العربية لا يمكننا صرف النظر عنه!
- (۲) له كتابٌ باسم الأيام الذي كان مؤثراً في ثقافتهم!
- (۳) قد تقبل المناصب الحكوميّة في زمنه المزدهر في مصر!
- (۴) بسبب مرضٍ صعبٍ، أُجبر على أن يترك الدراسة لمدة قصيرة!

۸۲- عین ما لم يذكر في النص:

- (۱) تعاون الطلاب في شؤون الجامعة العلميّة!
- (۲) دور طه حسين في إصلاح الأساليب الدراسية!
- (۳) دفاع عن حرية التعبير في دراسات حسين!
- (۴) مواصلة الأبحاث رغم وجود الأحوال الصعبة!

■ عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۸۳ و ۸۴)

۸۳- «وُلِدَ - أعمى - يمنع - وزير»

- (۱) وُلِدَ: فعل ماضٍ - للمفرد المذكر - مجرد ثلاثي - متعدّد / فعل و نائب فاعله «طه» و مرفوع
- (۲) أعمى: اسم التفضيل - مذكر - جمعه المكسّر على وزن مفاعل - معرب / فاعل و مرفوع
- (۳) يمنع: فعل مضارع - للمفرد المذكر - مجرد ثلاثي - متعدّد - معلوم / فعل و مفعوله ه
- (۴) وزير: اسم - مفرد مذكر - نكرة - معرب / مجرور بحرف الجرّ؛ كوزيرٍ: جار و مجرور

٨٤- «أثرت - دافع - مكتبة - اجتهاد»

- ١) أثرت: للمفرد المؤنث الغائب - من المزيد الثلاثي (تفعيل) - متعدّد / فعل و مفعوله الثقافة
- ٢) دافع: فعل ماضٍ - مزيد ثلاثي و مضارع يُدافع - متعدّد - معلوم / فعل و الجملة فعلية
- ٣) مكتبة: اسم - مفرد مؤنث - اسم المكان - معرب / مفعول لفعل أسس و منصوب
- ٤) اجتهاد: مصدر من المصادر المزيدة - حروفه الأصلية «ج ه د» - معرب / مجرور بالحرف الجارّ

■ ■ عَيْنُ الْمُنَاسِبِ لِلْجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٨٥ - ٩٠)

٨٥- عَيْنُ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- ١) و جَادِلِ الْأَخْرَيْنِ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ!
- ٢) لِتَسْهِيلِ نَقْلِ النَّفْطِ بِوَسْطَةِ الْأَنْبِيْبِ عِبْرَ الْمُنْحَدَرَاتِ تُسْتَعْمَلُ الْآتُ!
- ٣) يُشَاهِدُ أَعْضَاءَ الْأُسْرَةِ فَلَمَّا رَائِعًا عَنِ الدُّلْفَيْنِ الَّذِي أَنْقَذَ إِنْسَانًا مِنَ الْغَرَقِ!
- ٤) هَلْ أَصْبَحَ نُوْبَلْ غَنِيًّا مِنْ جِلَالِ إِيجَادِ طُرُقِ لِقَاتِ الْمَزِيدِ مِنَ النَّاسِ؟!

٨٦- عَيْنُ خَبَرِ الْحُرُوفِ الْمَشْبَهَةِ بِالْفِعْلِ لَيْسَ فِعْلًا:

- ١) أَتَعْلَمُونَ أَنَّ الْإِصْرَارَ عَلَى نِقَاطِ الْخِلَافِ وَ عَلَى الْعِدْوَانِ لَيْسَ مَسْمُوحًا!
- ٢) أَوْلَنِكَ الشَّبَابِ الْأَرَادِلِ غَافِلُونَ عَنِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَنْتَبَهُونَ مِنْ نَوْمِ الْغَفْلَةِ!
- ٣) إِنَّ الْأَسْمَاكَ الَّتِي تَتَسَاقَطُ مِنَ السَّمَاءِ مُتَعَلِّقَةٌ بِمِيَاهِ الْمُحِيطِ الْأَطْلَسِيِّ!
- ٤) قُرِئَ الْقُرْآنُ فِي جَلْسَتِنَا لَعَلَّ الْحَاضِرِينَ فِي الْجَلْسَةِ يَعْمَلُونَ بِتَعَالِيمِهِ!

٨٧- عَيْنُ الْجُمْلَةِ الْمُؤَكَّدَةِ الَّتِي فِيهَا حَالٌ:

- ١) رَجَعَ الْبَاحِثُونَ مِنْ سَفَرَتِهِمُ الْعِلْمِيَّةِ وَ هُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يَبْقُوا فِي الْهِنْدُورَاسِ!
- ٢) إِنَّمَا التَّلْمِيزُ الذِّكْرِي الَّذِي يَهْتَمُّ بِالدِّرَاسَةِ مُجَدِّدًا يُحِبُّ التَّقَدُّمَ الْمَلْحُوظَ فِي حَيَاتِهِ!
- ٣) إِنَّ اسْتِخْدَامَ الْعُمَالِ الدَّوْبِيِّينَ اقْتِرَاحٌ مُنَاسِبٌ فَاعْمَلْ بِهِ وَ انْتَفِعْ بِهِمْ فِي مَعْمَلِكَ!
- ٤) إِنَّ الطَّالِبَةَ الَّتِي تَضَرَّ نِظْمُ الصَّفِّ مُتَكَبِّرَةٌ مِنَ الْمَشَاغِبَاتِ فَعَلِينَا بِتَرْكِ مُصَادَقَتِهَا!

٨٨- عَيْنُ نَائِبِ الْفَاعِلِ جَمْعًا سَالِمًا لِلْمَذْكَرِ:

- ١) احْتَقِرْ عُلَمَاءَ مَعْرُوفُونَ بَيْنَ أَرَادِلِ يَفْتَخِرُونَ بِجَهْلِهِمُ الْعَمِيقِ!
- ٢) تُنْتَخَبُ عَنَاوِينَ هَذِهِ الصَّحِيفَةِ الدَّوْلِيَّةِ بَعْدَ مُشَاوَرَةِ الْمُدِيرِ يَوْمِيًّا!
- ٣) إِفْتَقَرُ مُوظَّفُونَ أَعْطَوْا قِسْمًا عَظِيمًا مِنْ ثَرَوَاتِهِمْ إِلَى ذَلِكَ الرَّجُلِ!
- ٤) اجْتَمَعَ الْمُشَارِكُونَ فِي الْمُسَابَقَةِ حَتَّى يُكْرَمَ لَاعِبُو الْفَرِيقِ الْفَائِزِ!

٨٩- عَيْنُ مَا فِيهِ الْجَارُّ وَ الْمَجْرُورُ أَكْثَرُ:

- ١) وَقَفَ رَجُلٌ جَمِيلٌ الْمَظْهَرِ أَمَامَ وَالِدِي يَرَى نَفْسَهُ أَفْضَلَ مِنَ الْآخَرِينَ!
- ٢) لِلْمُدْرَبِ حَقٌّ كَبِيرٌ عَلَيْنَا فَنَشْكُرُهُ دَائِمًا وَ نَعْرِفُ قَدْرَ زِحْمَاتِهِ الْكَثِيرَةِ جَيِّدًا!
- ٣) سَأَلْتُ الْغَزَالَ الصَّغِيرَةَ مِنْ عَصْفُورٍ: هَلْ خَلْفَ تِلْكَ الْجِبَالِ الْمُرْتَفِعَةِ عَالَمٌ آخَرٌ؟!
- ٤) اعْلَمْ أَنَّ كَاتِمَ الْعِلْمِ مَلْعُونٌ عِنْدَ كُلِّ شَيْءٍ فَلَا تَسْتَرْ عِلْمَكَ النَّافِعَ وَ حَاوِلْ لِنَشْرِهِ!

٩٠- عَيْنُ جُمْلَةٍ حَالِيَّةٍ تُوجَدُ فِيهَا نَوْنُ الْوَقَايَةِ:

- ١) أَعْطِنِي طَرِيقَةً لِحَلِّ مُشْكَلَتِي وَ أَنْقِذْنِي مِنَ ذَلِكَ الْخَطْرِ!
- ٢) بَعَّدَنِي صَاحِبِي الْعَزِيزُ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَ هُوَ يَطْلُبُ الْخَيْرَ لِي!
- ٣) نَجَحَ حَامِدٌ فِي الْمُبَارَاةِ الْعِلْمِيَّةِ وَ هُوَ أَكْثَرُ مَنْ اجْتَهَادًا!
- ٤) نَصَرْتُ الْمُحْتَاجَةَ وَ أَنْتِ تُحِبِّينَ أَنْ تُحْسِنِي إِلَى الْفُقَرَاءِ!

۹۱- کدام موارد درباره «صنعت و تجارت» در عصر ایران باستان درست است؟
الف - محتوای برخی مطالب کتاب هرودت معلوم می‌کند که در زمان هخامنشیان، کارگاه‌هایی وجود داشته که متعلق به شاه بوده است.

ب - آثار و بقایای به جا مانده از دوران حکومت سلسله هخامنشیان، بیانگر پیشرفت صنایع بافندگی، سفالگری و فلزکاری در آن روزگار بوده است.

ج - پیدا شدن سکه‌های هخامنشی و مصنوعات نواحی تابع این سلسله در سواحل رودهای دانوب و رن در غرب اروپا و سیلان در جنوب آسیا، نشانه‌ای از برقراری روابط تجاری و بازرگانی بوده است.

د - در دوران حکومت سلوکیان، تجارت رونق گذشته را از دست داده بود و از حجم مبادلات کالاهای ارزان قیمت کاسته شد.

(۱) «الف» و «ب» (۲) «ب» و «د» (۳) «ج» و «د» (۴) «الف» و «ج»

۹۲- کدام مورد درباره وضعیت «دین و عقاید هخامنشیان» درست است؟

(۱) بر اساس شاهنامه فردوسی و برخی منابع اسلامی هخامنشیان به دین زرتشتی اعتقاد داشتند.

(۲) اهوره مزدا و برخی خدایان کهن ایرانی مثل میترا و آناهیتا را می‌پرستیدند.

(۳) به تقلید از یونان برای نیایش خدایان مورد ستایش، معابد گوناگون می‌ساختند.

(۴) درباره عقاید آن‌ها و اینکه اهوره مزدا یا خدایان کهن را می‌پرستیدند، اختلاف نظر وجود دارد.

۹۳- کدام گزینه در مورد «آموزش در دوران باستان» درست است؟

(۱) در عهد باستان به خصوص در زمان هخامنشیان، تنها فرزندان خاندان شاهی، درباریان، اشراف و موبدان می‌توانستند به مدرسه بروند و تحصیل کنند.

(۲) فرزندان دبیران در مدارس و آموزشگاه‌ها ملزم به یادگیری خط، زبان، حساب و تاریخ بودند.

(۳) شهریاران ساسانی به نشر علوم و بزرگداشت دانشمندان و رفاه حال آنان علاقه و توجه زیادی داشتند.

(۴) مادران نقش مهمی در آشنایی فرزندان خود با آداب و رسوم اجتماعی داشتند و فرزندان عمدتاً از چهار تا هفت سالگی در درون خانواده پرورش می‌یافتند.

۹۴- کدام مورد درباره مقایسه «معماری و شهرسازی دوران اشکانی» (الف) و «معماری و شهرسازی در زمان حکومت ساسانی» (ب) درست است؟

(۱) در دوران «الف» برخلاف دوره «ب»، نقاشی دیواری رواج نداشته است.

(۲) در معماری «ب» همانند معماری دوره «الف»، استفاده از سنگ‌های تراشیده و نتراشیده رایج بوده است.

(۳) گچ‌بری در زمان «الف» رواج داشت و در بناهای کاخ هترا (الحضر) به اوج خود رسید.

(۴) برخلاف دوره «الف»، از دوران «ب» آتشکده‌هایی به جا مانده است که شکل گنبد آنها چهارطاقی است.

۹۵- در کدام مورد، زمان وقوع رویدادهای تاریخی به درستی بیان شده است؟

الف - انتخاب جورج واشنگتن به عنوان نخستین رئیس جمهور آمریکا

ب - سرکوب شورش سربازان هندی توسط انگلستان

ج - پیروزی مجلس بر پادشاه انگلستان و به وقوع پیوستن انقلاب باشکوه

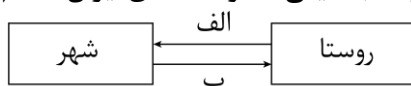
د - اجرای کودتا توسط ناپلئون و به قدرت رسیدن او در فرانسه

(۱) «الف» بر «ب» و «ج» بر «د» مقدم است. (۲) «ب» بر «د» و «الف» بر «ج» مقدم است.

(۳) «ج» بر «الف» و «ب» بر «د» مقدم است. (۴) «ج» بر «الف» و «د» بر «ب» مقدم است.

- ۹۶- هر یک از وقایع زیر در دوران کدام شاه قاجار به وقوع پیوست؟
- الف - گوجه فرنگی، نخود فرنگی و سیب زمینی در غذای ایرانیان جا خوش کرد.
- ب - ایران از حق کشتیرانی در دریای خزر محروم شد.
- ج - مردم علیه «قرارداد تالبوت» دست به اعتراض زدند.
- د - به منظور برقراری نظم به گرجستان لشکرکشی کرد.
- (۱) «الف» و «ب»: فتحعلی شاه / «ج» و «د»: ناصرالدین شاه
 (۲) «ب» و «ج»: احمدشاه / «الف» و «د»: محمدشاه
 (۳) «الف» و «ج»: ناصرالدین شاه / «ب»: فتحعلی شاه / «د»: آقا محمدخان
 (۴) «الف» و «ب»: فتحعلی شاه / «ج»: محمدشاه / «د»: آقا محمدخان
- ۹۷- کدام گزینه با توجه به «اوضاع اقتصادی» دوره قاجار درست است؟
- (۱) در شیوه سهم بری دهقانی، روستاییان بی زمین اغلب روی اراضی مالکان کار می‌کنند و در ازای بهره‌برداری از ملک ارباب، گاه تا دو سوم محصول را به او تحویل می‌دادند.
- (۲) با به قدرت رسیدن قاجار و فروکش کردن جنگ‌های داخلی، مجدداً در اواخر دوران قاجاریه صنایع دستی در ایران رشد و رونق خود را یافت.
- (۳) در دوره صادرات امیرکبیر تلاش‌های زیادی برای احیای صنایع دستی ایران صورت گرفت اما با کشته شدن او این تلاش‌ها پیگیری نشد.
- (۴) شیوه تولید ایلیاتی مختص ایلات و کوچ‌نشینان بود و محصولات نظیر گوشت، پوست، پشم، فرش و لبنیات تولید و به کشورهای منطقه صادر گردید.
- ۹۸- در دوره قاجار به دنبال کدام حادثه مردم در مسجد شاه تجمع کردند و با توطئه امام جمعه درباری، تجمع مردم به تشنج کشیده شد؟
- (۱) مهاجرت کبری (۲) افزایش نرخ قند (۳) مهاجرت صغری (۴) ماجرای بانک استقراض روسی
- ۹۹- یک محقق پس از پژوهش درباره رویدادهای سیاسی در دوره قاجار، نتایج به دست آمده را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است. هر کدام از این موارد مربوط به چه کسی است؟
- الف - رهبری مردم را در جریان ماجرای نوز بلژیکی بر عهده داشت.
- ب - در سفرنامه‌اش اوضاع نابسامان کشور را به زبان ساده بیان کرده است.
- ج - نهضت‌های مردمی را از نجف اشرف رهبری می‌کرد.
- د - در جریان بانک استقراضی روسی به شدت اقدامات روس‌ها را محکوم کرد.
- (۱) آیت‌الله بهبهانی - حاج زین العابدین مراغه‌ای - آیت‌الله مازندرانی - آیت‌الله طباطبایی
 (۲) آیت‌الله طباطبایی - حاج زین العابدین مراغه‌ای - آیت‌الله خراسانی - آیت‌الله بهبهانی
 (۳) آیت‌الله بهبهانی - میرزا صالح شیرازی - آیت‌الله تهرانی - آیت‌الله طباطبایی
 (۴) آیت‌الله طباطبایی - میرزا صالح شیرازی - آیت‌الله طباطبایی - آیت‌الله بهبهانی
- ۱۰۰- هر کدام از بازه‌های زمانی زیر، به ترتیب به کدام حوادث تاریخی اشاره دارند؟
- الف - ۱۸۲۶-۱۸۲۸ م
 ب - ۱۸۰۷ م
 ج - ۱۸۸۱ م
- (۱) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس - قرارداد فین کنشتاین - قرارداد آخال
 (۲) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس - قرارداد آخال - قرارداد گلستان
 (۳) دوره اول جنگ‌های ایران و روس - قرارداد فین کنشتاین - قرارداد ترکمانچای
 (۴) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس - قرارداد گلداسمیت - قرارداد آخال

۱۰۱- با توجه به تصویر زیر و مفهوم تغییرات جمعیتی سکونتگاه‌های ایران، کدام عبارت درست است؟

(۱) با توجه به «ب» در پدیده مهاجرت معکوس، افراد ترجیح می‌دهند از امکانات مناطقی که دارای مواهب طبیعی هستند، بهره‌مند شوند.

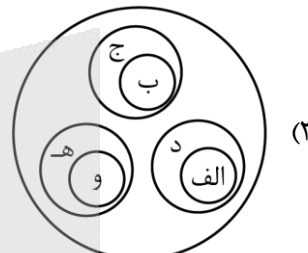
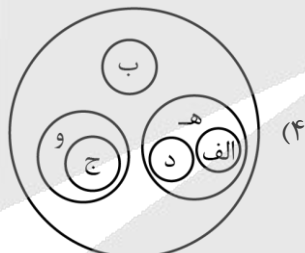
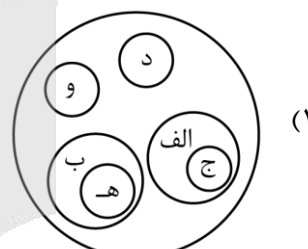
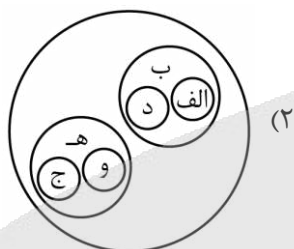
(۲) با توجه به «الف»، مهاجرت از روستا به شهر یا «شهرگریزی» در تغییر جمعیت شهری تأثیر زیادی داشته است.

(۳) مهاجرتی که به صورت «ب» انجام شود، سبب آلودگی هوا و رشد قیمت مسکن در شهرها می‌شود.

(۴) با توجه به «الف»، تملک خانه‌ای در نواحی روستایی و مهاجرت به مکان‌های کوچک‌تر، مهاجرت معکوس نام دارد.

۱۰۲- با توجه به انواع سکونتگاه‌ها کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

- الف - تشکیل شده از ایل‌ها و طایفه‌ها
 ب - اشتغال اکثریت به کشاورزی
 ج - تفاوت در ارزش‌ها و شیوه زندگی
 د - استفاده مستقیم از منابع طبیعی
 ه - قدیمی‌ترین نوع سکونتگاه‌های ایران
 و - دارای مصوبه هیئت دولت

۱۰۳- با توجه به موارد مطرح شده کدام گزینه به درستی تدوین و تنظیم شده است؟

الف - محدودیت منابع آب و خاک، بهره‌وری کم، وجود آفات و خسارات طبیعی و... از جمله مشکلات این بخش کشاورزی است.

ب - اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، سبب ایجاد تنوع در تولیدات این بخش از کشاورزی شده است.

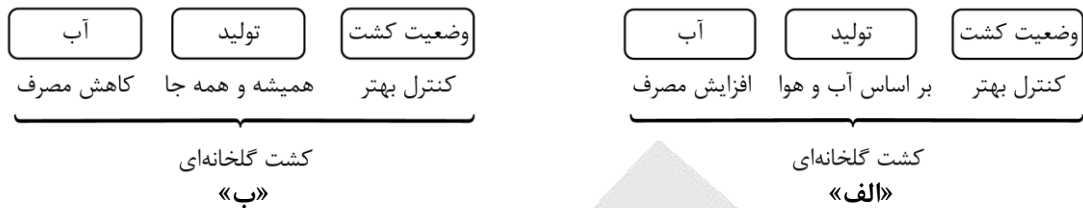
ج - انواع غلات، حبوبات، سبزیجات و محصولات جالیزی، از جمله محصولات این بخش از کشاورزی هستند.

د - با توجه به استعدادهای متفاوت نواحی مختلف کشور در زمینه تولیدات این بخش از کشاورزی، هر استانی میوه‌های ویژه خود را تولید می‌کند.

- (۱) «ج» → مغایر با «الف» → مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ب» → مغایر با «الف»
- (۲) «د» → مغایر با «الف» → مطابق با «ج» / «الف» → مطابق با «ب» → مغایر با «د»
- (۳) «د» → مغایر با «الف» → مطابق با «ج» / «د» → مطابق با «ب» → مغایر با «الف»
- (۴) «ج» → مغایر با «الف» → مطابق با «د» / «الف» → مطابق با «ب» → مغایر با «د»

۱۰۴- با توجه به تصاویر زیر، کدام مورد به مطالب درستی اشاره دارد؟

- ۱) شکل «الف» درست است؛ زیرا کشت گلخانه‌ای با افزایش مصرف آب همراه است.
- ۲) شکل «ب» درست است و توصیه می‌شود محور توسعه کشاورزی از زراعت به باغداری تغییر یابد.
- ۳) شکل «الف» نادرست است؛ زیرا کشت گلخانه‌ای در طول سال و همه‌جا امکان‌پذیر است.
- ۴) شکل «ب» نادرست است، زیرا افزایش مصرف آب در کشت گلخانه‌ای باعث افزایش هزینه و مشکلات آبیاری می‌شود.

۱۰۵- بر اساس موارد مطرح‌شده، کدام گزینه درست است؟

- الف - بزرگ‌ترین بخش صنعتی کشور بعد از نفت و گاز
 ب - از مهم‌ترین نظام‌های اجتماعی هر جامعه
 ج - عرضه در دو بخش خصوصی و دولتی
 د - از شاخصه‌های توسعه یافتگی کشور
 ه - پوشش بخش زیادی از صادرات غیرنفتی کشور
 و - زیربنای توسعه اقتصادی

- ۱) «الف» و «ه» موجب ویژگی «و» شده و موارد «ب» و «د» بر اساس «ج» عرضه می‌شوند.
- ۲) «د» و «ه» زیرمجموعه «ج» هستند و «الف»، محرک اصلی رشد و نوآوری کشورهاست.
- ۳) «الف» و «ه» با توجه به «ج» هستند و «ب» و «د» موجب ویژگی «و» شده است.
- ۴) موارد «ب» و «و» زیرمجموعه «ج» هستند و در سند چشم‌انداز کشور به «د» توجه خاصی شده است.

۱۰۶- کدام گزینه با توجه به موارد مطرح‌شده، عبارت زیر را به‌درستی کامل می‌کند؟

«متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر از روستا است؛ زیرا»

- الف - درصد بیشتری از جمعیت فعال روستا در زراعت، دامداری، صید و ... فعالیت می‌کنند.
 ب - در برخی کشورهای پرجمعیت آسیا، مانند چین و هند، روستاهای با بیش از ۳۰,۰۰۰ نفر جمعیت وجود دارند.
 ۱) «ب» - اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد، آن را شهر تلقی می‌کنند.
 ۲) «الف» - در روستاها فضاهای باز و چشم‌اندازهای طبیعی بیشتر و گسترده‌ترند.
 ۳) «ب» - در شهرها امکانات آموزشی، درمانی، حمل و نقل و ... متنوع و گسترده است در حالی که این خدمات در روستاها محدودتر است.
 ۴) «الف» - در روستاها روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری میان افراد بیشتر است.

۱۰۷- کدام عبارت در خصوص «اصطلاح شهرنشینی» به‌درستی تدوین شده است؟

- ۱) در سال ۲۰۰۵ جمعیت شهری و روستایی جهان با یکدیگر برابر بوده است.
- ۲) در سال ۱۹۹۰ جمعیت شهرها از جمعیت روستاها کمتر بوده است.
- ۳) در سال ۲۰۲۳ میلادی ۵۷ درصد جمعیت ساکن شهرها بودند.
- ۴) نسبت جمعیت کل کشور یا ناحیه به شهرهای آن است.

- ۱۰۸- با توجه به موارد مطرح شده، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟
- الف - در نواحی زاغه‌نشین و حاشیه‌نشین، میزان جرایم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد است.
- ب - فضاهای شهری می‌تواند در پیشگیری از وقوع جرم یا جرم‌خیزی نقش داشته باشند.
- ج - فقیران شهری به علت اختلاف طبقاتی شدید و رعایت نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند.
- د - برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها، شهرداری تبریز کارگاهی آموزشی در این راستا برگزار کرده است.
- (۱) «الف» و «ب» از جمله مشکلات در شهرهاست و «ج» سبب وندالیسم شهری می‌شود.
- (۲) «ج» سبب ایجاد «الف» می‌شود و «د» با توجه به «ب» و در راستای امنیت شهری است.
- (۳) مبلمان شهری از وقوع «ب» و «الف» جلوگیری می‌کند و «د» برای جلوگیری از «ج» است.
- (۴) هوشمندسازی شهر و تأمین مسکن به‌ترتیب از «ج» و «ب» جلوگیری می‌کند و «د» در راستای ارکان شهر پایدار است.
- ۱۰۹- کدام مورد دلیل مناسبی برای متن زیر ارائه می‌دهد؟

«سیاست‌ها و خط‌مشی‌های کلان اقتصادی و اجتماعی حکومت‌ها بر همه جنبه‌های زندگی در شهرها و روستاهای یک کشور تأثیر می‌گذارد. از این‌رو، در بیشتر کشورها علاوه بر برنامه‌ریزی برای تک‌تک شهرها و روستاها، برنامه‌های عمومی و کلی‌تری در سطح کشور و منطقه تهیه می‌شود.»

- (۱) در کشور ما برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها را وزارت راه و شهرسازی، شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهرها بر عهده دارند.
- (۲) آمایش سرزمین، تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است.
- (۳) بدون تردید، باید به بالا بردن کیفیت زندگی در شهرها و روستاها به‌طور هماهنگ توجه شود در غیر این صورت، مشکلات در مناطق شهری افزایش می‌یابد.
- (۴) مطالعه کاربری زمین به برنامه‌ریزان کمک می‌کند که محدودیت‌ها را بشناسند و به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که از فضاهای شهر به‌طور مناسب و متعادل استفاده شود.

- ۱۱۰- با توجه به قابلیت‌های GIS (سامانه اطلاعات جغرافیایی) کدام گزینه مطابق با تصویر زیر، به مطلب درستی اشاره دارد؟

- (۱) «الف»: اطلاعات مورد نیاز کاربران / «ب»: نقشه‌های هوشمند / «ج»: ویژگی‌های مورد نظر
- (۲) «الف»: لایه‌های مختلف مربوط به یک پدیده / «ب»: قابلیت تحلیل و پردازش اطلاعات / «ج»: ویژگی‌های مکانی و توصیفی
- (۳) «الف»: داده‌های مربوط به پدیده‌های دنیای واقعی / «ب»: لایه جدید / «ج»: اطلاعات دقیق و مورد نیاز کاربران
- (۴) «الف»: اطلاعات پردازش شده / «ب»: حجم زیادی از اطلاعات / «ج»: سرعت و دقت زیاد

۱۱۱- کدام گزینه به تفاوت بنیادی تری میان «قیاس» و «استقراء» اشاره دارد؟

- (۱) در قیاس، نتیجه استخراج شده ضرورتاً صادق است؛ اما در استقراء، نتیجه فقط احتمالی و غیر قابل اطمینان است.
- (۲) می توان گفت که نتیجه قیاس در مقدمات آن نهفته است؛ اما نتیجه استقراء، می تواند توسعه دهنده مقدمات آن باشد.
- (۳) قیاس تنها برای اثبات حقایق فلسفی کاربرد دارد و استقراء نیز تنها برای کشفیات تجربی و پدیده های طبیعی مناسب است.
- (۴) نتیجه قیاس، مشروط و منوط به صحت مقدمات آن است، در حالی که نتیجه استقراء، بدون نیاز به توجیه مقدمات، معتبر است.

۱۱۲- نوع کدام استدلال مشابه بیت زیر است؟

«اظهار عجز پیش ستمگر ز ابلهی است / اشک کباب موجب طغیان آتش است»

- (۱) گنه کرد در بلخ آهنگری / به شوشتر زدند گردن مسگری
- (۲) چنین است رسم سرای درشت / گهی پشت به زین و گهی زین به پشت
- (۳) دل من نه مرد آن است که با غمش برآید / مگسی کجا تواند که بیفکند عقابی
- (۴) زی تیر نگه کرد و پر خویش در او دید / گفتا ز که نالیم که از ماست که بر ماست

۱۱۳- کدام عبارت درست است؟

- (۱) استقرای تعمیمی، نوعی استدلال است که هرچه نمونه های آماری در آن بیشتر باشد، قطعی تر می شود.
- (۲) مغالطه تمثیل ناروا، نوعی خطای اندیشه است که قطعاً در آن، دو امر جزئی، هیچ مشابهتی با یکدیگر ندارند.
- (۳) استقرای تمثیلی، یکی از انواع استدلال است که درست بودن محتوای مقدمات در آن، ضامن صدق نتیجه استدلال است.
- (۴) در استقرای تعمیمی، بین قوت و ضعف استدلال مذکور و تصادفی و متنوع بودن نمونه های آماری، رابطه مستقیم وجود دارد.

۱۱۴- کدام گزینه مغالطه تعمیم شتاب زده محسوب نمی شود؟

- (۱) پژوهشگری ۲۰۰ خانواده شهری از ۵ استان را مورد بررسی قرار داد و درباره الگوی مصرف کل کشور نتیجه گیری کرد.
- (۲) یک داروشناس، آمپول مشخصی را روی ۲۰۰۰ موش آزمایش کرد و حکم به بی خطر بودن آن روی همه انسان ها داد.
- (۳) بررسی تفصیلی تعداد کافی و متنوع نمونه های یک معدن و نتیجه گیری درباره کیفیت رسوب معادن کشور بر اساس آن.
- (۴) از اینکه یک دانشجو درس را درست درک کرد، نتیجه گرفتیم که همه روش های تدریس استاد آن کلاس بسیار مؤثر است.

۱۱۵- درباره مغالطه تمثیل ناروا می توان گفت

- (۱) هر استدلالی که از شباهت میان دو چیز به نتیجه برسد، مغالطه تمثیل ناروا است.
- (۲) هرگاه از نمونه های محدود و غیر مشابه، نتیجه ای کلی گرفته شود، مغالطه تمثیل ناروا است.
- (۳) خطای اصلی در این مغالطه، نادیده گرفتن تفاوت ظاهری میان دو چیز است که در حقیقت یکسان اند.
- (۴) در این مغالطه، شباهت ظاهری میان دو چیز، به اشتباه جایگزین سنخیت و شباهت حقیقی میان آن ها می شود.

۱۱۶- هنگامی که عقل، در برابر چند تبیین متفاوت از یک پدیده قرار می گیرد، انتخاب یکی از تبیین ها توسط او، بر کدام

مبنا نشان دهنده استنتاج بهترین تبیین است؟

- (۱) آن تبیینی که تطابق با مشاهدات داشته باشد؛ به طوری که استثنایی برای آن وجود نداشته باشد.
- (۲) آن تبیینی که بیشترین انسجام و هماهنگی منطقی را در میان داده های موجود برقرار می کند.
- (۳) آن تبیینی که از یقینی ترین مقدمات آغاز شده و نتیجه ای کاملاً قطعی در پی خواهد داشت.
- (۴) آن تبیینی که کمتر از سایر تبیین ها با داده های حسی و مشاهدات مستقیم سازگار است.

۱۱۷- نوع کدام استدلال متفاوت است؟

- ۱) دیدم چند نفر در محوطه بیمارستان لباس سفید پوشیده‌اند و ماسک زده‌اند؛ پس احتمالاً پزشک یا پرستارند.
- ۲) بدن انسان برای سلامت به تعادل غذایی نیاز دارد، پس احتمالاً جامعه نیز برای بقایش به تعادل در رفتارها نیازمند است.
- ۳) درخت سیب در زمین مرطوب بهتر رشد می‌کند، پس احتمالاً درخت گلابی نیز در زمین‌های مرطوب بهتر رشد می‌کند.
- ۴) در بازدید از شهر بغداد، متوجه کیفیت بالای کتابخانه‌ها شدیم؛ پس احتمالاً در شهر نجف نیز کتابخانه‌های مجهزی وجود دارد.

۱۱۸- کدام گزینه درباره شناخت درست است؟

- ۱) اختلاف دیدگاه فیلسوفان، بیانگر وجود خطا در درک مسائل توسط آنها نیست.
- ۲) انسان به عنوان حیوانی ناطق و متفکر، توانایی درک تمام مسائل هستی را دارد.
- ۳) وجود خطا و تصحیح آن، بیانگر خطاپذیر بودن شناخت است؛ نه امکان شناخت.
- ۴) ارتباط با اشیاء، مقدم بر استفاده از آنها است و شناخت اشیاء نیز اولین مرحله است.

۱۱۹- درباره مفهوم معرفت کدام عبارت نادرست است؟

- ۱) مفهومی قابل تعریف است؛ اما بی‌نیاز از تعریف است.
- ۲) از آنجا که تعریف آن روشن است، بدیهی و بی‌نیاز از تعریف است.
- ۳) به دلیل بدیهی بودن، هیچ‌گونه ابهامی از جهت معنای آن، نباید باشد.
- ۴) یک مفهوم بی‌نیاز از تعریف نیست؛ اما تعریفش واضح و بدیهی محسوب می‌شود.

۱۲۰- کدام گزینه توصیف مناسبی از معرفت‌شناسی ارائه می‌دهد؟

- ۱) استقلال امروزی معرفت‌شناسی نشان‌دهنده شکست آن در ادغام با فلسفه است.
- ۲) هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی معاصر، دو حوزه مستقل؛ اما مرتبط با یکدیگر هستند.
- ۳) معرفت‌شناسی، نخست جزئی از فلسفه بوده؛ اما امروزه از آن جدا گردیده و کاملاً مستقل شده است.
- ۴) کانت را می‌توان بنیان‌گذار معرفت‌شناسی به عنوان یک رشته کاملاً مستقل در دانش فلسفه دانست.

۱۲۱- بر اساس دیدگاه گرگیاس در امکان معرفت، کدام گزاره به بنیادی‌ترین چالش در نظریه او اشاره می‌کند؟

- ۱) انکار وجود واقعیت، پایه‌های هرگونه گفتگوی فلسفی درباره شناخت را ویران می‌کند.
- ۲) تأکید بر ناتوانی در انتقال معرفت، هرگونه امکان آموزش و تفاهم علمی را ناممکن می‌سازد.
- ۳) ترکیب انکار وجود با انکار امکان شناخت، امکان هرگونه دفاع عقلانی از معرفت را سلب می‌کند.
- ۴) تقدم انکار وجود بر انکار شناخت، نشان‌دهنده خلط مباحث متافیزیکی با معرفت‌شناختی است.

۱۲۲- کدام گزاره به‌طور دقیق بیانگر «شک در اصل شناخت» و نمایانگر «شکاکیت مطلق» است؟

- ۱) تردید یک دانشمند در حوزه امکان کشف تمام اسرار کیهان به‌واسطه ذهن بشر.
- ۲) انکار امکان دستیابی به هرگونه معرفت یقینی و مطابق با واقع درباره جهان.
- ۳) شک فیلسوف در توانایی بشر برای درک کامل حقایق متافیزیکی جهان.
- ۴) پذیرش امکان خطا در ادراک حسی و محدودیت‌های شناخت تجربی.

۱۲۳- حمل «مصوت بر حرف» و «شکل هندسی بر مربع» به ترتیب با کدام مورد یکسان است؟

- ۱) متساوی‌الساقین بر مثلث - سالبه جزئی بر قضیه
- ۲) دارای شاخه بر درخت - موجود بر ممکن‌الوجود
- ۳) جسمانی بر گل رز - چهارضلعی بر لوزی
- ۴) رسانا بر فلز - سه بعدی بر میز

۱۲۴- کدام عبارت دقیق تر است؟

- (۱) واجب‌الوجود بالغیر، وجود و ماهیتش را مستقیماً از واجب‌الوجود بالذات دریافت می‌کند.
- (۲) کوه طلا و سیمرغ، ممتنع‌الوجودهایی هستند که علت وجودی‌شان هرگز فراهم نخواهد شد.
- (۳) پدیده‌هایی که امکان هستی دارند، اما علت وجودی‌شان محقق نشده است، ممتنع‌الوجود بالغیر هستند
- (۴) هر موجودی که در جهان پدید آمده، فعلیتِ امکانی دارد؛ یعنی هم واجب‌الوجود بالغیر است و هم ممکن‌الوجود.

۱۲۵- کدام گزینه را نمی‌توان اختلاف فیلسوفان مسلمان و دکارت محسوب کرد؟

- (۱) فلاسفه مسلمان، علیت را امری بدیهی و فطری نمی‌دانند که نیاز به اثبات نداشته باشد.
- (۲) فلاسفه مسلمان معتقدند که علیت از تجربه به دست نمی‌آید و خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است.
- (۳) دکارت برای اثبات عقلی علیت استدلال اقامه نمی‌کند؛ درحالی‌که فلاسفه مسلمان علیت را اثبات عقلانی می‌کنند.
- (۴) دکارت علیت را امری فطری می‌داند؛ ولی فلاسفه مسلمان معتقدند که انسان بعد از رشد شناختی، علیت را درک می‌کند.

۱۲۶- پذیرش معنای دوم اتفاق، مانع چه چیزی نمی‌شود؟

- (۱) انجام هرگونه فعل از سوی انسان
- (۲) فهم علت کنونی یک پدیده در جهان مادی
- (۳) به وجود آمدن شاخه‌های مختلف علم
- (۴) تشویق دیگران به کشف علل حوادث طبیعی

۱۲۷- کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) عموم فیلسوفان، اتفاق به معنای نفی سنخیت میان علت و معلول را رد می‌کنند.
- (۲) بیشتر فلاسفه خداباور و خداناباور، اتفاق به معنای نفی ضرورت را نمی‌پذیرند.
- (۳) بسیاری از فلاسفه خداباور، اتفاق به معنای نفی غایتمندی جهان را قبول ندارند.
- (۴) همه فلاسفه، اتفاق به معنای رخ دادن حادثه پیش‌بینی‌نشده را تأیید می‌کنند.

۱۲۸- در توضیح این عبارت که «افلاطون ابداع کننده خدانشناسی فلسفی است» کدام گزینه مناسب تر است؟

- (۱) افلاطون نوعی از هستی‌ارائه می‌کند که کاملاً بر توصیف خدا در ادیان الهی منطبق است.
- (۲) افلاطون با دقت فلسفی زیادی درباره خدا صحبت می‌کند و پندارها را به تدریج اصلاح می‌نماید.
- (۳) خدای افلاطون با چند خدایی یونان تفاوت دارد؛ زیرا او به خدایی با ویژگی‌های روشن معتقد است.
- (۴) افلاطون معتقد است که خدا از طریق حواس دریافت نمی‌شود و فقط با تعقل می‌توان به او دست یافت.

۱۲۹- کدام عبارت، مقدمه اول برهان درجات کمال است؟

- (۱) هر جا که یک خوب‌تر و بهتر وجود دارد، خوب‌ترین و بهترین نیز وجود دارد.
- (۲) باید یک کامل و خوب مطلق وجود داشته باشد تا بتوان موجودات را با آن مقایسه کرد.
- (۳) هرگاه دو موجود با هم مقایسه شوند، یک کامل و خوب مطلق نیز قطعاً باید وجود داشته باشد.
- (۴) در این جهان (جهان طبیعت)، موجوداتی وجود دارند که قطعاً نسبت به همدیگر خوب‌تر و بهتر هستند.

۱۳۰- درباره برهان حرکت، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) متحرک بر محرک تقدم دارد و از این نظر برای حرکت به آن وابسته است.
- (۲) محرکی وجود دارد که نامتحرک و ثابت است که همان محرک نخستین است.
- (۳) محال است که سلسله محرک‌های جهان هستی تا بی‌نهایت ادامه داشته باشد.
- (۴) اگر هر متحرکی به یک محرک نیاز داشته باشد، دور یا تسلسل پیش می‌آید.

۱۳۱- کدام گزینه می‌تواند پاسخ درست و مناسبی در خصوص وظایف دولت باشد؟

الف - مجموعه گسترده‌ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می‌شود، به منظور تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندگان است و از بروز شرایطی که به مبادلات آن‌ها آسیب می‌زند، جلوگیری می‌کند.

ب - تأسیس خیابان، بوستان، تیرهای چراغ برق، پل‌ها، آتش‌نشانی و پلیس از جمله این وظیفه به شمار می‌آیند.

(۱) الف: بهبود عملکرد بازار / ب: بهبود عملکرد بازار (۲) الف: ارائه کالای عمومی / ب: بهبود عملکرد بازار

(۳) الف: ارائه کالای عمومی / ب: ارائه کالای عمومی (۴) الف: بهبود عملکرد بازار / ب: ارائه کالای عمومی

۱۳۲- فرض کنید یک فرد به عنوان یک مشاور اقتصادی به دولت جدید کشور فرضی کمک می‌کند تا سیستم مالیاتی خود را بازبینی کند. اهداف این دولت عبارتند از تأمین مالی پایدار برای خدمات عمومی، بهبود سلامت جامعه و کاهش شکاف درآمدی با در نظر گرفتن اهداف سه‌گانه مالیات، کدام گزینه پاسخ مناسبی برای پرسش‌های زیر است؟
الف - کدام یک از اقدامات پیشنهادی، به طور کامل نقش مستقیمی در تأمین مالی پایدار برای خدمات عمومی اساسی مانند امنیت و آموزش دارد؟

ب - برای کاهش مصرف یک کالای مضر برای سلامت جامعه (مانند سیگار) کدام مکانیسم مالیاتی، بیشترین کاربرد را دارد؟

(۱) الف: اعمال مالیات بر فروش خانه‌های لوکس / ب: افزایش درآمد دولت برای ساخت بیمارستان‌های بیشتر

(۲) الف: اعمال مالیات بر درآمد با نرخ تصاعدی (نرخ بیشتر برای درآمدهای بالاتر) / ب: کاهش نابرابری‌های اقتصادی ناشی از

هزینه‌های درمان

(۳) الف: اعمال مالیات بر سیگار و نوشابه‌های گازدار / ب: تأمین بودجه برای خدمات عمومی مانند پارک‌ها

(۴) الف: اعمال مالیات بر شرکتی که بیشترین سود را در کشور دارد. / ب: افزایش قیمت کالا برای تغییر رفتار مصرف‌کنندگان

محل انجام محاسبات

ردیف	نوع مالیات	مقدار پرداختی
۱	مالیات بر دارایی	۷۵ درصد مالیات بر درآمد
۲	مالیات بر مصرف	۳,۵۰۰ میلیون تومان
۳	عوارض گمرکی	۱,۵۰۰ میلیون تومان
۴	مالیات بر ارزش افزوده	۵۰۰ میلیون تومان کمتر از ردیف ۱
۵	مالیات بر درآمد	۲,۸۰۰ میلیون تومان

۱۳۳- با توجه به اطلاعات جدول مقابل:

الف - مقدار مالیات مستقیم پرداختی طی

دو سال چقدر است؟

ب - مقدار مالیات غیرمستقیم سالانه

چقدر است؟

ج - اساس و مبنای کدام مالیات، ثروت

مؤدی است؟

(۱) الف: ۴,۹۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۶۰۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر درآمد

(۲) الف: ۹,۸۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۰۶۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر درآمد

(۳) الف: ۴,۹۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۰۶۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر دارایی

(۴) الف: ۹,۸۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۶۰۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر دارایی

۱۳۴- کدام گزینه می‌تواند پاسخ درست و مناسبی برای پرسش‌های زیر باشد؟

الف - اگر درآمد بودجه از هزینه بیشتر باشد، با روبه‌رو خواهیم بود.

ب - دولت‌ها باید سعی کنند با برنامه‌ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه، از بودجه دور شوند.

(۱) الف: کسری بودجه / ب: متوازن

(۳) الف: کسری بودجه / ب: نامتوازن

(۴) الف: مازاد بودجه / ب: متوازن

۱۳۵- با توجه به مراحل زیر، اگر نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۱۵ درصد محاسبه شود:

مرحله اول	تولیدکننده چوب، آن را به قیمت ۲۴,۰۰۰ تومان به کارگاه نجاری می‌فروشد.
مرحله دوم	نجار، میز و صندلی خام را به قیمت ۱۲۰,۰۰۰ تومان به کارگاه رنگ می‌فروشد.
مرحله سوم	کارگاه رنگ بعد از رنگ آمیزی، آن را به قیمت ۴۰۰,۰۰۰ تومان به فروشگاه مبلمان می‌فروشد.
مرحله چهارم	فروشگاه، میز و صندلی را به قیمت ۶۰۰,۰۰۰ تومان به مصرف کننده نهایی می‌فروشد.

الف - مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده در مرحله سوم چقدر است؟

ب - مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده چقدر است؟

ج - قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده مرحله دوم چقدر است؟

(۱) الف: ۴۲,۰۰۰ / ب: ۹۰,۰۰۰ / ج: ۱۳۸,۰۰۰

(۲) الف: ۴۲,۰۰۰ / ب: ۹۰,۰۰۰ / ج: ۱۸۳,۰۰۰

(۳) الف: ۶۰,۰۰۰ / ب: ۵۵,۰۰۰ / ج: ۱۳۸,۰۰۰

(۴) الف: ۶۰,۰۰۰ / ب: ۵۵,۰۰۰ / ج: ۱۸۳,۰۰۰

محل انجام محاسبات

۱۳۶- کدام عبارت می‌تواند پاسخ درست و مناسبی برای پرسش‌های زیر باشد؟

الف - کدام گزینه در خصوص مفهوم مزیت نسبی و هزینه فرصت کاملاً درست است؟

ب - با در نظر گرفتن دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل، کدام گزینه نمی‌تواند درست باشد؟

(۱) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی منشی را استخدام نمی‌کند و با این حال می‌تواند ساعتی ۱۵۰ هزار تومان در هزینه‌ها صرفه‌جویی کند. / ب: تفاوت در دسترسی به فناوری یکی از دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل است.

(۲) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی منشی را استخدام نمی‌کند و با این حال می‌تواند ساعتی ۱۵۰ هزار تومان در هزینه‌ها صرفه‌جویی کند. / ب: تفاوت‌های اقلیمی از جمله مواردی است که نمی‌تواند بستر لازم برای تجارت خارجی را فراهم آورد.

(۳) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی اگر منشی را استخدام نکند، در این شرایط ساعتی ۳۵۰ هزار تومان متحمل ضرر شده است. / ب: اختلاف در به صرفه بودن تولید، پایه بده - بستان کشورها را تشکیل می‌دهد.

(۴) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی اگر منشی را استخدام نکند، در این شرایط ساعتی ۳۵۰ هزار تومان متحمل ضرر شده است. / ب: تجارت موفق نمی‌تواند دسترسی به بازارهای وسیع‌تر را افزایش داده و با سودآوری بیشتر و کاهش هزینه‌ها به افزایش رفاه کمک نماید.

۱۳۷- کدام گزینه پاسخ درست و مناسبی به پرسش‌های زیر است؟

الف - در سال در کشور قانونی تصویب شد که بر اساس آن هر نوع پوشاک ممنوع اعلام شد.

ب - در اوایل قرن نوزدهم در کشورهای و تعرفه‌های حمایتی وضع شد.

ج - در سال های کارگران و تولیدکنندگان کنگره آمریکا را متقاعد کردند تا تعرفه‌های گمرکی را درصد افزایش دهند.

(۱) الف: ۱۷۰۳ - آلمان - صادرات / ب: اروپای غربی، آلمان و آمریکا / ج: بعد از جنگ جهانی دوم - ۵۳

(۲) الف: ۱۷۰۳ - آلمان - صادرات / ب: اروپای شرقی، آلمان و آمریکا / ج: بعد از جنگ جهانی دوم - ۵۳

(۳) الف: ۱۷۰۱ - انگلستان - واردات / ب: اروپای شرقی، آلمان و آمریکا / ج: بین دو جنگ جهانی - ۵۲

(۴) الف: ۱۷۰۱ - انگلستان - واردات / ب: اروپای غربی، آلمان و آمریکا / ج: بین دو جنگ جهانی - ۵۲

۱۳۸- سه کشور برزیل و ایران و کنیا را در نظر بگیرید که با هزینه‌های یکسان فقط غذا و پوشاک تولید می‌کنند. مقدار تولید این

کشور	کالا	غذا	پوشاک
ایران		۱,۲۰۰	۸۰۰
برزیل		۶۰۰	۱,۴۰۰
کنیا		۴۰۰	۲۰۰

سه کشور در شرایط اشتغال کامل در جدول آمده است. بر همین اساس:

الف - با توجه به جدول، کدام گزینه می‌تواند بیان‌کننده شرایط درستی از وضعیت آن‌ها باشد؟

ب - بهترین پیشنهاد تجارت برای کشور برزیل چیست؟

ج - در چه شرایطی کشور کنیا می‌تواند از تجارت بین‌الملل سود ببرد؟

(۱) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت مطلق و کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد. / ب: تولید

پوشاک در برزیل، واردات غذا از ایران و صادرات پوشاک / ج: تولید پوشاک در کنیا و واردات غذا از ایران

(۲) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت نسبی و کنیا در تولید پوشاک مزیت مطلق دارد. / ب:

تولید پوشاک و غذا در برزیل و صادرات پوشاک / ج: تولید پوشاک در کنیا و واردات غذا از ایران

(۳) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت مطلق و کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد. / ب: تولید

پوشاک در برزیل، واردات غذا از ایران و صادرات پوشاک / ج: تولید غذا در کنیا و واردات پوشاک از برزیل

(۴) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت نسبی و کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد. / ب: تولید

پوشاک و غذا در برزیل و صادرات پوشاک / ج: تولید غذا در کنیا و واردات پوشاک از برزیل

۱۳۹- کدام گزینه پاسخ درست و مناسبی به پرسش‌های زیر است؟

الف - در سال ۱۹۴۴ چه رویدادی تشکیل شد و نتیجه آن چه بود؟

ب - مکزیک، و در سال پیمان را امضا کردند.

ج - در سال ۱۹۴۷ چند کشور چگونه برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورهای علیه یکدیگر و حفظ روابط

تجاری بین خودشان اقدام کردند؟

(۱) الف: کنفرانس پولی و مالی برتن وودز - تشکیل صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی توسعه / ب: آمریکا - کانادا - ۱۹۹۳

- نفتا / ج: ۲۳ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان گات

(۲) الف: کنفرانس اقتصادی سازمان ملل - تشکیل صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی توسعه / ب: آمریکا - کانادا - ۱۹۹۳

- نفتا / ج: ۲۲ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان سازمان دائمی تجارت جهانی

(۳) الف: کنفرانس پولی و مالی برتن وودز - تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول / ب: کانادا - آمریکا - ۱۹۹۲

- نفتا / ج: ۲۳ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان گات

(۴) الف: کنفرانس اقتصادی سازمان ملل - تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول / ب: کانادا - آمریکا - ۱۹۹۲

- نفتا / ج: ۲۲ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان سازمان دائمی تجارت جهانی

۱۴۰- در چه صورتی یک کشور نمی‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود؟

(۱) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.

(۲) از وضعیت تک محصولی فاصله نگیرد.

(۳) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.

(۴) به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

بودجه بندی دروس آزمون بعد...

تاریخ برگزاری: ۲۷ آذرماه

زبان عربی

عربی، زبان قرآن (۳)

الْوَجْهُ النَّافِعُ وَالْوَجْهُ الْمَضْرُوبُ
قواعد و تمرین های درس ۲
تا پایان آلتمرین الرابع
صفحه های ۲۵ تا ۳۱

عربی، زبان قرآن (۲)

مَوَاعِظُ قَيْمَةٌ
صِنَاعَةُ التَّلْمِيعِ فِي الْأَدَبِ
الفارسی (درس های ۱ و ۲)
صفحه های ۳۰ تا ۳۰

روان شناسی

تفکر (۱) حل مسئله
صفحه های ۱۱۲ تا ۱۳۳

علوم اجتماعی

جامعه شناسی (۳)

درس چهارم: کنش اجتماعی
(از ابتدای پیامدهای نادیده گرفتن
کنش اجتماعی)
درس پنجم: معنای زندگی
(تا پایان پیچیدگی پدیده های انسانی
و اجتماعی) / صفحه های ۳۶ تا ۴۶

جامعه شناسی (۲)

فرهنگ جهانی
(جهان فرهنگی، فرهنگ
جهانی، نمونه های فرهنگ
جهانی)
صفحه های ۱ تا ۲۶

زبان و ادبیات فارسی

علوم و فنون ادبی (۳)

اختیارات شاعری (۱): زبانی
لف و نشر
صفحه های ۴۸ تا ۵۹

علوم و فنون ادبی (۲)

فصل یکم
(درس های ۱ تا ۳)
+ کارگاه تحلیل فصل یکم
صفحه های ۱۰ تا ۳۴

ریاضی

ریاضی و آمار (۳)

چرخه آمار در حل مسائل
یکپارچگی چرخه آمار در حل
مسائل)، **الگوهای خطی**
(مدل سازی و دنباله)
صفحه های ۳۷ تا ۵۴

ریاضی و آمار (۲)

تابع
صفحه های ۲۱ تا ۵۴

اقتصاد

بازیگران اصلی در میدان
اقتصاد رشد و پیشرفت
(درس های ۷ و ۸)
صفحه های ۶۹ تا ۹۱

فلسفه و منطق

فلسفه (۲)

درس پنجم: خدا در فلسفه - قسمت اول
درس ششم: خدا در فلسفه - قسمت دوم
(تا پایان استدلال فارابی)
صفحه های ۲۹ تا ۴۴

فلسفه (۱)

امکان شناخت
ابزارهای شناخت
(درس های ۶ و ۷)
صفحه های ۴۳ تا ۵۷

منطق

اقسام استدلال استقرایی
قضیه حملی
(درس های ۵ و ۶)
صفحه های ۳۹ تا ۶۱

تاریخ و جغرافیا

جغرافیا (۳)

درس سوم: ویژگی ها
و انواع شیوه های حمل
و نقل (تا پایان قطارهای
پر سرعت)
صفحه های ۴۱ تا ۴۹

جغرافیا (۲)

فصل اول:
ناحیه چیست؟
(درس های ۱ و ۲)
صفحه های ۱ تا ۱۸

تاریخ (۳)

درس پنجم: نهضت مشروطه ایران
درس ششم: جنگ جهانی
اول و ایران
(تا پایان زمینه های جنگ جهانی اول)
صفحه های ۶۱ تا ۸۲

تاریخ (۲)

فصل اول: تاریخ شناسی
فصل دوم: ظهور اسلام
(درس های ۱ تا ۳)
صفحه های ۱ تا ۲۹

آزمون

کارنامه رتبه‌های بهرتر

رتبه‌های ا تا ۳۰۰۰

جزوه

فیلم

مشاوره

www.
arefonline.ir

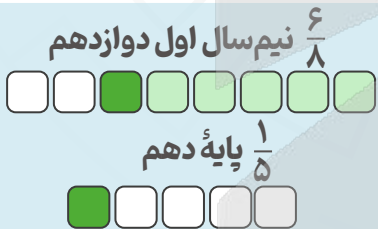
مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم اساسی

آزمون ماز | پایه دوازدهم

دفترچه پاسخ

ویژه کنکوری های ۱۴۰۵

پنجشنبه ۱۳ آذرماه ۱۴۰۴

- ✓ پاسخنامه سریع؛ برای بررسی فوری بعد از آزمون
- ✓ تحلیل تمام گزینه‌های هر سؤال؛ برای بررسی سؤالاتی که پاسخ نادرست داده‌اید
- ✓ نکات و درسنامه‌های آموزشی؛ برای یادگیری کامل مباحث هر سؤال
- ✓ مشاوره تستی؛ برای یادگیری انواع روش‌های حل تست
- ✓ استراتژی آزمون؛ برای یادگیری مدیریت زمان و مدیریت جلسه آزمون

ویراستاران	طراحان	مسئول درسی	درس
ریحانه تک - نرجس تیمناک داوود بوالحسنی - امیر حسین اذانی	محمد نوربخش - امیر زراندوز مهران جعفری	محمد نوربخش	ریاضی
اسماعیل رضوی محمد جواد بانسی امیر حسین اذانی	حسن وسکری - افشین محی الدین - کاظم کاظمی علیرضا بدیع - ابوالفضل غلامی - مهدی ضیایی مجتبی بلاغتی - فاطمه عباسی - اسماعیل رضوی مهرداد مشایخی - محمد حسین زنوزی	حسن وسکری	زبان و ادبیات فارسی
آزاده میرزایی - امیر حسین اذانی محمد حسین هاشمی	الهام میرزایی - فروغ تیموریان	الهام میرزایی	علوم اجتماعی
احسان کلاته - امیر نوری پور امیر حسین اذانی	الهه همایون زاده - عرفانه دهلوی	الهه همایون زاده	روان شناسی
مریم آقایی - سمیه جغتایی امیر حسین اذانی	هاله کریمی - روح الله گلشن عرفان جالیزی	هاله کریمی	زبان عربی
تابان صیقلی - سارا خداوردیان امیر حسین اذانی	علیرضا کاهیدوند - رضا امیدی	علیرضا کاهیدوند	تاریخ
کیان کیانی دوست مریم خسروی - امیر حسین اذانی	آزاده میرزایی - علیرضا کاهیدوند	آزاده میرزایی	جغرافیا
حسن صدری - مهدی مرادی فاطمه نیک محتشم امیر حسین اذانی	امیر محمد نصیری - جواد نوائی - فرشته بازیار	امیر محمد نصیری	فلسفه و منطق
فاطمه ایزی - کوثر رعدی امیر حسین اذانی	آرش بدری	آرش بدری	اقتصاد

تیم اجرایی و تولید آزمون

آتنا عبدالرحیم زاده

یگانه پورابراهیم

مرضیه بنیانی

سرپرست آزمون: **فائزه زارع**

یک تیم با بیش از ۵۰۰ نفر در حال کار هستند تا آزمون‌های ماز با حداکثر کیفیت حاضر بشن و به شما کمک کنن و مسیر موفقیت رو براتون ساده تر کنن. همیشه از نظرات و کامنت‌های خوبتون انرژی می‌گیریم. مرسی که همراهمون هستین. راستی! حتماً در نظرسنجی آزمون شرکت کنین و نظرات و پیشنهاداتتون رو برامون بنویسین.

دکتر رسول خنجری

چه زمانی باید تجدید آموزش کنیم؟

در مقاله قبلی گفتیم خیلی از دانش آموزا بعد از خوندن یک مبحث سریع می رن سراغ تست، در حالی که تمرین ها و مثال های کتاب درسی، بخش اصلی فهم واقعی هستن.

گفتیم تمرین ها مثل آینه ان؛ نشون می دن واقعاً مطلب رو فهمیدی یا فقط فکر می کنی بلدی.

و چون طراح کنکور از همین تمرین ها الهام می گیره، کسی که روی مثال های کتاب مسلط باشه، در واقع ذهن طراح رو می شناسه. بدون تمرین، وارد تست زدن شدن یعنی سردرگمی؛ ولی تمرین ها نقشه راه یادگیری ان و باعث می شن مغزت مسیر حل مسئله رو پیدا کنه.

حالا در این مقاله می خوایم بگیم:

دقیقاً چه زمانی باید آموزش یک مبحث رو دوباره انجام بدی؟

۱ تجدید آموزش در مباحث خوندنی

(زیست، زمین شناسی، و بخش های نظری فیزیک و شیمی و...)

وقتی یک مبحث خوندنی رو می خونن، مغز همون لحظه تازه و فعاله و فکر می کنی «همه چی یادم مونده»، ولی این فقط توهم تسلطه؛ حافظه کوتاه مدته و هنوز محک نخورده.

چه زمانی باید تست بزنی؟ ۴۸ تا ۷۲ ساعت بعد از مطالعه.

این فاصله باعث میشه: مطالب ته نشین بشن، بخش واقعی یادگیری وارد حافظه بلند مدت بشه، و معلوم بشه چی رو واقعاً فهمیدی و چی فقط «جلو چشم بوده».

یک مثال ساده:

تازه خونن مبحث، مثل بتن تازه ست؛ تا چند ساعت اول شکل مشخصی نزاره، اما دو روز بعد سفت شده و تکلیفش معلومه. تست زدن هم بایر زمانی باشه که مغز واقعاً «سفت» شده باشه.

وقتی تست می زنی، دو حالت داری:

حالت دوم:

کمتر از نصف تست ها رو درست می زنی

اینجا اوضاع خوب نیست!

یعنی مطالب قبلت وارد ذهن نشده و فقط «خوانده ای که خوانده باشی».

این حالت یعنی:

■ تمرکز پایین بوده،

■ فقط هایلایت کردی،

■ یا خیال کردی «آسون بود».

در این شرایط حتماً باید تجدید آموزش بدی:

برگرد دوباره از اول با تمرکز واقعی بخون؛ این بار واقعاً بفهم.

حالت اول:

بیشتر از نصف تست ها رو درست می زنی

یعنی یادگیری قابل قبوله.

غلط ها بهت نشون می دن:

■ کجا بد فهمیدی

■ کجا نکات فرار داری

■ کجا باید مرور جزئی انجام بدی

اینجا تجدید آموزش کامل لازم نیست؛ فقط

مرور هدفمند می خوای.

(ریاضی، فیزیک مسئله‌ای، شیمی محاسباتی و...)

اینجا شرایط کاملاً متفاوت است.

اینجا فهمیدن از روی درس یا ویدئو کافی نیست؛ باید دستت گرم بشه. پس تست یا تمرین رو کی بزنی؟

برای حل کردنی‌ها فاصله بزرگ نداز!!!

روند درست:

- مبحث رو از استاد / ویدئو یاد می‌گیری
- همون جلسه یا نهایتاً ۱-۲ ساعت بعد تمرین‌های کتاب رو حل می‌کنی
- بعد تست‌های همون مبحث رو می‌زنی

چرا؟

چون مغز در مباحث حل کردنی سریع دچار توهم میشه: «فرمول رو فهمیدم پس بلام!» اما موقع تست می‌فهمی حتی نمی‌دونی از کجا شروع کنی.

مثال

مثل دوچرخه‌سواریه، هیچ‌کس فقط با دیدن فیلم یاد نمی‌گیره؛ باید پا بزنه.

کی باید تجدید آموزش بدیم؟

وقتی تست‌های همون روز این‌طوری باشن:

- نمی‌تونی سؤال رو شروع کنی
- فرمول رو بلدی ولی کاربردشو نه
- زمانت زیاد می‌ره
- روی مسائل ساده هم اشتباه می‌کنی

این یعنی باید دوباره برگردی سر جزوه و مرحله‌به‌مرحله مسیر حل رو یاد بگیری.

تجدید آموزش در تحلیل آزمون ماز

همین قواعد در آزمون ماز هم صدق می‌کنه.

وقتی کارنامه بررسی مبحثی رو نگاه می‌کنی، درصد تسلط معیار تصمیم‌گیریه.

چون آزمون ماز استاندارد، مرز تجدید آموزش میاد پایین‌تر: از ۵۰٪ ← ۳۰٪

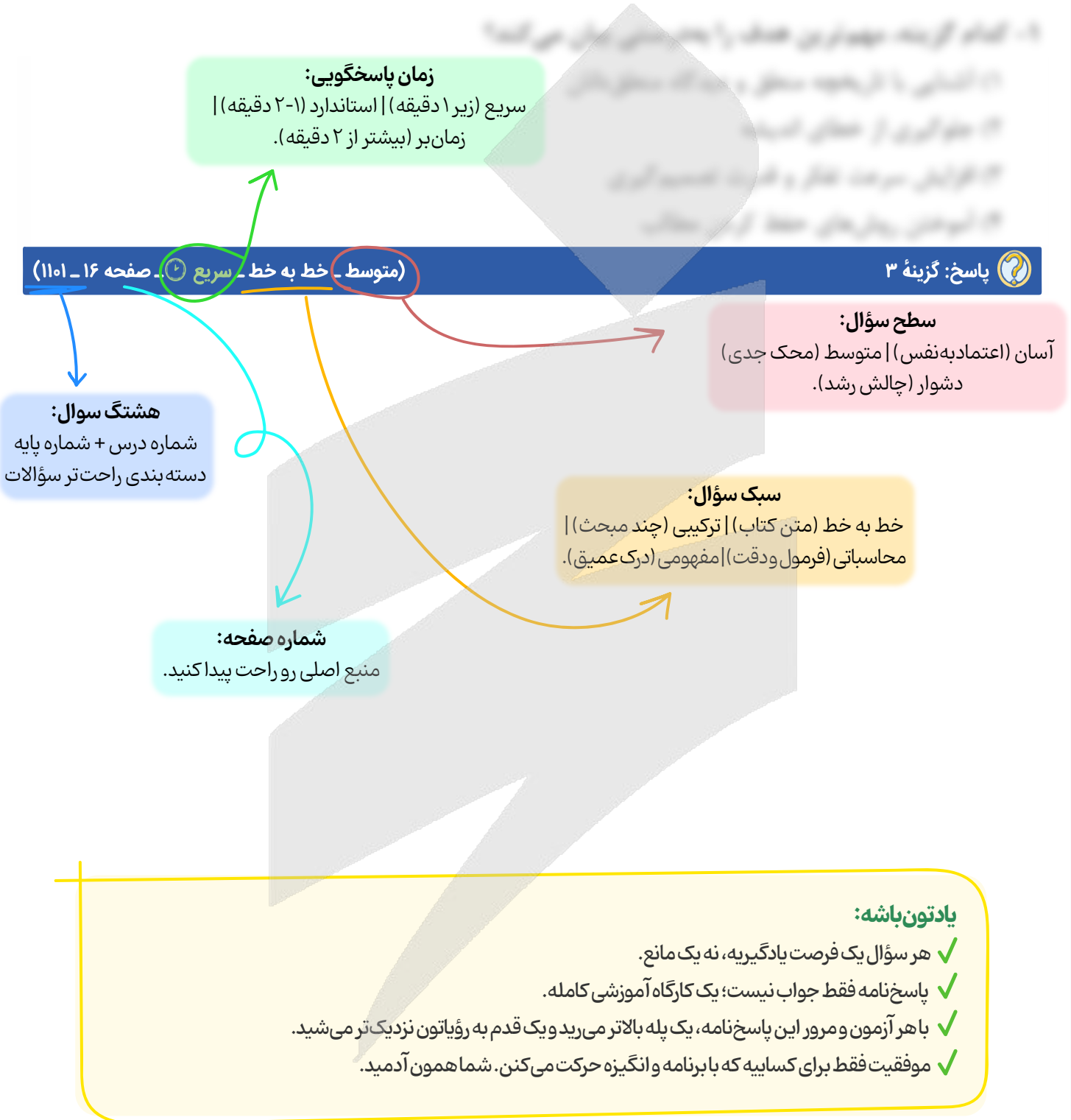
یعنی: اگر در یک مبحث کمتر از ۳۰٪ سؤال‌ها رو درست زدی، اون مبحث نیاز به تجدید آموزش داره.

جمع‌بندی آخر...

یادت باشه تجدید آموزش، تنبیه نیست؛ تصمیره. درست مثل وقتی که یک قطعه از ماشین خوب کار نمی‌کنه و تو مجبور می‌شی دوباره بازش کنی و درست ببندی. مرور و تست زنی فقط نشون می‌دن کدوم بخش‌ها لقی می‌زنن؛ اما تجدید آموزش اون جاییه که واقعاً یادگیری محکم می‌شه. پس هر وقت دیری نتیجه تست‌ها با میزان تلاشت هماهنگ نیست، نترس از اینکه یک قدم برگردی عقب، چون همین یک قدم برگشته که باعث میشه سه قدم جلوتری.

راهنمای پاسخنامه آزمون‌ها

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخنامه ویدئویی آزمون

ریاضی و آمار ۲: تابع (توابع ثابت، چند ضابطه‌ای و همانی) / صفحه‌های ۲۱ تا ۳۳
ریاضی و آمار ۳: شمارش / احتمال / چرخه آمار در حل مسائل / صفحه‌های ۱ تا ۴۴

بودجه‌بندی
این آزمون

مباحث پایه یازدهم این آزمون با ۱ تست و پایه دوازدهم با ۲ تست،
در مجموع ۳ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

سهم در
کنکور

۱- چند مورد از توابع زیر، بیانگر تابع ثابت هستند؟

- الف - شیر آبی که خراب است و در هر یک ساعت یک لیوان آب از آن چکه می‌کند.
ب - بلیط یک تئاتر در ۴ سانس اول ۳۰۰۰۰۰ تومان و در سانس‌های بعدی ۲۰۰۰۰۰ تومان است.
ج - قیمت هر یک گیگ اینترنت یک آپراتور مخابراتی، در هر زمان از شبانه‌روز برابر ۶۰۰۰ تومان است.
د - تابع f به هر عدد حقیقی، مربعش را نسبت می‌دهد.

۱ (۴)

۲ (۳)

۳ (۲)

۴ (۱)

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۳۱ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۴

توابع خاص: ثابت و همانی

تابع ثابت: این تابع به هر x (ورودی) مقداری ثابت را نسبت می‌دهد، ضابطه آن به صورت $f(x) = c$ است و نمودار آن با دامنه \mathbb{R} خطی افقی می‌باشد.
تابع همانی: این تابع به هر x (ورودی) خودش را نسبت می‌دهد و ضابطه آن به صورت $f(x) = x$ است، اگر دامنه آن \mathbb{R} باشد، نمودارش همان نیمساز ربع اول و سوم است.

تابع (الف) همانی است، تابع (ب) چندضابطه‌ای و تابع (ج) ثابت است و تابع (د) هم نه ثابت، نه همانی و نه چندضابطه‌ای است.

۲- اگر f تابع همانی، g تابعی ثابت باشد و نمودار g از نقطه $A \left(\frac{3}{4} \right)$ بگذرد، مقدار x در معادله زیر کدام است؟

$$2f(2x-3) + g(5x-2) = 2$$

۲ (۴)

۱ (۳)

۰/۵ (۲)

۰/۲۵ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۲۵ تا ۳۲ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

$$\text{همانی: } f \Rightarrow f(2x-3) = 2x-3$$

$$\text{ثابت: } g \xrightarrow{g(3/4)=4} g(5x-2) = 4$$

$$2f(2x-3) + g(5x-2) = 2 \Rightarrow 4x - 6 + 4 = 2 \Rightarrow x = 1$$

f همانی است، پس می‌توان گفت: $f(2x-3) = 2x-3$

g ثابت است و ضمناً نمودارش از $A \left(\frac{3}{4} \right)$ می‌گذرد، لذا: $g(5x-2) = 4$

حالا به سراغ حل معادله می‌رویم:

$$2f(2x-3) + g(5x-2) = 2$$

$$\Rightarrow 2(2x-3) + 4 = 2 \Rightarrow 4x - 6 + 4 = 2$$

$$\Rightarrow 4x = 4 \Rightarrow x = 1$$

۳- در تابع زیر حاصل عبارت زیر کدام است؟

$$f(x) = \begin{cases} |2-x| & x < 2 \\ x^2 + 2 & 2 \leq x < 3 \\ 10 & x \geq 3 \end{cases}$$

$$A = f(f(-1)) + 4f\left(\frac{5}{2}\right) - 3f(100)$$

۱۰ (۴)

۱۲ (۳)

۱۵ (۲)

۱۳ (۱)

(متوسط - محاسباتی - زمانبر) - صفحه ۲۷ تا ۳۳ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

$$\left. \begin{aligned} f(-1) &= |2 - (-1)| = 3 \Rightarrow f(f(-1)) = f(3) = 10 \\ f\left(\frac{5}{2}\right) &= \left(\frac{5}{2}\right)^2 + 2 = \frac{33}{4} \\ f(100) &= 10 \end{aligned} \right\} \Rightarrow A = 10 + 4\left(\frac{33}{4}\right) - 3(10) = 13$$

برای ساختن $f(f(-1))$ ابتدا $f(-1)$ را به دست می آوریم:

$$x = -1 \xrightarrow{\text{ضابطه بالایی}} f(-1) = |2 - (-1)| = 3$$

حالا $f(3)$ را محاسبه می کنیم که همان $f(f(-1))$ است:

$$x = 3 \xrightarrow{\text{ضابطه پایینی}} f(3) = 10$$

پس مقادیر $f\left(\frac{5}{2}\right)$ و $f(100)$ را محاسبه می کنیم:

$$x = \frac{5}{2} = 2.5 \xrightarrow{\text{ضابطه وسط}} f\left(\frac{5}{2}\right) = \left(\frac{5}{2}\right)^2 + 2 = \frac{25}{4} + 2 = \frac{33}{4}$$

$$x = 100 \xrightarrow{\text{ضابطه پایینی}} f(100) = 10$$

$$\text{خواسته مسئله: } A = 10 + 4\left(\frac{33}{4}\right) - 3(10) = 10 + 33 - 30 = 13$$

۴- اگر $f(x)$ تابعی همانی و $A = \left\{ (1,1), (3, a-1), \left(10, \frac{b}{4}\right), (14, f(k^2)) \right\}$ تابعی ثابت باشد، میانگین a ، b و k^4 کدام است؟

۲/۵ (۴)

۵/۴ (۳)

۵/۲ (۲)

۵/۴ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۳۲ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

$$a-1=1 \Rightarrow a=2, \frac{b}{4}=1 \Rightarrow b=4$$

$$f(k^2)=1 \xrightarrow{\text{تابعی همانی}} k^2=1 \Rightarrow k^4=1$$

$$\frac{a+b+k^4}{3} = \frac{2+4+1}{3} = \frac{7}{3}$$

$f(x)$ همانی است، پس نتیجه می گیریم که: $f(k^2) = k^2$

حالا عضوهای دوم تمام زوج مرتبهای A را برابر با عدد ۱ قرار می دهیم، چون در زوج مرتب $(1,1)$ عضو دوم برابر با ۱ است:

$$a-1=1 \Rightarrow a=2, \frac{b}{4}=1 \Rightarrow b=4$$

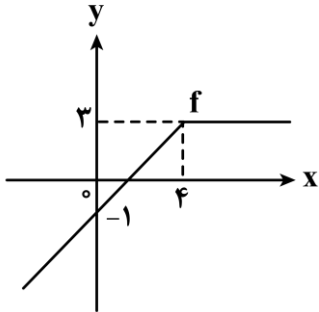

$$k^2 = 1 \xrightarrow{\text{جذر}} k^4 = 1$$

$$\text{میانگین مطلوب} = \frac{a+b+k^4}{3} = \frac{2+2+(\pm 1)^4}{3} = \frac{4+1}{3} = \frac{5}{3}$$

۵- با توجه به نمودار و ضابطه داده شده، حاصل عبارت $\square + \bigcirc$ کدام است؟

$$f(x) = \begin{cases} 3 & x \geq 4 \\ \square & x < 4 \end{cases}$$

$x+4$ (۴)

$x-4$ (۳)

$x+3$ (۲)

$x-3$ (۱)

(متوسط - نکات شکل - استاندارد) - صفحه ۲۹ و ۳۲ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

$\bigcirc = 4$ و ضابطه $\square = x - 1$ به دست می‌آید، بنابراین حاصل عبارت درخواستی $4 + (x - 1)$ یا $x + 3$ است.

با توجه به شکل، به ازای $x \geq 4$ مقدار تابع برابر با $f(x) = 3$ است، لذا $\bigcirc = 4$ خواهد بود.

حالا ضابطه تابع f به ازای $x < 4$ را به دست می‌آوریم:

$$\left(A \begin{matrix} 4 \\ 3 \end{matrix}, B \begin{matrix} 0 \\ -1 \end{matrix} \right) \Rightarrow m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{-1 - 3}{0 - 4} = 1$$

$$y - y_A = m(x - x_A) \Rightarrow y - 3 = 1(x - 4)$$

$$\Rightarrow y = x - 1 \Rightarrow \square = x - 1$$

$$\text{خواسته سؤال} \Rightarrow \square + \bigcirc = x - 1 + 4 = x + 3$$

توابع چندضابطه‌ای

به توابعی گفته می‌شود که دامنه آن‌ها به دو یا چند بخش (مانند $x \geq a$ و $x < a$) تقسیم شده و هر بخش از دامنه، ضابطه مختص خود را دارد. به نمونه ببین:

$$f(x) = \begin{cases} x-1 & x > 2 \\ x & -2 \leq x \leq 2 \\ 2x+1 & x < -2 \end{cases}$$

۶- اگر تابع $g(x) = (a-b)x^2 + (2b-1)x + \frac{6}{ab}$ ثابت باشد، حاصل $g(100)$ کدام است؟

۲۸ (۴)

۲۴ (۳)

۱۲ (۲)

۸ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۲۵ و ۲۶ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

$$\begin{cases} a-b=0 \\ 2b-1=0 \end{cases} \Rightarrow a = \frac{1}{2}, b = \frac{1}{2} \Rightarrow g(100) = \frac{6}{ab} = \frac{6}{(\frac{1}{2})(\frac{1}{2})} = 24$$

نکته مهم

در تابع ثابت که ضابطه جبری آن به صورت $f(x) = c$ است (c عددی حقیقی است)، نباید هیچ متغیری مشاهده کنیم. یعنی اگر x^2 یا x^3 یا ... مشاهده کردیم باید ضریب آن‌ها را مساوی صفر قرار دهیم تا فقط عدد ثابت باقی بماند.

باید جملات شامل x و x^2 را نابود کنیم؛ لذا:

$$x \text{ ضریب } = 0 \Rightarrow 2b - 1 = 0 \Rightarrow 2b = 1 \Rightarrow b = \frac{1}{2}$$

$$x^2 \text{ ضریب } = 0 \Rightarrow a - b = 0 \xrightarrow{b = \frac{1}{2}} a = \frac{1}{2}$$

در تابع g مقادیر a, b را قرار می‌دهیم

$$g(x) = \frac{6}{\frac{1}{2} \times \frac{1}{2}} = \frac{6}{\frac{1}{4}} = 24$$

$$\Rightarrow g(100) = 24$$

۷- نقطه $A(m^2 - m - 3, 2m + 1)$ روی نیمساز ربع اول و سوم قرار دارد. مجموع مربعات جواب‌های m کدام است؟

۳۶ (۴)

۲۵ (۳)

۱۷ (۲)

۱۶ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۳۲ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

$$y = x \Rightarrow m^2 - m - 3 = 2m + 1 \Rightarrow m^2 - 3m - 4 = 0 \Rightarrow (m - 4)(m + 1) = 0 \Rightarrow m = -1, 4$$

$$\text{مجموع مربعات: } (-1)^2 + (4)^2 = 17$$

می‌دانیم نیمساز ربع اول و سوم همان $y = x$ است، یعنی طول و عرض هر نقطه‌ای که روی این خط واقع باشد با هم برابر است:

$$m^2 - m - 3 = 2m + 1 \Rightarrow m^2 - 3m - 4 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{تجزیه می‌کنیم}} (m - 4)(m + 1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} m = 4 \\ m = -1 \end{cases}$$

$$\Rightarrow \text{مجموع مربعات جواب‌ها} = 4^2 + (-1)^2 = 16 + 1 = 17$$

۸- نمودار تابع همانی با دامنه $\{x > 0\}$ با محور xها و خط $x = 6$ چه مساحتی ایجاد می‌کند؟

۳۶ (۴)

۲۵ (۳)

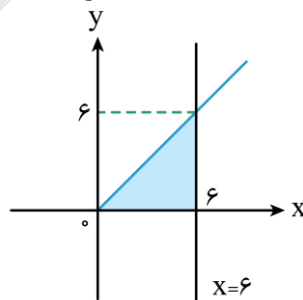
۲۶ (۲)

۱۸ (۱)

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۲۹ تا ۳۳ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۱

بهترین راه، رسم نمودارهای ذکر شده است. سپس مساحت مثلث ایجاد شده را به دست می‌آوریم:

$$\Rightarrow \text{مساحت مثلث} = \frac{\text{ارتفاع} \times \text{قاعده}}{2} = \frac{6 \times 6}{2} = 18$$

رسم مختصاتی تابع همانی

ضابطه تابع همانی به صورت $y = X$ یا $f(x) = X$ است. یعنی همان نیمساز ناحیه اول و سوم مختصاتی. پس نمودار تابع همانی در تمام نقاط دامنه اش روی نیمساز ناحیه اول و سوم قرار می‌گیرد.

۹- می‌خواهیم تابع چندضابطه‌ای $C(x)$ را به شکل یک تابع دو ضابطه‌ای بنویسیم به طوری که $f(x)$ خطی است. حاصل $f(380)$ کدام است؟ (x عددی طبیعی است.)

$$C(x) = \begin{cases} 1 & 0 \leq x \leq 8 \\ 50 & x = 9 \\ 100 & x = 10 \\ 150 & x = 11 \\ 200 & x = 12 \\ \vdots & \vdots \end{cases} \Leftrightarrow C(x) = \begin{cases} 1 & 0 \leq x \leq 8 \\ f(x) & x \geq 9 \end{cases}$$

۲۰۷۰۰ (۴)

۲۰۰۰۰ (۳)

۱۸۶۰۰ (۲)

۱۸۰۰۰ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۲۸ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۲

از $x = 9$ به بعد، تابعی خطی داریم (طبق متن سؤال)، پس به کمک ۲ نقطه دلخواه از خط، شیب و معادله خط را به دست می‌آوریم:

$$\left(A \begin{matrix} 9 \\ 50 \end{matrix}, B \begin{matrix} 12 \\ 200 \end{matrix} \right) \Rightarrow m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{200 - 50}{12 - 9} = \frac{150}{3} = 50$$

$$y - y_A = m(x - x_A) \Rightarrow y - 50 = 50(x - 9)$$

$$\xrightarrow{x=380} y = 50 \cdot \underbrace{(380 - 9)}_{371} + 50 = 18600$$

یادآوری معادله خط

اگر دو نقطه دلخواه از یک خط، مانند (x_A, y_A) و (x_B, y_B) را داشته باشیم معادله خط را با فرمول $y - y_A = m(x - x_A)$ به دست می‌آوریم که در آن m شیب خط است و از رابطه $m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A}$ به دست می‌آید.

۱۰- اگر تابع $f(x) = \frac{mx^2 - (n-2)x + k^2 - 4}{x+3}$ همانی باشد، مقدار $\frac{m+|k|}{n}$ کدام است؟

-۳ (۴)

۳ (۳)

-۲ (۲)

۲ (۱)

(دشوار - محاسباتی - زمانبر) - صفحه ۲۹ تا ۳۲ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

با استفاده از تساوی $f(x) = x$ و برابر قرار دادن ضرایب مشابه دو طرف معادله، مقادیر $m=1$ ، $n=-1$ و $|k|=2$ به دست می‌آید که در نهایت مقدار خواسته شده $\frac{m+|k|}{n} = \frac{1+2}{-1} = -3$ است.

ابتدا کل کسر را مساوی با x قرار می‌دهیم:

$$f(x) = \frac{mx^2 - (n-2)x + k^2 - 4}{x+3} = x \xrightarrow[\text{وسطین}]{\text{طرفین}} mx^2 - (n-2)x + k^2 - 4 = x^2 + 3x$$

$$\xrightarrow[\text{رامساوی قرار می‌دهیم}]{\text{ضرایب دو طرف}} m=1 \Rightarrow \text{ضریب } x^2 \text{ در راست} = \text{ضریب } x^2 \text{ در چپ}$$

$$\Rightarrow \text{ضریب } x \text{ در راست} = \text{ضریب } x \text{ در چپ} \Rightarrow -(n-2) = 3$$

$$\Rightarrow -n + 2 = 3 \Rightarrow -n = 1 \Rightarrow n = -1$$

$$\text{چپ در ثابت در چپ} \Rightarrow k^2 - 4 = 0 \Rightarrow k^2 = 4 \xrightarrow{\text{جذر}} k = \pm 2$$

$$\Rightarrow \text{خواسته سؤال: } \frac{m + |k|}{n} = \frac{1 + |\pm 2|}{-1} = \frac{1 + 2}{-1} = -3$$

نکته مهم

۱) ضابطه جبری تابع همانی به صورت $y = x$ است، یعنی اولاً ضریب x باید ۱ باشد. ثانیاً جملاتی مثل x^2 ، x^3 و ... را نباید مشاهده کنیم. همچنین عدد ثابت هم نداریم، یعنی مثلاً $y = x + 5$ همانی نیست. پس به این موضوعات مهم حتماً توجه می‌کنیم تا یک تابع همانی ایجاد شود.
 ۲) اگر یک تابع کسری، همانی باشد، ابتدا کل تابع را مساوی با x می‌گذاریم سپس طرفین وسطین می‌کنیم در انتها ضرایب متغیرها در دو طرف تساوی را با هم مساوی قرار می‌دهیم.

۱۱- کدام رابطه، همواره درست است؟ (P نماد تبدیل و C نماد ترکیب است.)

$$P(2n, 2n) = 2 \times n! \quad (1)$$

$$12! - 11! = 1 \quad (4)$$

$$\frac{n!}{(n+1)!} = n + 1 \quad (1)$$

$$C(n, n-1) = n \quad (3)$$

(متوسط - مفهومی / محاسباتی - زمانبر) - صفحه ۵ تا ۸ - ۱۳۰۱

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:
گزینه ۳:

$$C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)! \times r!} \Rightarrow C(n, n-1) = \frac{n!}{(n-(n-1))! \times (n-1)!} = \frac{n!}{(n-1)!} = n$$

نکات مهم

۱) فرمول‌های تبدیل و ترکیب به شکل مقابل هستند:

$$P(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!}, \quad C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)! \times r!}$$

۲) در مبحث فاکتوریل، تمام روابط مقابل نادرست هستند:

$$a \pm b! = (a \pm b)!$$

$$a \times b! = (ab)!$$

$$\frac{a!}{b!} = \left(\frac{a}{b}\right)!$$

بررسی گزینه‌ها:

۱) $\frac{n!}{(n+1)!} = \frac{n!}{(n+1) \times n!} = \frac{1}{n+1}$

۲) $P(2n, 2n) = \frac{(2n)!}{(2n-2n)!} = \frac{(2n)!}{0!} = \frac{(2n)!}{1} = (2n)!$

۳) $C(n, n-1) = \frac{n!}{(n-(n-1))!(n-1)!} = \frac{n!}{1!(n-1)!} = \frac{n \cancel{(n-1)!}}{(n-1)!} = n$

۴) رابطه ۴ هم که طبق نکته‌ای که در باکس گفتیم نادرست است؛ زیرا به شکل مقابل عمل شده است:

$$12! - 11! = (12-11)! = 1!$$

۱۲- کدام مورد درباره چرخه آمار درست است؟

- ۱) طرح یک پرسش دقیق و شفاف، مهم‌ترین گام برای رسیدن به پاسخ است.
- ۲) در گام دوم تا حد ممکن سعی می‌کنیم اطلاعات کمی (عددی) را به اطلاعات توصیفی (کیفی) تبدیل کنیم.
- ۳) در گام سوم چرخه آمار، درباره واحد اندازه‌گیری و انتخاب نمونه تصمیم‌گیری می‌کنیم.
- ۴) تمام محاسبات آماری و رسم نمودارها و جداول، مربوط به گام پنجم چرخه آمار است.

پاسخ: گزینه ۱

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۲۸ تا ۳۷ - ۱۴۰۱

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) طرح یک پرسش دقیق و شفاف، مهم‌ترین گام برای رسیدن به پاسخ است.
 - ۲) در گام دوم، سعی می‌کنیم اطلاعات کیفی را به کمی تبدیل کنیم.
 - ۳) در گام دوم درباره واحدهای اندازه‌گیری و انتخاب نمونه تصمیم‌گیری می‌کنیم.
 - ۴) محاسبات آماری و رسم نمودارها و جداول، مربوط به گام چهارم چرخه آمار است.
- پس فقط جمله گزینه ۱ درست است.

۱۳- کدام جمله، نادرست است؟

- ۱) مطمئن‌ترین نمودار برای متغیر کمی، نمودار جعبه‌ای است.
- ۲) برای توصیف داده‌های کیفی، گزارش درصد باید همیشه با گزارش تعداد همراه باشد.
- ۳) وقتی نمونه‌گیری انجام می‌دهیم (همه اعضای جامعه را بررسی نمی‌کنیم) نتایج ما قطعی نیستند، چون در یک نمونه دیگر، ممکن است نتایج تغییر کنند.
- ۴) از نمودار میانگین و انحراف معیار (مستطیل و میله خطا) فقط زمانی می‌توانیم استفاده کنیم که مطمئن باشیم داده دورافتاده وجود دارد.

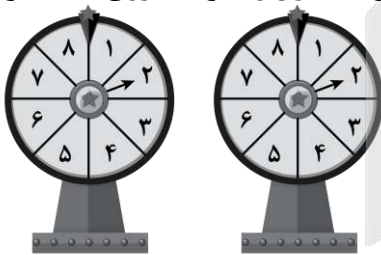
پاسخ: گزینه ۴

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۳۵ تا ۳۷ - ۱۴۰۱

تمام موارد ۱، ۲ و ۳ طبق جملات متن کتاب درسی درست هستند. توجه کنید زمانی از نمودار میانگین و انحراف معیار می‌توانیم استفاده کنیم که مطمئن باشیم در بین داده‌ها، داده دورافتاده (پرت) وجود ندارد.

۱۴- با توجه به دو صفحه چرخنده زیر، با چرخش هر دو صفحه، چقدر احتمال دارد که عقربه A روی عدد اول و عقربه B روی عدد غیر اول بایستد؟

صفحه B

صفحه A

اول بایستد؟

- ۱) ۱۵/۰
- ۲) ۲۸/۰
- ۳) ۲۵/۰
- ۴) ۵۳/۰

پاسخ: گزینه ۳

(آسان - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۲۶ - ۱۴۰۱

بررسی سریع:

$$\begin{aligned} \text{احتمال اعداد اول صفحه A} &= \frac{\{2, 3, 5, 7\}}{8} = \frac{4}{8} = \frac{1}{2} \\ \text{احتمال اعداد غیر اول صفحه B} &= \frac{\{1, 4, 6, 8\}}{8} = \frac{4}{8} = \frac{1}{2} \\ \text{احتمال کل} &= \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = 0/25 \end{aligned}$$

هر دو صفحه به ۸ قسمت مساوی تقسیم شده‌اند، لذا:

$$n(S) = 8 \times 8 = 64$$

عقره A باید روی عدد اول یعنی ۲، ۳، ۵، ۷ و عقره B باید روی عدد غیر اول یعنی ۱، ۴، ۶، ۸ قرار گیرد، لذا:

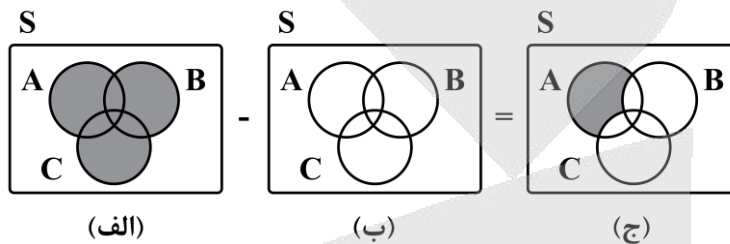
$$n(C) = 4 \times 4 = 16$$

اگر عقره A روی اعداد اول و عقره B روی اعداد غیر اول قرار گیرد را C بنامیم:

$$\Rightarrow P(C) = \frac{n(C)}{n(S)} = \frac{16}{64} = \frac{1}{4} = 0.25$$

۱۵- با توجه به شکل‌های زیر، قسمت هاشورخورده در شکل (ب) کدام است؟

(الف) $(A \cap C) - B$ (۴)

(ب) $B \cup C$ (۳)

(ج) $B \cap C$ (۲)

(۱) $(A \cup B) - C$

(آسان - نکات شکل - سریع - صفحه ۱۶ تا ۱۹ - ۱۲۰۱)

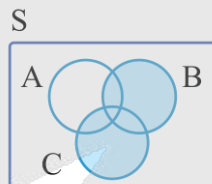
پاسخ: گزینه ۳

روش اول

در شکل (الف) پیشامد هاشورخورده برابر با $A \cup B \cup C$ است و در شکل (ج) پیشامد هاشورخورده $A - (B \cup C)$ است. با توجه به گزینه‌ها، پیشامد (ب) فقط می‌تواند $(B \cup C)$ باشد تا حاصل $(A \cup B \cup C) - (B \cup C)$ برابر با $A - (B \cup C)$ شود.

روش دوم

با کمی توجه به شکل می‌فهمیم که شکل ب به صورت زیر است:

که بیانگر عبارت $(B \cup C)$ است.

۱۶- ۳ سکه را با هم پرتاب می‌کنیم. اگر همه آن‌ها مثل هم ظاهر شدند ۲ تاس را می‌اندازیم در غیر این صورت ۵ سکه را با هم پرتاب می‌کنیم. فضای نمونه این آزمایش تصادفی چند عضو دارد؟

(۴) ۳۸۰

(۳) ۳۲۰

(۲) ۲۶۴

(۱) ۲۸۲

(متوسط - محاسباتی - سریع - صفحه ۱۴ و ۱۵ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۲

در پرتاب ۳ سکه با هم $2^3 = 8$ حالت مختلف داریم

این ۳ سکه در ۲ حالت مثل هم ظاهر می‌شوند. یکی (ر، ر، ر) و دیگری (پ، پ، پ)، پس این ۳ سکه در ۶ حالت باقی مانده، مثل هم ظاهر نمی‌شوند:

$$\left. \begin{array}{l} \text{پرتاب سه سکه} \\ \left\{ \begin{array}{l} \text{پرتاب سه سکه} \\ \text{پرتاب سه سکه} \end{array} \right. \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{پرتاب ۲ تاس} \rightarrow 6^2 = 36 \\ \text{پرتاب ۵ سکه} \rightarrow 6^5 = 7776 \end{array}$$

$$\Rightarrow \text{تعداد کل حالت‌ها} = 72 + 192 = 264$$

فضای نمونه

به مجموعه‌ای که همه نتایج ممکن برای یک آزمایش تصادفی را شامل شود، فضای نمونه می‌گوییم و آن را با S نشان می‌دهیم. حالا اگر چند آزمایش تصادفی با فضای نمونه مجزا با هم ترکیب شوند، از نمودار درختی استفاده می‌کنیم. جدول زیر را به خاطر بسپارید:

مثال	تعداد اعضای فضای نمونه	آزمایش
پرتاب ۳ سکه $\leftarrow 2^3 = 8$	2^n	پرتاب n سکه
پرتاب ۲ تاس $\leftarrow 6^2 = 36$	6^n	پرتاب n تاس
پرتاب ۴ سکه و ۱ تاس $\leftarrow 2^4 \times 6^1 = 16 \times 6 = 96$	$2^n \times 6^m$	پرتاب n سکه و m تاس
خانواده ۵ فرزندی $\leftarrow 2^5 = 32$	2^n	خانواده با n فرزند

۱۷- در یک هواپیما با ۶ صندلی مسافر و ۱ صندلی مخصوص خلبان، ۷ نفر به چند حالت می‌توانند سوار هواپیما شوند به طوری که ۳ نفر خاص مجاز به خلبانی باشند؟

۱۲۶۰ (۴)

۱۶۲۰ (۳)

۲۶۱۰ (۲)

۲۱۶۰ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۸ تا ۱۱ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

انتخاب یک خلبان از ۳ نفر

$$\binom{3}{1} \times 6! = 2160$$

ابتدا باید ۱ خلبان را از بین ۳ نفر که مجاز به خلبانی هستند، انتخاب کنیم که این کار به $\binom{3}{1} = 3$ حالت امکان‌پذیر است. سپس ۶ نفر باقی‌مانده به ۶! حالت می‌توانند در صندلی‌ها قرار بگیرند لذا طبق اصل ضرب خواهیم داشت:

$$\text{تعداد کل حالت‌ها} = \binom{3}{1} \times 6! = 3 \times 720 = 2160$$

اصل ضرب

اگر انجام یک فرایند به چند مرحله تقسیم شود که مرحله اول را به n_1 حالت، مرحله دوم را به n_2 حالت و به همین ترتیب مرحله k ام را به n_k حالت، بتوان انجام داد، آن‌گاه کل فرایند را می‌توان به $n_1 \times n_2 \times \dots \times n_k$ حالت انجام داد. به این شرط که تمام مراحل مستقل از یکدیگر باشند.

جایگشت

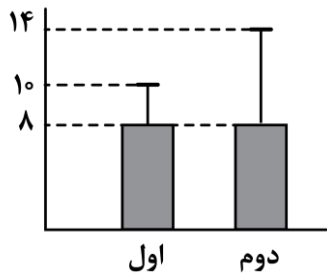
اگر چند شیء متمایز داشته باشیم، به هر حالت چیدن آن‌ها کنار هم یک جایگشت از آن اشیا می‌گوییم. جایگشت n شیء متمایز برابر است با:

$$n \times (n-1) \times (n-2) \times \dots \times 1 = n!$$

۱۸- با توجه به نمودارهای زیر، پراکندگی در گروه بیشتر است و ضمناً واریانس گروه اول، برابر واریانس گروه دوم است.

- (۱) دوم - $\frac{1}{9}$
 (۲) دوم - ۹
 (۳) اول - $\frac{1}{9}$
 (۴) اول - ۹

(آسان - نکات شکل - سریع - صفحه ۳۵ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۱

با توجه به نمودار، در گروه اول می توان گفت: $\bar{X} = 8, \sigma = 10 - 8 = 2$

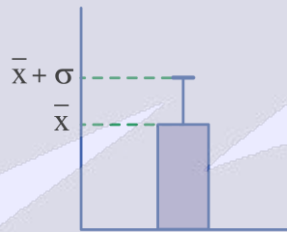
در گروه دوم هم خواهیم داشت: $\bar{X} = 8, \sigma = 14 - 8 = 6$

مقدار انحراف معیار در گروه اول، کمتر است، پس پراکندگی در این گروه کمتر است. ضمناً واریانس گروه اول برابر با $2^2 = 4$ و واریانس گروه دوم برابر با $6^2 = 36$ است.

$$\text{نسبت مطلوب} = \frac{4}{36} = \frac{1}{9}$$

انحراف معیار: شاخص پراکندگی داده‌ها

(۱) در نمودار مستطیل و میله خطا، ارتفاع مستطیل برابر با میانگین و اندازه میله خطا همان انحراف معیار است:

(۲) در دو گروه از داده‌های مختلف، هر چقدر مقدار انحراف معیار و واریانس کمتر باشند، پراکندگی در بین داده‌ها کمتر خواهد بود.

۱۹- احتمال انحلال یک شرکت، ۳ برابر احتمال منحل نشدن آن است. با چه احتمالی این شرکت منحل خواهد شد؟

- (۱) ۰/۷۵ (۲) ۰/۵ (۳) ۰/۲۵ (۴) ۰/۱۵

(متوسط - محاسباتی - سریع - صفحه ۲۲ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

با فرض $P(A)$ برای احتمال انحلال و $P(A') = 1 - P(A)$ برای احتمال منحل نشدن، و با توجه به رابطه $P(A) = 3P(A')$ ، احتمال انحلال شرکت $P(A) = \frac{3}{4}$ یا ۰/۷۵ خواهد بود

اگر احتمال انحلال شرکت را $P(A)$ فرض کنیم، احتمال منحل نشدن آن $P(A')$ خواهد بود، می دانیم که:

$$P(A') = 1 - P(A)$$

از طرفی در متن سؤال گفته شده که:

$$P(A) = 3P(A')$$

لذا خواهیم نوشت:

$$P(A') = 1 - 3P(A') \Rightarrow 4P(A') = 1 \Rightarrow P(A') = \frac{1}{4}$$

$$P(A) = 3P(A') = 3 \times \frac{1}{4} = \frac{3}{4} = 0.75$$

همیشه مجموع احتمال رخ دادن و رخ ندادن یک پیشامد برابر (۱) است.

$$P(A) + P(A') = 1 \text{ یا } P(A') = 1 - P(A)$$

۲۰- با حروف کلمه «خدشه‌وار» چند کلمه ۶ حرفی می‌توان نوشت به طوری که ابتدا و انتهای کلمات، حرف نقطه‌داری وجود نداشته باشد؟ (تکرار حروف مجاز نیست)

۵۰۰۰ (۴)

۵۲۰۰ (۳)

۲۴۰۰ (۲)

۴۰۰۰ (۱)

(دشوار - محاسباتی - زمانبر - صفحه ۲ تا ۷ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۲

روش اول

تعداد کل کلمات ۶ حرفی که با حروف کلمه «خدشه‌وار» می‌توان ساخت برابر با ۷! است.

$$\boxed{۷} \boxed{۶} \boxed{۵} \boxed{۴} \boxed{۳} \boxed{۲} \Rightarrow \text{جواب} = ۷! = ۵۰۴۰$$

حالا تعداد کلماتی را به دست می‌آوریم که در ابتدا یا انتهای آن‌ها یا هر دو حرف نقطه‌دار مشاهده کنیم؛ پس دارای ۳ حالت است: الف) حرف اول و آخر، هر دو نقطه‌دار باشند:

$$\begin{array}{c} \text{خ، ش} \\ \boxed{۱} \boxed{۵} \boxed{۴} \boxed{۳} \boxed{۲} \boxed{۲} \end{array} \Rightarrow \text{جواب} = ۱ \times ۵ \times ۴ \times ۳ \times ۲ \times ۲ = ۲۴۰$$

ب) فقط حرف اول نقطه‌دار باشد:

$$\begin{array}{c} \text{خ، ش} \\ \boxed{۵} \boxed{۵} \boxed{۴} \boxed{۳} \boxed{۲} \boxed{۲} \end{array} \Rightarrow \text{جواب} = ۵ \times ۵ \times ۴ \times ۳ \times ۲ \times ۲ = ۱۲۰۰$$

ج) فقط حرف آخر نقطه‌دار باشد:

$$\begin{array}{c} \text{خ، ش} \\ \boxed{۲} \boxed{۵} \boxed{۵} \boxed{۴} \boxed{۳} \boxed{۲} \end{array} \Rightarrow \text{جواب} = ۲ \times ۵ \times ۵ \times ۴ \times ۳ \times ۲ = ۱۲۰۰$$

اکنون از اصل متمم استفاده می‌کنیم:

$$\text{تعداد کلمات مطلوب} = ۵۰۴۰ - (۱۲۰۰ + ۱۲۰۰ + ۲۴۰) = ۲۴۰۰$$

روش دوم

۵ حرف از این کلمه نقطه ندارند، پس:

$$\begin{array}{c} \binom{۴}{۱} \text{ یا } \binom{۵}{۱} \\ \boxed{۴} \boxed{۲} \boxed{۳} \boxed{۴} \boxed{۵} \boxed{۵} \end{array} \Rightarrow \text{جواب} = ۴ \times ۲ \times ۳ \times ۴ \times ۵ \times ۵ = ۲۴۰۰$$

بی نقطه بی نقطه

اصل متمم

ممکن است شمارش مستقیم حالت‌ها دشوار یا طولانی باشد. در این مواقع برای شمارش حالت‌های مطلوب مسئله بهتر است تعداد حالت‌های نامطلوب را شمرد و از کل حالت‌های انجام کار کم کنیم.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
QR Code بالا را اسکن کنید
یا روی لینک زیر بزنید!
پاسخنامه ویدئویی آزمون

علوم و فنون ادبی (۳): فصل یکم، فصل دوم سبک‌شناسی قرن‌های دوازدهم و سیزدهم / اختیارات شاعری (۱):
زبانی / صفحه‌های ۱۰ تا ۵۶
علوم و فنون ادبی (۱): فصل چهارم + کارگاه تحلیل فصل چهارم / صفحه‌های ۷۹ تا ۱۰۷

بودجه‌بندی
این آزمون

سهم در
کنکور

این مبحث حدوداً ۱۰ تست از ۳۰ تست کنکور را پوشش داده است.

۲۱- نام پدیدآورنده چند مورد از آثار زیر به‌درستی ذکر شده است؟

«چهارمقاله: نظامی عروضی» - (کشف‌الاسرار: خواجه عبدالله انصاری) - (کلیله و دمنه: ترجمه نصرالله منشی) - (اسرارالتوحید: ابوسعید ابوالخیر) - (مرزبان‌نامه: سعدالدین وراوینی) - (مخزن‌الاسرار: خاقانی)»

۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

(آسان - خط به خط - سریع ۱ - صفحه ۸۷ - ۱۰۱۰)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد نادرست:

کشف‌الاسرار: ابوالفضل میبیدی
اسرارالتوحید: محمدبن منور
مخزن‌الاسرار: نظامی

نام اثر	نویسنده	سبک	قرن
چهارمقاله	نظامی عروضی		پنجم و ششم هجری
کشف‌الاسرار	ابوالفضل میبیدی	نثر موزون	پنجم و ششم هجری
کلیله و دمنه	نصرالله منشی	نثر فنی	پنجم و ششم هجری
اسرارالتوحید	ابوسعید ابوالخیر		پنجم و ششم هجری
مرزبان‌نامه	سعدالدین وراوینی		پنجم و ششم هجری
مخزن‌الاسرار	نظامی		پنجم و ششم هجری

کتاب «کشف‌الاسرار و عده‌الابرار» توسط ابوالفضل میبیدی تحت تأثیر خواجه عبدالله انصاری نوشته شده است.

۲۲- همه عبارات زیر، مطابق سبک نثر در سده‌های پنجم و ششم هستند؛ به جز:

- کار ری و جبال چنین شد و لشکری بدان آراستگی زیر و زبر گشت، و حال خراسان چنین، و از هر جانب خللی.
- شعر و فائده کتب و حکایات و سیر گذشته این است که آن را به تدریج برخوانند و آنچه بباید و بکار آید بردارند، و الله ولی التوفیق.
- جسم ناچار بی‌نهایت نبود به همه سوها و نهایت او سطح است و این نام را از بام خانه گرفته‌اند و نیز او را بسیط گویند یعنی گسترده، ازیراک سطح بر جسم گسترده است.
- فصلی خواندم از دنیای فریبنده به یک دست شکر پاشنده و به دیگر دست زهر کشنده.

(متوسط - مفهومی - سریع ۲ - صفحه ۸۵ - ۱۰۱۰)

پاسخ: گزینه ۳

نثر گزینه «۳» متعلق به دوره سامانی است. در این دوره جملات نثر کوتاه بود و از لغات کم‌کاربرد فارسی (مانند ازیراک) نیز در متن استفاده می‌شد. در سایر گزینه‌ها ویژگی‌های نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم دیده می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- حذف افعال به قرینه: و حال خراسان چنین [بود] / و از هر جانب خللی [بود].
- کاربرد عبارت عربی در متن: و الله ولی التوفیق.
- استفاده از آرایه‌های ادبی موازنه و سجع

ویژگی‌های نثر در سده‌های پنجم و ششم هجری

۱. استفاده از آرایه‌های ادبی ← موازنه، سجع، مراعات نظیر و تشبیه
۲. حذف افعال به قرینه
۳. کاربرد لغات مهجور ← عربی، ترکی و مغولی
۴. کاربرد اصطلاحات علمی، فنی و استفاده از ترکیبات دشوار
۵. رواج نثر ← داستانی، تمثیلی و عرفانی
۶. آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان
۷. کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن

۲۳- در متن زیر از دیدگاه تاریخ ادبیات چند خطا دیده می‌شود؟

«تلاش شاعران ایران از قرن سوم تا میانه قرن پنجم، موجب شد زبان و ادب فارسی در شرق و جنوب شرق گسترش یابد. تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم، شعر پارسی همچنان تحت تأثیر سبک دوره غزنوی و سلجوقی است؛ یعنی سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده‌های سخنوران قرن پنجم است. موضوع قابل توجه در شعر نیمه اول قرن ششم، علاقه‌مندی شاعران به سرودن غزل‌های لطیف و زیباست.»

یک (۴)

سه (۳)

دو (۲)

چهار (۱)

(دشوار - خط به خط - سریع ۱ - صفحه ۸۱ - ۱۰۱۰)

پاسخ: گزینه ۱

۴ خطا در متن وجود دارد:

- (۱) تلاش شاعران ایران از قرن سوم تا میانه قرن پنجم، موجب شد زبان و ادب فارسی در شرق و شمال شرق، یعنی ماوراءالنهر، خراسان و سیستان گسترش یابد.
- (۲) تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم، شعر پارسی همچنان تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است.
- (۳) سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده‌های سخنوران قرن چهارم است.
- (۴) موضوع قابل توجه در شعر نیمه دوم قرن ششم، علاقه‌مندی شاعران به سرودن غزل‌های لطیف و زیباست.

۲۴- توضیحات مربوط به کدام شخصیت‌های ادبی به درستی مشخص شده است؟

- الف: او در به‌کارگیری تعبیرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود. (سید اشرف‌الدین گیلانی)
- ب: او در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت. (علّامه دهخدا)
- ج: از شاعران دوره مشروطه که علاوه بر آشنایی عمیق با زبان فارسی و ادبیات کهن، از مسائل روز جامعه نیز آگاهی داشت و این شناخت و توانمندی را در خدمت آزادی و وطن‌خواهی درآورد. (ملک‌الشعرا بهار)
- د: فعالیت اصلی او روزنامه‌نگاری بود. وی سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت. (میرزاده عشقی)

(۴) «ب» و «د»

(۳) «ب» و «ج»

(۲) «الف» و «د»

(۱) «الف» و «ج»

(دشوار - خط به خط - سریع ۲ - صفحه ۲۱ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

موارد «ب» و «ج» به درستی نسبت داده شده‌اند.

بررسی سایر موارد:

- (الف) ایرج میرزا در به‌کارگیری تعبیرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود.
- (د) میرزا محمدصادق امیری فراهانی که بعدها از جانب مظفرالدین شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد، فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود. وی سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت.

نام شاعر و نویسنده	ویژگی‌های او
سید اشرف‌الدین گیلانی	- معروف به نسیم شمال - شعر او ساده و عامیانه با زبان طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن در روزنامه «نسیم شمال» به چاپ می‌رسید. - شعر انتقادی معروف او «ای قلم» است.
علامه دهخدا	- از پیشگامان نثر جدید فارسی است. - مجموعه نوشته‌های طنز آمیز سیاسی - اجتماعی او در روزنامه «صویراسرافیل» منتشر می‌شد. - روزنامه «سروش» را در استانبول منتشر کرد. - تأثیر در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال زاده و صادق هدایت به کار رفت.
ملک الشعرا بهار	- آشنایی عمیق با زبان و ادبیات کهن - آگاهی از مسائل روز جامعه - سرودن شعر در سبک خراسانی با زبان حماسی - فعالیت در حوزه روزنامه‌نویسی - آثار او: تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطوّر نظم فارسی، دیوان اشعار، تصحیحات ارزشمند و مقالات علمی
میرزاده عشقی	- شاعر، روزنامه‌نگار، نمایشنامه‌نویس، نظریه‌پرداز دوره مشروطه - در روزنامه‌اش «قرن بیستم» به افشاکاری اعمال پلید و مقاصد شوم رجال خائن زمان پرداخت. - مهم‌ترین اثر او نمایشنامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» است. - پیش از آن که به شکوفایی برسد به دست رضاخان ترور شد.

۲۵- کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات درست است؟

- ۱) روزنامه‌های انگشت‌شماری در دوره مشروطه انتشار یافت که دربردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود.
- ۲) شاعران دوره بیداری خود را وقف مردم کردند و به صور خیال و جنبه‌های شاعرانه بیش از محتوا توجه داشتند.
- ۳) مجله «بهار» که نشریه‌ای اجتماعی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی منتشر شد.
- ۴) نویسندگان و شاعران مشروطه، مظاهر استبداد و استعمار را نقد می‌کردند و برای بیان دیدگاه خود زبان ادبی را برمی‌گزیدند.

(دشوار - خط به خط - سریع - صفحه ۱۸ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) روزنامه‌های پرشماری در دوره مشروطه انتشار یافت که دربردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود.
- ۲) شاعران دوره بیداری خود را وقف مردم کردند و به محتوا بیش از صور خیال و جنبه‌های شاعرانه توجه داشتند.
- ۳) مجله «بهار» که نشریه‌ای ادبی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی (پدر پروین اعتصامی) منتشر شد.

۲۶- در کدام گزینه، به ترتیب به ویژگی «زبانی» و «ادبی» نثر دوره بیداری اشاره شده است؟

الف: یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با خواننده است.

ب: کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در دوره بیداری مشهود است.

ج: نثر فارسی حتی پیش‌تر از شعر فارسی در دوره بیداری قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود.

د: عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش یافته است.

ه: از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز است، طنز سیاسی اجتماعی است.

۱) «د» - «الف» و «ج»

۲) «ب» و «د» - «ج»

۳) «الف» و «ج» - «د»

۴) «ج» - «الف» و «ه»

بررسی موارد:

- الف) ویژگی ادبی نثر دوره بیداری
- ب) ویژگی زبانی شعر دوره بیداری
- ج) ویژگی ادبی نثر دوره بیداری
- د) ویژگی زبانی نثر دوره بیداری
- ه) ویژگی فکری نثر دوره بیداری

- کاهش واژگان و ترکیب‌های عربی ناآشنا - ورود لغات انگلیسی، ترکی و فرانسوی به نثر - کاهش آشکار عبارتهای وصفی دور و دراز و لفظپردازی‌های بی‌جا در نثر - نثر این دوره ساده و قابل فهم است. - جملات با ساختار و ترکیب دستوری کلام درست‌تر و با طبیعت زبان هم آهنگ‌تر می‌شود.	ویژگی‌های زبانی «نثر» دوره بیداری
- کنار گذاشتن قید و بندهای نثر مصنوع و ساده و گزارشی شدن آن. - جدا شدن صنایع ادبی از نثر - نثر به شکلی پویا در خدمت بیان خواست و آمال مردم ظاهر می‌گردد. - ضعف تکنیکی در داستان‌های دوره مشروطه (حضور راوی سوم شخص) - مطابقت نداشتن سبک نویسندگی با ادبیات داستانی جدید	ویژگی‌های ادبی «نثر» دوره بیداری

۲۷- کدام گزینه در ارتباط با تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی شعر دوره بیداری نادرست است؟

- ۱) توجه به قالب‌های قصیده و مثنوی در شعر ملک‌الشعرا بهار و ادیب‌الممالک فراهانی بیش‌تر است.
- ۲) شاعران دوره بیداری با کنار نهادن تخیلات سراینندگان پیشین، نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند.
- ۳) نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد.
- ۴) در دوره مشروطه مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرایایی و غزل‌گویی تا حد زیادی کارایی خود را از دست داد.

شاعران دوره بیداری تخیلات سراینندگان پیشین را در نظر داشتند و گاه با تأثیرپذیری از اوضاع اجتماع نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند.

۲۸- در همه ابیات هر دو نوع جناس «همسان» و «ناهمسان» یافت می‌شود؛ به جز:

- ۱) دیده ز دور آن قد و بالا چو دید
 - ۲) اندرو صد هزار پرده ز نور
 - ۳) ای سروقده ماه‌رخ حورسرسشت
 - ۴) عشق آن باشد که خلق را دارد شاد
- نعره درانداخت به بالا و پست
وز پس پرده صد هزاران حور
مست تو بهشت ابد از دست بهشت
عشق آن باشد که داد شادی‌ها داد

واژه‌های «نور» و «حور» جناس ناقص اختلافی را پدید آورده‌اند و بیت فاقد جناس همسان است چون «پرده» در هر دو مرتبه در معنای «حجاب» به کار رفته‌است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) جناس همسان: بالا (قامت)، بالا (مقابل پایین)
- ۲) جناس همسان: بهشت (رضوان، جنت)، بهشت (رها کرد)
- ۳) جناس ناهمسان: مست و دست
- ۴) جناس همسان: داد (حق)، داد (عطا کرد)
- جناس ناهمسان: دیده و دید
- جناس ناهمسان: مست و دست
- جناس ناهمسان: شاد و داد

انواع جناس

جناس ناهمسان	جناس همسان (تام)
دو واژه علاوه بر «معنا» در «یک صامت یا یک مصوت» با هم اختلاف دارند.	دو واژه که از نظر «ظاهری»، «نوشتاری» و «تلفظ» مانند هم هستند و در «معنا» دارای تفاوت هستند.

همسان ساده

انواع جناس همسان

همسان مرکب (کلمات با یک مکث کوتاه جناس همسان می‌سازند.)

چند نمونه باحال از جناس همسان ساده:

مثال: غم خویش در زندگی خور که خویش

خود خویشاوندان

مثال: پدر با پسر یکدگر را کنار

آغوش

مثال: بهرام که گور می‌گرفتی همه عمر

گورخر

مثال: هرکه گوید کلاغ چون باز است

پرنده شکاری

مثال: ما و سودای سر زلفت که در بازار عمر

اندیشه

مثال: به ملک جم مشو غزه که این پیران رویین‌تن

مثال: آن میوه بهشتی کآمد به دست ای جان

جنت

مثال: هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست

سمت راست

مثال: قوم گفتندش که ای خر! گوش دار

ای خر! گوش بده

مثال: گرچه خود این پایه بی‌همسری است

نابرابری

مثال: شاهان زمانه خصم بر دار کشند

مثال: هله من مطرب عشق و دگران مطرب زر

به مرده نپردازد از حرص خویش

گرفتند و کرده غم از دل کنار

گوشه، طرف

دیدید که چگونه گور بهرام گرفت؟

قبر

نشوندش که دیده‌ها باز است

گشاده

گر رود سرمایه نتوان ترک این سودا نمود

معامله

به دستانت به دست آرد، اگر خود پور دستانی

نام پدر رستم

جادو

در دل چرا نکشتی از دست چون بهشتی

از مصدر هشتن به معنای از دست دادن

چند نمونه باحال از جناس همسان مرکب (برای اولین بار در کنکور ۱۴۰۴ از این مبحث سؤال طراحی شد):

ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست؟ (مثال کتاب درسی)

را + است = که را است؟

خویش را اندازه خرگوش دار

خودت را اندازه خرگوش نگه‌دار

پای مرا هم سر بالاتری است

هم + سر

و آن نرگس بیدار تو بی دار گُشند

آگاه بدون دار

دف من دفتر عشق و دف ایشان دف تر

دفتر (کتاب) (دف خیس)

جناس ناهمسان (جناس ناقص)

دو واژه علاوه بر معانی متفاوت در یک <u>صامت</u> یا <u>مصوت</u> با هم متفاوت هستند. مثال: مگذران روز <u>سلامت</u> به <u>ملامت</u> حافظ چه توقع ز جهان گذران می‌داری. سلامت و ملامت در واج اول «س» و «م» باهم اختلاف دارند. مثال: کنونت که چشم است اشکی <u>بیبار</u> بیبار و بیار در واج وسط «ب» و «ی» باهم اختلاف دارند.	ناهمسان اختلافی
ناهمسانی واژه‌ها در تعداد واج (یعنی دو کلمه شبیه هم هستند فقط یکی از آن‌ها یک واج بیشتر دارد اگر افزایش در ابتدای واژه باشد اختلاف می‌تواند تا دو واج افزایش پیدا کند). مثال: گر مر او را این نظر بودی <u>مُدام</u> مدام و دام شبیه به یکدیگر هستند. با این تفاوت که مدام یک واج «م» بیشتر از دام دارد. مثال: در این حضرت چو مشتاقان <u>نیاز</u> آرند و <u>ناز</u> آرند نیاز یک واج «ی» بیشتر از ناز دارد.	ناهمسان افزایشی
ناهمسانی واژه‌ها در مصوت‌های کوتاه (ـَ، ـِ، ـُ) مثال: ای <u>مهر</u> تو در دل‌ها، وی <u>مُهر</u> تو بر لب‌ها مهر و مُهر در مصوت کوتاه «ه» و «و» باهم اختلاف دارند.	ناهمسان حرکتی

<p>۱. «ی» نکره مثال: باغی است پر از گل طری (باطراوت) لیکن بنهفته به زیر هر گلی خاری</p> <p>۲. علامت‌های جمع: «ان، ات، ین، ون، ها» مثال: شب‌هاست تا دلم را تب دارد از غم تو ← «شب‌ها» و «تب» جناس دارند.</p> <p>۳. «تر» و «ترین» مثال: به گردون برافراخته گوش رخس ز خورشید برتر سر تاج بخش ← «بر» و «سر» جناس دارند.</p> <p>۴. ضمائر متصل: «-م، -ت، -ش، -مان، -تان، -شان» مثال: سرو قدی که من از جلوه او پامالم آسمان سبزه خوابیده بود در چمنش ← «من» و «چمن» جناس دارد.</p> <p>۵. مخفف‌های زمان حال: «-م، ی، ست، یم، ید، -ند»</p>	<p>عوامل بی‌تأثیر در جناس (در ساخت جناس مانعی ایجاد نمی‌کنند.)</p>
<p>گاه یکی از واژگان علاوه بر یک صامت، یک مصوّت کوتاه نیز اضافه‌تر دارد و این مشکلی در جناس ایجاد نمی‌کند. مثال: بار و بُخار، جان و جهان، کام و کنام مثال: چو شد هفت بار آن بخار از ز بر شد این هفت چرخ از بر یکدگر</p>	<p>بی‌تأثیری اختلاف دو واج در جناس ناهمسان افزایشی (حالت اول)</p>
<p>گاه یکی از واژگان علاوه بر یک صامت در یک مصوّت کوتاه اختلاف دارد و این مشکلی در جناس ایجاد نمی‌کند. مانند: سر و سَر ما نمی‌توانیم میان دو حرف اضافه جناس برقرار کنیم. به‌عنوان مثال: ما نیز در اظهار بر او فاش و پدیدیم *</p>	<p>بی‌تأثیری اختلاف دو واج در جناس ناهمسان افزایشی (حالت دوم) حروف اضافه حق ساخت جناس ندارند.</p>
<p>یک حرف اضافه با واژه‌ای که حرف اضافه نیست می‌تواند جناس بسازد. مثال: قرآن ز بر بخوانی در چارده روایت (بر در اینجا یعنی حفظ بودن) ✓</p>	<p>یک حرف اضافه و غیر اضافه</p>
<p>اگر جناس تام در جایگاه ردیف قرار بگیرد دیگر ردیف شعری نخواهیم داشت و با قافیه روبه‌رو هستیم. مثال: آتش است این بانگ نای و نیست باد (باد هوا نیست) هرکه این آتش ندارد نیست باد (نابود شود)</p>	<p>جناس تام در جایگاه ردیف شعری</p>
<p>یکی از شروط جناس ناهمسان تفاوت در معنی است. دو کلمه مانند «آگاه» و «آگه» توانایی ساخت جناس ندارند؛ زیرا فقط در نوشتار تفاوت دارند در معنای یکسان هستند. مثال: گفته ما بنده نیک‌خواه توایم قصد ره کن که خاک راه توایم *</p>	<p>کلمات مخفف جناس نمی‌سازند.</p>

۲۹- آرایهٔ مقابل همهٔ ابیات درست‌اند، به جز:

پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت (تلمیح - جناس همسان)
 بگذار تا بگیریم چون ابر در بهاران (تضمین - جناس)
 گاه چون منصورشان منزل بود بالای دار (موازنه - تلمیح)
 بر دوستانش گردد چون نور هرچه نار (تضاد - جناس اختلافی)

۱) نه من اندر پیِ نانم به جهان سرگردان
 ۲) ای عقل در غم او یک دم مرا چو سعدی
 ۳) گاه چون یونس گرفتارند اندر بطن حوت
 ۴) بر دشمنانش گردد چون نار هرچه نور

(آسان - خط به خط - سرب - صفحه ۹۹ - ۱۰۱۲)

پاسخ: گزینهٔ ۳

تلمیح: در مصراع اول اشاره به داستان حضرت یونس و گرفتار شدن ایشان در شکم ماهی دارد.
 مصراع دوم نیز تلمیح به داستان حسین منصور حلاج دارد که به خاطر برملا کردن اسرار الهی به دار کشیده شد.
 بیت موازنه ندارد؛ چون بین تمام کلمات دو مصراع سجع برقرار نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) تلمیح: اشاره دارد به داستان بیرون رانده شدن حضرت آدم از بهشت جناس همسان: بهشت (جنت)، بهشت (رها کرد)
- ۲) تضمین: سیف فرغانی مصراع دوم را از بیت زیر از سعدی، اقتباس کرده است:
 بگذار تا بگیریم چون ابر در بهاران
 کز سنگ ناله خیزد روز وداع یاران
 جناس: غم و دم
- ۳) تضاد: دشمنان، دوستان
 جناس اختلافی: نار و نور

۳۰- همهٔ گزینه‌ها به جز گزینه در داشتن آرایه‌های «تلمیح، مراعات نظیر و سجع» مشترک هستند.

- (۱) آمد موج آلت کشتی قالب بیست
 (۲) از هجر روزم قیر شد دل چون کمان بد تیر شد
 (۳) در دل ما درنگر هر دم شق قمر
 (۴) تو نوح روزگاری و ما چو اهل کشتی
- باز چو کشتی شکست نوبت وصل و لقا است
 یعقوب مسکین پیر شد ای یوسف برنا بیا
 کز نظر آن نظر چشم تو آن سو چراست
 چو نوح رفت کشتی کجا رهد ز طوفان

(دشوار - خط به خط - سریع) - صفحه ۳۴ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

ابیات «۱، ۲ و ۳» در سه آرایه «تلمیح، مراعات نظیر و سجع» مشترک هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) تلمیح: اشاره دارد به پیمان خداوند با بندگان در آغاز خلقت و آیه «الست بربکم قالوا بلی: آیا من پروردگار شما نیستم؟ گفتند آری گواهی می‌دهیم که پروردگار ما هستی.»
 مراعات نظیر: موج و کشتی - وصل و لقا
 سجع: آلت، بیست و شکست.
- ۲) تلمیح: اشاره دارد به داستان بی‌تابی یعقوب (ع) در هجران یوسف (ع)
 مراعات نظیر: کمان و تیر - یعقوب و یوسف
 سجع: قیر، تیر و پیر.
- ۳) تلمیح: اشاره به معجزه پیامبر (ص) که ماه به اشاره وی از هم شکافته و دو نیم شد.
 مراعات نظیر: دل و چشم - چشم و نظر
 سجع: نگر، قمر و نظر.

حواست باشه!

در گزینه «۴» سجع به کار نرفته است.

از

۳۱- در کدام گزینه شاعر دو بار از آرایهٔ جناس همسان بهره گرفته است؟

- (۱) ساقی بده آن کوزهٔ یاقوت روان را
 (۲) در چنگ آرزویت سوزم چو عود و سازم
 (۳) گر به روز روشن اهل شام تیغت بنگرند
 (۴) به بانگ چنگ و به آواز تار مگذارید
- یاقوت چه ارزد بده آن قوت روان را
 چون چنگم ار بسازی چون عودم ار بسوزی
 روز روشن گردد از بیمت بر اهل شام شام
 رها ز چنگ شود تار زلف یار امروز

(دشوار - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۰۰ - ۱۰۱۲

پاسخ: گزینه ۴

- چنگ (نوعی ساز)، چنگ (پنجهٔ دست)
 تار (نوعی ساز)، تار (رشتهٔ باریک، تار مو)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) روان (جاری)، روان (روح و جان)
 ۲) چنگ (پنجه)، چنگ (نوعی ساز)
 ۳) شام (نام سرزمین)، شام (شب)

راهنمای مسیرت...

در ادبیات و علوم و فنون ادبی برای پاسخ دادن به بعضی از آرایه‌ها مانند: «جناس همسان، تکرار، ایهام و ایهام تناسب» باید دسته‌ای از واژگان چند معنایی را به خاطر داشته باشید تا بتوانید به سؤالات پاسخ درست دهید.
در جدول زیر تعدادی از واژگان چند معنایی که می‌توانند جناس همسان تشکیل دهند برای شما آورده شده است.

معانی	لغت	معانی	لغت	معانی	لغت
دست و پنجه نام نوعی ساز	چنگ	اشتباه، نام یک سرزمین در چین	خطا	شراب، پیوسته	مدام
فعل دیدن بینایی و چشم	دیده	عاشقان، اصطلاحی در موسیقی	عشاق	ماده سوختنی ساز	عود
روح، جاری	روان	دیشب، شانه	دوش	خورشید، محبت	مهر
بگو، توپ	گوی	خندان، نام پادشاه	ضحاک	عجیب، تنها	غریب
کتاب بوستان سعدی باغ و گلستان	بوستان	عدد ۱۰۰۰ بلبل	هزار	نام حیوان عیب	آهو
منجمد غمگین	فسرده	نوا و آهنگ قصد و نیت	آهنگ	آرزو جو، فضا	هوا
گورخر قبر	گور	گل لاله نوعی چراغ	لاله	پیمان روزگار	عهد
ذات و سرشت فعل قرار دادن	نهاد	مخفف ما تو را اصطلاح شطرنج	مات	گشاده پرنده شکاری	باز
آبرو آب نوشیدنی	آب	وسط کمر	میان	عضوی از بدن سکه تقلبی	قلب
اندیشه معامله	سودا	چهره مهره شطرنج	رخ	کشور چین پیچ و خم	چین
شب سرزمین شام	شام	دستها نام پدر رستم	دستان	آغوش گوش، طرف	کنار

۳۲- آرایه‌های «جناس همسان، ترصیع، تضمین، جناس ناهمسان و تلمیح» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

از جام خضر و کام مسیحا نیافتم
پس جواب احمقان آمد سکوت
ای عزیزان هر که مرد او را ز کرمان چاره نیست
روایتی است ز رزمش شجاعت رستم
از چاه سوی جاه شد الصبر مفتاح الفرج

۲) «ج»، «د»، «ه»، «الف»، «ب»

۴) «الف»، «د»، «ب»، «د»، «ه»

الف: بر کام من هر آنچه ز جام لب‌ت رسید
ب: پس خموشی به دهد او را ثبوت
ج: مردم از اندوه از کرمان نمی‌یابم خلاص
د: اشارتی است ز بزمش سخاوت حاتم
ه: یوسف که اندر چاه شد کام دل بدخواه شد

۱) «الف»، «ب»، «ج»، «د»، «ه»

۳) «ج»، «د»، «الف»، «ه»، «ب»

(متوسط - خط به خط - سریع ۱ - صفحه ۳۵ - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد:

ج) جناس همسان: کرمان (شهر کرمان)، کرمان (کرم‌ها)

د) ترصیع: مقابل هم قرار گرفتن سجع‌های متوازی در هر دو مصراع

ه) تضمین: آوردن حدیث «الصبر مفتاح الفرج» در میان کلام - در این بیت «تلمیح» و «جناس ناهمسان» هم به کار رفته است.

الف) جناس ناهمسان: کام و جام - در این بیت، تلمیح نیز به کار رفته است.

پ) تلمیح: اشاره دارد به مثل معروف: جواب احمق السکوت.

۳۳- آرایه‌های مشترک ابیات زیر کدام‌اند؟

- کشتی نوح است در ایام او مهد زمین
- آن کان نبات و تنگ شکر نامد
- بزم جز این را نگفت حاتم دریا نوال

(۱) سجع، ترصیع، تضمین، تناسب

(۳) مراعات نظیر، ترصیع، تضاد، جناس

- گردش جام است در دوران او دور زمان
- وان آب حیات و بحر گوهر نامد
- رزم جز آن را نخواند رستم گردون کمال

(۲) تناسب، جناس، موازنه، تلمیح

(۴) جناس، تشبیه، سجع، تلمیح

پاسخ: گزینه ۲

(متوسط - خط به خط - سریع - صفحه ۳۳ - ۱۲۰۳)

بررسی سایر موارد:

- تناسب: کشتی و نوح - ایام و دوران
- موازنه: مقابل هم قرار گرفتن کلمات هم‌وزن (سجع‌های متوازن و متوازی)
- تناسب: نبات و شکر - آب، بحر و گوهر
- موازنه: مقابل هم قرار گرفتن کلمات هم‌وزن
- تناسب: رزم و رستم - دریا و گردون
- موازنه: مقابل هم قرار گرفتن سجع‌های متوازی و متوازن در هر دو مصراع.
- جناس: زمین و زمان
- تلمیح: اشاره دارد به داستان کشتی نوح (ع).
- جناس: آن و کان - آن و آب
- تلمیح: اشاره دارد به داستان چشمه آب حیات و قصه خضر نبی.
- جناس: بزم و رزم
- تلمیح: اشاره دارد به بخشندگی حاتم طایی و جنگاوری رستم.

۳۴- قافیه کدام بیت، براساس قاعده «۲» نیست؟

- (۱) تا چنان آهی نباشد مر تو را
- (۲) رسولی هنرمند عالم به طی
- (۳) وگر پیشت پرستش را بشایم
- (۴) عدو را به کوچک نباید شمرد

تا بدان راهی نباشد مر تو را
روان کرد و ده مرد همراه وی
به جز با مشتری پهلو نسایم
که کوه کلان دیدم از سنگ خرد

پاسخ: گزینه ۳

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۹۶ - ۱۰۱۱)

بررسی قافیه بیت:

واژه‌های قافیه: «بشایم» و «نسایم»، حروف قافیه: «ایم» حرف اصلی قافیه، مصوت بلند «ا» براساس قاعده «۱» حروف الحاقی: «ی» + «م».

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) ردیف: «نباشد مر تو را»، واژه‌های قافیه: «آهی» - «راهی»، حروف قافیه: «اهی»، حروف اصلی: «اه» براساس قاعده «۲» حرف الحاقی مصوت بلند «ی».

۲) واژه‌های قافیه: «طی»، «وی» حروف قافیه: «ی» براساس قاعده «۲»، حرف الحاقی: -

۴) واژه‌های قافیه: «شمرد»، «خرد»، حروف قافیه: «رد» براساس قاعده «۲»، حروف الحاقی: -

کلاس درس: گام به گام رسیدن به قاعده قافیه

۱. ابتدا باید حروف الحاقی (پسوندهای مشترک) را از واژگان قافیه حذف کنیم.

برای بررسی پسوندهای متصل شده به یک قافیه به جدول زیر توجه کنید:

وضعیت پسوندها در کلمات قافیه	راه تشخیص صحیح بودن قافیه
اگر هر دو کلمه حروف الحاقی یا پسوندی از یک نوع داشتند:	حروف الحاقی را حذف می‌کنیم. اگر شکل اصلی دو کلمه مطابق قاعده «۱» یا «۲» حروف مشترک داشتند، دو کلمه با هم قافیه می‌سازند.
اگر فقط یکی از دو کلمه پسوند داشت:	پسوند را حفظ می‌کنیم. اگر در همین حالت کلمه دارای پسوند با کلمه فاقد پسوند با یکدیگر بر اساس قاعده «۱» یا «۲» بودند، باهم قافیه می‌سازند.
اگر هر دو کلمه پسوند متفاوت داشتند:	پسوند هر دو کلمه را حفظ می‌کنیم و اگر حروف آخر دو کلمه طبق قاعده «۱» یا «۲» بود، باهم قافیه می‌سازند.

۲. بررسی قواعد قافیه:

حداقل حروف لازم برای قافیه، تابع دو قاعده است:

قاعده ۱	هر یک از مصوّت‌های بلند (آ) و مصوّت بلند (او) می‌تواند به‌تنهایی قافیه بسازد. مثال: صبا به لطف بگو آن غزال <u>رعنا</u> را «رعنا» و «ما» هردو به مصوّت بلند «آ» ختم شده‌اند و قافیه طبق قاعده «۱» است. مثال: ای چشم تو دلفریب و جادو در چشم تو خیره چشم <u>آهو</u> «آهو» و «جادو» هردو به مصوّت بلند (او) ختم شده‌اند و قافیه طبق قاعده «۱» است.
قاعده ۲	گاهی یک مصوّت با یک یا دو صامت پس از خود قافیه می‌سازد. مثال: من و انکار شراب این چه <u>حکایت</u> باشد غالباً این قدرم عقل و <u>کفایت</u> باشد «حکایت» و «کفایت» قافیه ما است و حروف قافیه «- ت» و به‌صورت «م + ص» است. پس قافیه بر اساس قاعده «۲» است. مثال: در نمازم خم ابروی تو با <u>یاد</u> آمد حالتی رفت که محراب به <u>فریاد</u> آمد «یاد» و «فریاد» قافیه ما است و حروف قافیه «آ + د» و به‌صورت «م + ص» است. پس قافیه بر اساس قاعده «۲» است.

۳۵- کدام بیت وزن «ناهمسان» و «عیب قافیه» دارد؟

- (۱) یار بد نیکوست بهر صبر را
(۲) روح چون دم ز بحر روحانی
(۳) ز سنگ و آهنش حیران شدند
(۴) برخی‌ز که می‌رود زمستان
- که گشاید صبر کردن صدر را
زد و پذیرفت لطف ربّانی
در آن سرگشته سرگردان شدند
بگشای در سسرای بستان

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۹۰ - ۱۰۱۱

پاسخ: گزینه ۲

تقطیع هجایی و وزن بیت:

رو	ح	چُن	دَم	ز	بَح	ر	رو	حَا	نِی
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
زَ	دُ	پَد	رُف	ت	لُط	فِ	رَب	بَا	نِی
U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
فاعلاتن			مفاعِلن			فعلن (فعلن) (ناهمسان)			

بررسی واژه‌های قافیه:

واژه‌های قافیه: «روحانی»، «ربّانی»، حروف قافیه: «انی» که به دلیل تکراری بودن این پسوند الحاقی به حساب می‌آید و واژه‌های «روح» و «رب»، هم‌قافیه نیستند و قافیه معیوب است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

تقطیع هجایی و وزن بیت:

یا	رِ	بَد	نِی	کُو	سِت	بَه	رِ	صَب	ر	رَا
-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-
کِ	گُ	شَا	یَد	صَب	ر	کَر	دَن	صَد	ر	رَا
U	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فاعلاتن			فاعلاتن			فاعِلن (وزن همسان)				

واژه‌های قافیه: «صبر»، «صدر»، حروف قافیه: «بر»، «در» که به دلیل اختلاف در صامت دوم قافیه معیوب است.

۳ تقطیع هجایی و وزن بیت:

ز	سَن	گُ	آ	هَ	نَش	حِی	رَان	شُ	دَن	دِی
-	-	-	-	-	-	-	-	U	-	-
دَ	رَان	سَر	گَش	تِ	سَر	گَر	دَان	شُ	دَن	دِی
-	-	-	-	-	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن			مفاعیلن				فِعولن (وزن همسان)			

واژه‌های قافیه: «حیران»، «سرگردان»، حروف قافیه: «ان» براساس قاعده «۲» حرف الحاقی: - قافیه درست است.

۴ تقطیع هجایی و وزن بیت:

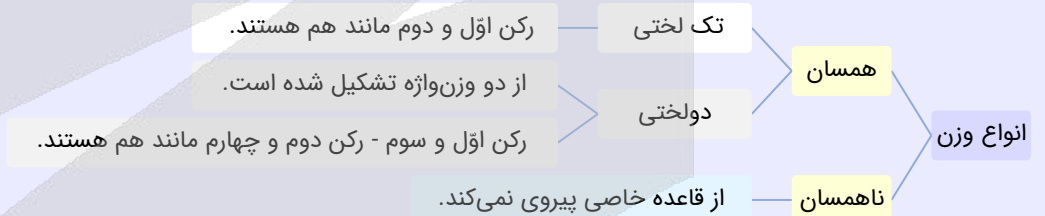
بَر	خِی	ز	کِ	مِی	رَ	وَدَ	زِ	مِی	تَان	
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
بُگ	شَا	ی	دَ	رِ	سَ	رَا	یِ	بُس	تَان	
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
مفعول			مفاعیلن				فِعولن (وزن ناهمسان)			

واژه‌های قافیه: «زَمستان»، «بُستان»، حروف قافیه: «ان» براساس قاعده «۲» حرف الحاقی: - قافیه درست است.

راهنمای مسیرت...

یکی از مهم‌ترین قسمت‌های علوم و فنون ادبی پایه دوازدهم آشنایی با اوزان «ناهمسان» است. برای این که این مبحث را به‌خوبی متوجه شوید باید اوزان به‌کار رفته داخل کتاب را به‌خوبی با هردو برش آوایی حفظ باشید تا بتوانید به سؤالات پاسخ دهید! همچنین بهترین روش برای پاسخگویی به سؤالات اوزان ناهمسان، استفاده از روش سمعی است.

انواع وزن

به نمونه باحال از وزن همسان تک پایه‌ای:

یار مرا غار عشق جگرخوار مرا										یار تویی غار تویی خواجه نگهدار مرا									
پایه آوایی	یا	ر	م	را	غا	ر	م	را	عش	ق	چ	گر	خا	ر	م	را			
خوشه هجایی	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-			
پایه آوایی	یا	ر	ث	بی	غا	ر	ث	یی	خا	چ	ن	گه	دا	ر	م	را			
خوشه هجایی	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-			

رکن اول = رکن دوم

به نمونه باحال از وزن همسان دولختی:

هان ای دل عبرت بین از دیده عبر کن هان										ایوان مداین را آینه عبرت دان									
پایه آوایی	ها	نی	د	ل	عب	رت	بین	آز	دی	د	ع	بر	گن	هان					
خوشه هجایی	-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-	-					
پایه آوایی	ای	وا	ن	م	دا	پن	را	آ	یی	ن	ی	عب	رت	دان					
خوشه هجایی	-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-	-					

رکن اول = رکن سوم

رکن دوم = رکن چهارم

برش اول آوایی	برش دوم آوایی
فعلاتن مفاعِلن فَعْلن (- UU / - U - U / - - U U)	ندارد
مفعول مفاعِلن فعولن (- - U / - U - U / U - -)	مستفعلُ فاعِلاتُ مُستَف (- - / U - U - / UU - -)
مفعول مفاعِلن مفاعیلن (- - - U / - U - U / U - -)	مستفعلُ فاعِلاتُ مُستَفِیل (- - - / U - U - / UU - -)
مفعول فاعِلاتُ مفاعیلن (- - - U / U - U - / U - -)	مستفعلن مفاعِلُ مُستَفِیل (- - - / UU - U / - U - -)
مفاعِلن فَعْلاتن مفاعِلن فَعْلن (- UU / - U - U / - - UU / - U - U)	ندارد
مفتعلن فاعِلاتُ مفتعلن فَع (- / - UU - / U - U - / - UU -)	ندارد
مفعول فاعِلاتُ مفاعیلُ فاعِلن (- U - / U - - U / U - U - / U - -)	مستفعلن مفاعِلُ مُستفعلن فَعْل (- U / - U - - / UU - U / - U - -)
مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن (- - U / U - - U / U - - U / U - -)	مستفعلُ مُستفعلُ مُستفعلُ مُستَف (- - / UU - / UU - - / UU - -)

۳۶- وزن بیت زیر کدام است؟

«به رغم مدعیانی که منع عشق کنند»

(۱) مفاعِلن فعِلاتن مفاعِلن فعِلاتن

(۳) مفاعِلن فاعِلن مفاعِلن فعِلن

جمال چهرهٔ تو حجت موجه ماست»

(۲) مفاعِلن فعِلاتن مفاعِلن فعِلن

(۴) فعِلاتن فعِلاتن مفاعِلن فعِلاتن

(آسان - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۲۷ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۲

تقطیع هجایی و وزن بیت:

بِ رَغِّ مِ مُدْ	دَ عِ	یا نی	کِ مَن عِ	عِش	قِ کُ نُنْد
- U - U	U U	- -	- U - U	- U	- U U
جَ ما لِ چِه	رِ یِ	تُ حُجْ	جَ تِ مْ	وَجْ	جَ هِ ماست
- U - U	- U U	- -	- U - U	- U	- U U
مفاعِلن	فعِلاتن		مفاعِلن		فعِلن

۳۷- در کدام بیت اختیار زبانی «تغییر کمیّت مصوّت بلند به کوتاه و تغییر کمیّت مصوّت کوتاه به بلند» در کنار هم صورت گرفته است؟

(۱) گر غالیه خوش‌بو شد در گیسوی او پیچید

(۲) روزی ما ز خوان قدر این نواله بود

(۳) کمان ابروی یارم چو وسمه باز کشید

(۴) زان رو که مرا از لب شیرین تو کام است

(۱) گر غالیه خوش‌بو شد در گیسوی او پیچید

(۲) بر آستان میکده خون می‌خورم مدام

(۳) شکسته گشت چو پشت هلال قامت من

(۴) از چاشنی قند مگو هیچ و ز شکر

(دشوار - خط به خط - زمانبر) - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۴

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی:

اَز چا شِ نی	یِ قَن دِ مْ	گو هی چُ ز	شِکِ کَر
U - U	U U - U	- U U	- -
زَان رَوِ کِ مْ	را اَز لِ بِ	شی ری نِ تْ	کا مَسْت
- U U	- U U	- U U	- -
مستفعلُ	مستفعلُ	مستفعلُ	مُستَف

یا: «-- U / U -- U / U -- U / U -- : مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ مفعولن»

بررسی اختیارات زبانی:

تغییر کمیت مصوت بلند و کوتاه به ترتیب در هجای چهارم و پنجم مصراع اول صورت گرفته است. (اختیار زبانی حذف همزه در هجای آخر مصراع دوم صورت گرفته است.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

چید	و	ی	سو	دَر	گی	سُو	شُد	بو	خُش	ی	ل	غَا	گَر
-	-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-
وَسْت	پِی	وَسْت	ی	اَو	پِی	وَسْت	گَشْت	گَش	مَان	کَ	م	وَس	وَر
-	-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-
مفاعیلن			مفعولُ				مفاعیلن				مفعولُ		

یا: «-- UU / -- UU / -- UU / : مستفعلُ مفعولن مستفعلُ مفعولن»

اختیار زبانی تغییر کمیت مصوت بلند در هجای دهم هر دو مصراع صورت گرفته است. اختیار زبانی تغییر کمیت مصوت کوتاه: -

دام	رَم	مُ	خُ	مِی	خُون	دِ	کَ	مِی	نِ	س	بَر	آ
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-
بُود	لِ	وَا	نَ	اِیْن	دَر	قَ	نِ	خَا	زِ	مَا	یِ	زِی
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
فاعِلن			مفاعیلُ				فاعِلاتُ				مفعولُ	

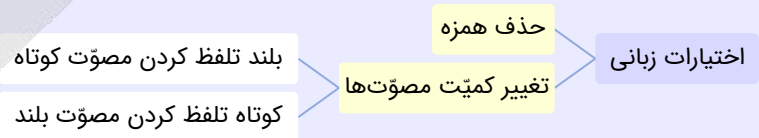
یا: «- U / - U -- / UU - U / - U - : مستفعلن مفاعلُ مستفعلن فعل»

اختیار زبانی: -

مَنْ	مَ	تِ	قَا	لِ	هَ	پُش	تِ	چُ	گَش	کَس	شِ
-	U	U	-	U	-	U	-	U	U	-	U
شید	کَ	زِ	بَا	مِ	وَس	چُ	رَم	یَا	رِی	نِ	مَا
-	U	U	-	U	-	U	-	U	U	-	U
فعلن			مفاعِلن			فعلاتن					مفاعِلن

اختیار زبانی، تغییر کمیت مصوت کوتاه، در هجای هشتم مصراع اول و تغییر کمیت مصوت بلند در هجای پنجم مصراع دوم صورت گرفته است.

اختیارات زبانی

حذف همزه

اگر قبل از همزه آغاز هجا، صامت ساکنی بیاید ← در هنگام نوشتن شعر به خط عروضی همزه حذف می‌شود.

به دست آرد ← به دستار

مثال: طاعت آن ← طاعتان

به نمونه باحال:

اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را	به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را
اَ	اَ
گَر	گَر
آن	آن
نُر	نُر
کِ	کِ
شِی	شِی
رَا	رَا
زِی	زِی
بِه	بِه
دَس	دَس
تَا	تَا
رَد	رَد
دِ	دِ
لِ	لِ
مَا	مَا
بِ	بِ
خَا	خَا
لِ	لِ
هِن	هِن
دُو	دُو
پِش	پِش
بِخ	بِخ
شَم	شَم
سَ	سَ
مَر	مَر
قَن	قَن
دُ	دُ
بُ	بُ
خَا	خَا
رَا	رَا

«به دست آرد» حذف همزه دارد. واج «ت» ساکن است و حذف همزه رخ می‌دهد و به صورت: «پ دَس تا زد» تلفظ می‌شود.

تغییر کمیت مصوت‌ها

الف. بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه:

هرگاه انتهای یک کلمه (واج پایانی یک کلمه) به مصوت‌های کوتاه: «اَ - وُ - یُ» ختم شوند آن کلمات **قابلیت** بلند تلفظ شدن را خواهند داشت!
نکته: کلمه «قابلیت» بدین معنا است که آن کلمه را می‌توان مورد بررسی قرار داد که آیا اختیار دارد یا خیر؟ به این معنا نیست که هر کلمه‌ای که واج پایانی آن به مصوت‌های کوتاه: «اَ - وُ - یُ» ختم شود حتماً اختیار دارد! می‌تواند داشته باشد و می‌تواند نداشته باشد.

روش پیدا کردن این اختیار:

۱. ابتدا به دنبال کلماتی بگردید که انتهای آن‌ها به مصوت کوتاه ختم شود.

۲. آن کلمات را با وزن بیت تطابق دهید و بررسی کنید که آیا این کلمات اختیار دارند یا خیر.

به نمونه باحال:

نسیم صبح را گفتم که با او جانبی داری										کز آن جانب که او باشد، صبا عنبرفشان آید																						
ن	سی	م	صُب	ح	را	گُف	تَم	ک	با	او	جا	ن	بی	دا	ری	ن	سی	م	صُب	ح	را	گُف	تَم	ک	با	او	جا	ن	بی	دا	ری	
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
ک	زان	جا	نِب	ک	او	با	شُد	ص	با	عَن	بَر	ف	شا	نا	یَد	ک	زان	جا	نِب	ک	او	با	شُد	ص	با	عَن	بَر	ف	شا	نا	یَد	
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U

در مثال بالا، کلمه «نسیم» به مصوت کوتاه «-» ختم شده است، در نتیجه این قابلیت را دارد! حالا آن را اگر با وزن اصلی مطابقت دهیم، وزن مصراع دوم نشان می‌دهد که هجای کوتاه «م» در رکن اول باید تبدیل به یک هجای بلند شود.

به نمونه دیگه:

همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر										نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفل‌ها																						
ه	م	کا	رَم	ز	خُد	کا	می	پ	بَد	نا	می	ک	شی	دا	خَر	ه	م	کا	رَم	ز	خُد	کا	می	پ	بَد	نا	می	ک	شی	دا	خَر	
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
ن	هان	کی	ما	ن	دان	را	زی	ک	زو	سا	زَن	د	مَح	فَل	ها	ن	هان	کی	ما	ن	دان	را	زی	ک	زو	سا	زَن	د	مَح	فَل	ها	
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U

در مثال بالا کلمه «همه» به مصوت کوتاه «-» ختم شده است، در نتیجه این قابلیت را دارد! حالا آن را اگر با وزن اصلی مطابقت دهیم، وزن مصراع دوم نشان می‌دهد که هجای کوتاه «م» در رکن اول باید تبدیل به یک هجای بلند شود.

ب. کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند:

اولاً منظور ما از مصوت بلند فقط مصوت‌های بلند «ای» و «او» است ← پس به مصوت بلند «آ» کاری نداریم.

۱. کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «و»: باید مصوت بلند (او) تبدیل به مصوت کوتاه (و) شود.

مثال: جادو ← جا + دُ آهو ← آ + هُ پارو ← پا + رُ ابرو ← آب + رُ

قاعده: کلماتی که دارای دو یا چند هجا می‌باشند و انتهای آن‌ها به صامت «ی» ختم می‌شود قابلیت کوتاه تلفظ شدن را دارند!

مثال: ابروی، جاروی، پاروی، داروی، ماهروی

استثناء: تنها کلمه «سوی» از این قاعده پیروی نمی‌کند و به‌تنهایی با اینکه یک هجا است به شرط داشتن صامت «ی» قابلیت خواهد داشت.

مثال: در دام فتاده آهوپی چند محکم شده دست و پای در بند

دَر	دا	م	ف	تا	د	آ	هو	بی	چَند	دَر	دا	م	ف	تا	د	آ	هو	بی	چَند
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
مُح	گَم	شُ	د	دَس	ث	پا	ی	دَر	بَند	مُح	گَم	شُ	د	دَس	ث	پا	ی	دَر	بَند
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-

«آهو» اختیار شاعری کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند را دارد پس باید به صورت «آ + هُ + بی» تلفظ شود.

مثال: پیش کمان ابرویش لابه همی‌کنم ولی گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند

پی	ش	ک	ما	ن	آب	رو	یش	لا	پ	ه	می	ک	نَم	و	لی	پی	ش	ک	ما	ن	آب	رو	یش	لا	پ	ه	می	ک	نَم	و	لی
-	-	U	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-	-	-	-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	-				
گو	ش	ک	شی	د	اس	ت	زان	گو	ش	پ	مَن	ن	می	ک	نَد	گو	ش	ک	شی	د	اس	ت	زان	گو	ش	پ	مَن	ن	می	ک	نَد
-	-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	-	-	-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	-				

«ابرویش» اختیار شاعری کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند را دارد، پس باید به صورت «آب + رُ + یش» تلفظ شود.

مثال: پس سوی کاری فرستاد آن دگر تا از این دیگر شود آن با خبر

پس	سو	ی	کا	ری	ف	رس	تا	دان	د	گر
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
تا	ا	زین	دی	گر	ش	ود	آن	با	خ	بر
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

«سوی» اختیار شاعری کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند را دارد پس باید به صورت «سُ + یی» تلفظ شود.

واج «ی» اختیار بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه را دارد پس باید بلند تلفظ شود.

۲. **کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «ی»:** باید مصوت بلند (ای) تبدیل به مصوت کوتاه (-) شود.

مثال: خاقانی از ← خاقان یز طوطی من ← طوطی من

قاعده: کلماتی که بعد از مصوت بلند «ایی» در آن‌ها صامت «ی» آمده است **قابلیت** کوتاه تلفظ شدن دارند.

مثال: «رفتی از» به صورت «رَف ت یز» کوتاه تلفظ می‌شود.

نکته: مصوت بلند «ی» در کلماتی مانند: «بیا ← بیا»، «خیار ← خیار»، «میان ← میان»، «پرنیان ← پرنیان» همواره «کوتاه» است.

مثال: بیچارگی ورا چو دیدند

در چاره‌گری زبان کشیدند

بی	چا	ر	گی	ی	ؤ	را	چ	دی	دند
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
در	چا	ر	ک	ری	ز	بان	ک	شی	دند
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-

«گی» باید کوتاه تلفظ شود و «ی» باید بلند تلفظ شود.

۳۸- «اختیارات زبانی» بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«در مسجد و میخانه خیالت اگر آید محراب و کمانچه ز دو ابروی تو سازم»

(۱) تغییر کمیت مصوت بلند - تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه

(۲) تغییر کمیت مصوت بلند - تغییر کمیت مصوت کوتاه پایان کلمه

(۳) تغییر کمیت مصوت کوتاه «واو» عطف - حذف همزه

(۴) تغییر کمیت مصوت کوتاه پایان کلمه - حذف همزه

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۴

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی:

در	مس	ج	د	می	خا	ن	خ	یا	ل	ا	گ	را	ید
-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-
مِج	را	ب	ک	مان	چ	ز	د	آب	رو	ی	ت	سا	زَم
-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-
		مستفعل			مستفعل			مستفعل			مستفعل		مستف

یا: «- U / U - - U / U - - U / U - - : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن»

اختیارات زبانی:

اختیار زبانی حذف همزه در هجای سیزدهم مصراع اول و اختیار زبانی تغییر مصوت کوتاه پایان کلمه در هجای ششم مصراع دوم صورت گرفته است.

۳۹- در کدام بیت، اختیار زبانی «حذف همزه» و «تغییر کمیّت مصوّت بلند» وجود دارد؟

بیا بیا و تماشای طاق و منظر کن
ای نصیحت‌گو خدا را آن خم ابرو ببین
ز بد عهدی گل گویی حکایت با صبا گفتیم
آن‌جا بمال چهره و حاجت بخواه از او

(۱) به چشم و ابروی جانان سپرده‌ام دل و جان
(۲) حافظ ار در گوشهٔ محراب می‌نالد رواست
(۳) تو آتش گشتی ای حافظ، ولی با یار در نگرمت
(۴) ابروی دوست گوشهٔ محراب دولت است

(دشوار - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینهٔ ۳

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی

تُ	آ	تَش	گَش	تِ=ت	یِ	حَا	فِظَا	وَ	لِ	بَا	یَا	ر	دَر	نَگ	رِفت
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
زِ	بَد	عَه	دِی	یِ	گُل	گِو	یِی	حِ	کَا	یَت	بَا	صَ	بَا	گُف	تِیم
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

اختیارات زبانی:

حذف همزه در هجای ششم مصراع اول و تغییر کمیّت مصوّت بلند در هجای پنجم مصراع اول صورت گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

بِ	چَش	مُ	أَب	رِو	یِ	جَا	نَان	سِ	پُر	دِ	أَم	دِ	لُ	جَان	
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	U	-	U	U	-	
بِ	یَا	بِ	یَا	وُ	تَ	مَا	شَا	یِ	طَا	قُ	مَنْ	ظَر	كُنْ	-	
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	U	-	-	-	-	
مفاعیلن				فعلاتن				مفاعیلن				فعلن			

اختیارات زبانی:

حذف همزه: -

تغییر کمیّت مصوّت بلند در هجای پنجم مصراع اول صورت گرفته است.

حَا	فِ	ظَر	دَر	گِو	شِ	یِ	مِج	رَا	بِ	مِی	نَا	أَد	رَ	وَاسْت	
-	-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	
اِی	نَ	صِی	حَت	گِو	خُ	دَا	رَا	أَن	خَ	مِ	أَب	رِو	بِ	بِین	
-	-	-	U	-	U	-	-	U	-	U	-	-	U	-	
فعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فاعلن			

اختیارات زبانی:

حذف همزه، در هجای سوم مصراع اول صورت گرفته است.

تغییر کمیّت مصوّت بلند: -

تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسرهٔ اضافه در هجای هفتم مصراع اول و هجای یازدهم مصراع دوم صورت گرفته است.

أَب	رِو	یِ	دِو	سِت	گِو	شِ	یِ	مِج	رَا	بِ	دُ	لَ	تَسْت
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
أَن	جَا	بِ	مَا	لِ	چِه	رِ	وُ	حَا	جَت	بِ	خَا	هَد	زِو
-	-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
مفعول			فعلات			مفاعیل			فاعلن				

یا: «- - / U - / - U - / UU - U / - U - : مستعلن مفاعل مستعلن فعل»

اختیارات زبانی:

اختیار زبانی حذف همزه در هجای چهاردهم مصراع اول و هجای سیزدهم و چهاردهم مصراع دوم صورت گرفته است. تغییر کمیّت مصوّت بلند: -

۴۰- وزن بیت زیر، با در نظر گرفتن اختیارات شاعری، در کدام گزینه درست آمده است؟

- «شوخی مکن که مرغ دل بی قرار من
سودای دام عاشقی از سر به در نکرد»
- (۱) مستفعلن مفاعلٌ مستفعلن فَع
(۲) مفعولٌ فاعلاتٌ مفاعیلٌ فاعلن
(۳) مفعولٌ فاعلاتن مفعولٌ فاعلن
(۴) مستفعلن مستفعلن مستفعلن فَعَل

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۲

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی:

شوخی م	کن ک مرغ	دل بی ق	را ر من
U - -	U - U -	U - - U	U - -
سُو دا ی	دا م عا ش	ق ق یز س ر ب	د ر ن گ ر د
U - -	U - U -	U - - U /	U - -
مفعولٌ	فاعلاتٌ	مفاعیلٌ	فاعلن

یا: «- U - / - U - / UU - U - / - U - : مستفعلن مفاعلٌ مستفعلن فَعَل»

اختیارات زبانی:

حذف همزه در هجای نهم مصراع دوم و تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه در هجای نهم مصراع اول و تغییر کمیّت مصوّت بلند در هجای هشتم مصراع دوم صورت گرفته است.

۴۱- مفهوم کدام بیت از سایر ابیات دور است؟

- (۱) من ایستاده تا کنمش جان فدا چو شمع
(۲) پیش کمان ابرویش لابه همی کنم ولی
(۳) مکن ار چه می توانی که ز خدمتم برانی
(۴) عشقش حرام بادا بر یار سروبالا
- او خود گذر به ما چو نسیم سحر نکرد
گوش کشیده است از آن گوش به من نمی کند
نزنند سائلی را که دری دگر نباشد
تردامنی که جانش در آستین نباشد

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۵۳ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

مفهوم گزینه ۴ «جان فشانی عاشق» است و شاعر معتقد است که عاشقی که به جان فشانی حاضر نباشد، عشق بر او حرام است و نباید گرد عشق بگردد. اما مفهوم مشترک سایر گزینه ها «بی توجهی معشوق به عاشق» است.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱) من مانند شمع ایستاده ام تا جانم را فدایش کنم، اما او حاضر نشد حتی برای کشتن من، مانند نسیم سحری از من عبور کند و شمع وجود مرا خاموش کند!
- ۲) در حضور ابروان او گریه و التماس می کنم، اما او نسبت به من بی توجه است.
- ۳) هر چند می توانی مرا برانی، اما مرا از درگاه خود مران، گدایی که درگاه دیگری نمی شناسد را نمی رانند.

راهنمای مسیرت: پاسخگویی به سؤالات قرابت معنایی

قرابت معنایی یکی از بخش های مهم درس علوم و فنون ادبی است که ۵ سؤال از ۳۰ سؤال کنکور را به خود اختصاص داده است. برای پاسخگویی به سؤالات قرابت معنایی دانستن این نکات واجب است:

۱. آشنایی با مفاهیم داخل کتاب درسی:

ابیات صورت سؤال یا گزینه ها معمولاً از داخل خود کتاب درسی آورده می شود در نتیجه باید مفاهیم ابیات داخل کتاب را به خوبی بلد باشید.

۲. آشنایی با مفاهیم مهم معنایی:

برای شروع قرابت معنایی در مرحله اول باید با مفاهیم مهم آشنا شوید. مانند مفهوم «فقر مثبت» و «فقر منفی»

۳. آشنایی با دام‌های تستی:

دام‌های تستی طراح بسیار مهم هستند باید به خوبی با این دام‌ها آشنایی داشته باشید. به عنوان مثال یکی از دام‌های معروف طراحان قرابت معنایی استفاده از مفاهیم بسیار نزدیک به یکدیگر است.

مثال:

ای برادر گر تو هستی حق طلب / جز به فرمان خدا مگشای لب

مثال:

به حکمت چون شد آبادان دلت نیکو سخن گشتی / که جز ویران سخن ناید برون از خاطر ویران

مثال اول اشاره به مفهوم «سکوت کردن» دارد و مثال دوم اشاره به مفهوم «سخن سنجیده» دارد.

دو مفهوم بالا شاید به یکدیگر بسیار نزدیک باشند اما میان آن‌ها تفاوت وجود دارد.

یکی دیگر از دام‌های طراح استفاده از لغات مشابه و یکسان به کار رفته در صورت سؤال است:

• مفهوم کدام بیت تداعی کننده بیت زیر است؟

«فکر شنبه تلخ دارد جمعه اطفال را»

(۱) **عشرت** امروز با فردا مینداز ای حریف

(۲) تا نباشد گل در اول غنچه آخر نشکند

(۳) معلم دارد آیین فلک با زیر دستانش

(۴) در جهان بی‌زهر منت نیست شهد **عشرتی**

پاسخ: گزینه «۴»

عشرت امروز بی‌اندیشه فردا خوش است»

نیست چندان فرصتی ز آغاز تا انجام گل

زحمت امروز بهر **عشرت** فردا خوش است

دهد شیرینی شنبه ز چین جبهه طفلان

تلخی شنبه برد شیرینی آدینه را

واژه «عشرت» هم در صورت سؤال و هم در گزینه‌ها به کار رفته است! پس به این دام‌ها حتماً توجه کنید.

(کنکور انسانی تیرماه ۱۴۰۳)

۴۲- همه گزینه‌ها به استثنای گزینه با «من نمی‌گویم زبان کن یا به فکر سود باش / ای ز فرصت بی‌خبر در هر چه هستی زود

باش» تناسب مفهومی دارند.

(۱) چو دستت رسد مغز دشمن برآر

(۲) آیام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد

(۳) ز عمر فرصت آرام، چشم نتوان داشت

(۴) زان پیشتر که بارگی وقت سر کشد

که فرصت فروشوید از دل غبار

ساقی به دور باده گلگون شتاب کن

ز برق و باد، وداع شتاب دشوار است

رو دست در عنان زن و پا در رکاب کن

(دشوار - مفهومی - سریع - صفحه ۵۵ - ۱۲۰۵)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

در این گزینه شاعر می‌گوید عمر به سرعت گذران است و همان‌طور که نمی‌توان از برق و باد، انتظار درنگ و آرام داشت، از عمر هم نمی‌توان انتظار آرام و درنگ داشت، اما مفهوم سایر گزینه‌ها همانند بیت صورت سؤال، توصیه به شتاب و به سرعت عمل کردن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) وقتی فرصت داری و می‌توانی، دشمن را نابود کن، زیرا گذر زمان، غبار کینه را از دل می‌شوید. (پس به سرعت دست به کار شو)

۲) دوران گل و فصل بهار به سرعت در حال گذر است، ای ساقی شتاب کن.

۴) پیش از آن که عمر و زمان بگذرد و به پایان رسد، عنان آن را بگیر و سوار عمر شو (سریعاً از عمر بهره ببر)

۴۳- کدام بیت با «باران اشکم می دود وز ابرم آتش می جهد / با پختگان گو این سخن، سوزش نباشد خام را» تناسب مفهومی دارد؟

- (۱) از عشق تو زاهد را دم گرم نخواهد شد
 (۲) زاهدان خشک را در مجمع رندان چه کار؟
 (۳) افسوس خلق می شنوم در قفای خویش
 (۴) عمر ضایع می شد اندر پختن سودای خام
- زیرا که بدان آتش هرگز نرسد خامی
 خلوت خاص است و اینجا برنتابد بار عام
 کاین خام بین که در سر سودای خام رفت
 پخته نبود هر که زمین سان کارهای خام کرد

(متوسط - مفهومی - سریع) - صفحه ۴۴ - ۱۲۰۴

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینه (۱) این است که «دردکشیده وضع و حال انسان دردکشیده را درک می کند.»: عشق باعث گرمی سخن و نفس زاهد نمی شود؛ زیرا افراد خام، به آتش عشق و محبت هرگز نمی رسند.

بررسی سایر گزینه ها:

- (۲) زاهدان خشک و سخت گیر، در مجمع عاشقان و رندان کاری ندارند، زیرا مجمع عاشقان جای خواص است و جای عوام نیست.
 (۳) مردم پشت سر من می گویند که این انسان، بی تجربه، به خاطر یک آرزوی خام و دست نیافتنی، خود را نابود کرد.
 (۴) در راه یافتن آرزوهای محال، عمر آدمی تباه می شود. هرکس از این نوع کارهای خام و بی سرانجام انجام دهد، انسان پخته و دانا و مجرب نیست.

۴۴- کدام ابیات با یکدیگر قرابت مفهومی دارند؟

- الف: به هر دلی نکنند درد و داغ عشق اقبال
 ب: تا آفتاب عشق تو تیغ از میان کشید
 ج: عشق اگر داری جهان گو سر به سر زنجیر باش
 د: مشکل ز پا نشیند تا دامن قیامت
 ه: چو خورشید قیامت گرم می سازد جهانی را
- به داغ شه نرسد از دو صد شکار یکی
 هر پاره ای شد از دل من ماه پاره ای
 صاحب سوهان نیندیشد ز بند آهنی
 آن را که از ره عشق خاری به پا نشسته
 سر هر کس که گردد گرم از صهبای عشق تو
- (۱) «ب» - «ج»
 (۲) «د» - «ه»
 (۳) «ه» - «ب»
 (۴) «د» - «الف»

(دشوار - مفهومی - سریع) - صفحه ۳۴ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

مفهوم مشترک ابیات «ب» و «ه» «کمال بخشی و ارزش بخشی عشق» است.

بررسی موارد:

- (الف) هرکسی لایق عشق نیست: عشق به هر دلی رو نمی کند، همان طور که از هزاران شکار، فقط یکی، شایسته داغ نهادن سلطان می شود.
 (ب) کمال بخشی عشق: از زمانی که عشق تو بر من شمشیر کشیده، هر پاره دل من، تبدیل به ماه پاره ای شده است!
 (ج) در امان بودن عاشق: اگر عاشق هستی، حتی اگر همه دنیا هم بند و زنجیر آهنی باشد نباید نگران باشی.
 (د) شور و جنبش آفرینی عشق: کسی که خار عشق در وجودش فرورفته باشد، بعید است تا قیامت هم، آرام و قرار داشته باشد.
 (ه) کمال بخشی عشق: شراب عشق، وجود هرکس را گرم کند، آن شخص، تمام جهان را گرم می سازد.

- ۴۵- مفهوم کدام بیت با «اسیرش نخواهد رهایی ز بند / شکارش نجوید خلاص از کمند» تقابل مفهومی دارد؟
- (۱) صیدی که در کمند تو روزی اسیر شد
 (۲) شوریده کرد شیوه آن نازنین مرا
 (۳) چند نالم بر درش ای هم‌نشین زارم بکش
 (۴) هر که گوید که خلاصش ده ز عشق
- ز اندیشه خلاص همه عمر باز رست
 عشقش خلاص داد ز دنیا و دین مرا
 کاو رهد از درد سر من گردم از افغان خلاص
 آن دعا از آسمان مردود باد

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۲۳ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

مفهوم بیت صورت سؤال این است که عاشق هیچ‌گاه قصد رهایی و خلاصی از عشق را ندارد. برعکس در گزینه (۳) شاعر بدین شکل آرزوی خلاص شدن از عشق دارد: تا کی به درگاه او بنالم؟ ای دوست مرا بکش و خلاص کن، تا او از دردسر نجات یابد و من هم از ناله و افغان خلاص شوم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) عاشق قصد خلاص شدن از عشق ندارد: صیدی که در کمند عشق تو اسیر شد، در تمام عمر از اندیشه نجات، رسته است.
- ۲) عشق، باعث خلاصی از دنیا و دین است: ناز و عشوه آن یار نازنین مرا آشفته و شیدا کرد، عشق او مرا از دنیا و دین خلاص کرد.
- ۴) عاشق قصد خلاص شدن از عشق ندارد: هر که کس دعا کند که خدایا او را از عشق نجات بده، امیدوارم آن دعا هیچ‌گاه مستجاب نشود!

درس‌های اول تا چهارم دوازدهم با ۴ تست و درس سیزدهم تا شانزدهم دهم با ۲ تست، در مجموع ۶ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

۴۶- پاسخ سؤالات زیر به ترتیب چیست؟

- نحوه برخورد جهان اسلام با حمله مغول‌ها چگونه بود؟

- چرا بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان به خودباختگی فرهنگی دچار شد؟

- متفکران ایرانی از دهه سی به بعد چه آثاری در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب پدید آوردند؟

- وجه اشتراک ایرانیان قبل از ظهور اسلام چه بود؟

(۱) دفع - به دلیل قدرت سیاسی و اقتصادی غرب - غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن - هویت اجتماعی و فرهنگی

(۲) جذب و هضم - به دلیل قدرت سیاسی و نظامی غرب - غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن - هویت فرهنگی

(۳) دفع - به دلیل قدرت اقتصادی و نظامی غرب - فطرت و خدمات متقابل اسلام و ایران - هویت اجتماعی

(۴) جذب و هضم - به دلیل قدرت اقتصادی و نظامی غرب - فطرت و خدمات متقابل اسلام و ایران - هویت اجتماعی و فرهنگی

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۱۰ - ۱۰۱۳

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

پاسخ سؤال اول «جذب و هضم» سؤال دوم «به دلیل قدرت سیاسی و نظامی غرب»، سؤال سوم «غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن» و سؤال چهارم «هویت فرهنگی» است.

بررسی موارد:

- جهان اسلام در برخورد با حمله مغول‌ها، مهاجمان را درون خود جذب و هضم کرد.

- قدرت سیاسی و نظامی غرب در نخستین رویارویی‌ها، بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت.

- متفکران ایرانی از دهه سی به بعد در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب آثاری مانند غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن را پدید آوردند.

- اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت‌های اجتماعی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند.

مقابله جهان اسلام با هجمه‌ها

جهان اسلام طی سده‌های مختلف یا مانند آنچه در جنگ‌های صلیبی گذشت، به دفع مهاجمان پرداخت یا مانند آنچه در حمله مغول رخ داد، مهاجمان را درون خود جذب و هضم کرد؛ اما برخورد جهان غرب با جهان اسلام تجربه جدیدی است که هنوز به پایان خود نرسیده است.

۴۷- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب، کدام است؟

- چه زمانی نظام سیاسی اقتدار نظام فرهنگی را تأمین می‌کند؟

- سیاست چگونه در جامعه پدید می‌آید؟

- منظور از جوامع جاهلی از نظر فارابی چیست؟

(۱) اگر نظام سیاسی وفادار به ارزش‌های فرهنگی باشد - اعمال قدرت سازمان‌یافته برای دستیابی به هدفی معین - حاکمیت اکثریت بر مدار خواسته مادی و تجربی است.

(۲) اگر عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام اقتصادی را تعیین کند - اعمال تدبیر و قدرت سازمان‌یافته برای دستیابی به هدفی معین - جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها بر اساس سنت و قانون شکل می‌گیرد.

(۳) اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد - سازمان یافتن قدرت برای رسیدن به هدفی معین - جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها عقلانی و الهی نباشد.

(۴) اگر نظام سیاسی از ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی دور شود - پیدایش مجموعه سازوکارهایی برای اعمال سیاست‌های جهان - جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها بر اساس عقل و وحی شناخته می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۲۹ - ۱۰۱۵

بررسی سریع:

پاسخ پرسش اول «اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد»، پرسش دوم «سازمان یافتن قدرت برای رسیدن به هدف معین» و پرسش سوم «جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها عقلانی و الهی نباشد» است.

بررسی موارد:

- اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد، نظام سیاسی، اقتدار نظام فرهنگی را تأمین می‌کند.

تأثیر نظام فرهنگی بر نظام سیاسی: نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می‌کند.

- هر گاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند، سیاست پدید می‌آید.

- در اندیشه فارابی جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها عقلانی و الهی نباشد، جوامع جاهلی هستند.

نکته

هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند، سیاست پدید می‌آید؛ زیرا سیاست اعمال قدرت سازمان‌یافته برای دستیابی به هدفی معین است. سیاست در معنای عام خود، شامل هر نوع تدبیر و سازمان دادن قدرت است. هر جهان اجتماعی به تناسب هویت و فرهنگ خود، آرمان‌ها و ارزش‌های ویژه‌ای دارد و نمی‌تواند بدون سیاستی مناسب به ارزش‌ها و آرمان‌های خود دست یابد. مجموعه سازوکارهایی که برای اعمال سیاست‌های جهان اجتماعی وجود دارد، نظام سیاسی را شکل می‌دهد.

از

۴۸- با توجه به مباحث هویت اقتصادی، پاسخ سؤالات زیر به ترتیب چیست؟

- در شیوه اقتصاد سرمایه‌داری، استفاده از علوم تجربی به چه منظور است؟

- در جهان غرب، هویت انسان‌ها و جوامع به چه عاملی وابسته است؟

- ایران اسلامی آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را چگونه تعقیب می‌کند؟

(۱) ساماندهی حسابگرانه و دقیق مؤلفه‌های اقتصادی برای تضمین حداکثر سود - دارایی و توان اقتصادی آنها - با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

(۲) رفع نیازهای متفاوت انسان‌ها بر محور سود - سرمایه‌داری - جامعه را اساس همه چیز پنداشتن

(۳) بررسی مؤلفه‌های اقتصادی برای تضمین حداکثر سود - اقتصاد غیرسرمایه‌داری - با تأکید بر استقلال و خودکفایی

(۴) ساماندهی حسابگرانه و دقیق اقتصاد - دارایی و توان اقتصادی آنها - اجرای قوانین جامعه را اساس همه چیز پنداشتن

پاسخ: گزینه ۱

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۴۱ - ۱۰۱۵

بررسی سریع:

پاسخ سؤال اول «ساماندهی حسابگرانه و دقیق مؤلفه‌های اقتصادی برای تضمین حداکثر سود»، سؤال دوم «دارایی و توان اقتصادی آنها» و سؤال سوم «با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی» است.

بررسی موارد:

- شیوه سرمایه‌داری یعنی جست‌وجوی سود از طریق بازار. در این شیوه اقتصادی، هدف کنشگران و بنگاه‌های اقتصادی، به دست آوردن حداکثر سود است و وسیله آن‌ها استفاده از علوم تجربی برای ساماندهی حسابگرانه و دقیق مؤلفه‌های اقتصادی (کار، سرمایه، مواد، فناوری و...) برای تضمین حداکثر سود است.

- جهان غرب، هویت خود را بر اساس اقتصاد شکل می‌دهد و سرمایه‌داری، عامل اصلی هویت‌یابی افراد و جوامع غربی است و هویت انسان‌ها و جوامع بیش از هر چیز به دارایی و توان اقتصادی آن‌ها وابسته است.

- ایران اسلامی آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تعقیب می‌کند.

اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با باور به تعالیم حیات‌بخش اسلامی و اتکا به ظرفیت‌های مولد مردمی و دولتی، روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، امید، همبستگی و با حضور فعال و مؤثر در تعاملات جهانی برای مردم ایران، امنیت، رفاه و پیشرفت توأم با عدالت و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی - اسلامی از رشد و شکوفایی را به ارمغان می‌آورد.

۴۹- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- مؤلفه «قوانین و رویه‌های قضایی و حکمیت»، مربوط به کدام‌یک از ابعاد نهاد خانواده می‌شود؟

- از نگاه صاحب‌نظران، یاخته یا سلول جامعه چیست؟

- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، کدام عامل را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند؟

- کدام نظام سیاسی ادعا می‌کند که با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می‌یابد؟

۱) مشارکت خانواده در امور جامعه - اقتصاد - ناسیونالیسم و ملی‌گرایی - جمهوری اسلامی

۲) تربیت و تأمین آینده فرزندان - ازدواج - لیبرالیسم و آزادی - جمهوری اسلامی

۳) نظام حقوقی خانواده - خانواده - سکولاریسم و دنیوی شدن - لیبرال دموکراسی

۴) تشکیل حقوق قضایی در خانواده - سیاست - اومانیسم و انسان‌گرایی - لیبرال دموکراسی

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۳۰ - ۱۰۱۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

پاسخ پرسش اول «نظام حقوقی خانواده»، پرسش دوم «خانواده»، پرسش سوم «سکولاریسم و دنیوی شدن» و پرسش چهارم «لیبرال دموکراسی» است.

بررسی موارد:

- مؤلفه قوانین و رویه‌های قضایی و حکمیت، مربوط به ابعاد نظام حقوقی خانواده می‌شود.

- از نگاه صاحب‌نظران یاخته یا سلول جامعه، خانواده است.

- نظریه‌پردازان غربی طی قرن بیستم، سکولاریسم و دنیوی شدن را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند.

- نظام لیبرال دموکراسی ادعا می‌کند که با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می‌یابد.

نکته

لیبرالیسم به معنای اباحت و مباح دانستن همه امور برای انسان‌هاست. دموکراسی به معنای حاکمیت مردم است. لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می‌کند با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می‌یابد. این نظام سیاسی هیچ حقیقت و فضیلت فطری و جهان‌شمولی را به رسمیت نمی‌شناسد و حکومتی دنیوی و این جهانی است. این نظام سیاسی با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد، سازگار است.

۵۰- به ترتیب پاسخ پرسش‌های زیر کدام است؟

- شاخص و نشانه جهان اجتماعی متجدد و علت وقوع آن به ترتیب کدام است؟
 - ارسطو حاکمیت اقلیت را در صورتی که بر مدار خواسته‌های آنها باشد چه می‌نامد؟
 - زمانی که سلطه به شیوه فرهنگی اعمال شود، تعبیر به چیست و برای چه چیزی استفاده می‌شود؟
 - هرگونه اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه بومی، قومی و مذهبی را چه می‌گویند؟
- (۱) کاهش جمعیت، اصالت لذت - پولیتی - سیاست و برای اسلام هراسی و مقابله با اسلام - جداسازی
 - (۲) کاهش جمعیت، فردگرایی - الیگارشی - هژمونی و برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی - نسل‌کشی
 - (۳) ارباب رعیتی، استعمار - موناشرشی - هژمونی و برای استفاده از ابزارهای فرهنگی و توجیه برتری جویی - نسل‌کشی
 - (۴) سرمایه‌داری، سکولاریسم - آریستوکراسی - سیاست و برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی - جداسازی

پاسخ: گزینه ۲

آسان - خط به خط - استاندارد (صفحه ۱۳۹ - ۱۰۱۶)

بررسی سریع:

پاسخ پرسش اول «کاهش جمعیت، فردگرایی»، پرسش دوم «الیگارشی»، پرسش سوم «هژمونی و برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی» و پرسش چهارم «نسل‌کشی» است.

بررسی موارد:

کاهش جمعیت، شاخص و نشانه جهان اجتماعی متجدد است؛ زیرا قوام خانواده و فرزندآوری در گروه محبت، ایثار و فداکاری است، ولی در جهان متجدد به دلیل فردگرایی و اصالت لذت، این محبت و ایثارگری کاهش می‌یابد که به فرزندآوری کمتر و کاهش شدید جمعیت و فرو افتادن این جوامع در چاله جمعیتی می‌انجامد.

ارسطو حاکمیت اقلیت را در صورتی که بر مدار خواسته‌های آنها باشد، «الیگارشی» می‌نامد.

زمانی که سلطه به شیوه فرهنگی اعمال شود، هژمونی است و سلطه هژمونیک برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی خود استفاده می‌شود. هرگونه اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه بومی، قومی و مذهبی را نسل‌کشی یا پاکسازی نسلی می‌گویند.

مرور تصویری!

تعداد حاکمان	شیوه حکومت	بر اساس فضیلت	بر اساس خواست و میل افراد
فرد	شبهه حکومت	موناشرشی	تیرانی (استبدادی)
اقلیت	آریستوکراسی	الیگارشی	
اکثریت	پولیتی (جمهوری)	دموکراسی	

••• iaz •••

۵۱- به ترتیب علت هر یک از پیامدهای زیر در کدام گزینه آمده است؟

- درک عمیق داشتن از دانش عمومی جهان اجتماعی
 - فراهم شدن زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی در مسائل مختلف
 - قطع شدن ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی
- (۱) داشتن دانش علمی - مطرح شدن مسائل خاص در جامعه - شکل‌گیری تعارض در ذخیره دانشی
 - (۲) استفاده درست از ابزارهای شناخت - مطرح شدن مسائل خاص در جامعه - نداشتن علوم اجتماعی بومی
 - (۳) داشتن دانش علمی - غنی‌تر شدن دانش عمومی - شکل‌گیری تعارض در ذخیره دانشی
 - (۴) استفاده درست از ابزارهای شناخت - غنی‌تر شدن دانش عمومی - نداشتن علوم اجتماعی بومی

پاسخ: گزینه ۱

دشوار - مفهومی - استاندارد (صفحه ۶ - ۱۲۰۱)

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول «داشتن دانش علمی»، عبارت دوم «مطرح شدن مسائل خاص در جامعه» و عبارت سوم «شکل‌گیری تعارض در ذخیره دانشی» است.

بررسی موارد:

- کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد؛ آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند و قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

- دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد.

- در هنگام شکل‌گیری تعارض در ذخیره دانشی، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود؛ دانش عمومی به طور همه جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند، دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود؛ کسانی که از دانش عمومی برخوردارند این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

۵۲- به ترتیب علت هر یک از عبارتهای زیر کدام است؟

- از دست دادن دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی

- ریشه داشتن دانش علمی در دانش عمومی و امکان انتقاد و تصحیح آن

- غیرعلمی دانستن علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی در اوایل قرن ۲۰ توسط عده‌ای در غرب

- دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۱) دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند - اعتباریابی بیشتر دانش عمومی نسبت به دانش علمی - استفاده همه علوم از روش‌های جهان شمول - دانش علمی در مقابل دانش عمومی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

۲) تعاریف متفاوت و متضاد از علوم رواج می‌یابد - تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی در یک جهان اجتماعی - تأکید بر روش علوم به جای موضوع علوم - دانش علمی در مقابل دانش عمومی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

۳) طرح ایده‌های جدید - سرایت رویکرد جهان متجدد به همه جوامعی که علاوه بر علوم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند - تأکید بر موضوع علوم به جای روش علوم - دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

۴) حمایت نکردن دانش عمومی به طور همه جانبه از دانش علمی - اعتباریابی بیشتر دانش علمی نسبت به دانش عمومی - تأکید بر روش علوم به جای موضوع علوم - دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

(دشوار - مفهومی - زمانبر ۵ - صفحه ۸ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول «حمایت نکردن دانش عمومی به طور همه جانبه از دانش علمی»، عبارت دوم «اعتباریابی بیشتر دانش علمی نسبت به دانش عمومی»، عبارت سوم «تأکید بر روش علوم به جای موضوع علوم» و عبارت چهارم «ارزش ناچیزی دانش عمومی در مقابل دانش علمی» است.

بررسی موارد:

- حمایت نکردن دانش عمومی به طور همه جانبه از دانش علمی باعث می‌شود که دانش علمی دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست بدهد.

- دانش علمی به دلیل اعتباریابی بیشتر نسبت به دانش عمومی ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی امکان انتقاد و تصحیح آن را دارد.

- تأکید بر روش علوم به جای موضوع علوم منجر به غیرعلمی دانستن علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی می‌گردد.

- دیدگاه اول معتقد است که چون دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است پس دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

در اوایل قرن بیستم میلادی عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای موضوع بر روش علوم تأکید کردند. آن‌ها روش تجربی را تنها روش کسب علم دانستند و گفتند که همه علوم باید از یک روش یعنی روش تجربی استفاده کنند. آن‌ها با این گفته به تدریج به این برداشت دامن زدند که فقط علم تجربی علم است. آنان سایر علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی را غیرعلمی دانستند و علوم انسانی و اجتماعی را فقط در صورتی که از روش تجربی استفاده کنند، علم تلقی کردند.

●● **ماز** ●●

- ۵۳- به ترتیب هر یک از عبارات زیر با موارد کدام گزینه در ارتباط است؟
- پیچیده‌تر بودن پیش‌بینی در علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی
 - زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر
 - کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی توسط دانشمندان
 - مطالعه ساختار اجتماعی و پدیده‌های اجتماعی کلان
- (۱) وابستگی کنش‌های انسانی به زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت - کمک به افزایش همکاری و همدلی یکدیگر - دارا بودن ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن‌ها - جامعه‌شناسی خرد
- (۲) آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی - کمک به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها - برخوردار شدن از فرصت‌های اجتماعات و در امان ماندن از آسیب‌های احتمالی - جامعه‌شناسی کلان
- (۳) آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی - داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها توسط علوم اجتماعی - نشان دادن شیوه صحیح استفاده از طبیعت و علوم طبیعی - جامعه‌شناسی کلان
- (۴) وابستگی کنش‌های انسانی به زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت - داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها توسط علوم اجتماعی - دارا بودن ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن‌ها - جامعه‌شناسی خرد

پاسخ: گزینه ۲

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۶ - ۱۲۰۲

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول «آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی»، عبارت دوم «کمک به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها»، عبارت سوم «برخوردار شدن از فرصت‌های اجتماعات و در امان ماندن از آسیب‌های احتمالی» و عبارت چهارم «جامعه‌شناسی کلان» است.

بررسی موارد:

- به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است.
- علوم اجتماعی زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می‌آورد و به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها کمک می‌کند.
- دانشمندان با کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی تأثیر اجتماعات را بر زندگی ما توضیح می‌دهند و ما با شناخت قواعد زندگی از فرصت‌های اجتماعات برخوردار می‌شویم و از آسیب‌های احتمالی در امان می‌مانیم.
- جامعه‌شناسی کلان به مطالعه ساختار اجتماعی و پدیده‌های اجتماعی کلان می‌پردازد.

اشکال جامعه‌شناسی

جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی است. برخی جامعه‌شناسان، جامعه‌شناسی را علم شناخت «کنش اجتماعی» و بعضی آن را علم شناخت «ساختار اجتماعی» دانسته‌اند.

«جامعه‌شناسی خرد» کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند و «جامعه‌شناسی کلان» ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می‌کند. جامعه‌شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یکدیگرند.

●● **ماز** ●●

- ۵۴- هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب با چه موضوعی ارتباط دارد؟
- با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند.
 - با شناخت طبیعت و قوانین آن به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث را می‌دهد.
 - هر پدیده طبیعی، انسانی و اجتماعی علتی دارد و خودبه‌خود و اتفاقی در جهان رخ نمی‌دهد.
 - درباره آن کمتر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم.
- ۱) دانش علمی - علوم انسانی - قانون مستقل پدیده‌ها - دانش علمی
 - ۲) دانش عمومی - علوم اجتماعی - قانون علت - دانش عمومی
 - ۳) دانش عمومی - علوم انسانی - فلسفه یا متافیزیک - دانش علمی
 - ۴) دانش علمی - علوم طبیعی - قانون علت - دانش عمومی

پاسخ: گزینه ۴

(آسان - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۳ - ۱۲۰۲

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول «دانش علمی»، عبارت دوم «علوم طبیعی»، عبارت سوم «قانون علت» و عبارت چهارم «دانش عمومی» است.

بررسی موارد:

- دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند.
- علوم طبیعی با شناخت طبیعت و قوانین آن به انسان، قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی و پیشگیری از آنها را می‌دهد و به او در استفاده از طبیعت کمک می‌کند.
- قانون علت می‌گوید هر پدیده طبیعی، انسانی و اجتماعی علتی دارد و خودبه‌خود و اتفاقی در جهان رخ نمی‌دهد.
- ما درباره دانش عمومی کمتر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم و آن را در تعامل با دیگران به کار می‌بریم.

دانش عمومی

دانش عمومی گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست. ما درباره آن کمتر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم و در تعامل با یکدیگر آن را به کار می‌بریم. دانش عمومی برای زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است. انسان همواره از هوا استفاده می‌کند اما اغلب متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. او هنگامی متوجه هوا می‌شود که تغییری در آن رخ دهد و تنفس را با مشکل مواجه نماید.

۵۵- به ترتیب عبارات زیر به کدام رویکرد، شخصیت و کتاب‌ها اشاره دارد؟

- وحدت روش علوم
 - با روش تبیینی می‌خواست در تشخیص مجرم بودن یا نبودن افراد از مشاهده و ویژگی‌های ظاهری استفاده کند.
 - معرفی و نقد نظریه‌های اقتصادی مارکسیسم و سرمایه‌داری با محوریت عدالت
 - بررسی مکاتب مختلف فکری و اجتماعی و نقد آن‌ها و قابلیت‌های فکری اسلام
- ۱) جامعه‌شناسی پوزیتیویستی - ماکس وبر - فلسفتنا - اقتصادنا
 - ۲) جامعه‌شناسی تبیینی - آگوست کنت - اقتصادنا - فلسفتنا
 - ۳) جامعه‌شناسی تبیینی - کارل مارکس - پوزیتیویسم - اقتصادنا
 - ۴) پوزیتیویسم - لمبروزو - اقتصادنا - فلسفتنا

پاسخ: گزینه ۴

(آسان - خط به خط - سریع) - صفحه ۲۸ - ۱۲۰۳

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول، «پوزیتیویسم»، عبارت دوم «لمبروزو»، عبارت سوم «اقتصادنا» و عبارت چهارم «فلسفتنا» است.

بررسی موارد:

- پوزیتیویسم به معنی وحدت روش علوم است؛ یعنی در همه دانش‌های علمی، روش مطالعه یکسان است و آن هم روش تجربی است.

- لمبروزو با روش تبیینی می‌خواست مجرم بودن یا نبودن را با مشاهده ویژگی‌های جسمانی و ظاهری تشخیص دهد و بدین منظور ابزارهایی مانند نبض نگار آبی، مجسمه نگار، آوانگاشت و ... را به کار گرفت.

- در کتاب اقتصادنا پس از معرفی و نقد نظریه‌های اقتصادی مارکسیسم و سرمایه‌داری، مبانی اقتصادی اسلامی با محوریت عدالت بیان شده است.

- در کتاب فلسفتنا ضمن بررسی مکاتب مختلف فکری و اجتماعی و نقد آن‌ها، به قابلیت‌های فکری اسلام پرداخته شده است.

لمبروزو

لمبروزو در تحقیقاتی درباره رفتار جنایی، مجسمه‌ها، اسکلت‌ها، مدل‌های مومی و اشیای متعلق به مجرمان را جمع‌آوری کرد. این مجموعه در حال حاضر در موزه انسان‌شناسی جنایی در دانشگاه تورینوی ایتالیا قرار دارد. او با روش تبیینی می‌خواست مجرم بودن یا نبودن را با مشاهده ویژگی‌های جسمانی و ظاهری تشخیص دهد و بدین منظور ابزارهایی مانند نبض‌نگار آبی، مجسمه‌نگار، آوانگاشت و ... را به کار گرفت.

۵۶- در ارتباط با «جامعه‌شناسی تبیینی» پاسخ سؤالات زیر به ترتیب چیست؟

- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه و نظم اجتماعی را بر اساس چه نوع مناسباتی توضیح می‌دهد؟

- افراد جامعه بر چه اساسی قواعد و مقررات را می‌پذیرند؟

- این نوع نگاه در جامعه‌شناسی تبیینی چه چیزی را می‌تواند تضمین کند؟

- جوامع برای جلب رضایت مردم هر روز نیاز به چه اقدامی دارند؟

(۱) مناسبات بیرونی - نوعی قرارداد - پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار - افزودن حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل‌گر

(۲) مناسبات بیرونی - نظارت، قوانین و جامعه‌پذیری - افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی - پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار

(۳) مناسبات طبیعی و تجربی - قرارداد، ترس و اجبار - افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی - نظارت، قوانین و جامعه‌پذیری

(۴) مناسبات طبیعی و تجربی - نظارت، قوانین و جامعه‌پذیری - پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار - افزودن حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل‌گر

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۲۸ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

پاسخ پرسش اول «مناسبات بیرونی» پرسش دوم «نوعی قرارداد»، پرسش سوم «پیش‌بینی رفتار بر اساس تطمیع، تهدید و اجبار» و پرسش چهارم «افزودن حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل‌گر» است.

جامعه‌شناسی تبیینی جامعه و نظم اجتماعی را بر اساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهد و این روابط و مناسبات را مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار می‌داند. افراد جامعه بر اساس نوعی قرارداد، قواعد و مقرراتی را می‌پذیرند. این قواعد، علاوه بر اینکه نفع افراد جامعه را تأمین می‌کنند، از آن‌ها در برابر گزندها و آسیب‌ها نیز محافظت می‌نمایند. جوامعی که نظم اجتماعی را از این منظر برقرار می‌سازند، شاید با تطمیع و تهدید و اجبار قادر باشند پیش‌بینی رفتارها را تضمین کنند، اما در جلب مشارکت و همکاری افراد بر اساس میل، رضایت و رغبت موفق عمل نمی‌کنند. از این رو، هر روز باید بر حجم قواعد و قوانین نظارتی، نیروها و ابزارهای کنترل‌کننده خود بیفزایند.

مقایسه جامعه با انسان

جامعه و نظام اجتماعی را می‌توان به موجود زنده تشبیه کرد ولی باید به این نکته توجه داشت که جامعه یک موجود زنده نیست بلکه شبیه موجود زنده است. برخی رویکردهای جامعه‌شناسی به تفاوت این دو عبارت توجه کافی نداشته‌اند. جامعه را می‌توان با انسان مقایسه کرد. عده‌ای جامعه را با بدن انسان مقایسه می‌کنند و عده‌ای دیگر جامعه را با روح انسان مقایسه می‌کنند. البته همان‌طور که انسان بدن و روح دارد جامعه هم بیرون و درون دارد.

نظم اجتماعی و خلاقیت دو بال موفقیت انسان‌اند.

انسان‌ها در شرایط مختلف یکسان عمل نمی‌کنند، به همین دلیل کنش را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد.

نکته

انسان‌ها برخلاف پدیده‌های طبیعی، آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است. آن‌ها در شرایط گوناگون، رفتارهای متفاوتی از خود نشان می‌دهند. به همین دلیل کنش انسان را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد، زیرا اگرچه حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند اما روش تجربی توان فهم معانی کنش انسان‌ها را ندارد.

۵۹- به ترتیب پیامد هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- نظام اجتماعی با تغییر در محیط و تغییر در خود و تأمین نیازهایش
 - معتبر دانستن صرف روش‌های تجربی و انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی
 - شکل‌گیری قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به طور رسمی پذیرفته شده باشد.
 - انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند اراده و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد.
- (۱) خودش را در کوتاه مدت حفظ می‌کند - قانون‌گریزی - قدرت - اقتدار
 - (۲) خودش را در کوتاه مدت حفظ می‌کند - حذف ارزش و اخلاق در مناسبات زندگی - اقتدار - تبعیت با رضایت
 - (۳) خودش را در بلند مدت حفظ می‌کند - سقوط ارزش‌ها - مقبولیت اجتماعی - تبعیت با کراهت
 - (۴) خودش را در بلند مدت حفظ می‌کند - اخلاق‌گریزی - اقتدار - قدرت اجتماعی

پاسخ: گزینه ۴

(دشوار - مفهومی - استاندارد ۶ - صفحه ۳۸ - ۱۲۰۴)

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول «حفظ کردن خود در بلندمدت»، عبارت دوم «اخلاق‌گریزی»، عبارت سوم «اقتدار» و عبارت چهارم «قدرت اجتماعی» است.

بررسی موارد:

- نظام اجتماعی با تغییر در محیط و تغییر در خود و تأمین نیازهایش، خودش را در بلند مدت حفظ می‌کند.

- به سبب اینکه بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و... دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.

- قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می‌آید، دارای مقبولیت است و قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، «اقتدار» نامیده می‌شود.

- قدرت اجتماعی، هنگامی پیدا می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و اراده و کار ارادی آنان را به خدمت بگیرد.

پویا بودن نظام اجتماعی

منظور از پویا بودن نظام اجتماعی این است که بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. نظام اجتماعی هم می‌تواند در خود تغییراتی به وجود آورد و هم می‌تواند در محیط خود تغییراتی ایجاد کند. برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر، از جمله تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در محیط ایجاد می‌کند و رشد جمعیت از جمله تغییراتی است که یک نظام در خود ایجاد می‌کند.

۶۰- به ترتیب، پاسخ صحیح عبارات‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- علت پذیرش مهاجران در جوامع غربی

- پیامد طبیعت‌انگاری جامعه

- رابطه میان پایگاه اجتماعی و افت تحصیلی فرزندان

- اندازه‌گیری اجزای بدن در هنگام جنگ جهانی دوم برای تعیین نژاد برتر

۱) فرزندآوری کمتر در جوامع غربی - طبیعت‌انگاری جامعه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد. - رویکرد تبیینی - اخلاق‌گریزی

۲) اصلاح چاله جمعیتی - نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و باید خود را با آن تطبیق داده و سازگار کنیم. - نادیده گرفتن معنای کنش - انکار ارزش‌های عاطفی

۳) سیاست‌های تشویقی جمعیتی - نمی‌توانیم تغییرات بنیادین در جامعه ایجاد کنیم. - نادیده گرفتن معنای کنش - اخلاق‌گریزی

۴) جبران کاهش جمعیت - ما می‌توانیم پدیده‌ها را در جامعه بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه را به وجود آوریم. - رویکرد تبیینی - تأکید افراطی بر امور قابل مشاهده

پاسخ: گزینه ۴

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳۸ - ۱۲۰۴

بررسی سریع:

پاسخ عبارت اول «جبران کاهش جمعیت»، عبارت دوم «عدم توانایی در ایجاد تغییرات بنیادی در جامعه»، عبارت سوم «رویکرد تبیینی» و عبارت چهارم «تأکید افراطی بر امور قابل مشاهده» است.

بررسی موارد:

- جبران کاهش جمعیت در کشورهای غربی علت پذیرش مهاجران و سیاست‌های تشویقی در جامعه بود.

- پیامد طبیعت‌انگاری جامعه این است که ما فقط می‌توانیم جامعه و پدیده‌ها را در جامعه بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم.

- وجود رابطه میان پایگاه اجتماعی و افت تحصیلی فرزندان، مربوط به رویکرد تبیینی است.

- اندازه‌گیری اجزای بدن در ایام جنگ جهانی دوم برای تعیین اینکه چه کسی از نژاد برتر برخوردار است، نشان دهنده تأکید افراطی بر امور قابل مشاهده است.

جامعه و طبیعت

اگر جامعه را همچون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاوردی انسانی ندانیم؛ یعنی آن را واقعیتی بیرونی تصور کنیم که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود، در آن صورت ما فقط می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم اما قادر نخواهیم بود، تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.

درس چهارم در مجموع ۲ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده است.

۶۱- کدام عبارات در مورد حافظه صحیح است؟

- الف - تنها برتری حافظه حسی بر حافظه کوتاه‌مدت در مرحله اندوزش است.
 ب - بر اساس «زمان بازیابی اطلاعات» با سه نوع حافظه روبه‌رو هستیم که ارتباط آن‌ها به صورت موازی و هم‌عرض است.
 ج - خطای اضافه کردن شامل فراموشی و خطای حذف کردن شامل حافظه کاذب است.
 د - به یاد آوردن چند موضوع به‌طور هم‌زمان در حافظه کاری نیرویی را که صرف فعال‌سازی هر یک از موضوع‌ها می‌شود کاهش می‌دهد.
- ۱) «ج» و «د» ۲) «ب» و «الف» ۳) «الف» و «د» ۴) «ب» و «د»

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۹۷ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد:

- الف** می‌دانیم که حافظه حسی و کوتاه‌مدت از نظر نوع رمزگردانی هر دو به روش حسی هستند و زمان بازیابی حافظه حسی حدود نیم‌ثانیه و حافظه کوتاه‌مدت چند دقیقه است و تنها مرحله‌ای که حافظه حسی در آن نسبت به کوتاه‌مدت برتری دارد، مرحله اندوزش است که ظرفیت آن نامحدود بوده و حافظه کوتاه‌مدت 2 ± 7 ماده است.
- ب** براساس زمان بازیابی اطلاعات، با سه حافظه حسی (حدود نیم‌ثانیه)، حافظه کوتاه‌مدت (چند دقیقه) و حافظه بلندمدت (از چند دقیقه تا آخر عمر) روبه‌رو هستیم که از لحاظ زمان بازیابی به صورت سلسله‌مراتبی و صعودی هستند.
- ج** خطاهای حافظه ۲ دسته هستند، حذف کردن (فراموشی) و اضافه کردن (حافظه کاذب). در خطای فراموشی (حذف کردن) فرد بخش‌هایی از خاطره‌های سپرده‌شده را فراموش می‌کند. برخی از افراد در یادآوری اطلاعات گذشته به تحریف خاطره‌ها یا افسانه‌بافی روی می‌آورند. این نمونه‌ای از خطای اضافه کردن یا حافظه کاذب است.
- د** وقتی چند موضوع به‌طور هم‌زمان در حافظه کاری فعال باشند، نیرویی که به هر یک از آن‌ها می‌رسد کمتر خواهد بود. اگر بخواهید به صورت هم‌زمان یادآوری یک بیت شعر، یک فرمول ریاضی و آیه‌ای از قرآن را در ذهن فعال نگه دارید نیرویی که صرف فعال‌سازی هر یک از آن‌ها می‌شود کمتر خواهد شد. فعال نگه داشتن اطلاعات، ویژگی حافظه کاری است و ظرفیت ذخیره‌سازی حافظه کاری محدود است.

انواع حافظه

انواع حافظه	مراحل حافظه	نوع رمزگردانی	ظرفیت یا گنجایش اندوزش	زمان بازیابی
حسی	حسی	حسی	نامحدود	حدود نیم‌ثانیه
کوتاه‌مدت	کوتاه‌مدت	حسی همراه با توجه	2 ± 7 ماده	چند دقیقه
بلندمدت	بلندمدت	عمدتاً معنایی	نامحدود	از چند دقیقه تا آخر عمر

- ۶۲- اگر برای یادسپاری مطالب درس زیست‌شناسی، آن‌ها را به صورت شعر درآورده و بعد آن را حفظ کنیم، روزهای بعد با شنیدن آن شعر مطالب درسی را بهتر به یاد می‌آوریم. این موضوع به کدام یک از گزینه‌های زیر مربوط است؟
- ۱) بازیابی اطلاعات از حافظه به نشانه‌های آن اطلاعات وابسته است.
 - ۲) بازیابی به صورت حسی و معنایی صورت گرفته است.
 - ۳) بافت زمانی و مکانی مشخص در هنگام تجربه یک رویداد باعث بازیابی بهتر حافظه رویدادی می‌شود.
 - ۴) به دلیل استفاده از اطلاعات زمان بازیابی حافظه کاری افزایش یافته است.

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۹۹ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) تقسیم‌بندی حسی و معنایی مربوط به رمزگردانی است، نه بازیابی.
- ۳) این عبارت مربوط به یادسپاری نیست و در حافظه رویدادی همیشه واقعه‌ای را که در زمان و مکان مشخصی تجربه کرده‌ایم به یاد می‌آوریم که این موضوع عامل بازیابی بهتر یا بدتر نیست.
- ۴) این موضوع مربوط به حافظه بلندمدت است، نه حافظه کاری.

مراحل حافظه

رمزگردانی (به ۳ شکل شنیداری، دیداری و معنایی است. در کودکان جزء به جزء و در بزرگسالان خلاصه و کلی) ← اندوزش یا ذخیره‌سازی ← بازیابی یا یادآوری (بازیابی اطلاعات از حافظه به نشانه‌های آن وابسته است، هرچه نشانه‌های بیشتری داشته باشیم بازیابی بهتر انجام می‌شود).

رویدادی ← تجربه شخصی در یک زمان و مکان مشخص

معنایی ← دانش عمومی

انواع حافظه بر اساس نوع اطلاعات

۶۳- کدام گزینه نمونه‌ای از «مشکلات بازیابی» است؟

- ۱) یادمان نمی‌آید کلمه‌ای را شنیدیم ولی با دیدنش به یاد می‌آوریم.
- ۲) به دلیل ضربه مغزی خاطرات گذشته پاک شده است.
- ۳) لغات جدید جای لغات قبلی را گرفته‌اند.
- ۴) خاطره‌ای ناخوشایند را ناخودآگاه فراموش کرده‌ایم.

(آسان - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۰۳ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۱

بررسی گزینه‌ها:

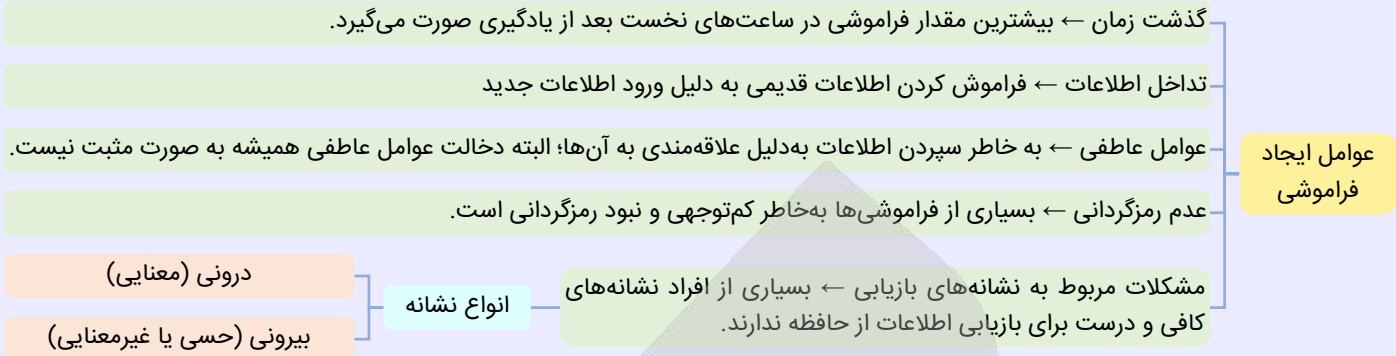
- ۱) وقتی فردی کلمه‌ای را می‌شنود، آن کلمه به صورت شنیداری رمزگردانی می‌شود و در حافظه ذخیره می‌شود؛ یعنی مرحله اول و دوم حافظه را طی می‌کند و با دیدن یک کلمه یا شنیدن کلمه مشابه (دریافت یک نشانه) بازیابی انجام می‌شود.
- ۲) پاک شدن خاطرات گذشته به دلیل یک ضربه مغزی مربوط به مرحله ذخیره‌سازی می‌شود.
- ۳) وقتی یادگیری جدید، یادگیری قبلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (تداخل اطلاعات) این پدیده مربوط به اختلال در بازیابی و عوامل فراموشی است اما نمونه اصلی مشکل بازیابی محسوب نمی‌شود.
- ۴) فراموشی تحت تأثیر عوامل عاطفی ممکن است به دلیل سرکوب خاطرات رخ دهد و بیشتر به حذف فعال اطلاعات مربوط است.

نکته

توجه داشته باشید که در سؤال به مشکلات بازیابی به عنوان یکی از عوامل ایجاد فراموشی اشاره شده است. دقت در سایر گزینه‌ها شما را به این نتیجه خواهد رساند که منظور صورت سؤال مرحله بازیابی نیست.

عوامل ایجاد فراموشی

۶۴- هر کدام از موارد زیر مربوط به کدام نوع حافظه است؟

- حفظ کردن اشعار کتاب درسی
- شنیدن صدای بوق ماشین در کمتر از ۱ ثانیه
- خاطره سفر شمال دوران کودکی
- به یاد داشتن درس علمی که زنگ سوم تدریس شده است، در زنگ پنجم کلاس.
- (۱) معنایی - رویدادی - حسی - کوتاه‌مدت
- (۲) معنایی - حسی - رویدادی - بلندمدت
- (۳) رویدادی - رویدادی - حسی - کوتاه‌مدت
- (۴) معنایی - حسی - رویدادی - کوتاه‌مدت

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۹۶ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد:

- حفظ اشعار کتاب درسی ← معنایی (زیرا مفهوم هم مورد توجه قرار می‌گیرد).
- شنیدن صدای بوق ماشین در کمتر از ۱ ثانیه ← شنیدن (حافظه شنیداری) ← حسی
- خاطره سفر شمال دوران کودکی ← رویدادی
- به یاد داشتن درس علمی که زنگ سوم تدریس شده ← کوتاه‌مدت
- حفظ کردن اشعار کتاب درسی علاوه بر اینکه با توجه به مفهوم است، جزو دانش عمومی می‌باشد پس حافظه معنایی است.
- شنیدن صدای بوق ماشین در کمتر از یک ثانیه حافظه حسی است؛ زیرا از یک ثانیه کمتر است.
- خاطره سفر شمال وابسته به زمان، مکان و رویدادی شخص بوده و حافظه رویدادی محسوب می‌شود و به یاد داشتن درس علوم زنگ سوم جزء حافظه کوتاه‌مدت است.

۶۵- بر اساس اصول بهسازی حافظه اگر دانش آموزی در یادآوری تفاوت‌های بین «سونامی» و «خلیج» مشکل داشته باشد اما بتواند به راحتی مفاهیم

- «جامد» و «مایع» را از هم تمایز دهد کدام ترکیب از عوامل زیر به‌عنوان مؤثرترین راهکار برای رفع این مشکل شناخته می‌شود؟
- (۱) افزایش تعداد آزمون‌های مکرر و کاهش فاصله زمانی مرور
- (۲) استفاده هم‌زمان از بسط معنایی عمیق و تمایزبخشی نظام‌مند
- (۳) به‌کارگیری روش پس‌خبا همراه با مطالعه چندحسی
- (۴) توجه به اهمیت مطلب و استفاده از رمزگردانی دیداری

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۱۰۷ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) اگرچه آزمون‌های مکرر و کاهش فاصله مرور برای تقویت حافظه مفید هستند اما این روش‌ها به‌صورت مستقیم به درک عمیق تفاوت‌های مفهومی بین پدیده‌های پیچیده نمی‌پردازند.
- ۲) روش پس‌خبا گرچه برای ساماندهی یادگیری مفید بوده اما برای درک تفاوت‌ها کافی نیست و مطالعه چندحسی نیز بیشتر بر تقویت رمزگردانی تأکید دارد.
- ۳) توجه به اهمیت مطلب و رمزگردانی دیداری می‌تواند مفید باشد اما این روش‌ها بدون در نظر گرفتن بسط معنایی و تمایزبخشی ساختاریافته نمی‌توانند درک عمیق از تفاوت‌های مفهومی ایجاد کنند.

۱	• بیان اهمیت مطلب
۲	• پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت (توجه ناقص)
۳	• کارآمدی مرور
۴	• کاهش فاصله زمانی بین یادگیری یک مطلب و یادآوری آن
۵	• کاهش اثر تداخل مطالب
۶	• یادگیری با استراحت
۷	• ساماندهی مطلب
۸	• استفاده از رمزگردانی معنادار
۹	• مطالعه چندحسی
۱۰	• روش پس‌خبا
۱۱	• آزمون مکرر
۱۲	• برگرداندن به زبان خود
۱۳	• تمایزبخشی
۱۴	• بسط معنایی
۱۵	• استفاده از چند روش حرکتی

- ۶۶- بر اساس نمودار فراموشی ایبنگهاوس اگر فردی دو مجموعه اطلاعات مفید را یاد بگیرد؛ مجموعه A (واژگان بی‌معنا) و مجموعه B (مفاهیم علمی دارای ارتباط معنادار)، کدام‌یک از گزینه‌های زیر صحیح است؟
- ۱) هر دو مجموعه در ساعات اولیه کاهش یادآوری سریع و یکسانی را تجربه می‌کنند اما نرخ فراموشی مجموعه B پس از ۶ ساعت کندتر می‌شود.
- ۲) مجموعه A از ابتدا نرخ فراموشی تندتری دارد در حالی که مجموعه B کاهش یادآوری آهسته و ثابتی را در کل ۲۴ ساعت نشان می‌دهد.
- ۳) مجموعه B تقریباً هیچ فراموشی قابل اندازه‌گیری در ۲۴ ساعت اول تجربه نمی‌کند برخلاف مجموعه A که مطابق نمودار پیش می‌رود.
- ۴) هر دو مجموعه از الگوی فراموشی یکسانی پیروی می‌کنند؛ زیرا گذشت زمان مستقل از ماهیت مطالب عامل اصلی فراموشی است.

(دشوار - مفهومی - زمانبر ۵ - صفحه ۱۰۰ - ۱۱۰۴)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) این گزینه بیان می‌کند مجموعه B از همان ابتدا الگوی فراموشی آهسته‌ای دارد، در صورتی که یافته‌های ایبنگهاوس و روان‌شناسی شناختی نشان می‌دهد حتی اطلاعات معنادار نیز در ساعات اولیه پس از یادگیری در معرض افت سریع حافظه هستند.
- ۳) این ادعا که اطلاعات معنادار در ۲۴ ساعت اول هیچ فراموشی قابل اندازه‌گیری ندارد، کاملاً با اصل گذشت زمان در تضاد است.
- ۴) گزینه مطرح‌شده نقش حیاتی ماهیت مطالب (مثل معناداری در مقابل بی‌معنا بودن) را نادیده می‌گیرد.

نکته

یکی از عوامل مؤثر بر فراموشی گذشت زمان است. نتایج حاصل از آزمایش ایبنگهاوس نشان می‌دهد:

- ❖ با گذشت زمان بعضی از واژگان فراموش شدند.
- ❖ بیشترین مقدار فراموشی در ساعات اولیه بعد از یادگیری صورت می‌گیرد.

۶۷- وقتی دانش آموزی در مدرسه درس ریاضی را آموزش می‌بیند، مطالب در کدام حافظه شکل گرفته و از چه طریقی می‌تواند این اطلاعات را در حافظه بلندمدت تثبیت کند؟

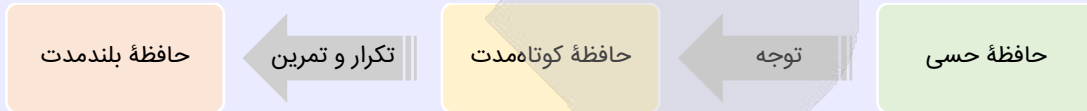
- (۱) حافظه حسی - توجه
(۲) حافظه معنایی - توجه
(۳) حافظه کوتاه‌مدت - تکرار و تمرین
(۴) حافظه رویدادی - تکرار و تمرین

(آسان - خط به خط - سریع) - صفحه ۹۷ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۳

در شروع آموزش درس ابتدا حافظه حسی فرد فعال می‌شود و با توجه کردن به مطالب دانش آموز اطلاعات را وارد حافظه کوتاه‌مدت می‌کند (چون مبحث آموزش مطرح شده) و به وسیله تمرین، تکرار و بازگویی می‌تواند اطلاعات را از حافظه کوتاه‌مدت به بلندمدت منتقل کند.

انواع حافظه

۶۸- نوع رمزگردانی در عبارات زیر به ترتیب کدام است؟

- یادگیری درس فارسی توسط دانش‌آموزان نابینا
- به خاطر سپردن جزئیات فیلم تولد ۵ سالگی توسط یک کودک ۶ ساله
- حفظ کردن پلاک یک خودروی عبوری در خیابان

- (۱) دیداری - کلی - دیداری
(۲) شنیداری - جزئی - دیداری
(۳) دیداری - جزئی - کلی
(۴) شنیداری - کلی - دیداری

(آسان - خط به خط - سریع) - صفحه ۹۲ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد:

- افراد نابینا یادگیری را با حس شنیداری و لامسه انجام می‌دهند.
- به خاطر سپردن جزئیات فیلم توسط کودک ۶ ساله رمزگردانی جزئی است که امکان خطای زیادی نسبت به رمزگردانی کلی دارد.
- حفظ کردن پلاک خودرو که در خیابان در حال عبور دیده شده رمزگردانی دیداری است.

انواع رمزگردانی

کودکان به صورت جزء به جزء و بزرگسالان به صورت خلاصه و کلی رمزگردانی می‌کنند که امکان خطا و اشتباه در رمزگردانی جزء به جزء بیشتر از رمزگردانی کلی است.

۶۹- زمانی که چشم‌هایمان را می‌بندیم و برنامه‌ریزی می‌کنیم که چگونه درس روان‌شناسی را برای آزمون نوبت اول مطالعه کنیم، کدام گزینه حتماً اتفاق افتاده است؟

- (۱) مرحله اول حافظه را به صورت معنایی درآورده‌ایم.
- (۲) از حافظه‌ای بهره برده‌ایم که ظرفیت اندوزشش قابل ارتقااست.
- (۳) رمزگردانی جزء به جزء را به کار گرفته‌ایم.
- (۴) حافظه رویدادی خود را فعال کرده‌ایم.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۹۵ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۲ مرحله اول حافظه رمزگردانی است در حالی که در سؤال رمزگردانی مدنظر نبوده و فرد برای برنامه‌ریزی بیشتر در حال بازیابی اطلاعات است.

۳ اطلاعاتی که در ذهن ما مورد استفاده قرار می‌گیرند، هم می‌تواند مربوط به حافظه رویدادی و هم حافظه معنایی باشد. زمانی که فکر می‌کنیم و از اطلاعات موجود در حافظه استفاده می‌کنیم و بر روی آن محاسباتی انجام می‌دهیم از حافظه کاری استفاده می‌کنیم. حافظه کاری فضای کار برای فعالیت جاری ذهن را فراهم می‌کند. این حافظه علاوه بر اثرپذیری از زمان، تابع میزان استفاده ما هم هست؛ بنابراین ظرفیت ذخیره‌سازی و زمان بازیابی اطلاعات آن قابل افزایش و ارتقااست.

نکته

حافظه کاری نقش مهمی در تفکر دارد و همانند یک تخته سیاه است که ذهن محاسباتش را بر روی آن انجام می‌دهد و ۲ کارکرد مهم دارد. (۱) مطالبی که برای مدت کوتاهی لازم داریم ذخیره می‌کند (حافظه کوتاه‌مدت). (۲) فضای کار برای فعالیت جاری ذهن فراهم می‌کند.

۷۰- کلمه «آزمون» در صورت زوج‌واژه شدن با واژه‌های زیر، به ترتیب دارای کدام یک از نشانه‌های بازیابی اطلاعات خواهد بود؟

- مداد
- مراقب
- آسمان

- (۱) درونی - درونی - درونی و بیرونی
- (۲) بیرونی - درونی و بیرونی - درونی و بیرونی
- (۳) درونی و بیرونی - درونی و بیرونی - بیرونی
- (۴) درونی و بیرونی - بیرونی - بیرونی

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۱۰۴ - ۱۱۰۴

پاسخ: گزینه ۳

در هر ۳ جفت واژه، دو واژه وقتی در کنار هم قرار بگیرند، آمدن یکی به صورت نشانه‌ای برای به یاد آمدن واژه دیگر عمل می‌کند. پس در همه جفت واژه‌ها حتماً نشانه بیرونی وجود دارد ولی در تعدادی از آن‌ها که با هم ارتباط معنایی دارند نشانه درونی هم وجود دارد و بهترین حالت برای یادآوری اطلاعات برخوردار از نشانه‌های درونی علاوه بر نشانه‌های بیرونی است. اینکه واژه‌ای زیرمجموعه واژه دیگر باشد به معنای ارتباط مفهومی است.

بررسی موارد:

مداد ← نشانه بازیابی درونی و بیرونی

مراقب ← نشانه بازیابی درونی و بیرونی

آسمان ← نشانه بازیابی بیرونی

نکته

نشانه‌های بازیابی اطلاعات را می‌توان به دو گروه درونی و بیرونی تقسیم کرد منظور از نشانه درونی، نشانه معنایی است و منظور از نشانه بیرونی نشانه حسی یا غیرمعنایی است.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
QR Code بالا را اسکن کنید
یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخنامه ویدئویی آزمون

عربی (۳): من الأشعار المَنسوبة إلى الإمام عليّ (ع)، الوجه النَّافِعُ و الوجه المَضْرُ / صفحه‌های ۱ تا ۲۷
عربی (۱): صناعة النَّفْط، يا مَنْ في البَحْرِ عَجَائِبُه / صفحه‌های ۹۳ تا ۱۱۹

بودجه‌بندی
این آزمون

این مبحث حدوداً ۵ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده است.

سهم در
کنکور

■ ■ عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجِمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۷۱ - ۷۹)

۷۱- ﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ﴾:

- ۱) مردم امتی واحد بودند، پس الله پیامبران بشارت‌دهنده را فرستاد!
- ۲) آن مردمان یک امت یکپارچه بودند، سپس خدا پیامبران را برایشان مژده‌دهنده برانگیخت!
- ۳) مردم یک امت واحد بودند، پس خداوند پیامبران مژده‌دهنده را فرستاد!
- ۴) مردم امتی یکپارچه بودند، پس خدا پیامبران را بشارت‌دهنده برانگیخت!

(آسان - خط به خط - سریع ⏱ - صفحه ۲۷ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

مردم امتی یکپارچه بودند، پس خدا پیامبران را بشارت‌دهنده برانگیخت!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«آن» و «برایشان» در گزینه (۲) اضافی است.

«مبشّرین»: بشارت (مژده) دهنده» حال است، نه صفت. ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

۷۲- «حَفَرَ عُمَلَاءُ الْعَدُوِّ عِدَّةَ أَنْفَاقٍ حَتَّى يُوْصِلُوا أَنْفُسَهُمْ إِلَى مَقْرَنًا وَيُنْقِذُوا قَوَاتِهِمْ وَ هُمْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ كُلَّ الطَّرِيقِ انْفِجَارٌ بِالْدِيْنَامِيْتِ وَ لَا أَحَدٌ بَقِيَ حَيًّا!»: مزدوران دشمن ...

- ۱) تونل‌های زیادی کردند تا خودشان را به قرارگاه ما برسانند و نیروهایشان را نجات دهند حال آنکه نمی‌دانند تمام راه با دینامیت منفجر شده است و کسی زنده نمانده است!
- ۲) چندین تونل حفر کردند تا خود را به قرارگاهمان برسانند و نیروهای خود را نجات دهند حال آنکه نمی‌دانستند تمام راه به وسیله دینامیت منفجر شده و هیچ کسی زنده نمانده!
- ۳) تونل‌های متعددی کردند تا خودشان را به قرارگاه ما برسانند و نیروهایشان را نجات دهند در حالی که نمی‌دانستند تمام راه با دینامیت منفجر شده است و کسی زنده نمانده است!
- ۴) چند تونل کردند تا خود را به قرارگاهمان برسانند و نیروهای خود را نجات دهند در حالی که نمی‌دانند تمام راه به وسیله دینامیت منفجر شد و هیچ کسی زنده نماند!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد ⏱ - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

چندین تونل حفر کردند تا خود را به قرارگاهمان برسانند و نیروهای خود را نجات دهند حال آنکه نمی‌دانستند تمام راه به وسیله دینامیت منفجر شده و هیچ کسی زنده نمانده!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«عِدَّةَ أَنْفَاقٍ: چند (چندین) تونل» ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

آنچه گذشت ...

در ساختار [«عَدَّة» + «اسم جمع»] در جمله، «اسم جمع» به عنوان «مضاف الیه» به شکل «مفرد» ترجمه می‌شود.
مثال: «عَدَّة جلسات: چند (چندین) جلسه»، «عَدَّة محاضرات: چند (چندین) سخنرانی»

«یُوصَلُوا: برسانند» ← رد گزینه‌های ۳ و ۴

حواست باشه!

به تشابه دو فعل زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

شماره	ماضی	مضارع
۱	وَصَلَ: رسید	يَصِلُ: می‌رسد
۲	أَوْصَلَ: رساند	يُوصِلُ: می‌رساند

«و هم لا يعلمون: در حالی که (حال آنکه) نمی‌دانستند» جمله‌ی حالیه است و طبق ساختار [ماضی + مضارع: ماضی استمراری] ترجمه می‌شود. ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

«لا أحد: هیچ کسی» بیانگر ساختار «(لا)ی نفی جنس است که همراه با لفظ «هیچ» ترجمه می‌شود. ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

آنچه گذشت ...

ساختار [لا + اسم منصوب به فتحه (ـَ)] به شکل «هیچ ... نیست» ترجمه می‌شود.

مثال: لا طالب في الصف: هیچ دانش‌آموزی در کلاس نیست.

۷۳- «عندما كُنت أكتب تلك الرسالة، قلتُ لصديقي: ليت هذه التقنية المتقدمة لا تُستخدم في صناعة الأسلحة الكيماوية!»:

(۱) هنگامی که آن نامه را نوشته بودم، به دوست خویش گفتم: ای کاش این فناوری پیشرفته در ساخت سلاح‌های شیمیایی به کار برده نمی‌شد!

(۲) زمانی که این نامه را می‌نوشتیم، به دوستم گفتم: کاش از این فناوری پیشرفته در ساختن سلاح شیمیایی استفاده نکنی!

(۳) زمانی که آن نامه را می‌نوشتیم، به دوست خود گفتم: ای کاش این فناوری پیشرفته در ساخت سلاح‌های شیمیایی به کار برده نشود!

(۴) هنگامی که آن نامه را نوشته بودم، به دوستم گفتم: کاش از این فناوری پیشرفته در ساختن سلاح‌های شیمیایی استفاده نمی‌شد!

(آسان - ترکیبی - استاندارد) (صفحه ۱۴ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

زمانی که آن نامه را می‌نوشتیم، به دوست خود گفتم: ای کاش این فناوری پیشرفته در ساخت سلاح‌های شیمیایی به کار برده نشود!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«كُنت أكتب: می‌نوشتیم» ماضی استمراری است، نه ماضی بعید. ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

نکته: به تشابه دو ساختار زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

ساختار	ترجمه	مثال
«كان + أفعال»	ماضی بعید (صیغه مفرد مذکر غایب = «هو: او»)	كانَ أكْمَل: کامل کرده بود
«كنتُ + أفعال»	ماضی استمراری (صیغه متکلم وحده = «أنا: من»)	كنتُ أَرْجِعُ: برمی‌گشتم

+ آقا به سؤال: آقا من اصلاً متوجه نشدم چیست؛ الآن این دوتا رو باید حفظ کنم؟ می‌شه این جدول رو توضیح بدین؟

اصلاً نیازی به حفظ کردن نیست! مفهومشو باید یاد بگیری! خوب دقت کن:

نکته

وزن «أفعل» اگر حرکت‌گذاری نشود، دو حالت دارد:

«أفعل» — فعل «ماضی» باب «إفعال» از صیغه مفرد مذکر غایب = «هو»

«أفعل» — فعل «مضارع» از صیغه متکلم وحده = «أنا»

ضمناً «كانَ» فعل «ماضی» از صیغه مفرد مذکر غایب = «هو» است و همچنین «كُنتُ» فعل «ماضی» از صیغه متکلم وحده = «أنا» است.

نتیجه مهم:

«کان» (صیغه «هو») بیاید، «أفعل» نیز از صیغه «هو» و در نتیجه «ماضی» است و [ماضی + ماضی] «ماضی بعید» می‌سازد.
 «کنْتُ» (صیغه «أنا») بیاید، «أفعل» نیز از صیغه «أنا» و در نتیجه «مضارع» است و [ماضی + مضارع] «ماضی استمراری» می‌سازد.

اگر قبل از وزن
«أفعل»

«تلك: آن» ← رد گزینه ۲

«لیت ... لا تُستخدم: به کار برده نشود، استفاده نشود» ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

آنچه گذشت ...

به تأثیر مهم «لَعْلٌ» و «لَيْتٌ» در ترجمه دقت کنید:

۱. «لَعْلٌ» به معنای «شاید، امید است» و «لَيْتٌ» به معنای «کاش، ای کاش» است.

توجه: اولین موضوع اینه که حواست باشه این دوتا به جای همدیگه ترجمه نشن!

۲. فعل مضارع در ساختار [لَعْلٌ] یا «لَيْتٌ» + فعل مضارع] به شکل «مضارع التزامی» ترجمه می‌شود.

توجه: حواست باشه فعل مضارع توی این ساختار به شکل «ماضی استمراری یا بعید» ترجمه نشه!

مثال: لعل فریقنا پنج؛ شاید تیم ما پیروز شود. ✓
 لیت صدیقی یرجع؛ کاش دوستم برگردد. ✓
 شاید تیم ما پیروز می‌شد ✗
 کاش دوستم برمی‌گشت ✗
 شاید تیم ما پیروز شده بود ✗
 کاش دوستم برگشته بود ✗

ضمناً این فعل، مضارع ثلاثی مزید از باب «استفعال» است؛ پس قطعاً مجهول است، نه معلوم. ← رد گزینه ۲

«الأسلحة: سلاح‌ها» جمع است، نه مفرد. ← رد گزینه ۲

۷۴- «سألني زميلي: هل تعلم أن هناك في البحار كائنات تعيش بصورة جماعية وقد تساعدنا على معرفة أسرار الحياة في الظلام؟!»:»

۱) همکارم از من پرسید: آیا می‌دانی که در دریاها موجوداتی هستند که به شکل گروهی زندگی می‌کنند و گاهی به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک می‌کنند؟!

۲) من از همکارم پرسیدم: آیا می‌دانی که آنجا در دریاها موجوداتی وجود دارند که به صورت گروهی زندگی می‌کنند که گاه به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک می‌کنند؟!

۳) همکارم از من پرسید: آیا می‌دانی که آنجا در دریاها موجوداتی هستند که به شکل گروهی زندگی می‌کنند که ممکن است به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک کنند؟!

۴) من از همکارم پرسیدم: آیا می‌دانی که در دریاها موجوداتی وجود دارند که به صورت گروهی زندگی می‌کنند و ممکن است به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک کنند؟!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۱۰۷ - ۱۰۸

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

همکارم از من پرسید: آیا می‌دانی که در دریاها موجوداتی هستند که به شکل گروهی زندگی می‌کنند و گاهی به ما در شناخت رازهای زندگی در تاریکی کمک می‌کنند؟!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«سألني: از من پرسید» ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

«سألني» در اصل از «سأل + نون وقایه + ضمیر ي متکلم وحده» تشکیل شده؛ بنابراین نقش ضمیر «ي» مفعول است.

نکته

در ساختار [فعل + نون وقایه + ضمیر «ي» متکلم وحده] نقش ضمیر «ي» مفعول است و به شکل «مَن را، مَن را، مَن را، مَن» ترجمه می‌شود.

مثال: شاهدني: مَن را (مرا) دید. يُساعدني: به من کمک می‌کند، مَرا یاری می‌کند. شکرني: از من تشکر کرد.

«هناك: وجود دارند، هستند» ← رد گزینه‌های ۲ و ۳

آنچه گذشت ...

«هناك» در ساختار [هناك + اسم] در ابتدای جمله، در معنای «وجود دارد، است، هست» است؛ بنابراین حواستان باشد «اینجا» یا «آنجا» ترجمه نشود.

مثال: هناك شجرة في حديقة: درختی در باغ ما وجود دارد. ✓
 آنجا درختی در باغ ما است. ✗

«که» در گزینه‌های (۲) و (۳) به اشتباه به جای حرف «و» در متن عربی، ترجمه شده است.
«الظلام: تاریکی» مفرد است، نه جمع. ← رد گزینه‌های ۳ و ۴

- ۷۵- «كان عمال هذا المصنع قد أسرعوا إلى الممرات الآمنة لأنهم كانوا يعلمون أن انقطاع تيار الكهرباء سيؤدي إلى انهدام المنجم!»: (۱) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته بودند؛ گویی آن‌ها می‌دانستند که قطع شدن جریان برق به ویران شدن معدن منجر می‌شود! (۲) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته‌اند؛ برای اینکه می‌دانستند قطعاً قطع شدن جریان برق به ویران شدن معدن منجر خواهد شد! (۳) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته بودند؛ برای اینکه می‌دانستند که قطع شدن جریان برق به ویرانی معدن منجر خواهد شد! (۴) کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته‌اند؛ زیرا آن‌ها می‌دانستند قطعاً قطع شدن جریان برق به ویرانی معدن منجر خواهد شد!

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۱۰۴ - ۱۰۷

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

کارگران این کارخانه به سمت گذرگاه‌های امن شتافته بودند؛ برای اینکه می‌دانستند قطع شدن جریان برق به ویرانی معدن منجر خواهد شد!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«كان ... قد أسرعوا: شتافته بودند» طبق ساختار [كان + قد + ماضی] به شکل ماضی «بعید» ترجمه می‌شود، نه ماضی «نقلی». ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

حواست باشه!

در ساختار [كان + قد + ماضی] ممکن است بین «كان» و «قد + ماضی» فاصله بیفتد؛ دقت کنید در این حالت «قد + ماضی» را به‌تنهایی به شکل «ماضی نقلی» ترجمه نکنید و حواستان به وجود «كان» قبلش باشد.

مثال: كان عدد من طلاب الصف الثاني قد اشتركوا في المسابقة: تعدادی از دانش‌آموزان کلاس دوم در مسابقه شرکت کرده بودند ✓ شرکت کرده‌اند *

قال طراح: چشم‌ها را باید شست، «قد + ماضی» را جور دیگر باید دید!

«لأن: زیرا، برای اینکه» ← رد گزینه ۱

حواست باشه!

«كأن: گویی» را با «لأن: زیرا، برای اینکه» اشتباه نگیرید.

«أن: که» ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

حواست باشه!

«أن: گویی» را با «إن: که به شکل قیدهای تأکیدی (حتماً، قطعاً، بی‌شک و ...) ترجمه می‌شود، اشتباه نگیرید.

«سيؤدي: منجر خواهد شد» طبق ساختار [سَيَيا سَوْف + مضارع] به شکل «آینده» ترجمه می‌شود، نه «مضارع». ← رد گزینه ۱

۷۶- عَيْنُ الْخَطَأِ:

- (۱) تعال نقرأ قصة الغواصين الذين بحثوا عن سفينة قديمة! : بیا تا داستان غواص‌هایی را که به دنبال یک کشتی قدیمی گشتند، بخوانیم!
(۲) لم رجعت من جديد و أنت تعلم أنهم لا يُصدّقون كلامك! : چرا برگشتی در حالی که می‌دانستی آن‌ها به تو راست نمی‌گویند!
(۳) شاهدنا فلماً رائعاً عن الحيوان الذي يُعدُّ صديق الإنسان! : فیلم جالبی را درباره حیوانی که دوست انسان به حساب می‌آید، دیدیم!
(۴) كان سائق سيارة الأجرة لا يهتمّ باللوحات التحذيرية جيّداً! : راننده تاکسی به خوبی به تابلوهای هشداردهنده توجه نمی‌کرد!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۲۷ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۲

(من جدید: دوباره) ترجمه نشده و «لا يُصدّقون: باور نمی‌کنند» نیز به‌درستی ترجمه نشده است، ضمناً «كلامك: سخنت» ترجمه نشده.

ترجمه صحیح عبارت: «چرا دوباره برگشتی در حالی که می‌دانستی آن‌ها سخنت را باور نمی‌کنند.»

حواست باشه!

به تشابه فعل‌های زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

شماره	ماضی	مضارع
۱	صَدَّقَ: راست گفت	يَصُدِّقُ: راست می‌گوید
۲	صَدَّقَ: باور کرد	يُصَدِّقُ: باور می‌کند

۷۷- عَيْنُ الصَّحِيح:

- ۱) نصحنَا المَعْلَمَ بِمِرَاجَعَةِ الدَّرُوسِ الْمُسْتَمَرَّةِ لِأَنَّ نَسِي مَا تَعَلَّمْنَا! معلّم، ما را به مرور درس‌ها به‌طور پیوسته نصیحت کرد؛ زیرا آنچه را به ما یاد می‌دهد، فراموش می‌کنیم!
- ۲) قَامَ مُدِيرُ فَرِيقِنَا الْمَحْبُوبِ بِإِنْشَاءِ مَلْعَبٍ حَدِيثٍ فِي خَارِجِ الْمَدِينَةِ! مدیر محبوب تیم ما به ساخت یک ورزشگاه مدرن در خارج از شهر اقدام کرده است!
- ۳) لَعَلَّ طُلَّابِنَا يُوَاصِلُونَ مَحَاوَلَاتِهِمْ دَوَّابِينَ وَ يَنْجَحُونَ فِي الْإِمْتِحَانِ! امید است دانش‌آموزان ما به تلاش‌های خود، با پشتکار ادامه دهند و در امتحان موفق شوند!
- ۴) إِنَّمَا أَعْقَلَ النَّاسُ مَنْ يَنْظُرُ إِلَى عَوَاقِبِ الْأُمُورِ وَ يَعْتَبِرُ مِنْ أَخْطَائِهِ! خردمندترین مردم کسی است که به فرجام کارها می‌نگرد و از اشتباهات خود عبرت می‌گیرد!

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) «المستمرة: پیوسته» در ترکیب وصفی - اضافی «مراجعة الدروس المستمرة» نقش «صفت» را دارد، نه «قید». ضمناً، «تعلّمنا: یاد گرفتیم» فعل ماضی و از صیغه «متکلم مع الغير = نحن» است.

حواست باشه!

به تشابه دو فعل زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

شماره	ماضی	مضارع
۱	تَعَلَّمَ: یاد گرفت	يَتَعَلَّمُ: یاد می‌گیرد
۲	عَلَّمَ: یاد داد	يُعَلِّمُ: یاد می‌دهد

ترجمه صحیح عبارت: «معلّم ما را به مرور پیوسته درس‌ها نصیحت کرد؛ زیرا آنچه را یاد گرفتیم، فراموش می‌کنیم.»

- ۲) نقش «مُدِير» فاعل (برای فعل «قَامَ») است، پس به عنوان یک اسم مرفوع نمی‌تواند موصوف برای «المحبوب» باشد؛ چون از نظر علامت اعراب با هم مطابق نیستند. در این حالت، موصوف آن «فريق» است؛ پس صفت باید به‌درستی برای موصوف خود ترجمه شود. ← ترجمه صحیح: «مدیر تیم محبوب ما»

۴) «إنّما: فقط، تنها» ترجمه نشده. ← ترجمه صحیح: «خردمندترین مردم فقط (تنها) کسی است که...»

حواست باشه!

ترجمه «إنّما: فقط، تنها» برخلاف «إنّ: قیدهای تأکیدی = قطعاً، بی‌شک و... اجباری است.»

۷۸- «این دلفین‌ها در کشف مکان‌های جمع شدن ماهی‌ها به ماهیگیران کمک می‌کنند!»:

- ۱) هذه الدلافين تُسَاعِدُ صَيَّادِي الْأَسْمَاكِ عَلَى اِكْتِشَافِ أَمَاكِنِ تَجَمُّعِ الْأَسْمَاكِ!
- ۲) هذه دلافين تُسَاعِدُ صَيَّادِي الْأَسْمَاكِ عَلَى كِشْفِ أَمَاكِنِ تَجَمُّعِ الْأَسْمَاكِ!
- ۳) هذه دلافين تُسَاعِدُ صَيَّادِي الْأَسْمَاكِ عَلَى اِكْتِشَافِ مَكَانِ تَجَمُّعِ الْأَسْمَاكِ!
- ۴) هذه الدلافين تُسَاعِدُ صَيَّادِي الْأَسْمَاكِ عَلَى كِشْفِ الْأَمَاكِنِ تَجَمُّعِ الْأَسْمَاكِ!

(آسان - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۱۰۶ - ۱۰۰۸

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

هذه الدلافين تُسَاعِدُ صَيَّادِي الْأَسْمَاكِ عَلَى اِكْتِشَافِ أَمَاكِنِ تَجَمُّعِ الْأَسْمَاكِ!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«این دلفین‌ها: هذه الدلافین» بیانگر یک «ترکیب» است، نه «جمله». ← رد گزینه‌های ۲ و ۳

نکته

در تست‌های «ترجمه» (عربی به فارسی) ساختاری که «اسم اشاره» با اسم پس از خود می‌سازد، در دو حالت مهم است:

حالت اول: ساختار [اسم اشاره + اسم دارای «ال»]

به شکل «ترکیب» ترجمه می‌شود، نه «جمله»؛ یعنی در ترجمه‌اش فعل‌های «است» یا «هست» **نمی‌آید**.

مثال: هذا الصياد: این شکارچی ✓ این شکارچی است. ✗

حالت دوم: ساختار [اسم اشاره + اسم بدون «ال»]

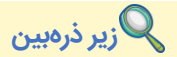
به شکل «جمله» ترجمه می‌شود، نه «ترکیب»؛ یعنی در ترجمه‌اش فعل‌های «است» یا «هست» **می‌آید**.

مثال: هذا صياد: این شکارچی است. ✓ این شکارچی ✗

حواست باشه!

در تست‌های «تعریب» (فارسی به عربی) باید از طریق فعل‌های «است» یا «هست» در متن فارسی، دقت کرد «اسم اشاره» با اسم پس از خود کدام ساختار را تشکیل داده تا به وسیله آن رد گزینه کنیم.

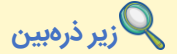
زیر ذره‌بین

با توجه به نکته فوق، در متن فارسی گفته «این دلفین‌ها» پس ساختارش مثل حالت اول هست و «دلفین‌ها» باید «ال» بگیرد، نه اینکه بدون «ال» باشه؛ به خاطر همین گزینه‌های (۲) و (۳) رد شدن.

«مکان‌ها: أماكن» جمع است، نه مفرد. ← رد گزینه ۳

ضمناً این اسم در ترکیب «کشف مکان‌های جمع شدن ماهی‌ها» به عنوان «مُضاف»، نباید «ال» بگیرد. ← رد گزینه ۴

«ماهیگیران: صيادي الأسماك» ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

زیر ذره‌بین

«صيادي» در اصل، «صيادين» است که به عنوان اسم «جمع مذکر سالم» وقتی به «الأسماك» اضافه می‌شود، حرف «ن» از انتهای آن حذف می‌شود؛ بنابراین «صيادين» در گزینه‌های (۲) و (۴) به دلیل حذف نشدن حرف «ن» از انتهایش، غلط است.

«کمک می‌کنند: تُساعدُ» فعل است، نه اسم. ← رد گزینه ۳

۷۹- عین غیر المناسب في المعادل:

(۱) لا یرحمُ اللهُ من لا یرحمُ الناسُ! هرکه بر خلق خدا شفقت کند

(۲) لا خیرَ فی قولٍ إلا مع الفعل! سعدیا گرچه سخندان و مصالح‌گویی

(۳) الوحده خیرٌ من جلیس السوء! دشمن داننا که غم‌جان بود

(۴) سلامة العیش فی المداراة! آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است

حق تعالی خود برو رحمت کند!

به عمل کار برآید، به سخندانی نیست!

بهتر از آن دوست که نادان بود!

با دوستان مروّت، با دشمنان مدارا!

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۱۸ - ۱۰۰۸

پاسخ: گزینه ۳

عبارت این گزینه با توجه به ترجمه‌اش (تنهایی بهتر از هم‌نشین بد است) ارتباطی با بیت مقابلش ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ «خداوند رحم نمی‌کند به کسی که به مردم رحم نمی‌کند.»

۲ «هیچ خیری در گفتاری نیست مگر با عمل.»

۴ «سلامت زندگی در مدارا کردن است.»

■ ■ ■ اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٨٠ - ٨٤) بِمَا يَنْسَبُ النَّصِّ:

وُلِدَ طه حسين في مصر سنة ١٨٨٩، وكان أعمى منذ صغره، لكنّه لم يسمح ذلك يَمْنَعَهُ عن طلب العلم. درس في جامعة الأزهر ثمّ سافر إلى فرنسا و حصل على الدكتوراه من جامعة السوربون. عمل أستاذاً في الجامعة المصرية، و أَدَّى دوراً في تحديث التعليم و إصلاح الأساليب الدراسية. كان كَوَازِيرٍ للمعارف في مصر، فأنشأ المدارس و المعاهد و حمى (حَفَظَ) التعليم للجميع. كتب كتباً مهمة مثل "الأيام" و "في الشعر الجاهلي" و "النهضة الفكرية في مصر"، التي أثرت الثقافة العربيّة. دافع عن حرية الفكر، و نقد التقليد الأعمى، و شجّع على القراءة و البحث العلميّ أسّس مكتبة مصر العامة و اهتمّ بجعل الكتب للجميع. طه حسين ترك إرثاً ثقافياً مهماً، و أصبح رمزاً للاجتهد و العلم و الإبداع في الأدب و الفكر العربيّ.

ترجمه متن

طه حسين در سال ۱۸۸۹ در مصر متولد شد و از کودکی اش نابینا بود، اما اجازه نداد این مانع او در مسیر علم شود. در دانشگاه الازهر تحصیل کرد، سپس به فرانسه رفت و از دانشگاه سوربن دکترا گرفت. استاد دانشگاه مصر شد و در به روزرسانی آموزش و اصلاح روش‌های درسی نقش داشت. به عنوان وزیر معارف مصر، مدارس و مؤسسات به وجود آورد و از آموزش همگانی حمایت نمود. کتاب‌های مهمی مانند «آن روزها»، «در شعر جاهلی» و «نهضت فکری در مصر» نوشت که بر فرهنگ عربی تأثیر گذاشت. از آزادی اندیشه دفاع کرد، تقلید کورکورانه را نقد نمود و به مطالعه و پژوهش علمی تشویق کرد. کتابخانه عمومی مصر را تأسیس کرد و توجه داشت که کتاب‌ها در دسترس همه باشند. طه حسین میراث فرهنگی مهمی به جا گذاشت و به نمادی از پشتکار، علم و خلاقیت در ادب و فکر عربی تبدیل شد.

۸۰- عَيْنُ الصَّحِيحِ حَسَبَ النَّصِّ:

- (١) كان طه حسين يُدْرَسُ في جامعة السوربون سنواتٍ!
- (٢) أصبح حسين أعمى بسبب مرضٍ أصابه عند دراسته!
- (٣) كان لحسين دورٌ كبيرٌ في تقدّم دراست الثانويّة و الكتب!
- (٤) كتاب النهضة الفكرية يقوم بنقد التقليد الأعمى من الآخرين!

(دشوار - مفهومی - زمانبر ۶ - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۳

حسین نقش بزرگی در پیشرفت مطالعات دبیرستان و کتاب‌ها داشت. (بله، او در اصلاح سیستم آموزشی نقش کلیدی داشت.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ١ طه حسین چندین سال در دانشگاه سوربن تدریس می‌کرد. (خیر، بلکه در دانشگاه سوربن درس خواند.)
- ٢ حسین به خاطر بیماری‌ای که هنگام مطالعاتش به آن دچار شده بود، نابینا شد. (خیر، در دوران کودکی نابینا شد)
- ٣ کتاب نهضت فکری به نقد تقلید کورکورانه از دیگران می‌پردازد. (خیر، موضوع این کتاب درباره فرهنگ عربی هست.)

۸۱- عَيْنُ الْخَطَا: إِنَّ طه حسين

- (١) كقائدٍ أدبيٍّ في العربيّة لا يمكننا صرفُ النَّظَرِ عنه!
- (٢) له كتابٌ باسم الأيّام الذي كان مؤثراً في ثقافتهم!
- (٣) قد تقبّل المناصب الحكوميّة في زمنه المزدهره في مصر!
- (٤) بسبب مرضٍ صعبٍ، أُجبر على أن يترك الدراسة لمُدّة قصيرة!

(متوسط - مفهومی - استاندارد ۶ - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

ترجمه صورت سؤال: قطعاً طه حسين ...

به خاطر یک بیماری سخت مجبور شد برای مدتی کوتاه تحصیل را ترک کند.

نادرست، اتفاقاً متن گفته با وجود شرایط بد، مانعی سر راه خود ندید و ادامه داد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

١ به عنوان یک رهبر ادبی در عربی است که نمی‌توانیم از او صرف نظر کنیم.

کاملاً درست است. نقش او در ادبیات عربی جدی بود.

کتابی به اسم آن روزها دارد که در فرهنگشان تأثیرگذار بود. ۲

کاملاً درست است. ۲

مناصب دولتی را در زمان شکوفایی خود در مصر پذیرفته است. ۳

کاملاً درست است، او وزیر معارف بود. ۲

۸۲- عین ما لم يذكر في النص:

(۲) دور طه حسین فی اصلاح الأسالیب الدراسية!
(۴) مواصلة الأبحاث رغم وجود الأحوال الصعبة!

(۱) تعاون الطلاب في شؤون الجامعة العلمية!
(۳) دفاع عن حرية التعبير في دراسات حسين!

(آسان - مفهومی - زمانبر ۶ - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۱

همیاری دانشجویان در کارهای دانشگاه علمی (در متن به چنین چیزی اشاره نشده).

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) نقش طه حسین در اصلاح شیوه‌های درسی (کاملاً درست است).

۳) دفاع از آزادی بیان در مطالعات حسین (کاملاً درست است).

۴) ادامه دادن پژوهش‌ها با وجود شرایط سخت (کاملاً درست است).

۸۳- عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۸۳ و ۸۴)

۸۳- «وُلد - أعمى - يمنع - وزير»

(۱) وُلد: فعل ماضٍ - للمفرد المذكر - مجرد ثلاثي - متعدّد / فعل و نائب فاعله «طه» و مرفوع

(۲) أعمى: اسم التفضيل - مذكر - جمعه المكسر على وزن مفاعل - معرب / فاعل و مرفوع

(۳) يمنع: فعل مضارع - للمفرد المذكر - مجرد ثلاثي - متعدّد - معلوم / فعل و مفعوله ه

(۴) وزير: اسم - مفرد مذكر - نكرة - معرب / مجرور بحرف الجرّ؛ كوزير: جار و مجرور

(آسان - ترکیبی - استاندارد ۶ - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد نادرست:

اسم التفضيل: نیست

کلمه‌هایی که بر رنگ و عیب دلالت می‌کنند، ولی بر وزن اسم تفضیل می‌آیند؛ اسم تفضیل به شمار نمی‌روند:

أعمى: نابینا

أحمر: سرخ و ...

جمعه المكسر على وزن مفاعل: جمعه المكسر على وزن أفاعل

جمع مكسر اسم تفضیل بر وزن أفاعل است.

مانند: أفاضل، أكابر، أراذل و...

۸۴- «أثرت - دافع - مكتبة - اجتهاد»

(۱) أثرت: للمفرد المؤنث الغائب - من المزيد الثلاثي (تفعيل) - متعدّد / فعل و مفعوله الثقافة

(۲) دافع: فعل ماضٍ - مزيد ثلاثي و مضارعه يُدافع - متعدّد - معلوم / فعل و الجملة فعلية

(۳) مكتبة: اسم - مفرد مؤنث - اسم المكان - معرب / مفعول لفعل أسس و منصوب

(۴) اجتهاد: مصدر من المصادر المزيدة - حروفه الأصلية «ج ه د» - معرب / مجرور بالحرف الجارّ

(متوسط - ترکیبی - زمانبر ۶ - صفحه ۲۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد نادرست:

متعدّد: لازم (این فعل مفعول نمی‌پذیرد و لازم است).

اگر بعد از فعل، حرف جر بیاید آن فعل حتماً لازم است حتی اگر در زبان فارسی به صورت مفعولی یا متممی ترجمه شود:
 حواله: برای ... تلاش کرد
 دافع عن: از ... دفاع کرد و ...

■ عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (۸۵ - ۹۰)

۸۵- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- ۱) و جادل الآخرین بالتي هي أحسن إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله!
- ۲) لتسهيل نقل النقط بواسطة الأنايب عبر المنحدرات تُستخدم آلات!
- ۳) يُشاهد أعضاء الأسرة فلماً رائعاً عن الدلفين الذي أنقذ إنساناً من الغرق!
- ۴) هل أصبح نوبل غنياً من خلال إيجاد طرق لقتل المزيد من الناس!؟

(آسان - ترکیبی - استاندارد) (صفحه ۲۲ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد نادرست:

کلمات «تسهیل» و «تستخدم» غلط هستند و باید به جای آن‌ها کلمات «تسهیل» و «تستخدم» بیایند؛ زیرا به ترتیب مصدر از فعل ثلاثی مزید از باب «تفعیل» به معنای «آسان کردن» و فعل مضارع مجهول به معنای «به کار گرفته می‌شود» هستند: «برای آسان کردن انتقال نفت به واسطه لوله‌ها از راه سرازیری‌ها، دستگاه‌هایی به کار گرفته می‌شوند.»

۸۶- عین خبر الحروف المشبهة بالفعل ليس فعلاً:

- ۱) أتعلمون أن الإصرار على نقاط الخلاف و على العدوان ليس مسموحاً!
- ۲) أولئك الشباب الأراذل غافلون عن الله لعلهم ينتبهون من نوم الغفلة!
- ۳) إن الأسماك التي تتساقط من السماء متعلقة بمياه المحيط الأطلسي!
- ۴) قرئ القرآن في جلستنا لعل الحاضرين في الجلسة يعملون بتعاليمه!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) (صفحه ۷ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

«متعلقة» خبر حرف مشبه بالفعل از نوع اسم است: «همانا ماهی‌هایی که از آسمان پی‌درپی می‌افتند، متعلق به آب‌های اقیانوس اطلس هستند»، اما در سایر گزینه‌ها به ترتیب «لیس»، «ینتبهون» و «یعملون» خبر حرف مشبه بالفعل از نوع فعل «جمله فعلیه» هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) «لیس» خبر حرف مشبه بالفعل «أن» از نوع فعل «جمله فعلیه» است: «آیا می‌دانید که پافشاری کردن بر نقاط اختلاف و بر دشمنی، مجاز نیست؟»
- ۲) «ینتبهون» خبر حرف مشبه بالفعل «لعل» از نوع فعل «جمله فعلیه» است: «آن جوانان فرومایه از خدا غافل هستند. امید است آن‌ها از خواب غفلت بیدار شوند.»
- ۴) «یعملون» خبر حرف مشبه بالفعل «لعل» از نوع فعل «جمله فعلیه» است: «قرآن در جلسه ما خوانده شد. امید است حاضران در جلسه به آموزه‌های آن عمل کنند.»

۱. خبر حرف مشبه بالفعل معنای اسم حرف مشبه بالفعل را کامل می‌کند و نه صرفاً کلمه‌ای است که بلافاصله پس از حرف مشبه بالفعل می‌آید.
مثال: در جمله «لعل الحاضرين في الجلسة يعملون بتعاليمه»، «یعملون» خبر حرف مشبه بالفعل «لعل» از نوع فعل «جمله فعلیه» است.
۲. ضمیر متصل به حروف مشبهه بالفعل، نقش اسم حروف مشبهه بالفعل را دارد.
مثال: در جمله «لعلهم ينتبهون من نوم الغفلة»، ضمیر متصل «هم» در «لعلهم» نقش اسم حرف مشبهه بالفعل «لعل» را دارد.
۳. خبر حرف مشبهه بالفعل مانند خبر جمله اسمیه، سه نوع است: «خبر از نوع اسم»، «خبر از نوع فعل»، «خبر از نوع جار و مجرور»
مثال: در جمله «إن الأسماك التي تتساقط من السماء متعلقة بمياه المحيط الأطلسي»، «متعلقة» خبر حرف مشبهه بالفعل «إن» از نوع اسم است.
مثال: در جمله «لعلهم ينتبهون من نوم الغفلة»، «ینتبهون» خبر حرف مشبهه بالفعل «لعل» از نوع فعل «جمله فعلیه» است.
مثال: در جمله «إن هؤلاء الجماعة من المنافقين»، «من المنافقين» خبر حرف مشبهه بالفعل «إن» از نوع جار و مجرور است.

۸۷- عین الجملة المؤكدة التي فيها حال:

- ۱) رَجَعَ الباحثون من سفرتهم العلمية و هم يُريدون أن يبقوا في الهندوراس!
- ۲) إِنَّمَا التلميذ الذكي الذي يهتم بالدراسة مُجدداً يُحب التقدّم الملحوظ في حياته!
- ۳) إِنَّ استخدام العُمال الدّوّيين اقتراح مُناسب فاعمل به و انتفع بهم في مَعملك!
- ۴) إِنَّ الطالبة التي تصرّ نظم الصّف مُتكبرة من المُشاغبات فعلياً بترك مُصادقتها!

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۲۵ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۴

«إِنَّ» جمله بعد از خود را مورد تأکید قرار داده است: «الطالبة التي تصرّ نظم الصّف مُتكبرة من المُشاغبات» و از طرفی درون جمله مورد تأکید قرار داده شده، حال «مُتكبرة» وجود دارد: «همانا دانش آموزی که با تکبر به نظم کلاس زیان می‌رساند، از اخلاصگران است. پس ما باید دوستی با او را ترک کنیم.»

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) جمله‌ای مورد تأکید قرار نگرفته است و «هم يُريدون» حال از نوع جمله اسمیه است.
- ۲) «إِنَّمَا» فقط خبر جمله اسمیه «يُحب» را تأکید کرده است و درون این جمله حال وجود ندارد. «مُجدداً» حال است، اما درون جمله تأکید شده قرار ندارد: «دانش آموز باهوشی که با تلاش به درس خواندن اهتمام می‌ورزد، فقط پیشرفت قابل ملاحظه در زندگی اش را دوست دارد.»
- ۳) حال وجود ندارد و جمله «استخدام العُمال الدّوّيين اقتراح مُناسب» به وسیله «إِنَّ» مورد تأکید قرار داده شده است: «همانا به کار گرفتن کارگران با پشتکار، پیشنهادی مناسب است. پس به آن عمل کن و از آن‌ها در کارگاہت بهره بگیر.»

نکته

۱. «إِنَّ» کل جمله پس از خود را مورد تأکید قرار می‌دهد؛ لذا معادل فارسی آن «همانا، قطعاً، بدون شک، بی‌گمان» باید در ابتدای جمله بیاید.

مثال: «إِنَّ استخدام العُمال الدّوّيين اقتراح مُناسب فاعمل به و انتفع بهم في مَعملك: همانا به کار گرفتن کارگران با پشتکار، پیشنهادی مناسب است. پس به آن عمل کن و از آن‌ها در کارگاہت بهره بگیر.»
۲. «إِنَّمَا» ادات حصر به معنای «فقط» است و هرگاه بر سر جمله اسمیه بیاید، خبر را مورد تأکید قرار می‌دهد و «فقط» باید پیش از معادل فارسی خبر در ترجمه بیاید.

مثال: «إِنَّمَا التلميذ الذكي الذي يهتم بالدراسة مُجدداً يُحب التقدّم الملحوظ في حياته: دانش آموز باهوشی که با تلاش به درس خواندن اهتمام می‌ورزد، فقط پیشرفت قابل ملاحظه در زندگی اش را دوست دارد.»
۳. حال به دو صورت می‌آید: «حال به صورت اسم» و «حال به صورت جمله حالیه در قالب جمله اسمیه».

مثال: در عبارت «إِنَّ الطالبة التي تصرّ نظم الصّف مُتكبرة من المُشاغبات»، «مُتكبرة» حال از نوع اسم است.

مثال: در عبارت «رَجَعَ الباحثون من سفرتهم العلمية و هم يُريدون أن يبقوا في الهندوراس»، «هم يُريدون...» حال از نوع جمله حالیه است.

۸۸- عین نائب الفاعل جمعاً سالماً للمذکر:

- ۱) احتقر علماء معروفون بين أرادل يفتخرون بجهلهم العميق!
- ۲) تُنتخب عناوين هذه الصحيفة الدّولية بعد مُشاورة المُدير يومياً!
- ۳) إفتقر موظفون أعطوا قسماً عظيماً من ثرواتهم إلى ذلك الرّجل!
- ۴) اجتمع المُشاركون في المُسابقة حتّي يُكرم لاعبو الفريق الفائز!

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۹۸ - ۱۰۰۷

پاسخ: گزینه ۴

«للاعبون» اسم جمع مذکر سالم است و نقش نایب فاعل را برای فعل مجهول «حتّي يُكرم» دارد و «ن» آن به خاطر مضاف واقع شدن حذف شده است «للاعبون + الفريق = لاعبو الفريق».

ترجمه عبارت: «شرکت کنندگان در مسابقه جمع شدند تا بازیکنان تیم برنده گرامی داشته شوند.»

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) «معروفون» اسم جمع مذکر سالم است و نقش صفت را برای نایب فاعل دارد: «دانشمندی شناخته شده خوار شدند.....»
- ۲) «عناوين» اسم جمع مکسر و نقش نایب فاعل را دارد: «تیتراهای این روزنامه دولتی هر روز بعد از مشورت کردن با مدیر انتخاب می‌شود.»

۳ «مَوْظَفُونَ» اسم جمع مذکر سالم است و نقش فاعل را برای فعل معلوم «إفتقر» دارد: «کارمندانی فقیر شدند که قسمت بزرگی از ثروت‌هایشان را به آن مرد داده بودند.»

نکته

۱. هرگاه اسم جمع مذکر سالم، مضاف واقع شود؛ «ن» آخر آن حذف می‌شود.

مثال: «لَاعِبُونَ + الْفَرِيقُ = لَاعِبُو الْفَرِيقِ: بازیکنان تیم.»

۲. افعالی مثل «نَجَحَ: موفق شد»، «إفتقر: فقیر شد»، «إجتمَعَ: جمع شد» با وجود اینکه در ترجمه همراه با اشتقاقات فعل «شدن» می‌آیند، همگی معلوم هستند و هرگز مجهول نیستند.

۳. در فعل ماضی مجهول، حرکت دومین حرف اصلی فعل «کسره» و حرکت تمام حروف متحرک (حرکت‌دار) قبل از آن، «ضمه» است.
مثال: فعل مجهول از «إحتقر» به صورت «أحتقر» می‌آید.

۴. در فعل مضارع مجهول، حرکت دومین حرف اصلی فعل «فتحه» و حرکت حرف مضارعه که ابتدای فعل مضارع می‌آید، «ضمه» است.
مثال: فعل مجهول از «تنتخب» به صورت «تنتخب» می‌آید.

۸۹- عَيْن ما فيه الجار والمجرور أكثر:

- ۱) وَقَف رَجُلٌ جَمِيلٌ الْمَظْهَرُ أَمَامَ وَالِدِي يَرِي نَفْسَهُ أَفْضَلَ مِنَ الْآخِرِينَ!
- ۲) لِلْمُدْرَبِ حَقٌّ كَبِيرٌ عَلَيْنَا فَتَشْكُرُهُ دَائِمًا وَنَعْرِفُ قَدْرَ زَحْمَاتِهِ الْكَثِيرَةِ جَيِّدًا!
- ۳) سَأَلْتُ الْغَزَالَ الصَّغِيرَةَ مِنْ عُصْفُورٍ: هَلْ خَلْفَ تِلْكَ الْجِبَالِ الْمُرْتَفَعَةِ عَالَمٌ آخَرٌ؟!
- ۴) اَعْلَمُ أَنَّ كَاتِمَ الْعِلْمِ مَلْعُونٌ عِنْدَ كُلِّ شَيْءٍ فَلَا تَسْتَرْ عِلْمَكَ النَّافِعَ وَحَاوِلْ لِنَشْرِهِ!

(آسان - خط به خط - استاندارد ۶ - صفحه ۱۰۹ - ۱۰۰۸)

پاسخ: گزینه ۲

دو جار و مجرور «لِلْمُدْرَبِ، عَلَيْنَا» وجود دارد، در حالی که در سایر گزینه‌ها یک جار و مجرور وجود دارد و به ترتیب «مِنِ الْآخِرِينَ»، «مِنِ عُصْفُورٍ» و «لِنَشْرِ» جار و مجرور هستند.

نکته

۱. به ترکیب حرف جرّ و اسم پس از آن، جار و مجرور می‌گویند. مثال: «مِنِ عُصْفُورٍ، لِنَشْرِ»

۲. حروف جرّ می‌توانند بر سر ضمایر متصل نیز بیایند؛ زیرا ضمایر نیز جزء اسم محسوب می‌شوند. مثال: «عَلَى + نَا = عَلَيْنَا: جار و مجرور»

۳. هرگاه «ل» بر سر اسم «ال» دار بیاید؛ «الف» در «ال» حذف می‌شود. مثال: «لِ- + الْمُدْرَبِ = لِلْمُدْرَبِ»

۹۰- عَيْن جملته حاليّة تُوجَد فيها نون الوقاية:

- ۱) أَعْطَنِي طَرِيقَةً لِحَلِّ مُشْكَلتِي وَأَنْقِذْنِي مِنْ ذَلِكَ الْخَطَرِ!
- ۲) بَعْدَنِي صَاحِبِي الْعَزِيزُ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَهُوَ يَطْلُبُ الْخَيْرَ لِي!
- ۳) نَجَحَ حَامِدٌ فِي الْمُبَارَاةِ الْعِلْمِيَّةِ وَهُوَ أَكْثَرُ مَنْجِي اجْتِهَادًا!
- ۴) نَصَرَتِ الْمُحْتَاجَةُ وَأَنْتَ تُحَيِّينَ أَنْ تُحْسِنِي إِلَى الْفُقَرَاءِ!

(دشوار - ترکیبی - استاندارد ۶ - صفحه ۲۷ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۳

«هو أكثر منّي اجتهاداً» جمله حالیه است و «ن» دوم در «منّي» که درون جمله حالیه قرار دارد، از نوع نون وقایه است «من + ن + ی = منّي».
ترجمه عبارت: «حامد در مسابقه علمی برنده شد، در حالی که از من کوشاتر بود.»

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) جمله حالیه وجود ندارد؛ اما «ن» در «أَعْطَنِي: به من بده» و «أَنْقِذْنِي: مرا نجات بده» از نوع نون وقایه است.

۲) «هو يَطْلُبُ الْخَيْرَ لِي» جمله حالیه است؛ اما درون آن نون وقایه وجود ندارد. «ن» در «بَعْدَنِي: مرا دور ساخت» از نوع نون وقایه است

«دوست عزیزم مرا از بدی‌ها دور کرد، در حالی که برایم نیکی می‌خواست.»

۴) «أَنْتَ تُحَيِّينَ أَنْ تُحْسِنِي إِلَى الْفُقَرَاءِ» جمله حالیه است؛ اما درون آن نون وقایه وجود ندارد. «ن» دوم در «أَنْ تُحْسِنِي» از نوع نون وقایه

نیست و سومین حرف از حروف اصلی تشکیل‌دهنده فعل است.

نکته

۱. وقتی که فعلی به ضمیر «ی» متصل می‌شود، نون وقایه بین فعل و ضمیر واقع می‌شود.

مثال: «ن» در «بَعْدَنِي» از نوع نون وقایه است که میان فعل و ضمیر متصل «ی» آمده است.

فراموش نکنیم که ضمیر متصل به فعل، نقش مفعول را دارد «بَعْدَنِي: مرا دور ساخت».

۲. هنگامی که دو حرف جرّ «مِنْ» و «عَنْ» نیز به ضمیر «ی» وصل شوند، نون وقایه میانشان می‌آید.

مثال: «حامدٌ أَكثَرَ مَنِّي اجْتِهَاداً: حامد، کوشاتر از من است».

۳. گاهی قید حالت به صورت جمله اسمیه همراه با حرف «واو حالیه» و به دنبال آن یک ضمیر می‌آید. در این حالت با حال از نوع جمله «جمله حالیه» روبه‌رو

هستیم. در ترجمه جمله حالیه از عبارت «در حالی که» استفاده می‌کنیم.

مثال: جمله «هُوَ يَطْلُبُ الْخَيْرَ لِي» در عبارت «بَعْدَنِي صَاحِبِي الْعَزِيزِ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَ هُوَ يَطْلُبُ الْخَيْرَ لِي» جمله حالیه است «دوست عزیزم مرا از بدی‌ها دور

کرد، در حالی که برایم نیکی می‌خواست».

بودجه‌بندی
این آزمون

تاریخ ۳: درس‌های اول تا چهارم + درس پنجم: نهضت مشروطه ایران («تا پایان خودداری محمدعلی شاه» / صفحه‌های ۱ تا ۷۰
تاریخ ۱: فصل سوم: ایران در عصر باستان («درس‌های ۱۳ تا ۱۶») / صفحه‌های ۱۱۸ تا ۱۵۲

سهم در
کنکور

درس ۱ تا ۵ دوازدهم با ۱ الی ۲ تست و درس‌های ۱۳ تا ۱۶ دهم با ۱ الی ۲ تست، در مجموع ۲ الی ۴ تست از ۱۳ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

۹۱- کدام موارد درباره «صنعت و تجارت» در عصر ایران باستان درست است؟

الف - محتوای برخی مطالب کتاب هروودت معلوم می‌کند که در زمان هخامنشیان، کارگاه‌هایی وجود داشته که متعلق به شاه بوده است.
ب - آثار و بقایای به جا مانده از دوران حکومت سلسله هخامنشیان، بیانگر پیشرفت صنایع بافندگی، سفالگری و فلزکاری در آن روزگار بوده است.

ج - پیدا شدن سکه‌های هخامنشی و مصنوعات نواحی تابع این سلسله در سواحل رودهای دانوب و رن در غرب اروپا و سیلان در جنوب آسیا، نشانه‌ای از برقراری روابط تجاری و بازرگانی بوده است.

د - در دوران حکومت سلوکیان، تجارت رونق گذشته را از دست داده بود و از حجم مبادلات کالاهای ارزان قیمت کاسته شد.

(۱) «الف» و «ب» (۲) «ب» و «د» (۳) «ج» و «د» (۴) «الف» و «ج»

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۲۶ - ۱۰۱۳

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

موارد «ب» و «د» درباره وضعیت صنعت و تجارت در عهد باستان درست است.

بررسی موارد نادرست:

الف) محتوای لوح‌های گلی کشف شده از خزانه تخت‌جمشید معلوم می‌کند که در زمان هخامنشیان، کارگاه‌هایی وجود داشته که متعلق به شاه بوده و اشیاء و مواد خوراکی مورد نیاز کاخ شاهی در آنجا تولید می‌شده است.

ج) پیدا شدن سکه‌های هخامنشی و مصنوعات نواحی تابع این سلسله در سواحل رود دانوب و رن در مرکز اروپا و سیلان در جنوب آسیا، نشانه‌ای از برقراری روابط بازرگانی با سرزمین‌های دور است.

صنعت و تجارت

صنعت در حکومت هخامنشی: با یکپارچه ساختن سرزمین‌های ثروتمند و متمدنی که مردمان آن دارای تجربیات فراوانی در تولید کالاهای مختلف بودند، کمک شایانی به رونق اقتصادی و توسعه صنعت کرد. آثار و اشیاء به جا مانده از دوران هخامنشیان بیانگر پیشرفت صنایع فلزکاری، سفالگری و بافندگی است. محتوای لوح‌های گلی کشف شده از خزانه تخت‌جمشید معلوم می‌کند که در زمان هخامنشیان، کارگاه‌هایی وجود داشته که متعلق به شاه بوده و اشیاء و مواد خوراکی مورد نیاز کاخ شاهی در آنجا تولید می‌شده است و استادکاران و صنعتگرانی از سراسر قلمرو پهناور هخامنشی در این کارگاه‌ها مشغول به کار بوده‌اند.

صنعت در حکومت سلوکی و اشکانی: شواهد و مدارک تاریخی، دلالت بر رونق نسبی تولیدات صنعتی و کارگاهی در دوران سلوکیان و مخصوصاً اشکانیان دارد. صناعت در حکومت ساسانیان: همگام با توسعه شهرنشینی، صنعت نیز رشد کرد و کیفیت کالاهای تولیدی بهتر شد. صنعت بافندگی، به خصوص بافت پارچه‌های ابریشمی در آن زمان، ترقی بسیار کرد. حکومت ساسانی با در اختیار گرفتن واردات ابریشم خام از چین و کوچاندن بافندگان ماهر از قلمرو روم در شام (سوریه) به ایران، کارگاه‌های بافندگی متعددی را در شوش، جندی شاپور (گندی شاپور) و شوشتر ایجاد کرد. این کارگاه‌ها نوعی از پارچه‌های زربافت و ابریشمی را تولید می‌کردند که در جهان آن روز شهرت و مشتریان فراوان داشتند. حتی چین که خود پایه‌گذار صنعت ابریشم بود، پارچه‌های ابریشمی ایرانی را می‌خرید. چینیان تا قرن‌ها، فنون تولید ابریشم را از مردم دیگر کشورها مخفی نگه داشتند؛ اما سرانجام ایرانیان و رومیان توانستند به این فنون پی ببرند. در دوره ساسانی نیز کارگاه‌های متعددی وجود داشت که متعلق به حکومت بود و کالاهای مورد نیاز شاه، دربار، سپاه و تشکیلات اداری را تأمین می‌کردند.

تجارت در حکومت هخامنشی

پس از شکل‌گیری حکومتی قدرتمند توسط اقوام آریایی در ایران، به خصوص در پی روی کار آمدن شاهان هخامنشی، تجارت داخلی و خارجی ایران توسعه پیدا کرد. شواهد باستان‌شناسی، لوح‌های گلی و گزارش‌های مورخان یونانی، مخصوصاً هروودت، اطلاعات ارزشمندی درباره اوضاع تجاری در دوران سلسله هخامنشیان ارائه می‌دهند. این منابع از رشد بازرگانی میان شهرها و مناطق تحت فرمانروایی این سلسله خبر می‌دهند. پیدا شدن سکه‌های هخامنشی و مصنوعات نواحی تابع این سلسله در سواحل رودهای دانوب و رن در مرکز اروپا و سیلان در جنوب آسیا، نشانه‌ای از برقراری روابط بازرگانی با سرزمین‌های دور است در آن زمان، شهر بابل در قلب پادشاهی هخامنشی، مرکز تجاری مهمی به شمار می‌رفت. بازرگانانی از سرزمین‌های مختلف در آنجا مشغول دادوستد بودند بنادر خلیج فارس و نیز بنادر سواحل شرقی دریای مدیترانه از مراکز اصلی تجارت دریایی آن دوره محسوب می‌شدند. در عهد هخامنشیان تجارت مانند

گذشته محدود و منحصر به اشیای تجملی و گران‌قیمت نبود بلکه شامل انواع مختلفی از مواد اولیه مانند فلزات و چوب، محصولات کشاورزی و دامی و تولیدات صنعتی می‌شد. بخش قابل‌توجهی از کالاهای تجاری را اجناس مورد نیاز مردم مانند اثاث منزل، ظروف آشپزخانه و مواد خوراکی تشکیل می‌داد.

تجارت در حکومت سلوکی و اشکانی

در دوران حکومت سلوکیان، تجارت رونق گذشته را نداشت. از حجم مبادله کالاهای ارزان قیمت کاسته شد و در عوض، اشیای تجملی، جای آنها را گرفت. با به قدرت رسیدن اشکانیان، بار دیگر جریان دادوستد به خصوص بازرگانی خارجی رونق اساسی گرفت. یکی از عوامل مهم این رونق، برقراری روابط سیاسی و تجاری میان ایران و چین و در پی آن، گشایش جاده معروف ابریشم بود. ایران در آن دوره به عنوان واسطه تجاری بزرگ، میان چین و هند از یک سو و اروپا از سوی دیگر عمل می‌کرد. در زمان اشکانیان، ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در قلمرو روم داشت؛ بنابراین، درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل نقل و راهداری، نصیب حکومت اشکانی می‌شد. امپراتوری روم، نخست در دوره اشکانی و سپس در عهد ساسانی، تلاش کرد که به طور مستقیم با هند و چین ارتباط تجاری برقرار کند؛ اما اشکانیان و ساسانیان هوشمندانه مانع موفقیت رومیان شدند.

تجارت در حکومت ساسانی

در دوران فرمانروایی ساسانیان، تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی گسترش چشمگیری پیدا کرد و بازرگانان ایرانی در مناطق وسیعی از جهان آن روزگار، از چین تا شرق آفریقا و مرکز اروپا، مشغول دادوستد بودند. سکه‌های نقره ساسانی در بیشتر مناطق، رایج و معتبر بود. ساسانیان به مراتب بیشتر از حکومت‌های پیشین بر کار تجارت نظارت داشتند و قوانین و مقررات مربوط به خرید و فروش را اجرا می‌کردند.

راهنمای مسیرت...

تو این سؤال باید حواست به «واو» به «واو» عبارت‌ها و موارد باشه تا توی دام سؤال نیوفتی.

۹۲- کدام مورد دربارهٔ وضعیت «دین و عقاید هخامنشیان» درست است؟

- ۱) بر اساس شاهنامهٔ فردوسی و برخی منابع اسلامی هخامنشیان به دین زرتشتی اعتقاد داشتند.
- ۲) اهوره مزدا و برخی خدایان کهن ایرانی مثل میترا و آناهیتا را می‌پرستیدند.
- ۳) به تقلید از یونان برای نیایش خدایان مورد ستایش، معابد گوناگون می‌ساختند.
- ۴) دربارهٔ عقاید آن‌ها و اینکه اهوره مزدا یا خدایان کهن را می‌پرستیدند، اختلاف نظر وجود دارد.

(متوسط - خط به خط - استاندارد ۶ - صفحه ۱۳۱ - ۱۰۱۴)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

دربارهٔ عقاید هخامنشیان، اختلاف نظر وجود دارد.

برخی از مورخان استدلال می‌کنند که هخامنشیان زرتشتی بوده‌اند و گروهی دیگر این نظر را قبول ندارند و می‌گویند شاهان هخامنشی به باورهای کهن ایرانی اعتقاد داشته‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) مربوط به ساسانیان است.
- ۲) مربوط به دورهٔ سلوکیان است.
- ۳) مربوط به اشکانیان است.

دین و عقاید ایرانیان باستان از دوره ماد تا ساسانیان

مادی‌ها: درباره دین مادی‌ها اخبار چندانی در دسترس نیست، اما شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد آنها اهورا مزدا و برخی از خدایان کهن ایرانی همچون میترا را ستایش می‌کرده‌اند. روحانیون مادی که «مغ» نامیده می‌شدند، برگزاری آیین‌های دینی از جمله خواندن نیایش‌ها و سرودها و رسم قربانی کردن را بر عهده داشتند. مغان، بعدها که به تدریج دین زرتشتی را پذیرفتند، به پیشوایان دینی جامعه زرتشتی تبدیل شدند. آنان نقش مهمی در آمیختن باورهای دینی کهن خود با تعالیم زرتشت داشتند.

هخامنشیان: با اینکه سنگ‌نوشته‌ها، نوشته‌های یونانی به ویژه تاریخ هرودت و نیز کاوش‌های باستان‌شناسی، آگاهی‌های ارزشمندی درباره باورها، آداب و مراسم دینی پارسیان ارائه می‌کنند، اما پژوهشگران برجسته ایرانی و غیر ایرانی در خصوص پیروی هخامنشیان از دین زرتشتی، اختلاف نظر دارند. عده‌ای از آنان، بر پایه برخی از مندرجات سنگ‌نوشته‌ها و دیگر شواهد تاریخی، استدلال می‌کنند که هخامنشیان زرتشتی بوده‌اند و گروهی دیگر این نظر را قبول ندارند و می‌گویند، شاهان هخامنشی به باورهای کهن ایرانی اعتقاد داشته‌اند.

در قلمرو پهناور حکومت هخامنشیان، گروه‌ها و اقوام متعدد با فرهنگ و اعتقادات گوناگون زندگی می‌کردند. پادشاهان هخامنشی مردم را در پیروی از دین خود آزاد می‌گذاشتند و فرهنگ و عقاید اقوام تابع حکومت خود را محترم می‌شمردند. رفتار آزادمنشانه کورش بزرگ، با مردمان مغلوب و احترام او به دین و

آداب و رسوم این مردمان در آن زمان پدیده جدیدی بود. سطرهایی از منشور کورش، به این مطلب اشاره دارد که او وقتی بابل را بدون خونریزی و غارت فتح کرد، به نیایش و ستایش مردوک، خدای بزرگ بابلیان پرداخت. در حالی که فرمانروایان آن زمان، معمولاً پس از تسخیر شهر یا کشوری، ساکنان آنجا را قتل عام، معابدشان را غارت و به خدایان آنان اهانت می‌کردند.

سلوکیان و اشکانیان: اسکندر مقدونی و شاهان سلوکی کوشش بسیار کردند تا زبان، فرهنگ و باورهای یونانی را در ایران ترویج کنند، اما بیشتر ایرانیان بر دین، سنت‌ها، آداب و رسوم نیاکان خود باقی ماندند. از این رو، در دوران سلوکیان و اشکانیان، علاوه بر اهورامزدا، خدایان کهن ایرانی همچون مهر و آناهیتا هم ستایش می‌شدند. برخی از پادشاهان اشکانی، به تقلید از یونانیان، معابدی را برای آناهیتا ساختند.

در اواسط دوره اشکانیان، دین زرتشتی نفوذ و گسترش چشمگیری یافت و برخی از پادشاهان اشکانی به این دین گرویده و یا از آن پشتیبانی کردند. گفته می‌شود یکی از شاهان این سلسله به نام بلاش یکم (حکومت ۲۸-۵۱ م) دستور داد متون پراکنده اوستا گردآوری شود. برخی از شاهان اشکانی تصویر آتشدانی را که نشانه گرایش آنان به کیش زرتشتی بود، بر روی سکه‌های خود نقش کرده‌اند. در عهد اشکانی، ستایش ایزد مهر (میترا) به قلمرو روم در آسیای صغیر راه یافت و در آنجا به کیشی مستقل تبدیل شد و سپس به اروپا رسید.

اشکانیان نیز همانند هخامنشیان، حامی سیاست آزادی دینی بودند، ایرانیان و دیگر مردمانی که در سرزمین‌های تحت فرمانروایی حکومت اشکانی زندگی می‌کردند، در ستایش خدایان و انجام مراسم دینی خود آزاد بودند.

ساسانیان: درباره وضعیت دین در دوره ساسانی و سیاست دینی ساسانیان، اخبار و آگاهی‌های بیشتری در دسترس است. منبع این اخبار و آگاهی‌ها عبارت‌اند از سنگ‌نوشته‌ها، نقش برجسته‌ها، شواهد باستان‌شناسی، سکه‌ها، کتاب‌های دینی و اندرزنامه‌های زرتشتیان، برخی آثار مورخان مسلمان، یونانی و رومی و نیز شاهنامه فردوسی.

دوره ساسانیان اهمیت بسزایی در تاریخ دین زرتشتی دارد؛ چراکه حکومت ساسانی، این دین را دین رسمی ایران اعلام کرد. با این اقدام، دین و سیاست به هم گره خوردند. از یک سو، پادشاهان ساسانی به پشتیبانی کامل از دین رسمی پرداختند و از سوی دیگر روحانیان زرتشتی، قدرت و حاکمیت پادشاهان ساسانی را تأیید کردند.

رد گزینه!

گزینه «۱» حذف می‌شود؛ چون مربوط به دوره ساسانیان است. گزینه «۲» مربوط به سلوکیان و گزینه «۳» مربوط به دوره اشکانیان است.

راهنمای مسیرت...

باید حواستان به متن کتاب درسی باشد و به متن کتاب پایبند باشید!

چون برای علوم انسانی به خصوص درس‌های تاریخ - جغرافیا، متن درس خیلی اهمیت دارد!

۹۳- کدام گزینه در مورد «آموزش در دوران باستان» درست است؟

- ۱) در عهد باستان به خصوص در زمان هخامنشیان، تنها فرزندان خاندان شاهی، درباریان، اشراف و موبدان می‌توانستند به مدرسه بروند و تحصیل کنند.
- ۲) فرزندان دبیران در مدارس و آموزشگاه‌ها ملزم به یادگیری خط، زبان، حساب و تاریخ بودند.
- ۳) شهریاران ساسانی به نشر علوم و بزرگداشت دانشمندان و رفاه حال آنان علاقه و توجه زیادی داشتند.
- ۴) مادران نقش مهمی در آشنایی فرزندان خود با آداب و رسوم اجتماعی داشتند و فرزندان عمدتاً از چهار تا هفت سالگی در درون خانواده پرورش می‌یافتند.

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۴۱ - ۱۰۱۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

شهریاران ساسانی به نشر علوم و بزرگداشت دانشمندان و رفاه حال آنان علاقه و توجه زیادی داشتند.

پیشرفت علمی و فرهنگی ایران در دوره ساسانی، به مراتب بیشتر از دوره‌های قبل بود. شهریاران ساسانی به نشر علوم و بزرگداشت دانشمندان و رفاه حال آنان، علاقه و توجه زیادی داشتند. ایرانیان همواره علاقه‌مند بودند که از دانش و دستاوردهای علمی مردم دیگر سرزمین‌ها استفاده کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) در عهد باستان به خصوص در زمان ساسانیان، تنها فرزندان خاندان شاهی، درباریان، اشراف و موبدان می‌توانستند به مدرسه بروند و تحصیل کنند.
- ۲) فرزندان دبیران در مدارس و آموزشگاه‌ها ملزم به یادگیری خط، زبان، حساب و ادبیات بودند.
- ۴) مادران نقش مهمی در آشنایی فرزندان خود با آداب و رسوم اجتماعی داشتند و فرزندان عمدتاً از پنج تا هفت سالگی در درون خانواده پرورش می‌یافتند.

مردم باستان چگونه درس می‌خواندند؟

برای همه: آداب و رسوم دینی میهنی، خواندن و نوشتن	مواد درسی مدارس و آموزشگاه‌ها برای هر یک از گروه‌های اجتماعی
شاهزادگان و فرزندان صاحب منصبان سیاسی و نظامی: دانش‌ها، سیاسی، کشورداری، فنون رزمی، گاهی زبان‌های خارجی.	
فرزندان موبدان: تعلیمات دینی و اوستایی	
فرزندان دبیران: خط، زبان، ادبیات، حساب	

توجه کنید که بیشتر اطلاعاتی که درباره وضعیت و تربیت در دوران باستان به دست می‌آوریم از نویسندگان یونانی معاصر با هخامنشیان است. نوشته‌های بدست آمده از عصر باستان بیشتر بازتاب دهنده شیوه تعلیم و تربیت فرزندان خاندان شاهی و دربار است.

راهنمای مسیرت...

حواست باید حسابی به کلید واژه‌های موجود تو عبارت گزینه‌ها باشه.

۹۴- کدام مورد درباره مقایسه «معماری و شهرسازی دوران اشکانی» (الف) و «معماری و شهرسازی در زمان حکومت ساسانی» (ب) درست است؟

- ۱) در دوران «الف» برخلاف دوره «ب»، نقاشی دیواری رواج نداشته است.
- ۲) در معماری «ب» همانند معماری دوره «الف»، استفاده از سنگ‌های تراشیده و نتراشیده رایج بوده است.
- ۳) گچ‌بری در زمان «الف» رواج داشت و در بناهای کاخ هترا (الحضر) به اوج خود رسید.
- ۴) برخلاف دوره «الف»، از دوران «ب» آتشکده‌هایی به جا مانده است که شکل گنبد آنها چهارطاقی است.

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۱۴۸ - ۱۰۱۶

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

در دوره ساسانی آتشکده‌ها با گنبد چهارطاق ساخته می‌شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) هم در دوران اشکانیان هم در دوره ساسانیان، نقاشی دیواری رواج نداشته است.
- ۲) طبق متن کتاب تنها در دوره اشکانی، استفاده از سنگ‌های تراشیده و نتراشیده استفاده می‌شده است.
- ۳) گچ‌بری در زمان اشکانیان رواج داشت و در بناهای کوه خواجه در سیستان به اوج خود رسید.

معماری در دوره ساسانیان

• با بنای کاخ اردشیر در فیروزآباد فارس (گور) آغاز شد و با کاخ تیسفون به اوج خود رسید.
• کاخ تیسفون در کنار دجله ساخته شد.
• طاق کسری بخشی از کاخ تیسفون بود.
• از گنبد و ایوان و طاق در بناها استفاده شده است.
• آتشکده‌های این دوره به شکل گنبد چهارطاقی ساخته شده است.

معماری در دوره اشکانیان

• شهرهای نسا و صدرروازه (دامغان)، معبد آناهیتا آناهیتا در کنگاور در استان کرمانشاه، کوه خواجه سیستان و و کاخ شهر هترا (الحضر) در موصل عراق از مهم‌ترین بناها هستند.
• در مصالح این دوره از خشت، آجر، سنگ‌های تراشیده و نتراشیده استفاده شده است و ساختن بناهای ایوان‌دار و طاقدار و گنبدی رایج بوده است.
• گچ‌بری رایج بوده و در بناهای کوه‌های خواجه سیستان به اوج خود رسیده است.

معماری در دوره هخامنشیان

• از آثار قابل توجه آن به پاسارگاد، تخت‌جمشید و شوش می‌توان اشاره کرد.
• درباری بودن بناها (به نمایش گذاشتن شکوه شاهانه)
• نخستین پایتخت هخامنشی پاسارگاد بود.
• دوران داریوش یکم اوج عظمت و شکوه معماری ایران بود.
• کاخ آپادانا با استفاده از معماری با ملیت‌های مختلف ساخته شد.

معماری در دوره ماد

• ساختن قلعه‌ها و کاخ‌ها و شهرهای متعدد
• در ساختن قلعه‌های مستحکم توانایی داشتند (به منظور مقابله با دشمن خارجی)
• پایتخت آن‌ها هگمتانه (همدان) بود که یونانیان به آن اکیاتان می‌گفتند که از هفت قلعه تو در تو تشکیل شده بود که هر قلعه دارای یک رنگ نمادین و خاص بود.

۹۵- در کدام مورد، زمان وقوع رویدادهای تاریخی به‌درستی بیان شده است؟

الف - انتخاب جورج واشنگتن به عنوان نخستین رئیس‌جمهور آمریکا

ب - سرکوب شورش سربازان هندی توسط انگلستان

ج - پیروزی مجلس بر پادشاه انگلستان و به وقوع پیوستن انقلاب باشکوه

د - اجرای کودتا توسط ناپلئون و به قدرت رسیدن او در فرانسه

۱) «الف» بر «ب» و «ج» بر «د» مقدم است.

۲) «ب» بر «د» و «الف» بر «ج» مقدم است.

۳) «ج» بر «الف» و «ب» بر «د» مقدم است.

۴) «ج» بر «الف» و «د» بر «ب» مقدم است.

دشوار - مفهومی - زمانبر (۳۷ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

به ترتیب ابتدا «ج»، سپس «الف»، سپس «د» و در نهایت «ب» اتفاق افتاده است.

بررسی موارد:

الف) انتخاب جورج واشنگتن به عنوان نخستین رئیس‌جمهور آمریکا. ← ۱۷۸۳ م

پ) سرکوب شورش سربازان هندی و اعلام ملکه انگلستان به عنوان امپراتریس هند و بریتانیا. ← ۱۸۵۷ م

ج) پیروزی مجلس بر پادشاه انگلستان و به وقوع پیوستن انقلاب باشکوه. ← ۱۶۸۸ م

د) اجرای کودتا توسط ناپلئون و به قدرت رسیدن او در فرانسه. ← ۱۷۹۹ م

راهنمای مسیرت...

برای تسلط بیشتر و به منظور آرامش در جلسه آزمون، سال‌های وقوع هر حادثه را به خاطر بسپارید. البته تاریخ‌های میلادی حوادث را حفظ کنید؛ زیرا حوادث در کتاب تاریخ‌های میلادیشان ثبت شده است.

نکات مهم در جدول زیر با زمان وقوع برخی رویدادهای مهم آشنا می‌شوید:

تاریخ‌های مهم		
ردیف	واقعه تاریخی	سال وقوع
۱	سقوط اصفهان و فروپاشی صفویان	۱۷۲۳م
۲	انتخاب نادر به عنوان شاه ایران	۱۷۳۶م
۳	مرگ نادرشاه	۱۷۴۷م
۴	پایان حکومت شاهرخ (نوه نادر) توسط آقامحمدخان قاجار (تاریخ میلادی در کتاب ثبت نشده است).	۱۲۱۲ق
۵	مرگ کریم‌خان زند	۱۷۷۹م
۶	مرگ لطفعلی‌خان زند و انقراض سلسله زندیه	۱۷۹۴م
۷	سرکوب شورش سربازان هندی و اعلام ملکه انگلستان به عنوان امپراتریس هند و بریتانیا	۱۸۵۷م
۸	نبرد میان الیور کرامول (رهبر مجلس) و چارلز یکم (پادشاه انگلستان)	۱۶۴۶م
۹	انقلاب باشکوه	۱۶۸۸م
۱۰	نبرد میان انگلستان و آمریکا به دلیل استقلال آمریکا (نبرد استقلال آمریکا)	۱۷۷۵م
۱۱	پیروزی آمریکا در نبرد استقلال	۱۷۸۳م
۱۲	ریاست جمهوری جرج واشنگتن به عنوان نخستین رئیس جمهور آمریکا	۱۷۸۹م
۱۳	حمله به زندان باستیل و به وقوع پیوستن انقلاب فرانسه	۱۴ ژوئیه ۱۷۸۹م
۱۴	اجرای کودتا توسط ناپلئون و به قدرت رسیدن او	۱۷۹۹م
۱۵	دوران حکومت ناپلئون بناپارت	۱۸۰۴-۱۸۱۴م
۱۶	دوران حکومت پترکبیر	۱۶۸۲-۱۷۲۵م

- ۹۶- هر یک از وقایع زیر در دوران کدام شاه قاجار به وقوع پیوست؟
- الف - گوجه فرنگی، نخود فرنگی و سیب زمینی در غذای ایرانیان جا خوش کرد.
- ب - ایران از حق کشتیرانی در دریای خزر محروم شد.
- ج - مردم علیه «قرارداد تالبوت» دست به اعتراض زدند.
- د - به منظور برقراری نظم به گرجستان لشکرکشی کرد.
- ۱) «الف» و «ب»: فتحعلی شاه / «ج» و «د»: ناصرالدین شاه
- ۲) «ب» و «ج»: احمدشاه / «الف» و «د»: محمدشاه
- ۳) «الف» و «ج»: ناصرالدین شاه / «ب»: فتحعلی شاه / «د»: آقا محمدخان
- ۴) «الف» و «ب»: فتحعلی شاه / «ج»: محمدشاه / «د»: آقا محمدخان

(دشوار - ترکیبی - زمانبر) - صفحه ۴۳ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

«الف» و «ج» در زمان ناصرالدین شاه، «ب» در زمان فتحعلی شاه و «د» در زمان آقا محمدخان رخ داده است.

بررسی موارد:

- الف) این رویداد مربوط به دوره ناصرالدین شاه است.
- ب) ایران بر اساس عهدنامه گلستان از حق کشتیرانی در دریای خزر محروم شد و این قرارداد در زمان فتحعلی شاه بسته شده بود.
- ج) در دوران ناصرالدین شاه مردم بر علیه «قرارداد تالبوت» دست به اعتراض زدند.
- د) آقا محمدخان به منظور برقراری نظم به گرجستان لشکرکشی کرد.

آقا محمدخان قاجار (۱۱۷۴-۱۱۷۵ ش)

آقا محمدخان پسر بزرگ محمدحسن خان قاجار بود که پس از کشته شدن پدرش، به عنوان گروگان در شیراز، پایتخت کریمخان زند، به سر می‌برد و حتی مورد مشورت کریمخان قرار می‌گرفت. آقا محمدخان پس از مرگ کریمخان فرصت را غنیمت شمرد و از شیراز به استرآباد (گرگان) رفت و با متحد کردن افراد ایل قاجار، آماده رویارویی با زندیان شد. او نخست نواحی شمالی و مرکزی ایران را تصرف کرد و تهران را پایتخت خود قرار داد، سپس غلبه بر لطفعلی‌خان زند و سرکوب طغیان حاکم گرجستان در سال ۱۲۱۰ق/ ۱۱۷۴ ش در تهران تاج‌گذاری کرد. آقامحمدخان پس از تاج‌گذاری به عزم برچیدن بساط حکومت جانشینان نادرشاه و دستیابی به غنائم و گنجینه جواهرات وی، راه خراسان را در پیش گرفت. او سپس به منظور برقرار کردن نظم و امنیت به منطقه قفقاز لشکرکشی کرد و در همین زمان به دست چند تن از همراهانش به قتل رسید (۱۲۱۱ق/ ۱۱۷۵ش)

آقامحمدخان برای ایجاد یکپارچگی سیاسی و بازگرداندن حاکمیت دولت مرکزی به سرتاسر قلمرو ایران بسیار کوشید، ولی به سبب بی‌رحمی و کینه‌توزی‌اش در برخورد با مخالفان و رقبیان که تا حدودی ریشه در ستم‌هایی داشت که در زمان کودکی و نوجوانی بر او رفته بود، در تاریخ نام او به نکوئی برده نمی‌شود.

فتحعلی شاه (۱۱۷۵-۱۲۱۳ش)

پس از مرگ آقامحمدخان، برادرزاده‌اش فتحعلی شاه، زمام امور را به دست گرفت. سال‌های نخست سلطنت فتحعلی شاه به سرکوب شورش‌های داخلی و تحکیم پادشاهی در خاندان قاجار گذشت. در دوران سلطنت نسبتاً طولانی او، حکومت قاجار از یک سو با تهاجم نظامی گسترده روسیه و از سوی دیگر رقابت دولت‌های انگلستان و فرانسه برای نفوذ سیاسی و اقتصادی در ایران مواجه بود. فتحعلی شاه در حفظ و یکپارچگی کشور و سامان دادن به اوضاع داخلی موفق بود اما در مقابله با تهاجم نظامی و نفوذ سیاسی کشورهای اروپایی ناکام ماند.

محمدشاه (۱۲۱۳-۱۲۲۷ش)

فتحعلی شاه پسرش، عباس میرزا را به جانشینی خود برگزیده بود اما به دنبال مرگ زود هنگام این شاهزاده لایق، مقام ولیعهدی به محمدمیرزا، فرزند عباس میرزا رسید. محمدمیرزا پس از مرگ فتحعلی شاه با تدابیر میرزا ابوالقاسم خان قائم مقام فراهانی و سرکوب چند تن از عموها و برادران خود که مدعی سلطنت بودند، به تخت پادشاهی نشست. اگرچه تدابیر قائم مقام موجب سر و سامان یافتن امور کشور شد، ایستادگی او در مقابل زیاده‌خواهی‌های انگلیسی‌ها و تلاش برای کاستن از دخالت ناروای محمدشاه و درباریان در امور کشور، اسباب دسیسه‌گری مخالفانش را فراهم آورد و شاه را نسبت به این وزیر بزرگ بدبین کرد. در نتیجه، قائم مقام پس از هفت ماه از مقام وزارت برکنار و کشته شد و حاجی میرزا آقاسی، مراد و معلم درویش مسلک شاه، به جای او نشست. در دوران صدارت میرزا آقاسی، نفوذ دولت‌های روسیه و انگلستان در ایران افزایش یافت.

ناصرالدین شاه (۱۲۲۷-۱۲۷۵ش)

پس از مرگ محمدشاه، ولیعهد او، ناصرالدین میرزا، با درایت میرزا تقی خان فراهانی بر تخت شاهی نشست. ناصرالدین شاه جوان در آغاز سلطنتش، میرزا تقی خان را با لقب امیرکبیر به مقام صدر اعظمی برگزید و به او در اداره امور کشور اختیار تام بخشید. امیر کبیر که تربیت یافته قائم مقام بود، با استفاده از تجربه‌های سیاسی ارزشمند خود، علاوه بر سامان دادن به اوضاع کشور، برنامه منسجمی را برای اصلاح امور سیاسی و اقتصادی کشور تهیه کرد و بخشی از آن را به اجرا درآورد. از جمله برنامه‌های اصلاحی امیرکبیر می‌توان به این موارد اشاره کرد: تنظیم امور اداری و مالیاتی، نشر روزنامه، ایجاد مدرسه الفنون، جلوگیری از دخالت عناصر خارجی در امور داخلی ایران و تلاش در جهت استقلال اقتصادی کشور، امیرکبیر نیز با توطئه و دسیسه مخالفان داخلی و خارجی به سرنوشت قائم مقام دچار شد و اصلاحاتش به نتیجه مطلوب نرسید.

۹۷- کدام گزینه با توجه به «اوضاع اقتصادی» دوره قاجار درست است؟

- (۱) در شیوه سهم بری دهقانی، روستاییان بی زمین اغلب روی اراضی مالکان کار می‌کنند و در ازای بهره‌برداری از ملک ارباب، گاه تا دو سوم محصول را به او تحویل می‌دادند.
- (۲) با به قدرت رسیدن قاجار و فروکش کردن جنگ‌های داخلی، مجدداً در اواخر دوران قاجاریه صنایع دستی در ایران رشد و رونق خود را یافت.
- (۳) در دوره صدارت امیرکبیر تلاش‌های زیادی برای احیای صنایع دستی ایران صورت گرفت اما با کشته شدن او این تلاش‌ها پیگیری نشد.
- (۴) شیوه تولید ایلپاتی مختص ایلات و کوچ‌نشینان بود و محصولاتی نظیر گوشت، پوست، پشم، فرش و لبنیات تولید و به کشورهای منطقه صادر گردید.

(متوسط - خط به خط - زمانبر) - صفحه ۴۹ - ۱۲۰۴

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

در دوره صدارت امیرکبیر برای احیای صنایع دستی تلاش شد ولی به نتیجه نرسید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) در شیوه سهم بری دهقانی، روستاییان بی زمین اغلب روی اراضی مالکان کار می‌کنند و در ازای بهره‌برداری از ملک ارباب، گاه تا یک سوم محصول را به او تحویل می‌دادند.
- (۲) با به قدرت رسیدن قاجار و فروکش کردن جنگ‌های داخلی، مجدداً در اوایل دوران قاجاریه صنایع دستی در ایران رشد و رونق خود را یافت.
- (۴) شیوه تولید ایلپاتی مختص ایلات و کوچ‌نشینان بود و محصولاتی نظیر گوشت، پوست، پشم، فرش ایلپاتی و لبنیات تولید و نه صادر می‌کردند.

راهنمای مسیرت...

سعی کنید تمام موارد یک موضوع را به خاطر بسپارید. به طور مثال در گزینه چهار «فرش» به طور مطلق غلط است اما «فرش ایلپاتی» درست است. (به متن کتاب متکی باشید.)

نظام تولید

در این دوره سه شیوه تولید وجود داشت:

- ۱- شیوه تولید سهم بری دهقانی که در آن ساکنان روستاها و کشاورزان از تولید، سهم معینی را دریافت می‌کردند. روستاییان بی زمین اغلب روی اراضی مالکان کار می‌کردند. آنان در ازای بهره‌برداری از ملک ارباب، گاه تا یک سوم محصول را به عنوان بهره مالکانه به او تحویل می‌دادند. بخشی را نیز به عنوان مالیات به دولت می‌پرداختند و بخشی هم سهم خودشان می‌شد.
- ۲- شیوه تولید خرده کالایی دولتی و خصوصی ویژه اقتصاد شهری بود. این گروه از کارگران و اصناف و تولیدکنندگان شهری در کارگاه‌ها و مراکز تولید شهری به کار اشتغال داشتند.
- ۳- شیوه تولید شبانکارگی (شبانی) یا ایلپاتی که مختص ایلات و کوچ‌نشینان بود؛ نظیر تولید گوشت، پوست، پشم، گلیم، فرش ایلپاتی و لبنیات.

۹۸- در دوره قاجار به دنبال کدام حادثه مردم در مسجد شاه تجمع کردند و با توطئه امام جمعه درباری، تجمع مردم به تشنج کشیده شد؟

- (۱) مهاجرت کبری (۲) افزایش نرخ قند (۳) مهاجرت صغری (۴) ماجرای بانک استقراض روسی

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۶۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

تجمع صورت گرفته به دلیل افزایش نرخ قند بود.

در دوره قاجار به دنبال افزایش نرخ قند، مردم در مسجد شاه تجمع کردند و با توطئه امام جمعه درباری، تجمع مردم به تشنج کشیده شد.

افزایش نرخ قند

در دوران قاجار برخی از کالاهای مورد نیاز مردم مانند نفت، کبریت و قند از روسیه وارد می‌شد. در اثر جنگ روس و ژاپن نرخ قند افزایش یافت و شعله‌های اعتراض مردم را برافروخت. به دنبال خشم عمومی از گرانی‌ها، در مسجد شاه مجلسی بزرگ برپا شد. این تجمع، با توطئه امام جمعه درباری و عوامل او که پشتیبان نظام استبدادی بودند، به تشنج کشیده شد و مأموران، با چوب و چماق به جان مردم افتادند. در پی این حادثه، اجتماع‌های بزرگی در منزل‌های علما برپا شد. به پیشنهاد آیت‌الله سید محمد طباطبایی، روحانیون و مردم، با حالت اعتراض تهران را ترک و در حرم حضرت عبدالعظیم تحصن کردند.

راهنمای مسیرت...

باید حواست به علت و معلول‌های حوادث تاریخی باشه!

۹۹- یک محقق پس از پژوهش درباره رویدادهای سیاسی در دوره قاجار، نتایج به دست آمده را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است.

هر کدام از این موارد مربوط به چه کسی است؟

الف - رهبری مردم را در جریان ماجرای نوز بلژیکی بر عهده داشت.

ب - در سفرنامه‌اش اوضاع نابسامان کشور را به زبان ساده بیان کرده است.

ج - نهضت‌های مردمی را از نجف اشرف رهبری می‌کرد.

د - در جریان بانک استقراضی روسی به شدت اقدامات روس‌ها را محکوم کرد.

۱) آیت‌الله بهبهانی - حاج زین العابدین مراغه‌ای - آیت‌الله مازندرانی - آیت‌الله طباطبایی

۲) آیت‌الله طباطبایی - حاج زین العابدین مراغه‌ای - آیت‌الله خراسانی - آیت‌الله بهبهانی

۳) آیت‌الله بهبهانی - میرزا صالح شیرازی - آیت‌الله تهرانی - آیت‌الله طباطبایی

۴) آیت‌الله طباطبایی - میرزا صالح شیرازی - آیت‌الله طباطبایی - آیت‌الله بهبهانی

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۶۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

به ترتیب آیت‌الله بهبهانی، مراغه‌ای، مازندرانی و طباطبایی در جریان‌های «الف»، «ب»، «ج» و «د» نقش داشته‌اند.

بررسی موارد:

الف) رهبری مردم در جریان ماجرای نوز بلژیکی بر عهده آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی بود.

پ) در سفرنامه حاج زین العابدین مراغه‌ای (سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ) اوضاع نابسامان کشور به زبان ساده بیان گردیده است و در مقابل،

از ویژگی‌های تمدن غرب ستایش شده است.

ج) رهبری نهضت‌های مردمی که در خارج از کشور بودند (در نجف بودند) بر عهده سه نفر بود:

۱- آیت‌الله محمد کاظم خراسانی

۲- آیت‌الله شیخ عبدالله مازندرانی

۳- آیت‌الله حاج میرزا حسین (وی فرزند میرزا خلیل تهرانی بوده است)

د) در ماجرای بانک استقراضی روس، آیت‌الله سید محمد طباطبایی به شدت با این کار مخالفت کرد.

اشخاص دینی مهم

۱- آیت‌الله بهبهانی: رهبر مردم در جریان ماجرای نوز بلژیکی (اولین جرقه نهضت مشروطه).

۲- آیت‌الله طباطبایی: مخالف ماجرای بانک استقراضی روس، پیشنهاد ترک تهران و تحصن در حرم حضرت عبدالعظیم در جریان افزایش نرخ قند، در جریان مهاجرت کبری چندین مرتبه به مظفرالدین شاه نامه نوشت.

۳- شیخ فضل الله نوری: تصویب متمم دوم قانون اساسی (حضور پنج مجتهد در مجلس)، اعتقاد به «مشروطه مشروعه».

۴- آیت‌الله خراسانی: بر عهده داشتن رهبری مردم از نجف.

۵- آیت‌الله مازندرانی: بر عهده داشتن رهبری مردم از نجف.

۶- آیت‌الله حاج میرزا حسین: بر عهده داشتن رهبری مردم از نجف.

۱۰۰- هر کدام از بازه‌های زمانی زیر، به ترتیب به کدام حوادث تاریخی اشاره دارند؟

الف - ۱۸۲۶-۱۸۲۸ م

ب - ۱۸۰۷ م

ج - ۱۸۸۱ م

۱) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس - قرارداد فین کنشتاین - قرارداد آخال

۲) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس - قرارداد آخال - قرارداد گلستان

۳) دوره اول جنگ‌های ایران و روس - قرارداد فین کنشتاین - قرارداد ترکمانچای

۴) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس - قرارداد گلداسمیت - قرارداد آخال

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۴۲ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

موارد ذکر شده در گزینه «۱» به ترتیب با «الف»، «ب» و «ج» مطابقت دارند.

بررسی موارد:

الف) دوره دوم جنگ‌های ایران و روس.

پ) انعقاد قرارداد فین کنشتاین.

ج) انعقاد قرارداد آخال.

قراردادهای دوره قاجار

- * قرارداد آخال (۱۸۸۱ م): میان ایران و روسیه بسته شد و به موجب آن منطقه وسیعی از سرزمین‌های شرق دریای کاسپین (ترکمنستان، ازبکستان، قزاقستان و تاجیکستان) واگذار شد.
- * قرارداد گلستان (۱۸۲۸ م): میان ایران و روسیه بسته شد و به موجب آن مناطق وسیعی همچون گرجستان، داغستان، ارمنستان و نخجوان از ایران جدا شد و همچنین ایران از حق کشتیرانی در دریای خزر محروم شد.
- * قرارداد ترکمانچای (۱۸۱۳ م): میان ایران و روسیه بسته شد و به موجب آن مناطق وسیعی از ایران جدا شد (همانند قرارداد گلستان) و ایران ملزم به پرداخت ۵ میلیون تومان خسارت گردید و برای اتباع آن کشور نیز حق کاپیتولاسیون برقرار کرد و یک قرارداد تجاری نیز بعدها به این قرارداد ننگین ضمیمه شد.
- * قرارداد پاریس (۱۲۷۳ ق): میان ایران و انگلستان بسته شد و طی آن افغانستان و هرات از ایران جدا شد.
- * قرارداد گلداسمیت: میان ایران و انگلستان بسته شد و طی آن مناطقی از سیستان و بلوچستان از ایران جدا و به هند متصل شد.
- * قرارداد فین کنشتاین (۱۸۰۷ م): میان ایران و فرانسه بسته شد و طی آن هیئتی نظامی به منظور تجهیز کردن سپاه ایران به کشور وارد شدند و در مقابل ایران نیز تعهد کرد که از فرانسه حمایت کند. قراردادهایی در زمینه فرهنگ و باستان‌شناسی نیز بعدها بسته شد.
- * قرارداد ارزنه‌الروم اول و دوم: قرارداد صلحی بود که میان ایران و عثمانی بسته شد و به موجب آن به کشمکش‌های مرزی و بدرفتاری عثمانیان با زائران ایرانی پایان داده شد.

درس‌های اول و دوم جغرافیا دوازدهم و درس‌های نهم و دهم جغرافیا دهم در مجموع، ۳ تست از ۱۲ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

۱۰۱- با توجه به تصویر زیر و مفهوم تغییرات جمعیتی سکونتگاه‌های ایران، کدام عبارت درست است؟

- ۱) با توجه به «ب» در پدیده مهاجرت معکوس، افراد ترجیح می‌دهند از امکانات مناطقی که دارای مواهب طبیعی هستند، بهره‌مند شوند.
- ۲) با توجه به «الف»، مهاجرت از روستا به شهر یا «شهرگریزی» در تغییر جمعیت شهری تأثیر زیادی داشته است.
- ۳) مهاجرتی که به صورت «ب» انجام شود، سبب آلودگی هوا و رشد قیمت مسکن در شهرها می‌شود.
- ۴) با توجه به «الف»، تملک خانه‌ای در نواحی روستایی و مهاجرت به مکان‌های کوچک‌تر، مهاجرت معکوس نام دارد.

پاسخ: گزینه ۱

(آسان - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۹۳ - ۱۰۰۹

بررسی سریع:

«الف» مهاجرت از روستا به شهر و «ب» مهاجرت از شهر به روستا یا «شهرگریزی یا مهاجرت معکوس» است پس گزینه (۱) درست است.

با توجه به مشکلات شهرهای بزرگ در سال‌های اخیر از جمله آلودگی هوا، گرانی مسکن و آسیب‌های اجتماعی، حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر یا روستاها آغاز شده است. این پدیده را «شهرگریزی یا مهاجرت معکوس» می‌گویند. بسیاری از شهرنشینان آرزوی رفتن به روستاهای خوش آب و هوا با مناظر زیبا را دارند. برخی از مردم با رفتن به این مکان‌ها در روزهای تعطیل، به رفع خستگی در طول هفته می‌پردازند؛ اما برخی از مردم اقامت کوتاه‌مدت در این مکان‌ها آن‌ها را راضی نمی‌کند. این افراد ترجیح می‌دهند با تملک خانه‌ای در نواحی دارای مواهب طبیعی از امکانات آنجا بهره‌مند شوند.

مهاجرت معکوس

در دهه‌های اخیر، شهرنشینی در جهان گسترش یافته و رشد شتابان شهرنشینی سبب ایجاد شهرهایی با جمعیت میلیونی شده است. از طرفی مهاجرت نیز در تغییر جمعیت شهری تأثیر زیادی داشته است. با اینکه شهرها به دلایل امکانات و تسهیلات، مورد توجه مهاجران بوده‌اند اما در شهرها، مخصوصاً شهرهای بزرگ، مشکلات و نارسایی‌هایی به چشم می‌خورد. این نارسایی‌ها در زمینه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی، زندگی در این شهرها را دشوار کرده است. در نتیجه سبب مهاجرت معکوس یعنی از شهرها به روستاها شده است.

راهنمای مسیرت...

تبدیل یک مفهوم به تصویر در سؤالات جغرافیا معمولاً انجام می‌شود. این سؤال هم با توجه به تست ۱۲۳ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده است. همچنین سؤال ۱۲۰ کنکور اردیبهشت نیز، انواع موازنه تجاری رو با توجه به شکل پرسیده است. پس حواستون هم به شکل طراحی شده و هم موارد «الف» و «ب» باشه و هم به عبارتی که در هر گزینه نوشته شده است.

بررسی گزینه‌ها:

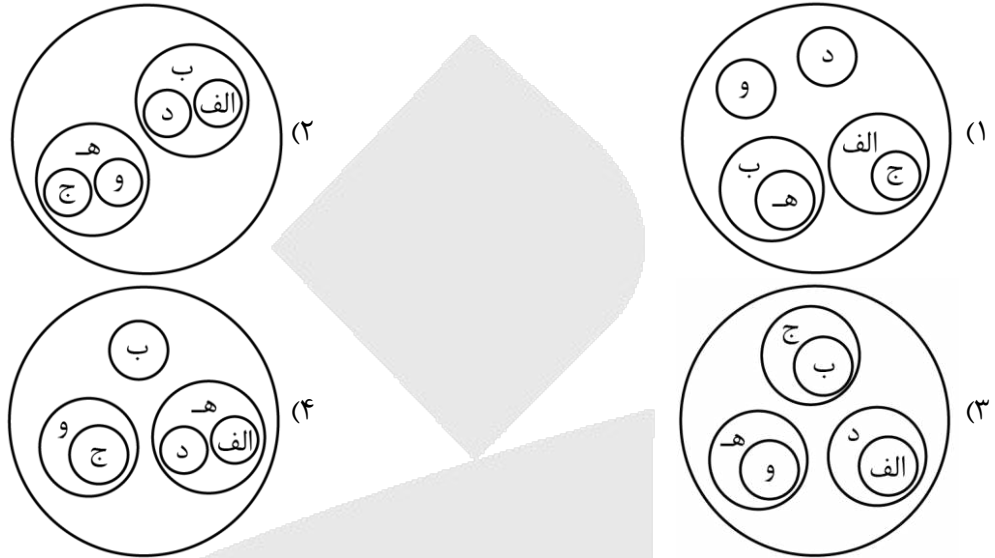
«شهرگریزی» همان‌طور که از اسمش پیداست، مهاجرت از شهر به روستاست که مهاجرت معکوس هم گفته می‌شود پس گزینه‌های (۲) و (۴) اشتباه است. همچنین مهاجرتی که از روستا به شهر انجام شود سبب افزایش جمعیت شهرها و مشکلاتی از قبیل گرانی مسکن و آلودگی هوا در شهرها می‌شود؛ بنابراین گزینه (۳) هم حذف می‌شود.

۱۰۲- با توجه به انواع سکونتگاه‌ها کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

- الف - تشکیل شده از ایل‌ها و طایفه‌ها
 ب - اشتغال اکثریت به کشاورزی
 ج - تفاوت در ارزش‌ها و شیوه زندگی
 د - استفاده مستقیم از منابع طبیعی
 ه - قدیمی‌ترین نوع سکونتگاه‌های ایران
 و - دارای مصوبه هیئت دولت

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۸۶ - ۱۰۰۹

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

«الف»، «د» و «ه» = سکونتگاه عشایری / «ب» = روستا / «و» و «ج» = شهر ← پس گزینه «۴» صحیح است.

عشایری

روستایی

شهری

انواع سکونتگاه‌ها از نظر شیوه زندگی مردم در ایران شامل

بررسی موارد:

سکونتگاه عشایری، قدیمی‌ترین نوع سکونتگاه در ایران است. (مورد «ه»)

در این شیوه زندگی، سکونت و یک جانشینی دائمی دیده نمی‌شود. عشایر به‌طور مستقیم از منابع طبیعی استفاده می‌کنند. (مورد «د»). آن‌ها زندگی اجتماعی قبیله‌ای دارند و از ایل و طایفه تشکیل شده‌اند و پیوندهای خویشاوندی با هم دارند (مورد «الف»). پس اگر «ه» که اشاره به سکونتگاه عشایری دارد به‌عنوان یک دسته در نظر بگیریم، موارد «د» و «الف» زیرمجموعه آن می‌شوند.

روستا محلی است که فعالیت اغلب ساکنان آن به زمین وابسته است و بیشتر روستاییان به کشاورزی اشتغال دارند. پس مورد «ب» به‌عنوان یک دسته جدا در نظر گرفته می‌شود.

در سال ۱۳۵۹ طبق گزارش مرکز آمار ایران منظور از شهر هر یک از نقاط جغرافیایی است که دارای مصوبه هیئت دولت بوده و دارای شهرداری باشد. (مورد «و»)

در شهرها معمولاً تفاوت بسیاری در ارزش‌ها، آداب و رسوم و شیوه زندگی مردم مشاهده می‌شود. (مورد «ج») پس اگر «و» را به‌عنوان یک دسته جدا که به شهر اشاره دارد در نظر بگیریم، مورد «ج» زیرمجموعه آن می‌شود.

سکونتگاه

از دیدگاه دانش جغرافیا، سکونتگاه محلی است از مجموعه مساکن که عوامل طبیعی و انسانی در شکل‌گیری آن نقش دارند. هر شهر و روستا یک سکونتگاه است. عواملی در شکل‌گیری سکونتگاه‌های شهری و روستایی ایران نقش دارند. بین این عوامل، آب بیشترین اهمیت را داشته است. همواره آب در هر مکان در تمایل انسان به کار کشاورزی و ساکن شدن به‌صورت دائم نقش مهمی داشته است. با ساکن شدن انسان در یک مکان، اولین سکونتگاه‌ها به نام روستا پدید آمد. افزایش جمعیت در سکونتگاه‌های روستایی، زمینه‌ساز ایجاد شهرهای اولیه شد.

راهنمای مسیرت...

این تست با توجه به سؤال ۱۲۱ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده است. در این تست انواع سکونتگاه‌ها را از شما خواسته است. پس اگر متن کتاب را به خوبی خوانده باشید، پاسخ را پیدا می‌کنید.

۱۰۲- با توجه به موارد مطرح شده کدام گزینه به درستی تدوین و تنظیم شده است؟

- الف - محدودیت منابع آب و خاک، بهره‌وری کم، وجود آفات و خسارات طبیعی و ... از جمله مشکلات این بخش کشاورزی است.
 ب - اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، سبب ایجاد تنوع در تولیدات این بخش از کشاورزی شده است.
 ج - انواع غلات، حبوبات، سبزیجات و محصولات جالیزی، از جمله محصولات این بخش از کشاورزی هستند.
 د - با توجه به استعدادهای متفاوت نواحی مختلف کشور در زمینه تولیدات این بخش از کشاورزی، هر استانی میوه‌های ویژه خود را تولید می‌کند.

- (۱) «ج» → مغایر با «الف» ← مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ب» ← مغایر با «الف»
 (۲) «د» → مغایر با «الف» ← مطابق با «ج» / «ج» → مطابق با «ب» ← مغایر با «د»
 (۳) «د» → مغایر با «الف» ← مطابق با «ج» / «د» → مطابق با «ب» ← مغایر با «الف»
 (۴) «ج» → مغایر با «الف» ← مطابق با «د» / «د» → مطابق با «ب» ← مغایر با «د»

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۹۶ - ۱۰۱۰

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

«الف» و «ج» با هم مطابقت دارند و مربوط به بخش زراعی هستند، «ب» و «د» نیز با هم مطابقت دارند و مربوط به بخش باغداری می‌باشند.

(۱) زراعت: تنوع آب و هوایی در ایران، موقعیت مساعدی را برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم آورده است. انواع غلات، حبوبات، سبزیجات و محصولات جالیزی، نباتات علوفه‌ای و محصولات صنعتی، از جمله محصولاتی است که در نقاط مختلف کشور کشت می‌شود. (مورد «ج») با اینکه فعالیت‌های زراعی در کشورمان بسیار گوناگون است، محدودیت در منابع آب و خاک، بهره‌وری کم، وجود آفات و خسارات طبیعی، نوسانات آب و هوایی، بی‌ثباتی در قیمت محصولات و ... از جمله مشکلات تولیدات زراعی در کشور است که باعث شده کشورمان در تأمین برخی محصولات زراعی به واردات وابسته باشد (مورد «الف»)

(۲) باغداری: اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی شده است. (مورد «ب») کشور ما برای تولیدات باغی از مزیت‌های زیادی برخوردار است؛ زیرا امکان کشت انواع گوناگون میوه‌های سردسیری، نیمه‌گرمسیری و گرمسیری را دارد.

با توجه به استعدادهای متفاوت نواحی مختلف کشور در زمینه تولیدات باغی، هر استانی میوه‌های ویژه خود را تولید می‌کند. (مورد «د»)

(۳) دامداری

مهم‌ترین فعالیت‌ها در بخش کشاورزی

کشاورزی

یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان، نیاز به غذاست. به منظور برطرف کردن این نیاز، شکلی از رابطه بین انسان و محیط طبیعی ایجاد شده است که آن را «کشاورزی» می‌نامیم. این بخش به دلیل ایفای نقش حیاتی در تأمین مواد غذایی سالم، خودکفایی، ایجاد اشتغال و بهره‌بندی صحیح از مواهب الهی مانند آب و خاک، در اقتصاد کشور نقش بسیار مهمی دارد. کشاورزی از فعالیت‌های اساسی و زیربنایی در اقتصاد ایران است که در سایه تلاش روستاییان زحمتکش محصولات با کیفیت به بازار عرضه می‌شود.

راهنمای مسیرت...

این تست شبیه تست ۱۱۸ کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ طراحی شده است؛ یعنی چهار تا مورد داده می‌شود که دو به دو با هم مطابقت دارند و با دو مورد دیگر مغایرت دارند. ممکن است طولانی بودن سؤال باعث شود فکر کنید سؤال خیلی زمان‌بر و سخت است ولی اگر با دقت موارد را بخوانید و مطابقت بدهید حتماً به جواب می‌رسید.

۱۰۴- با توجه به تصاویر زیر، کدام مورد به مطالب درستی اشاره دارد؟

وضعیت کشت	تولید	آب	وضعیت کشت	تولید	آب
کنترل بهتر	بر اساس آب و هوا	افزایش مصرف	کنترل بهتر	همیشه و همه جا	کاهش مصرف
کشت گلخانه‌ای			کشت گلخانه‌ای		

«ب»

«الف»

- (۱) شکل «الف» درست است؛ زیرا کشت گلخانه‌ای با افزایش مصرف آب همراه است.
 (۲) شکل «ب» درست است و توصیه می‌شود محور توسعه کشاورزی از زراعت به باغداری تغییر یابد.
 (۳) شکل «الف» نادرست است؛ زیرا کشت گلخانه‌ای در طول سال و همه‌جا امکان‌پذیر است.
 (۴) شکل «ب» نادرست است؛ زیرا افزایش مصرف آب در کشت گلخانه‌ای باعث افزایش هزینه و مشکلات آبیاری می‌شود.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۹۷-۱۰۰

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

استفاده از کشت گلخانه‌ای، یکی از روش‌هایی است که بین باغداران ایرانی رایج شده است؛ زیرا مزایای فراوانی دارد؛ از جمله (۱) کاهش مصرف آب (۲) تولید در طول سال و همه‌جا (۳) کنترل بهتر وضعیت کشت

امروزه با توجه به شکل کاهش منابع آبی کشور، توصیه می‌شود محور توسعه کشاورزی از زراعت به توسعه باغداری با روش‌های نوین آبیاری و متناسب با محیط تغییر یابد.

راهنمای مسیرت...

این تیپ سؤال مشابه سؤال ۱۱۵ کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ است. در این تست کشت گلخانه‌ای مورد سؤال است. اگر به متن کتاب مسلط باشید به راحتی هم شکل درست را تشخیص می‌دهید و هم عبارتی که در گزینه پاسخ آمده.

۱۰۵- بر اساس موارد مطرح شده، کدام گزینه درست است؟

- الف - بزرگ‌ترین بخش صنعتی کشور بعد از نفت و گاز - د - از شاخصه‌های توسعه یافتگی کشور
 ب - از مهم‌ترین نظام‌های اجتماعی هر جامعه - ه - پوشش بخش زیادی از صادرات غیرنفتی کشور
 ج - عرضه در دو بخش خصوصی و دولتی - و - زیربنای توسعه اقتصادی
 (۱) «الف» و «ه» موجب ویژگی «و» شده و موارد «ب» و «د» بر اساس «ج» عرضه می‌شوند.
 (۲) «د» و «ه» زیرمجموعه «ج» هستند و «الف»، محرک اصلی رشد و نوآوری کشورهاست.
 (۳) «الف» و «ه» با توجه به «ج» هستند و «ب» و «د» موجب ویژگی «و» شده است.
 (۴) موارد «ب» و «و» زیر مجموعه «ج» هستند و در سند چشم‌انداز کشور به «د» توجه خاصی شده است.

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۱۰۳-۱۰۰

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

«ب» = آموزش و پرورش / «و» = حمل و نقل / «ج» = خدمات پس از فروش / «د» = صنایع خودروسازی که در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.

- نهاد آموزش و پرورش از مهم‌ترین نظام‌های اجتماعی هر جامعه محسوب می‌شود. رسالت این نهاد افزایش سطح آگاهی و نگرش افراد در جامعه است. (مورد «ب»)

- امروزه زیربنای توسعه اقتصادی بر اساس سیستم حمل‌ونقل و ارتباطات مناسب آن شکل می‌گیرد. (مورد «و»)

- مورد «د» مربوط به صنایع خودروسازی است. صنعت خودروسازی یکی از شاخصه‌های توسعه یافتگی کشور است که می‌تواند فرصت‌های شغلی بسیاری برای کشور فراهم آورد و از جمله صنایعی است که در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.

بررسی موارد:

- الف) اشاره به صنایع پتروشیمی
- پ) مربوط به آموزش و پرورش
- ج) اشاره به بخش خدمات
- د) صنایع خودروسازی
- ه) صنایع مربوط به فلزات اساسی
- و) نیز مربوط به حمل و نقل است.

صنعت و خدمات

صنعت شامل مجموعه فعالیت‌هایی است که به تغییر شکل فیزیکی یا شیمیایی مواد مختلف اولیه و تبدیل آن‌ها به محصولات جدید منجر می‌شود؛ اعم از اینکه این تغییرات با دست یا ماشین در کارگاه یا منزل انجام شود. بخش صنعت، محرک اصلی رشد، موفقیت و نوآوری کشورها به‌شمار می‌رود. فعالیت در این بخش به ایجاد اشتغال منجر خواهد شد. بسیاری از مشاغل به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم به صنعت وابسته است. بخش صنعت در تجارت، تحقیق، توسعه و بهره‌وری سهم قابل توجهی دارد. به زنجیره فعالیت‌های مالی، مدیریتی، بهداشتی، آموزشی، انتظامی، اطلاعاتی، گردشگری، تجارت و بازرگانی که به‌طور غیرمستقیم در بهبود کیفیت و کمیت تولیدات کشور مؤثرند «خدمات» می‌گویند. خدمات در کشورها به وسیله بخش خصوصی و دولتی به مردم عرضه می‌شود. زیرمجموعه‌های خدمات عبارتند از: حمل و نقل، آموزش و پرورش، تجارت و بازرگانی و گردشگری:

امروزه بخش خدمات کمک زیادی به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی می‌کند. به‌طور مثال رشد و توسعه بخش‌های کشاورزی و صنعت وابسته به تحقیقات و پژوهش‌های متعددی است که توسط بخش خدمات انجام می‌شود.

راهنمای مسیرت...

مشابه این تست به شکل‌های مختلف هم در کنکور اردیبهشت و هم در تیر ۱۴۰۴ آمده است (سؤال ۱۲۳ اردیبهشت و ۱۱۶ تیر) پس به گزینه‌ها خیلی دقت کنید تا به اشتباه نیفتید. اولین کاری که باید انجام دهید این است که موارد را تشخیص بدهید که مرتبط به چه موضوعی است. بعد گزینه‌ها را دقیق بخوانید و با موارد مطابقت بدهید تا به جواب برسید.

۱۰۶- کدام گزینه با توجه به موارد مطرح شده، عبارت زیر را به‌درستی کامل می‌کند؟

«متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر از روستا است؛ زیرا»

الف - درصد بیشتری از جمعیت فعال روستا در زراعت، دامداری، صید و ... فعالیت می‌کنند.

ب - در برخی کشورهای پر جمعیت آسیا، مانند چین و هند، روستاهای با بیش از ۳۰,۰۰۰ نفر جمعیت وجود دارند.

(۱) «ب» - اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد، آن را شهر تلقی می‌کنند.

(۲) «الف» - در روستاها فضاهای باز و چشم‌اندازهای طبیعی بیشتر و گسترده‌ترند.

(۳) «ب» - در شهرها امکانات آموزشی، درمانی، حمل و نقل و ... متنوع و گسترده است در حالی که این خدمات در روستاها محدودتر است.

(۴) «الف» - در روستاها روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری میان افراد بیشتر است.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۶ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

«ب» اشاره به میزان جمعیت دارد که متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر از روستاست. پس گزینه (۱) درست است.

«الف» ملاک فعالیت اقتصادی و «ب» ملاک میزان جمعیت است.

متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر از روستا ملاک جمعیتی است و اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد آن را شهر تلقی می‌کنند؛ اما این ملاک در نواحی مختلف دنیا متفاوت است. در برخی کشورهای اروپایی سکونتگاه‌هایی با بیشتر از ۲۰۰۰ نفر جمعیت، شهر محسوب می‌شوند اما در برخی کشورهای پر جمعیت آسیا، مانند چین و هند، روستاهایی با بیش از ۳۰,۰۰۰ نفر جمعیت وجود دارند. به‌طور کلی شهرها از روستاها پر جمعیت‌ترند و تراکم جمعیت نیز در آن‌ها بیشتر است.

ملاک‌های تفاوت شهر و روستا

تاکنون صاحب‌نظران دربارهٔ تعریف شهر و روستا و ملاک‌های تشخیص آن‌ها نظرات مختلفی داده‌اند اما هنوز تعریف مشخص و مورد توافق در این زمینه وجود ندارد. البته مهم‌ترین ملاک‌های تفاوت شهر و روستا که در اغلب منابع به آن‌ها توجه شده عبارتند از:

(۱) فعالیت اقتصادی (۲) میزان جمعیت (۳) وسعت و فضای سکونت و فعالیت (۴) دسترسی به خدمات و تسهیلات (۵) فرهنگ و مناسبات اجتماعی

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ «ب» متداول‌ترین ملاک است - متن نیز اشاره به ملاک وسعت و فضای سکونت و فعالیت دارد.
- ۳ متن اشاره به ملاک دسترسی به خدمات و تسهیلات دارد.
- ۴ «ب» متداول‌ترین ملاک است - متن نیز اشاره به ملاک فرهنگ و مناسبات اجتماعی دارد.

راهنمای مسیرت...

این تست تا حدودی شبیه سؤال ۱۲۴ کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ است. شباهت از این جهت است که بین دو مورد باید موردی که جای خالی را پر می‌کند و دلیل مناسبی هم ارائه می‌کند، انتخاب کنید. پس اگر ملاک‌ها رو به‌درستی تشخیص بدهید می‌توانید به جواب برسید.

۱۰۷- کدام عبارت در خصوص «اصطلاح شهرنشینی» به‌درستی تدوین شده است؟

- (۱) در سال ۲۰۰۵ جمعیت شهری و روستایی جهان با یکدیگر برابر بوده است.
- (۲) در سال ۱۹۹۰ جمعیت شهرها از جمعیت روستاها کمتر بوده است.
- (۳) در سال ۲۰۲۳ میلادی ۵۷ درصد جمعیت ساکن شهرها بودند.
- (۴) نسبت جمعیت کل کشور یا ناحیه به شهرهای آن است.

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۱۰ - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

با توجه به مفهوم «اصطلاح شهرنشینی» که افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن است، گزینه (۳) پاسخ مناسبی می‌باشد. یکی از مهم‌ترین تغییرات فضای جغرافیایی در قرن بیستم و بیست و یکم، افزایش شهر و شهرنشینی در جهان است. منظور از اصطلاح شهرنشینی افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن است. در سال ۱۹۵۰ میلادی فقط ۳۰ درصد جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کردند؛ اما در سال ۲۰۲۳ میلادی ۵۷ درصد جمعیت جهان ساکن شهرها بوده‌اند. امروز جمعیت شهرنشین جهان بر جمعیت روستانشین پیشی گرفته است و پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۵۰ میلادی، این نسبت به حدود ۶۶ درصد برسد.

راهنمای مسیرت...

این تست مشابه سؤال ۱۲۰ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده است. مهم این است که شما هر مفهومی را به‌درستی درک کنید تا بتوانید عبارت مطابق با مفهوم مورد سؤال را تشخیص بدهید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

اگر دقت کنید اصطلاح شهرنشینی، همان‌طور که از اسمش پیداست به افزایش جمعیت شهرها نسبت به روستاها می‌پردازد پس وقتی جمعیت شهر و روستا برابر باشد یا جمعیت شهر از روستا کمتر باشد اشتباه است. حالا گزینه‌های (۱) و (۲) حذف شد و با توجه به تعریف شهرنشینی گزینه (۴) نیز اشتباه است. پاسخ مشخص شد که گزینه (۳) است.

۱۰۸- با توجه به موارد مطرح شده، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟

الف - در نواحی زاغه‌نشین و حاشیه‌نشین، میزان جرایم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد است.

ب - فضاهای شهری می‌تواند در پیشگیری از وقوع جرم یا جرم‌خیزی نقش داشته باشند.

ج - فقیران شهری به علت اختلاف طبقاتی شدید و رعایت نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند.

د - برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها، شهرداری تبریز کارگاهی آموزشی در این راستا برگزار کرده است.

۱) «الف» و «ب» از جمله مشکلات در شهرهاست و «ج» سبب وندالیسم شهری می‌شود.

۲) «ج» سبب ایجاد «الف» می‌شود و «د» با توجه به «ب» و در راستای امنیت شهری است.

۳) مبلمان شهری از وقوع «ب» و «الف» جلوگیری می‌کند و «د» برای جلوگیری از «ج» است.

۴) هوشمندسازی شهر و تأمین مسکن به ترتیب از «ج» و «ب» جلوگیری می‌کند و «د» در راستای ارکان شهر پایدار است.

پاسخ: گزینه ۲

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۲۴ - ۱۲۰۲

بررسی سریع:

«الف» و «ج» با توجه به نیاز مسکن، «ب» و «د» بر اساس آسیب‌های اجتماعی و امنیت شهری می‌باشد. پس گزینه «۲» درست است.

یکی از مهم‌ترین نیازهای انسان، مسکن است و شهرها با مسئله مسکن روبه‌رو هستند. در شهرهایی که با تمرکز زیاد جمعیت یا مهاجرت گسترده روبه‌رو هستند، مسکن کافی و مناسب وجود ندارد. از سوی دیگر، فقیران شهری به علت اختلاف طبقاتی شدید، رعایت نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها و بی‌توجهی حکومت‌ها به حمایت‌های تأمین اجتماعی، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند. در برخی از شهرهای بزرگ جهان، شمار افراد بی‌خانمان (کارت‌ن‌خواب) که در کنار خیابان‌ها یا روی نیمکت پارک‌ها می‌خوابند، رو به افزایش است. (مورد «ج»)

پدیده دیگری که در اطراف شهرهای بزرگ در نتیجه مشکل مسکن شکل می‌گیرد، اسکان غیررسمی یا غیرقانونی است. حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی جلوه‌هایی از این پدیده است. زاغه‌ها بسیار کثیف‌اند و امکانات بهداشتی و فاضلاب ندارند. در نواحی حاشیه‌نشین و زاغه‌نشین، میزان جرائم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد است. (مورد «الف») بنابراین می‌توان گفت «ج» سبب ایجاد «الف» می‌شود.

همچنین با توجه به مسئله امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی، می‌توان گفت که درآمد کم، بیکاری و مسکن نامناسب و حاشیه‌نشینی به فقر شهری منجر می‌شود. بین فقر و جرم و بزهکاری ارتباط زیادی وجود دارد. در نواحی حاشیه‌نشین و حومه‌های فقیرنشین شهرها، انحرافات و کجروی‌های اجتماعی، سرقت و خشونت، اعتیاد، طلاق و... گسترش می‌یابد. به‌طور کلی، فضاهای شهری می‌تواند در پیشگیری از وقوع جرم یا جرم‌خیزی نقش داشته باشند. زاغه‌ها، ساختمان‌های متروکه، برخی محله‌های قدیمی و فرسوده و مناطقی که در شب نور کافی ندارند، جرم‌خیز و فاقد امنیت‌اند. (مورد «ب»)

برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی در شهرها و تأمین امنیت، نخست باید علل و ریشه‌های آسیب‌ها مانند فقر و بیکاری شناسایی شود و از بین برود، البته آموزش عمومی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای شهروندان نیز در این زمینه مفید است و اهمیت دارد. (مورد «د») بنابراین می‌توان گفت «د» با توجه به «ب» و در راستای امنیت شهری است.

نیازها و مسائل شهرهای امروز

برای مدیریت صحیح و کارآمد شهرها نخست لازم است مهم‌ترین نیازها و مسائلی را که امروزه شهرها با آن روبه‌رو هستند بشناسیم.

راهنمای مسیрт...

برای پاسخ به این سؤال اول باید تشخیص بدهید هر مورد مربوط به چه مبحثی است و کدام موارد با هم ارتباط دارند. بعد گزینه‌ها را بخوانید و با موارد مطابقت بدهید. در ضمن سؤال شبیه تست ۱۱۹ کنکور تیر ۱۴۰۴ و همین‌طور تست ۱۱۷ کنکور اردیبهشت طراحی شده است.

۱۰۹- کدام مورد دلیل مناسبی برای متن زیر ارائه می‌دهد؟

«سیاست‌ها و خط‌مشی‌های کلان اقتصادی و اجتماعی حکومت‌ها بر همه جنبه‌های زندگی در شهرها و روستاهای یک کشور تأثیر می‌گذارد. از این‌رو، در بیشتر کشورها علاوه بر برنامه‌ریزی برای تک‌تک شهرها و روستاها، برنامه‌های عمومی و کلی‌تری در سطح کشور و منطقه تهیه می‌شود.»

- (۱) در کشور ما برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها را وزارت راه و شهرسازی، شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهرها بر عهده دارند.
- (۲) آمایش سرزمین، تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است.
- (۳) بدون تردید، باید به بالا بردن کیفیت زندگی در شهرها و روستاها به‌طور هماهنگ توجه شود در غیر این صورت، مشکلات در مناطق شهری افزایش می‌یابد.
- (۴) مطالعه کاربری زمین به برنامه‌ریزان کمک می‌کند که محدودیت‌ها را بشناسند و به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که از فضاهای شهر به‌طور مناسب و متعادل استفاده شود.

(متوسط - خط به خط - استاندارد ۱ - صفحه ۳۶ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

متن اشاره به آمایش سرزمین دارد. پس تنها گزینه مناسب، گزینه (۲) است.

به‌طور کلی سیاست‌ها، خط‌مشی‌های کلان اقتصادی و اجتماعی حکومت‌ها بر همه جنبه‌های زندگی در شهرها و روستاهای یک کشور تأثیر می‌گذارد. از این‌رو، در بیشتر کشورها علاوه بر برنامه‌ریزی برای تک‌تک شهرها و روستاها، برنامه‌های عمومی و کلی‌تری در سطح کشور و منطقه، یعنی آمایش سرزمین، تهیه می‌شود. آمایش سرزمین عبارت است از سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت‌ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

راهنمای مسیрт...

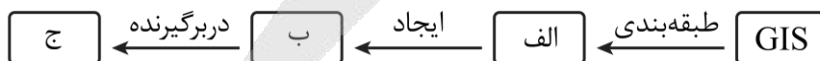
اینکه یک متن داده شود و شما گزینه‌ای که دلیلی بر آن باشد یا با متن مرتبط باشد، فرمتی است که اغلب در تست‌های کنکور می‌بینیم. تست ۱۲۲ کنکور اردیبهشت و ۱۱۷ کنکور تیر ۱۴۰۴ با همین فرمت طراحی شده‌اند. پس اگر به متن کتاب مسلط باشید به راحتی به جواب می‌رسید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱) مربوط به نهادهای مدیریت شهرها در ایران است. گزینه (۳) راجع به مدیریت روستاست. گزینه (۴) راجع به کاربری زمین است.

۱۱۰- با توجه به قابلیت‌های GIS (سامانه اطلاعات جغرافیایی) کدام گزینه مطابق با تصویر زیر، به مطلب درستی اشاره دارد؟

- (۱) الف: اطلاعات مورد نیاز کاربران / ب: نقشه‌های هوشمند / ج: ویژگی‌های مورد نظر
- (۲) الف: لایه‌های مختلف مربوط به یک پدیده / ب: قابلیت تحلیل و پردازش اطلاعات / ج: ویژگی‌های مکانی و توصیفی
- (۳) الف: داده‌های مربوط به پدیده‌های دنیای واقعی / ب: لایه جدید / ج: اطلاعات دقیق و مورد نیاز کاربران
- (۴) الف: اطلاعات پردازش شده / ب: حجم زیادی از اطلاعات / ج: سرعت و دقت زیاد

(آسان - خط به خط - استاندارد ۱ - صفحه ۳۹ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

با توجه به تعریف قابلیت‌های GIS در کتاب درسی، موارد «الف» تا «ج» مطابق با گزینه (۳) هستند.

در سامانه اطلاعات جغرافیایی، داده‌های مربوط به پدیده‌های دنیای واقعی را می‌توان بر اساس هدف مطالعه و نوع ویژگی‌های موردنظر در قالب لایه‌های جداگانه طبقه‌بندی و ترکیب کرد. از جمع‌بندی و تلفیق لایه‌های مختلف لایه جدیدی حاصل می‌شود که دربرگیرنده اطلاعات دقیق و مورد نیاز کاربران است.

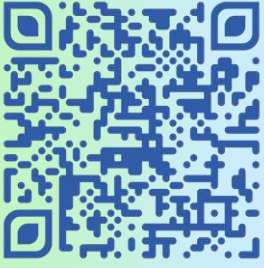
سامانه اطلاعات جغرافیایی

سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) عبارت است از مجموعه‌ای از سخت‌افزارها (رایانه، موش‌واره (موس)، چاپگر و ...) و نرم‌افزارهای رایانه‌ای که امکان جمع‌آوری، ذخیره، پردازش و تجزیه و تحلیل اطلاعات و نمایش اشکال مختلف داده‌ها و اطلاعات جغرافیایی را فراهم می‌آورد. برای استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی، با توجه به اهداف مختلف در هر زمینه، نرم‌افزارهایی طراحی شده است که باید آن‌ها را روی رایانه نصب کرد. برای کار با این نرم‌افزارها باید دوره‌های آموزشی را گذراند.

راهنمای مسیرت...

طراحی این تست تقریباً مشابه تست ۱۲۵ کنکور تیر ۱۴۰۴ است. به این شکل که یک تعریف را به چند قسمت (کادر مستطیلی) تبدیل می‌کنند و با موارد «الف»، «ب» و ... باید پر شود. حالا شما باید موارد درست را از بین گزینه‌ها پیدا کنید. اگر مفاهیم و تعاریف را خوب بلد باشید می‌توانید به جواب برسید.

برای دیدن پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون
یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخ‌نامه ویدئویی آزمون

بودجه‌بندی
این آزمون

منطق: درس پنجم (اقسام استدلال استقرایی) / صفحه‌های ۳۹ تا ۵۲
فلسفه یازدهم: درس ششم (امکان شناخت) / صفحه‌های ۴۳ تا ۴۹
فلسفه دوازدهم: درس‌های اول تا چهارم + درس پنجم (تا پایان دوره یونان باستان) / صفحه‌های ۱ تا ۳۴

سهم در
کنکور

مباحث منطق، فلسفه یازدهم و فلسفه دوازدهم این آزمون، هر کدام با حداکثر ۱ تست
در مجموع ۳ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

۱۱۱- کدام گزینه به تفاوت بنیادی تری میان «قیاس» و «استقراء» اشاره دارد؟

- ۱) در قیاس، نتیجه استخراج شده ضرورتاً صادق است؛ اما در استقراء، نتیجه فقط احتمالی و غیرقابل اطمینان است.
- ۲) می‌توان گفت که نتیجه قیاس در مقدمات آن نهفته است؛ اما نتیجه استقراء، می‌تواند توسعه‌دهنده مقدمات آن باشد.
- ۳) قیاس تنها برای اثبات حقایق فلسفی کاربرد دارد و استقراء نیز تنها برای کشفیات تجربی و پدیده‌های طبیعی مناسب است.
- ۴) نتیجه قیاس، مشروط و منوط به صحت مقدمات آن است، در حالی که نتیجه استقراء، بدون نیاز به توجیه مقدمات، معتبر است.

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۱ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

قیاس نتیجه‌ای را آشکار می‌کند که از آغاز در مقدمات پنهان بوده؛ ولی استقراء نتیجه‌ای را ارائه می‌دهد که فراتر از مقدمات است.

گام اول

در قیاس، مقدمات کاملاً نتیجه را در دل خود دارند؛ شما فقط آن را با استنتاجی منطقی بیرون می‌کشید. مثلاً اگر همه انسان‌ها فانی‌اند و زینب انسان است، الزاماً زینب نیز فانی است؛ این نتیجه از همان ابتدا در مقدمات وجود داشته است و فقط با استدلال به وضوح می‌رسد.

گام دوم

در استقراء، شرایط متفاوت است؛ ما با بررسی موارد محدود و جزئی، به یک قانون کلی‌تر می‌رسیم که پس از مشاهدات ساخته می‌شود. مثلاً اگر چندین پرنده که دیده‌ایم همه قادر به پرواز بودند، نتیجه می‌گیریم «تمام پرندگان قادر به پروازند»؛ اما این نتیجه توسعه یافته و بیرون از مقدمات است که امکان خلاف آن وجود دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اینگونه نیست که نتیجه قیاس، همواره صادق باشد؛ بلکه صادق یا کاذب بودن نتیجه قیاس، بستگی به مقدماتش دارد.

۳) اینگونه نیست که قیاس فقط برای اثبات حقایق فلسفی کاربرد داشته باشد؛ چرا که در علوم تجربی نیز قیاس کاربرد دارد.

یه نمونه باحال!

اگر داشته باشیم «تمام فلزات در دمای بالا منبسط می‌شوند» (قاعده کلی تجربی) و «آهن یک فلز است»، با قیاس نتیجه می‌گیریم «آهن در دمای بالا منبسط می‌شود». این نمونه نشان می‌دهد که قیاس نه فقط در فلسفه، بلکه در علم تجربی نیز ابزار استدلال است.

۴) در استدلال استقرائی نیز اعتبار نتیجه منوط به کیفیت مقدمات و تعداد موارد مشاهده شده است و بدون آن، نتیجه اعتبار ندارد.

یه نمونه باحال!

فرض کنید فردی چند پرنده را مشاهده کرده و نتیجه گرفته است که همه پرندگان قادر به پرواز هستند، اما اگر مقدمات مشاهده ناقص باشد (مثلاً شترمرغ، مرغ و پنگوئن را ندیده باشد)، نتیجه استقرائی اعتبار ندارد. پس اعتبار نتیجه کاملاً وابسته به صحت مقدمات استقرائی و جامعیت مشاهدات است و بدون آن، نمی‌توان حکم کلی صادر کرد و نتیجه را معتبر دانست.

۱۱۲- نوع کدام استدلال مشابه بیت زیر است؟

«اظهار عجز پیش ستمگر ز ابلهی است / اشک کباب موجب طغیان آتش است»

- (۱) گنه کرد در بلخ آهنگری / به شوستر زدند گردن مسگری
- (۲) چنین است رسمِ سرایِ درشت / گهی پشت به زین و گهی زین به پشت
- (۳) دلِ من نه مرد آن است که با غمش برآید / مگسی کجا تواند که بیفکند عقابی
- (۴) زی تیر نگه کرد و پر خویش در او دید / گفتا ز که نالیم که از ماست که بر ماست

(آسان - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۲ و ۴۳ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

بیت سؤال استقرای تمثیلی است که با تمثیل «اشک کباب و طغیان آتش» نتیجه می‌گیرد که «اظهار ناتوانی پیش ستمگر، درست نیست»؛ همانند گزینه ۳ که با تمثیل «مگس و عقاب» ناتوانی انسان را در مقابل «کنار آمدن با غم» بیان می‌کند.

ساختار گزینه ۳ کاملاً با استقرای تمثیلی مطابقت دارد. شاعر می‌خواهد بگوید دل من آنقدر ضعیف است که نمی‌تواند در برابر این غم بزرگ ایستد و برای بیان این مطلب از تمثیل «مگسی کجا تواند که بیفکند عقابی» استفاده می‌کند.

توضیح بیشتر گزینه ۳

ساختار استقرای تمثیلی در این بیت:

مورد اول: مگس ناتوان است در برابر عقاب

مورد دوم: دل من ناتوان است در برابر غم

نتیجه: از شباهت این دو موقعیت، حکم ناتوانی را از یکی به دیگری منتقل می‌کند.

نکته

در اسلوب معادله، معمولاً استقرای تمثیلی داریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) این بیت، نوعی انتقاد به بی‌عدالتی است و استقرای تمثیلی محسوب نمی‌شود.
- ۲) این بیت، اشاره به ناپایداری روزگار دارد و استقرای تمثیلی محسوب نمی‌شود.
- ۴) این بیت، اشاره به آن دارد که خودمان، علت مصیبت خودمان هستیم و استقرای تمثیلی محسوب نمی‌شود.

توضیح بیشتر گزینه ۴

این بیت یک استدلال علی و معلولی است؛ تیر متوجه می‌شود که پر خودش در تیری است که او را می‌زند، پس نتیجه می‌گیرد «ز که نالیم که از ماست که بر ماست». این استدلال بر پایه کشف علت است (خودمان علت مصیبت خودمان هستیم)، نه تمثیل.

کنکورشناسی

این سؤال از آزمون ماز، مشابه تستی از کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ طرح شده است.

نکاتی برای پوشش کامل استقرای تمثیلی

تمثیل، با استقرای تمثیلی فرق دارد. در تمثیل صرفاً تشبیه می‌کنیم؛ اما در استقرای تمثیلی، حکم می‌دهیم.

در استقرای تمثیلی، هم مقدمات جزئی (خاص) هستند و هم نتیجه جزئی (خاص) است.

نتیجه استقرای تمثیلی، همواره غیرقطعی است؛ حتی اگر شباهت دو مورد زیاد باشد.

مبنای استقرای تمثیلی، شباهت میان دو چیز است که بر مبنای آن شباهت، حکم یکی، به دیگری داده می‌شود.

۱۱۳- کدام عبارت درست است؟

- ۱) استقرای تعمیمی، نوعی استدلال است که هرچه نمونه‌های آماری در آن بیشتر باشد، قطعی‌تر می‌شود.
- ۲) مغالطه تمثیل ناروا، نوعی خطای اندیشه است که قطعاً در آن، دو امر جزئی، هیچ مشابهتی با یکدیگر ندارند.
- ۳) استقرای تمثیلی، یکی از انواع استدلال است که درست بودن محتوای مقدمات در آن، ضامن صدق نتیجه استدلال است.
- ۴) در استقرای تعمیمی، بین قوت و ضعف استدلال مذکور و تصادفی و متنوع بودن نمونه‌های آماری، رابطه مستقیم وجود دارد.

پاسخ: گزینه ۴

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۲ تا ۴۷ - ۱۰۰۵

بررسی سریع:

در استقرای تعمیمی، تنوع و تصادفی بودن نمونه‌ها مستقیماً بر قوت استدلال تأثیر می‌گذارند؛ هرچه نمونه‌ها متنوع‌تر باشند، استدلال قوی‌تر است.

در استقرای تعمیمی، وقتی نمونه‌های آماری تصادفی انتخاب می‌شوند (نه منتخب و غیر تصادفی) و همچنین متنوع هستند (از اقشار و گروه‌های مختلف هستند)، استدلال مذکور، قوی‌تر می‌شود. برعکس، اگر نمونه‌ها غیر تصادفی یا محدود باشند، استدلال ضعیف‌تر خواهد بود.

یه نمونه باحال!

اگر برای بررسی میزان رضایت شهروندان از یک خدمات عمومی، فقط از مناطق مرفه نمونه بگیریم، استدلال ضعیف است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) استقرای تعمیمی، هیچ‌گاه قطعی نمی‌شود؛ بلکه صرفاً قوی‌تر می‌شود.

سوتی‌های پرتکرار!

به تفاوت «قطعی‌تر» و «قوی‌تر» دقت کنید.

۲) ممکن است مشابهت دو امر، کم و محدود باشد و مغالطه تمثیل ناروا رخ بدهد؛ پس نباید این مغالطه را صرفاً محدود به زمانی بدانیم که دو چیز، هیچ شباهتی ندارند.

توضیح بیشتر...

مغالطه تمثیل ناروا ممکن است در ۲ جا رخ بدهد:

۱- شباهت دو امر کم است.

۲- هیچ شباهتی میان دو امر نیست.

۳) استقرای تمثیلی یک نوع استدلال غیرقطعی است (احتمالی است)، یعنی درست بودن مقدمات صدق نتیجه را تضمین نمی‌کند.

نکته

فقط در استدلال‌های قطعی (مثل قیاس)، درست بودن مقدمات، ضامن صادق بودن نتیجه است.

این سؤال از آزمون ماز، مشابه تستی از کنکور سراسری ۱۴۰۱ است.

کدام عبارت درست است؟

- ۱) استقرای تعمیمی، نوعی استدلال است که در آن، از قانونی کلی به نتیجه‌ای جزئی می‌رسیم.
- ۲) مغالطه تمثیل ناروا، نوعی استدلال تمثیلی است که در آن، دو امر به‌طور کامل مشابهت ندارند.
- ۳) استقرای تمثیلی، روشی برای تفهیم مطالب است که در آن از مشابهت دو پدیده استفاده می‌شود.
- ۴) از مصادیق تعمیم شتاب‌زده آن است که در آن، تعداد نمونه‌ها نسبت به کل جامعه آماری نامناسب باشد. ✓

۱۱۴- کدام گزینه مغالطه تعمیم شتاب زده محسوب نمی شود؟

- ۱) پژوهشگری ۲۰۰ خانواده شهری از ۵ استان را مورد بررسی قرار داد و درباره الگوی مصرف کل کشور نتیجه گیری کرد.
- ۲) یک داروشناس، آمپول مشخصی را روی ۲۰۰۰ موش آزمایش کرد و حکم به بی خطر بودن آن روی همه انسان ها داد.
- ۳) بررسی تفصیلی تعداد کافی و متنوع نمونه های یک معدن و نتیجه گیری درباره کیفیت رسوب معادن کشور بر اساس آن.
- ۴) از اینکه یک دانشجو درس را درست درک کرد، نتیجه گرفتیم که همه روش های تدریس استاد آن کلاس بسیار مؤثر است.

(دشوار - مفهومی - زمانبر ۵ - صفحه ۴۷ - ۱۰۰۵)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

گزینه ۲ مصداق مغالطه تمثيل ناروا است، نه تعمیم شتاب زده؛ زیرا نمونه (موش) و نتیجه (انسان) از یک جنس نیستند.

گام اول

شرط مهم در مغالطه تعمیم شتاب زده این است که نمونه و جامعه آماری از یک جنس باشند (مثلاً از ۱۰ موش به همه موش ها).

گام دوم

در گزینه ۲، داروشناس از موش (نمونه) به انسان (نتیجه) حکم داده است. این دو از یک جنس نیستند؛ بنابراین استدلال مذکور، استقرای تمثیلی است، نه استقرای تعمیمی.

سوتی های پرتکرار!

شاید استفاده از عدد «۲۰۰۰» در گزینه ۲، ذهن شما را به سمت مناسب بودن نمونه آماری برده است؛ در حالی که مسئله در اینجا مناسب بودن نمونه آماری نیست؛ بلکه مسئله بی ربط بودن نمونه آماری به نتیجه است.

بررسی سایر گزینه ها:

۱) پژوهشگر از ۲۰۰ خانوار شهری (نمونه) به کل خانوارهای کشور (جامعه) نتیجه گرفته است. نمونه آماری ناکافی است (فقط شهری، فقط ۵ استان)؛ بنابراین تعمیم شتاب زده محسوب می شود.

۳) از نمونه های یک معدن (نمونه محدود) به تمام معادن کشور (جامعه گسترده) نتیجه گیری شده است. این تعمیم از نمونه ناکافی است و تعمیم شتاب زده محسوب می شود.

سوتی های پرتکرار!

شاید استفاده از لفظ «تعداد کافی و متنوع» ذهن شما را به سمت قوی بودن این استدلال برده باشد؛ در حالی که مسئله این است که حکم یک معدن، به همه معدن های کشور داده شده است.

۴) از عملکرد یک دانشجو در یک جلسه (نمونه بسیار کوچک) به تمام روش های تدریس استاد (کل جامعه) حکم داده شده است. این تعمیم از نمونه ناکافی بوده و تعمیم شتاب زده است.

قلقش رو یاد بگیر!

برای تشخیص تعمیم شتاب زده، ابتدا بررسی کنید:

آیا نمونه و نتیجه از یک جنس هستند؟ (اگر نه ← تمثيل ناروا)

آیا حجم نمونه کافی است؟ (اگر نه ← تعمیم شتاب زده)

آیا نمونه ها متنوع است؟ (اگر نه ← تعمیم شتاب زده)

راهنمای مسیرت...

تاکنون هیچ تستی در کنکور، مستقیماً تشخیص مغالطه تعمیم شتاب زده را نخواستند؛ بلکه یکبار در کنکور خارج ۱۴۰۲ تشخیص استقرای تعمیمی مورد پرسش قرار گرفته و یکبار نیز در کنکور داخل ۱۴۰۲ یک عبارت ذکر و پرسیده شده که چه مغالطه ای دارد و پاسخ آن تست، تعمیم شتاب زده بوده است. از این حیث، این تیپ سؤال پکر بوده و شانس طراحی در کنکور آتی را دارد.

۱۱۵- درباره مغالطه تمثیل ناروا می توان گفت

- (۱) هر استدلالی که از شباهت میان دو چیز به نتیجه برسد، مغالطه تمثیل ناروا است.
- (۲) هرگاه از نمونه‌های محدود و غیرمشابه، نتیجه‌ای کلی گرفته شود، مغالطه تمثیل ناروا است.
- (۳) خطای اصلی در این مغالطه، نادیده گرفتن تفاوت ظاهری میان دو چیز است که در حقیقت یکسان‌اند.
- (۴) در این مغالطه، شباهت ظاهری میان دو چیز، به اشتباه جایگزین سنخیت و شباهت حقیقی میان آن‌ها می‌شود.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۴ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

در تمثیل ناروا، شباهت میان دو چیز صرفاً ظاهری است و به اشتباه به جای شباهت حقیقی و اساسی در استدلال به کار می‌رود.

گام اول

در تمثیل ناروا، شباهت‌های ظاهری یا غیرساختاری میان دو موضوع به عنوان مبنا برای انتقال حکم به کار می‌رود. خطای اصلی در این مغالطه آن است که صرف وجود شباهت (حتی چندین شباهت) برای انتقال حکم یکی به دیگری، کافی نیست. آنچه باید بررسی شود این است که آیا این شباهت‌ها از ماهیت و سازوکار دو چیز ناشی می‌شوند (سنخیت حقیقی) یا این شباهت، غیر مهم و تصادفی است.

گام دوم

گزینه ۴ دقیقاً به همین موضوع اشاره می‌کند: زمانی که دو چیز در صورت یا وصف ظاهری یکسان باشند، اما در سازوکار، علت یا ساختار، متفاوت باشند، استفاده از این شباهت‌ها برای انتقال حکم یکی به دیگری، مغالطه‌آمیز است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

① این گزینه، تمثیل را ذاتاً و مطلقاً مغالطه می‌شمارد؛ در حالی که تمثیل قوی، حتی می‌تواند مؤید عقلانی و تشکیل‌دهنده فرضیات علمی باشد یا در آموزش مطالب کاربرد داشته باشد. مغالطه تنها در تمثیل ضعیف (شباهت سطحی) رخ می‌دهد.

② این گزینه مربوط به مغالطه تعمیم شتاب‌زده است؛ نه تمثیل ناروا.

نکته

نتیجه استقرای تمثیلی، جزئی و نتیجه استقرای تعمیمی کلی است.

③ این گزینه برعکس بیان شده است. در تمثیل ناروا، استدلال‌کننده از شباهت‌های ظاهری استفاده می‌کند و تفاوت‌های حقیقی را نادیده می‌گیرد.

۱۱۶- هنگامی که عقل، در برابر چند تبیین متفاوت از یک پدیده قرار می‌گیرد، انتخاب یکی از تبیین‌ها توسط او، بر کدام مبنا نشان‌دهنده استنتاج بهترین تبیین است؟

- (۱) آن تبیینی که تطابق با مشاهدات داشته باشد؛ به طوری که استثنایی برای آن وجود نداشته باشد.
- (۲) آن تبیینی که بیشترین انسجام و هماهنگی منطقی را در میان داده‌های موجود برقرار می‌کند.
- (۳) آن تبیینی که از یقینی‌ترین مقدمات آغاز شده و نتیجه‌ای کاملاً قطعی در پی خواهد داشت.
- (۴) آن تبیینی که کمتر از سایر تبیین‌ها با داده‌های حسی و مشاهدات مستقیم سازگار است.

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۸ و ۴۹ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

در استنتاج بهترین تبیین، عقل از میان چند فرضیه، فرضیه منسجم‌تر، منطقی‌تر و تبیین‌کننده‌تر را انتخاب می‌کند، نه لزوماً آن که تجربه بیشتری تأییدش کرده باشد.

گام اول

در استنتاج بهترین تبیین، عقل از میان چند فرضیه ممکن، آن را می‌پذیرد که:

- بیشترین سازگاری را میان داده‌ها برقرار کند،

- بتواند واقعیت را با کمترین پیش فرض‌ها توضیح دهد،
- و از نظر منطقی، بیشترین انسجام درونی را داشته باشد.

گام دوم

به تعبیر دیگر، «بهترین تبیین» یعنی توضیحی که نه تنها با داده‌های بیرونی سازگار است، بلکه درونی‌ترین وحدت و هماهنگی را در تفسیر پدیده‌ها دارد.

گام سوم

بنابراین، معیار نهایی عقل در استنتاج بهترین تبیین، انسجام و جامعیت آن تبیین است، نه صرفاً فراوانی مشاهده یا نبود استثناء.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ این گزینه بیشتر به استقرای تعمیمی اشاره دارد؛ نه استنتاج بهترین تبیین.

نکته

در استنتاج بهترین تبیین، فرضیه می‌تواند پیش از تجربه مطرح شود؛ مثلاً وقتی از کم شدن پنیر در یخچال، نتیجه می‌گیریم که احتمالاً موش آن را خورده است؛ نباید حتماً چنین چیزی را با چشم دیده باشیم و تجربه کرده باشیم.

۲ تأکید بر یقینی‌ترین مقدمات و نتیجه قطعی مربوط به قیاس است؛ نه استنتاج بهترین تبیین.

حواست باشه!

استنتاج بهترین تبیین، نوعی استقراء است و نتیجه همه استقراءها، احتمالی است.

۳ اولاً، تأکید بر سازگاری آماری و مشاهدات حسی بیشتر مربوط به استقرای تعمیمی است؛ نه استنتاج بهترین تبیین. ثانیاً، حتی اگر

سازگاری با مشاهدات حسی را مربوط به استنتاج بهترین تبیین بدانیم، باید این سازگاری بیشتر باشد؛ نه کمتر.

یه نمونه باحال!

فرض کنید سه فرضیه برای «چرا زمین گرم‌تر می‌شود؟» مطرح شده است:

چون خورشید بزرگ‌تر شده است.

چون فعالیت‌های انسانی باعث افزایش گازهای گلخانه‌ای شده است.

چون شعاع زمین به خورشید نزدیک‌تر می‌شود.

اکنون عقل از میان این تبیین‌ها کدام را برمی‌گزیند؟

با بررسی داده‌ها، می‌فهمیم که خورشید تغییر معناداری نکرده (رد ۱)، فاصله زمین با خورشید تقریباً ثابت است (رد ۳)، اما افزایش دی‌اکسید کربن و کاهش

درختان با داده‌های اقلیمی، صنعتی و دمایی هم‌خوانی دارد. پس فرضیه دوم بهترین تبیین است؛ چون:

با داده‌های علمی سازگار است،

توضیح جامع‌تری از پدیده می‌دهد،

و با سایر قوانین فیزیکی و شیمیایی سازگارتر است.

در واقع عقل این تبیین را نه به دلیل «تکرار تجربه» یا «قطعیت قیاسی»، بلکه به خاطر انسجام منطقی و برتری تبیینی آن نسبت به دیگر فرض‌ها می‌پذیرد.

۱۱۷- نوع کدام استدلال متفاوت است؟

۱) دیدم چند نفر در محوطه بیمارستان لباس سفید پوشیده‌اند و ماسک زده‌اند؛ پس احتمالاً پزشک یا پرستارند.

۲) بدن انسان برای سلامت به تعادل غذایی نیاز دارد، پس احتمالاً جامعه نیز برای بقایش به تعادل در رفتارها نیازمند است.

۳) درخت سیب در زمین مرطوب بهتر رشد می‌کند، پس احتمالاً درخت گلابی نیز در زمین‌های مرطوب بهتر رشد می‌کند.

۴) در بازدید از شهر بغداد، متوجه کیفیت بالای کتابخانه‌ها شدیم؛ پس احتمالاً در شهر نجف نیز کتابخانه‌های مجهزی وجود دارد.

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۴۲ تا ۴۹ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

گزینه یک نوعی استنتاج بهترین تبیین است؛ درحالی که سایر گزینه‌ها استقرای تمثیلی هستند.

در گزینه ۱ عقل از میان چند فرض ممکن (مثلاً بیمار بودن، آشپز بودن، خلبان بودن یا پزشک بودن) آن فرضی را برمی‌گزیند که با شواهد بیشترین سازگاری دارد. استدلال مذکور از نوع استنتاج بهترین تبیین است؛ زیرا عقل به‌جای تعمیم شباهت‌ها، محتمل‌ترین تبیین را انتخاب می‌کند.

اینجا قصابی نیست؛ پس این‌ها که لباس سفید پوشیده‌اند، قصاب نیستند *

اینجا فرودگاه نیست؛ پس این‌ها که لباس سفید پوشیده‌اند، خلبان نیستند *

اینجا نانواپی نیست؛ پس این‌ها که لباس سفید پوشیده‌اند، نانوا نیستند *

اینجا بیمارستان است؛ پس احتمالاً آن‌ها پزشک یا پرستار هستند ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ در این گزینه نوعی استقرای تمثیلی میان بدن و جامعه برقرار شده است؛ هر دو برای بقا به تعادل نیاز دارند، پس از شباهت میان دو امر نتیجه‌گیری شده است. این استقرای تمثیلی است چون نتیجه از وجه شباهت بین دو چیز به دست آمده است، نه از انتخاب بهترین فرض.

بدن، همانند جامعه دارای اعضای مختلفی است.

بدن نیاز به تعادل غذایی دارد؛ پس جامعه نیز به تعادل در رفتار نیاز دارد.

۳ در این گزینه میان دو نوع درخت شباهت برقرار شده است؛ چون هر دو گیاه‌اند و در شرایط مشابه رشد می‌کنند، از شباهت نتیجه گرفته می‌شود که خاصیت رشد در زمین مرطوب در هر دو مشترک است. این استقرای تمثیلی است زیرا عقل صرفاً بر اساس وجه شباهت استنتاج کرده است.

درخت سیب، همانند درخت گلابی، نوعی گیاه است.

درخت سیب به خاک مرطوب نیاز دارد؛ پس درخت گلابی نیز همین‌طور است.

۴ در این گزینه نیز از شباهت فرهنگی و جغرافیایی میان دو شهر (بغداد و نجف) نتیجه گرفته شده است که کتابخانه‌های هر دو شهر مشابه‌اند. این هم استقرای تمثیلی است چون بر پایه شباهت میان دو مورد مشابه بنا شده و نه بر استنتاج بهترین تبیین.

۱۱۸- کدام گزینه درباره شناخت درست است؟

- ۱) اختلاف دیدگاه فیلسوفان، بیانگر وجود خطا در درک مسائل توسط آنها نیست.
- ۲) انسان به عنوان حیوانی ناطق و متفکر، توانایی درک تمام مسائل هستی را دارد.
- ۳) وجود خطا و تصحیح آن، بیانگر خطاپذیر بودن شناخت است؛ نه امکان شناخت.
- ۴) ارتباط با اشیاء، مقدم بر استفاده از آن‌ها است و شناخت اشیاء نیز اولین مرحله است.

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۴۵ و ۴۸ - ۱۱۰۶

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

شناخت اشیاء ← ارتباط با آن‌ها ← استفاده از اشیاء

گام اول

اولین مرحله، شناخت اشیاء است:

شناخت، اولین و بنیادی‌ترین مرحله است. انسان برای هرگونه تعامل با جهان، ابتدا باید حقیقت اشیاء، پدیده‌ها و دیگران را درک کند. این درک از طریق حواس (دیدن، شنیدن، لمس) و عقل صورت می‌پذیرد. پس شناخت اشیاء، پایه‌گذار دو مرحله بعدی است.

به نمونه باحال!

کودکی برای اینکه بتواند با سیب کار کند، ابتدا باید بداند سیب چیست؛ رنگ، بو، طعم و خصوصیات آن را بشناسد. بدون این شناخت، هیچ‌کاری با سیب معنی ندارد.

گام دوم

دومین مرحله، ارتباط با اشیاء است:

پس از شناخت، انسان می‌تواند رابطه معنادار و هدفمند با آن شیء برقرار کند. ارتباط فقط پس از شناخت ممکن است و استفاده نیز فقط پس از برقراری ارتباط واقعی و عمیق امکان‌پذیر است؛ به عبارت دیگر، استفاده مترتب بر ارتباط است؛ یعنی ارتباط شرط استفاده است.

به نمونه باحال!

دانشمندی که آب را می‌شناسد و تشخیص می‌دهد که آب برای حیات ضروری است، رابطه معنایی درستی با آب برقرار می‌کند. سپس این رابطه، او را قادر می‌سازد تا از آب به‌طور آگاهانه استفاده کند.

گام سوم

سومین مرحله، استفاده از اشیاء است:

حالا که انسان، اشیاء را شناخت و با آنها ارتباط برقرار کرد، می‌تواند از اشیاء استفاده کند.

به نمونه باحال!

تصور کنید یک مسافر که نقشه راه (شناخت) ندارد، چگونه می‌تواند سفر (ارتباط) کند؟ و اگر سفر را ندانسته انجام دهد، چگونه می‌تواند به مقصد (استفاده) برسد؟

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ تفاوت‌ها در شناخت، می‌تواند ناشی از خطا در شناخت باشد.

حواس باشه!

تفاوت در شناخت، ناشی از خطا پذیر بودن شناخت است؛ نه نسبی بودن شناخت.

۲ شناخت انسان محدود است و حقایق فراوانی وجود دارد که ما از آنها بی‌اطلاع هستیم.

۳ اینکه انسان متوجه خطاهای خود می‌شود و آنها را تصحیح می‌کند، بخشی از توانایی شناختی انسان است و نشان می‌دهد که شناخت قابل اصلاح است.

۱۱۹- درباره مفهوم معرفت کدام عبارت نادرست است؟

(۱) مفهومی قابل تعریف است؛ اما بی‌نیاز از تعریف است.

(۲) از آنجا که تعریف آن روشن است، بدیهی و بی‌نیاز از تعریف است.

(۳) به دلیل بدیهی بودن، هیچ‌گونه ابهامی از جهت معنای آن، نباید باشد.

(۴) یک مفهوم بی‌نیاز از تعریف نیست؛ اما تعریفش واضح و بدیهی محسوب می‌شود.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۶ - ۱۱۰۶

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

مفهوم معرفت از جهت معنا بدیهی و روشن است و بی‌نیاز از تعریف است؛ این مفهوم قابل تعریف نیز هست، اما نیازی به تعریفش نیست.

گزینه ۴ ادعا می‌کند که مفهوم معرفت بی‌نیاز از تعریف نیست؛ یعنی نیاز به تعریف دارد. این نظر برخلاف متن کتاب است. کتاب صریحاً می‌گوید که مفهوم معرفت و شناخت بدیهی است و مستقیماً برای تمام افراد روشن است؛ بنابراین نیاز به تعریف ندارد. هر انسان بدون تعریف قبلی می‌داند «معرفت» یا «دانستن» چه معنایی دارد.

حواست باشه!

بدیهی بودن و قابل تعریف بودن دو مقوله متفاوت‌اند:

بدیهی: نیاز به تعریف و اثبات ندارد؛ معنایش روشن و بی‌واسطه است.
قابل تعریف: می‌تواند تعریفی برای آن ارائه شود؛ هرچند آن تعریف ساده باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

مفهوم معرفت قابل تعریف است (می‌توان برایش تعریف لغوی ارائه داد) و در عین حال بی‌نیاز از تعریف است (معنایش روشن است).

یه نمونه باحال!

کلمه «تشنگی» را در نظر بگیرید. هر کسی می‌داند تشنگی چیست؛ این معنا بدیهی است؛ اما می‌توان برای تشنگی تعریفی هم ارائه کرد: «حالتی که بدن احتیاج به آب دارد». تعریف نیاز نیست، اما قابل تعریف است. معرفت هم دقیقاً اینطور است.

از آنجا که معنای معرفت روشن و واضح است، این مفهوم بدیهی محسوب می‌شود و بی‌نیاز از تعریف است.

رفع ابهام

علت ← واضح بودن معنای معرفت
معلول ← بی‌نیازی آن از تعریف

به دلیل بدیهی بودن مفهوم معرفت، هیچ ابهامی از جهت معنای آن وجود ندارد. ابهام تنها ممکن است از جهت لفظ باشد (چون کلمات مختلفی برای یک معنا وجود دارند)؛ اما معنای درونی آن واضح است.

حواست باشه!

«لفظ» و «معنا» تفاوت دارند. ابهام در معرفت، تنها در «لفظ» ممکن است و نه «مفهوم».

رد پای کتاب: بخشی از صفحه ۴۶ کتاب درسی فلسفه یازدهم

تایید گزینه ۴

نه اینکه غیرقابل تعریف باشد!

معنا و مفهوم معرفت و شناخت، روشن است و نیازی به تعریف ندارد. وقتی که از کودکی می‌پرسیم «می‌دانی توپت کجاست؟» و او می‌گوید «آری، می‌دانم»، نسبت به معنای «می‌دانم» آگاه است. اگر ابهامی هم از جهت کلمه و لغت باشد، حداکثر با بیان معادلی ابهام رفع می‌شود؛ مثلاً می‌گوییم معرفت، همان دانستن منظور «تعریف لغوی» است.

۱۲۰- کدام گزینه توصیف مناسبی از معرفت‌شناسی ارائه می‌دهد؟

- ۱) استقلال امروزی معرفت‌شناسی نشان‌دهنده شکست آن در ادغام با فلسفه است.
- ۲) هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی معاصر، دو حوزه مستقل؛ اما مرتبط با یکدیگر هستند.
- ۳) معرفت‌شناسی، نخست جزئی از فلسفه بوده؛ اما امروزه از آن جدا گردیده و کاملاً مستقل شده است.
- ۴) کانت را می‌توان بنیان‌گذار معرفت‌شناسی به عنوان یک رشته کاملاً مستقل در دانش فلسفه دانست.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۶ - ۱۱۰۶

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی دو شاخه مستقل در فلسفه هستند، اما کاملاً مرتبط با یکدیگر؛ جدایی‌شان نه به معنی عدم ارتباط، بلکه به معنی تخصصی شدن است.

معرفت‌شناسی و هستی‌شناسی در دوران معاصر از لحاظ ساختاری مستقل شده‌اند؛ یعنی هر کدام حوزه تخصصی شده خود را دارد؛ اما از لحاظ محتوایی و مفهومی وابسته به یکدیگرند؛ چون فیلسوفان در هنگام بررسی مسائل هستی (هستی‌شناسی)، ناگزیر به پرسش‌های شناختی (معرفت‌شناسی) برمی‌خورند و برعکس.

به نمونه باحال!

فیلسوفی که می‌کوشد بفهمد آیا خدا واقعاً وجود دارد (پرسش هستی‌شناسی)، ناگزیر باید بپرسد: آیا انسان می‌تواند وجود خدا را بشناسد؟ (پرسش معرفت‌شناسی). این دو بحث جداگانه است اما مرتبط.

بررسی سایر گزینه‌ها:

استقلال معرفت‌شناسی نه به دلیل شکست، بلکه به علت رشد و تخصصی‌شدن آن رخ داده است. کتاب اشاره دارد که این استقلال، نتیجه طبیعی طرح پرسش‌های جدید و نیاز به بررسی عمیق‌تر آن پرسش‌ها است.

به نمونه باحال!

متخصص قلب یک‌زمان پزشک عمومی بود، اما با رشد دانش، به صورت تخصصی شاخه قلب را انتخاب کرده است. این استقلال، نتیجه افزایش دانش او بوده؛ نه شکستش در پزشکی عمومی.

این گزینه بیان می‌کند که «معرفت‌شناسی از فلسفه جدا شده» که قطعاً نادرست است؛ اما حقیقت این است که معرفت‌شناسی همچنان جزء فلسفه است، فقط به صورت شاخه‌ای مستقل و تخصصی بررسی می‌شود.

حواست باشه!

معرفت‌شناسی، شاخه‌ای مستقل درون دانش فلسفه است؛ نه اینکه از دانش فلسفه خارج شده باشد.

نقش کانت، مربوط به استقلال معرفت‌شناسی یا تأسیس آن نیست؛ بلکه او سبب رشد بیشتر معرفت‌شناسی و توجه بیشتر فیلسوفان به این شاخه شده است.

مباحث شبیه به یکدیگر در این درس

شکل‌گیری دانش معرفت‌شناسی ← تلاش برای پاسخ به پرسش‌های مطرح‌شده در حوزه شناخت

رشد و پیشرفت معرفت‌شناسی ← توجه ویژه کانت به معرفت‌شناسی

استقلال معرفت‌شناسی ← طرح پرسش‌های جدی و جدید درباره معرفت و ظهور دیدگاه‌های گوناگون

- ۱۲۱- بر اساس دیدگاه گرگیاس در امکان معرفت، کدام گزاره به بنیادی‌ترین چالش در نظریه او اشاره می‌کند؟
- ۱) انکار وجود واقعیت، پایه‌های هرگونه گفتگوی فلسفی درباره شناخت را ویران می‌کند.
 - ۲) تأکید بر ناتوانی در انتقال معرفت، هرگونه امکان آموزش و تفاهم علمی را ناممکن می‌سازد.
 - ۳) ترکیب انکار وجود با انکار امکان شناخت، امکان هرگونه دفاع عقلانی از معرفت را سلب می‌کند.
 - ۴) تقدم انکار وجود بر انکار شناخت، نشان‌دهنده خلط مباحث متافیزیکی با معرفت‌شناختی است.

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۷ - ۱۱۰۶

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

گرگیاس سه مرحله انکار را مطرح می‌کند: انکار وجود، انکار امکان شناخت و انکار امکان انتقال معرفت؛ اما انکار واقعیت عینی، بنیاد هرگونه شناخت و گفت‌وگوی فلسفی را حذف می‌کند و تناقض نظریه را آشکار می‌سازد.

در نظریه گرگیاس، اولین و جدی‌ترین ضربه به امکان شناخت، انکار وجود واقعیت است. اگر هیچ واقعیتی وجود نداشته باشد، دیگر هیچ موضوعی برای بحث، شناخت یا آموزش وجود ندارد. حتی خود نظریه گرگیاس که ادعای انکار وجود می‌کند، بی‌موضوع می‌شود؛ چون بدون وجود واقعیت، دیگر هیچ نظریه‌ای قابل طرح یا تحلیل نیست. این تناقض که مبنا و موضوع را حذف می‌کند، بنیادی‌ترین چالش این نگرش است.

رفع ابهام

اگر کسی بگوید «هیچ چیزی وجود ندارد»، چگونه ممکن است خود این جمله وجود داشته باشد؟ چگونه می‌توان این اندیشه را طرح یا نقد کرد؟ حذف واقعیت عینی، پل ارتباط، معنای بحث فلسفی و هر تلاش شناختی را بی‌اعتبار می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

این گزاره اگرچه مهم است، اما بعد از پذیرش وجود، معنا پیدا می‌کند. تا وقتی وجود نباشد، انتقال معرفت هم غیرممکن است و اصلاً بحثی برای تفاهم نیست، پس چالش اصلی تر نیست.

توضیح بیشتر

اگرچه «نا توانی در انتقال معرفت» مسئله‌ای مهم است، اما این تنها یک نتیجه عارضی از نظریه گرگیاس است، نه ریشه آن. تصور کنید که یک زمین‌لرزه بنیاد خانه را تخریب کرده؛ البته سقف و دیوارها هم فرو می‌ریزند، اما مسئله اصلی بنیاد خانه است، نه سقف. گرگیاس ابتدا می‌گوید «هیچ واقعیتی وجود ندارد» و سپس می‌گوید «پس شناخت ممکن نیست»؛ و در آخر نتیجه می‌گیرد «پس معرفت را نمی‌توان منتقل کرد». اولی، بنیاد است؛ دومی و سومی، عواقب هستند.

این گزاره بیش از آنکه چالش محتوایی باشد، نقد ساختاری است و عمیق‌ترین مبنای مشکل را نشان نمی‌دهد.

یه نمونه باحال!

اگر من بگویم «پول نیست و هیچ‌کس نمی‌تواند ثروت داشته باشد»، این دو ادعا از نظر شکل و ساختار قدرتمند است، اما عمق مشکل این است که «اگر هیچ پولی نیست»، دیگر چطور می‌شود درباره ثروت بحث کرد؟ مشکل اصلی از بین رفتن موضوع بحث است، نه تنها ترکیب دو گزاره.

تقدم انکار وجود بر انکار شناخت، می‌تواند بیانگر خلط متافیزیک و معرفت‌شناسی باشد اما بنیادی‌ترین چالش نظریه گرگیاس، نابودی مبناست، نه گزینه چهارم.

یه نمونه باحال!

اگر معلم به دانش‌آموز بگوید: «کار تو غلط است»، ممکن است دانش‌آموز بپرسد: «چرا؟ چون روش حل کردن اشتباه بود؟ یا چون جواب نهایی غلط است؟». در واقع پرسش اول مربوط به «روش» و پرسش دوم مربوط به «نتیجه» است.

۱۲۲- کدام گزاره به‌طور دقیق بیانگر «شک در اصل شناخت» و نمایانگر «شکاکیت مطلق» است؟

- (۱) تردید یک دانشمند در حوزه امکان کشف تمام اسرار کیهان به‌واسطه ذهن بشر.
- (۲) انکار امکان دستیابی به هرگونه معرفت یقینی و مطابق با واقع درباره جهان.
- (۳) شک فیلسوف در توانایی بشر برای درک کامل حقایق متافیزیکی جهان.
- (۴) پذیرش امکان خطا در ادراک حسی و محدودیت‌های شناخت تجربی.

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۸ - ۱۱۰۶

پاسخ سریع:

شکاکیت مطلق یعنی شک در هرگونه معرفت و انکار اصل دانستن بدون استثنا؛ گزینه ۲ دقیقاً این معنا را می‌رساند.

این گزینه دقیقاً بیانگر «شک در اصل شناخت» است، زیرا:

- به صراحت «هرگونه معرفت یقینی» را انکار می‌کند.
- امکان شناخت «مطابق با واقع» را به طور مطلق نفی می‌کند.
- با تعریف شکاکیت مطلق در کتاب که «شک در اصل دانستن و همه دانسته‌ها» است کاملاً تطابق دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

این گزینه تنها محدودیت شناخت را بیان می‌کند. دانشمندی که شک دارد آیا می‌تواند تمام اسرار را بفهمد، در واقع به اصل شناخت اعتقاد دارد و فقط از کامل بودن آن تردید دارد. این شکاکیت نسبی است، نه مطلق.

یه نمونه باحال!

اگر فیزیکدان بگوید: «شاید نتوانم تمام رازهای جهان را بفهمم»، در واقع اعتراف می‌کند: «می‌دانم بسیاری از چیزها را، ولی نه همه چیز را».

۳ این گزینه محدود به یک حوزه خاص (متافیزیک) است. فیلسوفی که شک دارد در درک حقایق متافیزیکی، ممکن است در حوزه‌های دیگر مثل ریاضیات، فیزیک یا اخلاق اعتقاد به شناخت داشته باشد. شکاکیت مطلق باید هر حوزه‌ای را شامل شود.

یہ نمونه باحال!

فیلسوفی که تنها درباره وجود خدا تردید دارد، اما معتقد است ریاضیات درست است، شکاک مطلق نیست.

۴ این موضع اصلاً شکاکیت نیست و همه فلاسفه آن را می‌پذیرند. پذیرش اینکه انسان می‌تواند اشتباه کند و حس‌هایش ناقص است، در واقع اعتراف به امکان شناخت درست است (چون اگر شناخت درست وجود نداشت، مقایسه برای اشتباه هم بی‌معنا بود)؛ یعنی این دیدگاه نه تنها انکار شناخت نیست، بلکه فرض می‌کند کسب شناخت درست ممکن است.

یہ نمونه باحال!

اگر دانشمندی بگوید: «من ممکن است در یک آزمایش اشتباه کنم، اما می‌توانم آن را تکرار و تصحیح کنم»، او واقعاً معتقد به امکان شناخت درست است، نه منکر آن.

۱۲۲- حمل «مصوّت بر حرف» و «شکل هندسی بر مربع» به ترتیب با کدام مورد یکسان است؟

(۱) متساوی‌الساقین بر مثلث - سالبه جزئیه بر قضیه

(۲) دارای شاخه بر درخت - موجود بر ممکن‌الوجود

(۳) جسمانی بر گل رز - چهارضلعی بر لوزی

(۴) رسانا بر فلز - سه بعدی بر میز

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۵ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

حمل‌های صورت سؤال، به ترتیب «نیازمند دلیل» و «بی‌نیاز از دلیل» هستند؛ دقیقاً همانند حمل‌های موجود در گزینه ۴.

گام اول

بازنویسی حمل‌های موجود در صورت سؤال

مصوّت بر حرف ← حرف، مصوّت است ← این موضوع، ذاتی حرف نیست و حروف صامت (غیر مصوّت) نیز وجود دارند.
شکل هندسی بر مربع ← مربع، شکل هندسی است ← این موضوع، ذاتی مربع است و همه مربع‌ها، قطعاً شکل هندسی هستند.

گام دوم

تشخیص نوع حمل‌های مذکور

مصوّت بر حرف ← نیازمند دلیل
شکل هندسی بر مربع ← بی‌نیاز از دلیل

گام سوم

پاسخ گزینه ۴ است؛ زیرا...

رسانا بر فلز ← فلز، رسانا است ← این موضوع، ذاتی فلز نیست و فلزات غیر رسانا نیز وجود دارند ← نیازمند دلیل
سه بعدی بر میز ← میز، سه بعدی است ← این موضوع، ذاتی میز است و همه اجسام، سه بعدی هستند ← بی‌نیاز از دلیل

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ حمل‌های مذکور به ترتیب «نیازمند دلیل» و «نیازمند دلیل» هستند.

توضیح بیشتر

متساوی‌الساقین بر مثلث ← این موضوع، ذاتی مثلث نیست و مثلث‌های دیگری نیز وجود دارند.
سالبه جزئیه بر قضیه ← این موضوع، ذاتی قضیه نیست و قضایای دیگری نیز وجود دارند.

۲ حمل‌های مذکور به ترتیب «نیازمند دلیل» و «نیازمند دلیل» هستند.

توضیح بیشتر

دارای شاخه بر درخت ← این موضوع، ذاتی درخت نیست و درخت‌های بدون شاخه نیز وجود دارند.
موجود بر ممکن‌الوجود ← این موضوع، ذاتی ممکن‌الوجود نیست و باید برای به وجود آمدن ممکن‌الوجود، دلیل ارائه کرد.

۳ حمل‌های مذکور به ترتیب «بی‌نیاز از دلیل» و «بی‌نیاز از دلیل» هستند.

توضیح بیشتر

جسمانی بر گل رز ← این موضوع، ذاتی گل رز است و قطعاً گل رز، جسمانی است.
چهارضلعی بر لوزی ← این موضوع، ذاتی لوزی است و قطعاً همه لوزی‌ها، چهارضلعی هستند.

۱۲۴- کدام عبارت دقیق‌تر است؟

- ۱) واجب‌الوجود بالغیر، وجود و ماهیتش را مستقیماً از واجب‌الوجود بالذات دریافت می‌کند.
- ۲) کوه طلا و سیمرغ، ممتنع‌الوجودهایی هستند که علت وجودی‌شان هرگز فراهم نخواهد شد.
- ۳) پدیده‌هایی که امکان هستی دارند، اما علت وجودی‌شان محقق نشده است، ممتنع‌الوجود بالغیر هستند
- ۴) هر موجودی که در جهان پدید آمده، فعلیت امکانی دارد؛ یعنی هم واجب‌الوجود بالغیر است و هم ممکن‌الوجود.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۰ تا ۱۲ - ۱۳۰۲

بررسی سریع:

ممکن‌الوجود تا زمانی که علت وجودش محقق نشود، ممتنع‌الوجود بالغیر تلقی می‌شود.

پدیده‌هایی که ذاتاً ممکن‌الوجودند، نسبتشان با هستی و عدم یکسان است. اگر علت وجودی آنها ایجاد نشود، تحقق وجود برایشان ممتنع است (ممتنع‌الوجود بالغیرند)؛ اما اگر علت پیدا شود، از حالت تساوی خارج می‌شوند و وجود می‌یابند و سپس واجب‌الوجود بالغیر می‌شوند. تا قبل از تحقق علت، ممتنع‌الوجود بالغیرند، چون ممانعت از وجودشان «بالغیر» است، نه بالذات.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اولاً، واجب‌الوجود بالغیر وجودش را از واجب‌الوجود دیگر (بالذات یا بالغیر) می‌گیرد، نه اینکه الزاماً مستقیم از واجب‌الوجود بالذات وجود بگیرد. ثانیاً، ماهیت موجود ممکن از خودش است، نه از علت. در واقع ممکن‌الوجود، صرفاً وجودش را از علت خارجی می‌گیرد.

حواست باشه!

مهم این است که سلسله علت و معلول‌ها، نهایتاً به واجب‌الوجود بالذات ختم بشود؛ نه اینکه لزوماً همه واجب‌الوجودهای بالغیر، مستقیماً از واجب‌الوجود بالذات ناشی شده باشند.

۲) کوه طلا و سیمرغ ممتنع‌الوجود بالغیر هستند و فعلاً علت وجودی آنها پدید نیامده، اگر علت وجودی آنها تحقق پیدا کند، واجب‌الوجود بالغیر می‌شوند. نه اینکه هیچ‌وقت علتشان فراهم نشود.

نکته

فقط «ممتنع‌الوجود بالذات» است که می‌توانیم بگوییم قطعاً علت خارجی نخواهد داشت.

۴) وقتی یک موجود در جهان پدید می‌آید، دیگر بالفعل حالت امکانی ندارد و وجود برای آن موجود، فعلیت یافته است.

بررسی دقیق

این ترازو در حالت برابر است؛ زیرا هیچ شیء خارجی در آن نیست. همانطور که ممکن‌الوجود، بدون علت خارجی، در حالت تساوی است.

آیا هنوز هم می‌توانید ادعا کنید که ترازوی بالا، در حالت برابر قرار دارد؟ خیر! زیرا با آمدن شیء خارجی از حالت برابر خارج شده است.

۱۲۵- کدام گزینه را نمی‌توان اختلاف فیلسوفان مسلمان و دکارت محسوب کرد؟

- ۱) فلاسفه مسلمان، علیت را امری بدیهی و فطری نمی‌دانند که نیاز به اثبات نداشته باشد.
- ۲) فلاسفه مسلمان معتقدند که علیت از تجربه به دست نمی‌آید و خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است.
- ۳) دکارت برای اثبات عقلی علیت استدلال اقامه نمی‌کند؛ درحالی‌که فلاسفه مسلمان علیت را اثبات عقلانی می‌کنند.
- ۴) دکارت علیت را امری فطری می‌داند؛ ولی فلاسفه مسلمان معتقدند که انسان بعد از رشد شناختی، علیت را درک می‌کند.

پاسخ: گزینه ۲

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۱۶ تا ۱۸ - ۱۴۰۳

بررسی سریع:

هم فلاسفه مسلمان و هم دکارت معتقدند که علیت از تجربه به دست نمی‌آید و علیت پایه و اساس هر تجربه است.

گام اول

دکارت تصور می‌کرد که اصل علیت امری فطری و عقلی است و انسان آن را بدون دخالت تجربه، به طور طبیعی و مادرزادی درک می‌کند؛ او تأکید داشت که پذیرش علیت، مقدمه فهم هر تجربه و آموزشی است.

گام دوم

فلاسفه مسلمان نیز اساساً علیت را امری عقلی می‌دانند و بر این باورند که خود علیت منشأ تجربه بوده و انسان به واسطه عقل اصل علیت را به دست می‌آورد.

گام سوم

هر دو گروه علیت را خارج از تجربه و مقدم بر آن می‌دانند؛ بنابراین گزینه ۲ که تجربی نبودن علیت را فقط اعتقاد فلاسفه مسلمان معرفی می‌کند، نادرست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) فلاسفه مسلمان علیت را بدیهی نمی‌دانند و با استدلال عقلی (امتناع اجتماع نقیضین) اثباتش می‌کنند. این درحالی است که دکارت، آن را بدیهی می‌دانست.

۳) دکارت اصل علیت را بدیهی می‌دانست و برای آن استدلال عقلی نمی‌آورد، اما فلاسفه مسلمان با دلایل عقلی اثبات می‌کنند.

۴) دکارت علیت را فطری و مادرزادی (پیشینی) تصور می‌کند، اما فلاسفه مسلمان معتقدند انسان بعد از تولد و شکل‌گیری ذهن به فهم علیت می‌رسد (به صورت پسینی).

کلاس درس مقایسه دیدگاه دکارت و فیلسوفان مسلمان

- هم دکارت و هم فلاسفه مسلمان معتقدند علیت از تجربه به دست نمی‌آید و پایه و اساس هر تجربه‌ای است.
- فلاسفه مسلمان برای علیت استدلال عقلی ارائه می‌کنند ولی دکارت آن را بی‌نیاز از اثبات فطری می‌داند
- دکارت علیت را یکی از داده‌های مادرزادی انسان فرض می‌کند اما مسلمانان درک آن را بعد از رشد ذهن می‌دانند
- هر دو دیدگاه بر تقدم و بنیادین بودن مفهوم علیت نسبت به تجربه تأکید دارند و علیت را شرط امکان تجربه می‌دانند

••• باز •••

۱۲۶- پذیرش معنای دوم اتفاق، مانع چه چیزی نمی‌شود؟

- ۱) انجام هرگونه فعل از سوی انسان
- ۲) فهم علت کنونی یک پدیده در جهان مادی
- ۳) به وجود آمدن شاخه‌های مختلف علم
- ۴) تشویق دیگران به کشف علل حوادث طبیعی

پاسخ: گزینه ۲

(متوسط - مفهومی - سریع) - صفحه ۲۵ - ۱۴۰۴

بررسی سریع:

پذیرش معنای دوم اتفاق، مانع فهمیدن علت کنونی پدیده‌ها نمی‌شود.

پذیرش معنای دوم اتفاق به معنای انکار سنخیت میان علت و معلول است، ولی این به معنی از بین رفتن امکان مفهومی «فهم و تحلیل علت یک پدیده در جهان مادی» نیست؛ زیرا فرد حتی با داشتن آن دیدگاه می‌تواند ذهن خود را به رابطه‌ها و بررسی‌های علی اختصاص دهد و به کشف علل احتمالی یا تحلیلی بین امور بپردازد، حتی اگر از نظر منطقی و فلسفی اصل سنخیت را نپذیرد.

یہ نمونه باحال!

فرض کنید کسی معتقد باشد که رابطه میان علت و معلول همیشه ثابت و سنخیت‌دار نیست، اما همچنان می‌تواند درباره باران یا رشد گیاهان تحقیق کند و علت علمی یا طبیعی آن‌ها را توضیح دهد؛ هرچند که نمی‌تواند تضمین کند که دفعه بعدی نیز، علت بارش باران، همان علت قبلی خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

پذیرش معنای دوم اتفاق باعث بی‌ثباتی و بی‌معنایی در انجام کار می‌شود؛ زیرا اگر هر پدیده‌ای می‌تواند بدون هیچ سنخیت و رابطه‌ای از هر معلولی به وجود بیاید، انسان انگیزه عقلانی برای انتخاب هدفمند و کوششی در عمل خود نخواهد داشت. این نگرش به نوعی از بی‌تفاوتی و پوچی عملی منجر می‌شود و انجام فعل معنادار و هدفمند را مختل می‌کند.

یہ نمونه باحال!

فردی که باور دارد هر اتفاقی می‌تواند علت هر پدیده‌ای باشد، انگیزه‌ای برای تمرین جدی ورزش نخواهد داشت؛ زیرا ممکن است با ورزش کردن، نتیجه مورد انتظار و طبیعی را نگیرد.

وجود علم و روش علمی بر اساس کشف رابطه‌های ثابت و منظم میان پدیده‌هاست. اگر اصل سنخیت علی را منکر شویم و قائل باشیم که هر چیز از هر چیز قابل تولید است، هیچ نظمی در عالم وجود نخواهد داشت و تمام پایه‌های روش علمی و ارزش یافته‌های علمی فرو می‌ریزد و اساساً به‌وجود آمدن شاخه‌های مختلف دانش، بی‌معنا می‌شود.

یہ نمونه باحال!

در جهانی که اصل سنخیت انکار شده، هیچ دانشمندی نمی‌تواند فرضیه علمی بسازد یا قوانین طبیعت را تدوین کند؛ زیرا هیچ قانون ثابتی در آن جهان معنا نمی‌دهد. بدون باور به رابطه معنادار و ثابت بین علت و معلول، انگیزه‌ای برای پژوهش، آموزش و تشویق دیگران به کشف رابطه‌های علی وجود نخواهد داشت؛ زیرا کشف علت‌های ثابت عملاً بی‌معنا می‌شود و کسی اشتیاقی به جستجوی نظم پنهان در وقایع جهان نخواهد داشت.

یہ نمونه باحال!

اگر کسی هیچ رابطه ثابتی بین پدیده‌ها نبیند، هم‌کلاسی خود را به آزمایش علل بارش باران یا وقوع زلزله تشویق نخواهد کرد؛ زیرا علت این پدیده‌ها، دائماً تغییر می‌کند.

۱۲۷- کدام عبارت نادرست است؟

- ۱) عموم فیلسوفان، اتفاق به معنای نفی سنخیت میان علت و معلول را رد می‌کنند.
- ۲) بیشتر فلاسفه خداباور و خداناباور، اتفاق به معنای نفی ضرورت را نمی‌پذیرند.
- ۳) بسیاری از فلاسفه خداباور، اتفاق به معنای نفی غایت‌مندی جهان را قبول ندارند.
- ۴) همه فلاسفه، اتفاق به معنای رخ دادن حادثه پیش‌بینی نشده را تأیید می‌کنند.

(متوسط - مفهومی - استاندارد ۱ - صفحه ۲۵ و ۲۶ - ۱۲۰۴)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

عبارت گزینه ۳ به دلیل بازی با قید «بسیاری»، نادرست است؛ در واقع «همه» فلاسفه خداباور جهان را غایت‌مند می‌دانند.

اتفاق به معنای نفی غایت‌مندی جهان، دیدگاهی است که اساساً با خداباوری فلسفی تعارض دارد؛ فلاسفه خداباور همانند ابن‌سینا، ملاصدرا و... برای عالم هدف، حکمت و غایت قائل‌اند. ذکر «بسیاری از فلاسفه خداباور» در گزینه ۳ نادرست است، چراکه اگر یک فیلسوف، به خداوند باور داشته باشد، قطعاً معنای سوم اتفاق را نمی‌پذیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

اتفاق به معنای نفی سنخیت از نظر بسیاری از فلاسفه از جمله ابن‌سینا و ملاصدرا (فیلسوفان خداباور) و برخی فیلسوفان اروپایی (اعم از خداباور یا خداناباور) امکان‌پذیر نیست.

توضیح بیشتر

فلاسفۀ الهی، «اتفاق به معنای نفی سنخیت» را مردود می‌دانند، زیرا نظم میان علت و معلول را لازمة عقلانیت جهان می‌دانند. اگر سنخیت نباشد، نظم و علم نیز بی‌معنا می‌شود.

۲) فیلسوفان (خداباور و خداناباور) معمولاً اتفاق به معنای نفی ضرورت را انکار می‌کنند و می‌گویند هر معلولی به علت نیاز دارد و یک رابطه ضروری میان علت و معلول برقرار است.

توضیح بیشتر

چه فلاسفۀ خداباور و چه خداناباور، اصل ضرورت علی را قبول دارند. آن‌ها اتفاق به معنای «نفی ضرورت» را نمی‌پذیرند؛ زیرا جهان بدون پیوند علی قابل تبیین نیست.

۳) اتفاق به معنای رخداد پیش‌بینی نشده با علیت در تعارض نیست و همه فلاسفه آن را می‌پذیرند.

توضیح بیشتر

اتفاق به معنای «رخداد پیش‌بینی نشده» (مثل برخورد تصادفی دو نفر در خیابان) با اصل علیت در تضاد نیست و همه فلاسفه، وقوع چنین حوادثی را ممکن و پذیرفتنی می‌دانند.

تأثیر اعتقاد به خدا در معنای مختلف اتفاق

معنای اتفاق	نسبت با خداباوری
معنای اول	ناسازگار با خداباوری؛ زیرا نفی ضرورت میان علت و معلول، نظام حکیمانه آفرینش را از بین می‌برد.
معنای دوم	ناسازگار با خداباوری؛ چون فقدان سنخیت، نظم عالم را نفی می‌کند و حکمت الهی را بی‌معنا می‌سازد.
معنای سوم	کاملاً متضاد با اعتقاد به خدا؛ زیرا نفی غایت، انکار هدفمندی و تدبیر الهی در خلقت است.
معنای چهارم	کاملاً هماهنگ با اعتقاد به خدا؛ زیرا در این معنا از اتفاق، اصل علیت یا لوازم آن انکار نمی‌شوند.

۱۲۸- در توضیح این عبارت که «افلاطون ابداع کننده خدانشناسی فلسفی است» کدام گزینه مناسب‌تر است؟

- ۱) افلاطون نوعی از هستی ارائه می‌کند که کاملاً بر توصیف خدا در ادیان الهی منطبق است.
- ۲) افلاطون با دقت فلسفی زیادی درباره خدا صحبت می‌کند و پندارها را به تدریج اصلاح می‌نماید.
- ۳) خدای افلاطون با چند خدایی یونان تفاوت دارد؛ زیرا او به خدایی با ویژگی‌های روشن معتقد است.
- ۴) افلاطون معتقد است که خدا از طریق حواس دریافت نمی‌شود و فقط با تعقل می‌توان به او دست یافت.

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۳۱ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

افلاطون در فضای یونان باستان با دقت فلسفی و اصلاح تدریجی باورها، پایه‌گذار خدانشناسی فلسفی شد.

گام اول

در دوران یونان باستان، جامعه‌ای سراسر مشرک و همراه با باور به خدایان متعدد وجود داشت و انکار یا نقد خدایان، مجازات‌های شدید اجتماعی و حتی مرگ در پی داشت.

گام دوم

افلاطون برخلاف این جریان، تلاش کرد باورهای خرافی را با نقد و تحلیل فلسفی هوشمندانه به تدریج و مرحله‌به‌مرحله اصلاح کند.

گام سوم

همین رویکرد سیستماتیک فلسفی موجب شد او را «ابداع‌کننده خدانشناسی فلسفی» بنامند.

گام چهارم

انگیزه اصلی این نام‌گذاری، دقت نظری او در شناسایی ماهیت خدا و پالایش اعتقادات جامعه از پندارهای غیرعقلانی بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) افلاطون نوعی هستی معرفی می‌کند که شباهت‌هایی به توصیف ادیان از خدا دارد، اما علت نام‌گذاری «ابداع‌کننده خدانشناسی فلسفی» این نیست، بلکه رویکرد تحلیلی و اصلاح‌گرایانه اوست.

۳) این گزینه تمرکز بر تفاوت خدای افلاطون با چند خدایی یونان دارد و ویژگی‌های او را بیان می‌کند، ولی علت نام‌گرفتن افلاطون به ابداع‌کننده خدانشناسی فلسفی را توضیح نمی‌دهد.

۴) این گزینه به شیوه معرفت‌یابی افلاطون نسبت به خدا اشاره دارد (تعقل و نه تجربه)، ولی باز هم به اصل اصلاح باورها و دقت فلسفی او نمی‌پردازد.

سوتی‌های پرتکرار!

گزینه‌های ۱ و ۳ و ۴ از نظر محتوا درست بود؛ اما ربطی به صورت سؤال نداشتند.

رد پای کتاب: بخشی از صفحه ۳۱ کتاب درسی فلسفه دوازدهم

۱۲۹- کدام عبارت، مقدمه اول برهان درجات کمال است؟

- ۱) هر جا که یک خوب‌تر و بهتر وجود دارد، خوب‌ترین و بهترین نیز وجود دارد.
- ۲) باید یک کامل و خوب مطلق وجود داشته باشد تا بتوان موجودات را با آن مقایسه کرد.
- ۳) هر گاه دو موجود با هم مقایسه شوند، یک کامل و خوب مطلق نیز قطعاً باید وجود داشته باشد.
- ۴) در این جهان (جهان طبیعت)، موجوداتی وجود دارند که قطعاً نسبت به همدیگر خوب‌تر و بهتر هستند.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳۳ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

مقدمه اول برهان درجات کمال، مشاهده تجربی و واقع‌گرایانه است: در جهان طبیعت موجودات تفاوت درجاتی دارند و نسبت به یکدیگر خوب‌تر و بهتر هستند.

برهان درجات ارسطو به این صورت است:

مقدمه اول: در این جهان موجوداتی وجود دارند که نسبت به هم خوب‌تر و بهتر هستند.

مقدمه دوم: هر جا که یک خوب‌تر و بهتر هست، خوب‌ترین و بهترین نیز هست.

نتیجه: در این جهان موجودی هست که از همه موجودات خوب‌تر می‌باشد و در واقع بهترین موجود است.

توضیح بیشتر

برهان درجات کمال به روش استقرایی شروع می‌شود: ابتدا ارسطو مشاهده می‌کند که در عالم طبیعت موجودات در درجات مختلفی از کمال قرار دارند. برخی کامل‌تر، برخی ناقص‌تر؛ برخی خوب، برخی نسبتاً بدتر. این مقدمه اول تنها بیانی از مشاهده عینی است. از این مشاهده و مقایسه موجودات با یکدیگر، مقدمه دوم (که یک حقیقت منطقی است) برمی‌خیزد: هر جا درجات و مراتب خوب‌تری وجود دارد، لزوماً خوب‌ترین و کامل‌ترین نیز باید وجود داشته باشد؛ و این دو مقدمه به نتیجه اساسی رهنمون می‌شوند: موجود کامل و خوب مطلق لازماً وجود دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) مقدمه دوم برهان درجات کمال است.

یه نمونه باحال!

اگر دانش‌آموزان را با هم مقایسه کنیم و ببینیم یکی بهتر از دیگری است، از منطق مقدمه دوم نتیجه می‌گیریم که بهترین دانش‌آموز نیز باید وجود داشته باشد.

۲) بیانی دیگر از مقدمه دوم برهان درجات کمال است.

۳) این عبارت نتیجه برهان درجات کمال است.

راهنمای مسیرت...

به تفکیک بین مقدمات و نتیجه استدلال‌ها، دقت کنید.

۱۳۰- درباره برهان حرکت، کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) متحرک بر محرک تقدم دارد و از این نظر برای حرکت به آن وابسته است.
- ۲) محرکی وجود دارد که نامتحرک و ثابت است که همان محرک نخستین است.
- ۳) محال است که سلسله محرک‌های جهان هستی تا بی‌نهایت ادامه داشته باشد.
- ۴) اگر هر متحرکی به یک محرک نیاز داشته باشد، دور یا تسلسل پیش می‌آید.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳۴ - ۱۳۰۵

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

رابطه وابستگی بین متحرک و محرک برعکس آن چیزی است که گزینه ۱ بیان می‌کند؛ محرک بر متحرک تقدم دارد، نه برعکس.

گزینه ۱ دو ایراد بنیادی دارد: اولاً، ترتیب تقدم و تأخر را برعکس ارائه می‌دهد. ارسطو در برهان حرکت بر این اصل تأکید دارد که محرک بر متحرک مقدم است، یعنی وجود محرک شرط تحقق حرکت است و متحرک به محرک وابسته است، نه برعکس. ثانیاً، عبارت «محرک بر محرک تقدم دارد» منطقی نیست چون متحرک بدون محرک نمی‌تواند حرکت کند و اساساً وابستگی یک‌طرفه از متحرک به سوی محرک است.

یه نمونه باحال!

تویی که روی زمین غلت می‌خورد، متحرک است اما حرکتش ناشی از ضربه محرکی (دست انسان یا نیروی خارجی) است. توپ بر دست مقدم نیست؛ بلکه دست است که موجب حرکت توپ می‌شود. توپ وابسته است، نه دست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) نتیجه برهان حرکت دقیقاً این است که محرکی ثابت و نامتحرک (محرک اول) باید وجود داشته باشد تا سلسله متوقف شود.

۳) سلسله محرک‌ها نمی‌تواند بی‌نهایت باشد؛ چون تسلسل بی‌نهایت محرک، عقلاً محال است.

یه نمونه باحال!

اگر فرض کنیم که الف محرک باشد و خود الف را محرکی دیگر (ب) تحریک کند و خود ب را محرک سوم (ج) تحریک کند و این سلسله تا بی‌نهایت ادامه داشته باشد، هیچ‌یک از آن‌ها واقعاً حرکت نخواهد داشت چون هرکدام برای حرکت خود به دیگری وابسته است و هیچ محرکی که خودش حرکت نداشته باشد وجود ندارد. این تسلسل عقلاً ناممکن است.

۴) اگر سلسله محرک‌ها بی‌نهایت باشد یا به خودش باز گردد (دور)، هیچ‌کدام نمی‌توانند واقعاً حرکت ایجاد کنند که این محال عقلی است.

یه نمونه باحال!

تصور کنید چرخ‌دنده الف چرخ‌دنده ب را حرکت دهد، ب چرخ‌دنده ج را حرکت دهد و ج دوباره الف را حرکت دهد (دور). این سیستم کسی را نمی‌تواند ابتدائاً حرکت دهد.

پاسخ‌نامه رو جمع و جور کنیم

ساختار برهان حرکت بر سه پایه منطقی استوار است:

۱) حرکت واقعاً در جهان وجود دارد.

۲) هر متحرکی به محرک نیاز دارد.

۳) سلسله محرک‌ها نمی‌تواند بی‌نهایت باشد؛ بنابراین محرکی اول (نامتحرک) باید وجود داشته باشد.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
QR Code بالا را اسکن کنید
یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخنامه ویدئویی آزمون

بازیگران اصلی در میدان اقتصاد
صفحه‌های ۵۵ تا ۸۰

بودجه‌بندی
این آزمون

درس‌های ششم و هفتم اقتصاد ۳ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

سهم در
کنکور

۱۳۱- کدام گزینه می‌تواند پاسخ درست و مناسبی در خصوص وظایف دولت باشد؟

الف - مجموعه گسترده‌ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می‌شود، به منظور تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندگان است و از بروز شرایطی که به مبادلات آن‌ها آسیب می‌زند، جلوگیری می‌کند.

ب - تأسیس خیابان، بوستان، تیرهای چراغ برق، پل‌ها، آتش‌نشانی و پلیس از جمله این وظیفه به شمار می‌آیند.

۱) الف: بهبود عملکرد بازار / ب: بهبود عملکرد بازار

۲) الف: ارائه کالای عمومی / ب: بهبود عملکرد بازار

۳) الف: ارائه کالای عمومی / ب: ارائه کالای عمومی

۴) الف: بهبود عملکرد بازار / ب: ارائه کالای عمومی

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۵۸ - ۱۰۰۶)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

تأسیس خیابان، بوستان، تیرهای چراغ برق، پل‌ها، آتش‌نشانی و پلیس از جمله موارد مربوط به وظیفه ارائه کالای عمومی به شمار می‌آید. بر همین اساس گزینه‌های ۱ و ۲ حذف می‌شوند. همچنین مجموعه گسترده‌ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می‌شود و مربوط به وظیفه بهبود عملکرد بازار است، به منظور تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندگان است. پس پاسخ درست، گزینه ۴ می‌شود.

بررسی موارد:

الف) مجموعه گسترده‌ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می‌شود، به منظور تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندگان است و از بروز شرایطی که به مبادلات آن‌ها آسیب می‌زند، جلوگیری می‌کند. حضور دولت و عملکرد قوی آن سبب می‌شود افراد به حقوق یکدیگر تعرض نکنند و مثلاً دارایی‌هایی را که متعلق به آن‌ها نیست، تصرف نکنند. در این حالت، دولت به‌عنوان یک داور، در میدان فعالیت‌های اقتصادی، حضور دارد. این موضوع، وظیفه بهبود عملکرد بازار را بیان می‌کند.

پ) خیابان، بوستان، تیرهای چراغ برق، پل‌ها، آتش‌نشانی، پلیس و مواردی از این دست کالا و خدماتی هستند که توسط افراد زیادی می‌تواند همزمان استفاده شود و شما نمی‌توانید مردم را از استفاده آن محروم سازید؛ به این گروه از کالاها، کالاهای عمومی گفته می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) قسمت «ب» در این گزینه نادرست است.

۲) هر دو قسمت «الف» و «ب» در این گزینه نادرست است.

۳) قسمت «الف» در این گزینه نادرست است.

۱۳۲- فرض کنید یک فرد به عنوان یک مشاور اقتصادی به دولت جدید کشور فرضی کمک می‌کند تا سیستم مالیاتی خود را بازبینی کند. اهداف این دولت عبارتند از تأمین مالی پایدار برای خدمات عمومی، بهبود سلامت جامعه و کاهش شکاف درآمدی با در نظر گرفتن اهداف سه‌گانه مالیات، کدام گزینه پاسخ مناسبی برای پرسش‌های زیر است؟

الف - کدام یک از اقدامات پیشنهادی، به طور کامل نقش مستقیمی در تأمین مالی پایدار برای خدمات عمومی اساسی مانند امنیت و آموزش دارد؟

- ب - برای کاهش مصرف یک کالای مضر برای سلامت جامعه (مانند سیگار) کدام مکانیسم مالیاتی، بیشترین کاربرد را دارد؟
- (۱) الف: اعمال مالیات بر فروش خانه‌های لوکس / ب: افزایش درآمد دولت برای ساخت بیمارستان‌های بیشتر
- (۲) الف: اعمال مالیات بر درآمد با نرخ تصاعدی (نرخ بیشتر برای درآمدهای بالاتر) / ب: کاهش نابرابری‌های اقتصادی ناشی از هزینه‌های درمان
- (۳) الف: اعمال مالیات بر سیگار و نوشابه‌های گازدار / ب: تأمین بودجه برای خدمات عمومی مانند پارک‌ها
- (۴) الف: اعمال مالیات بر شرکتی که بیشترین سود را در کشور دارد. / ب: افزایش قیمت کالا برای تغییر رفتار مصرف‌کنندگان

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۶۰ - ۱۰۰۶

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

افزایش درآمد دولت به عنوان اولین و مهم‌ترین هدف مالیات مطرح است. در بین گزینه‌ها، گزینه ۴ تنها موردی است که می‌تواند به طور مستقیم و در سریع‌ترین زمان ممکن منجر به افزایش درآمد دولت شود.

بررسی موارد:

الف) افزایش درآمد دولت به عنوان اولین و مهم‌ترین هدف مالیات معرفی شده است. در بین گزینه‌ها، گزینه ۴، اعمال مالیات بر شرکتی که بیشترین سود را در کشور دارد، به وضوح و به طور مستقیم، هدف افزایش درآمد کلان و پایدار دولت را دنبال می‌کند. این درآمد می‌تواند به طور مستقیم صرف خدمات عمومی اساسی مانند امنیت و آموزش شود.

پ) کاهش فعالیت‌های نامناسب از جمله اهداف دیگر مالیات به شمار می‌آید و مالیات بر چوبک‌های غذاخوری در چین هم به این موضوع اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد که این مالیات چگونه با افزایش قیمت، باعث تغییر رفتار مصرف‌کنندگان و کاهش مصرف آن کالا شد. این دقیقاً همان مکانیسم افزایش قیمت کالا برای تغییر رفتار مصرف‌کنندگان است که در گزینه ۴ آمده و برای کالاهای مضر مانند سیگار به کار می‌رود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) و **۲)** و **۳)**: الف: موارد ذکر شده اگرچه ممکن است درآمدزا باشند، اما اهداف ثانویه دیگری (مانند کاهش نابرابریها یا کاهش فعالیت‌های نامناسب) نیز به طور برجسته در آنها وجود دارد. ب: اگرچه ممکن است از موارد موثر در این زمینه باشند، اما خود مکانیسم اصلی نیستند.

ردیف	نوع مالیات	مقدار پرداختی
۱	مالیات بر دارایی	۷۵ درصد مالیات بر درآمد
۲	مالیات بر مصرف	۳,۵۰۰ میلیون تومان
۳	عوارض گمرکی	۱,۵۰۰ میلیون تومان
۴	مالیات بر ارزش افزوده	۵۰۰ میلیون تومان کمتر از ردیف ۱
۵	مالیات بر درآمد	۲,۸۰۰ میلیون تومان

۱۳۳- با توجه به اطلاعات جدول مقابل:

الف - مقدار مالیات مستقیم پرداختی طی دو سال چقدر است؟

ب - مقدار مالیات غیرمستقیم سالانه چقدر است؟

ج - اساس و مبنای کدام مالیات، ثروت مؤدی است؟

۱) الف: ۴,۹۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۶۰۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر درآمد

۲) الف: ۹,۸۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۰۶۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر درآمد

۳) الف: ۴,۹۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۰۶۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر دارایی

۴) الف: ۹,۸۰۰ میلیون تومان / ب: ۶,۶۰۰ میلیون تومان / ج: مالیات بر دارایی

(دشوار - محاسباتی - زمانبر) - صفحه ۶۳ - ۱۰۰۶

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

اساس و مبنای مالیات بر دارایی، ثروت مؤدی است. بر همین اساس گزینه‌های ۱ و ۲ حذف می‌شوند.

بررسی موارد:

الف) مالیات مستقیم از مجموع مالیات بر درآمد و مالیات بر دارایی به دست می‌آید. بر همین اساس:

$۲,۸۰۰$ میلیون تومان = مالیات بر درآمد

$۲,۱۰۰$ میلیون تومان = $۰.۷۵ \times ۲,۸۰۰$ = مالیات بر دارایی = ۷۵ درصد مالیات بر درآمد

تومان $۴,۹۰۰ = ۲,۱۰۰ + ۲,۸۰۰$ = مالیات مستقیم

میلیون تومان $۹,۸۰۰ = ۲ \times ۴,۹۰۰$ = مالیات مستقیم دو سال

ب) مالیات غیرمستقیم از مجموع عوارض گمرکی و خدمات، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده حاصل می‌شود؛ پس:

مالیات غیرمستقیم = عوارض گمرکی و خدمات + مالیات بر مصرف + مالیات بر ارزش افزوده

$۱,۵۰۰$ میلیون تومان = عوارض گمرکی

$۳,۵۰۰$ میلیون تومان = مالیات بر مصرف

۵۰۰ میلیون تومان کمتر از مالیات بر دارایی = مالیات بر ارزش افزوده

$۲,۱۰۰$ = مالیات بر دارایی

میلیون تومان $۱,۶۰۰ = ۲,۱۰۰ - ۵۰۰$ = مالیات بر ارزش افزوده

میلیون تومان $۶,۶۰۰ = ۱,۶۰۰ + ۳,۵۰۰ + ۱,۵۰۰$ = مالیات غیرمستقیم

ج) اساس و مبنای مالیات بر دارایی، ثروت مؤدی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) قسمت‌های «الف» و «ج» در این گزینه نادرست هستند.

۲) قسمت‌های «ب» و «ج» در این گزینه نادرست هستند.

۳) قسمت‌های «الف» و «ب» در این گزینه نادرست هستند.

نکته

مالیات غیرمستقیم

مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر مصرف

عوارض گمرکی و خدماتی

مالیات مستقیم

مالیات بر درآمد

مالیات بر دارایی

۱۳۴- کدام گزینه می تواند پاسخ درست و مناسبی برای پرسش های زیر باشد؟

- الف - اگر درآمد بودجه از هزینه بیشتر باشد، با روبه رو خواهیم بود.
 ب - دولت ها باید سعی کنند با برنامه ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه، از بودجه دور شوند.
 (۱) الف: کسری بودجه / ب: متوازن
 (۲) الف: مازاد بودجه / ب: نامتوازن
 (۳) الف: کسری بودجه / ب: نامتوازن
 (۴) الف: مازاد بودجه / ب: متوازن

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۶۵ - ۱۰۰۶)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

اگر درآمد بودجه از هزینه آن بیشتر باشد، با مازاد بودجه روبه رو خواهیم بود. پس گزینه های ۱ و ۳ حذف می شوند. دولت ها باید سعی کنند با برنامه ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه، از بودجه نامتوازن دور شوند. گزینه ۴ هم حذف می شود.

بررسی موارد:

(الف) اگر درآمد بودجه از هزینه آن بیشتر باشد، با مازاد بودجه روبه رو خواهیم بود.

(ب) دولت ها باید سعی کنند با برنامه ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه از کسری بودجه جلوگیری کنند و بودجه ای متوازن داشته باشند و از بودجه نامتوازن دوری کنند.

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) قسمت های «الف» و «ب» در این گزینه نادرست هستند.

(۳) قسمت «الف» در این گزینه نادرست است.

(۴) قسمت «ب» در این گزینه نادرست است.

نکته

بودجه متوازن، با برنامه ریزی درست و تنظیم الگوی درآمد - هزینه حاصل می شود.

۱۳۵- با توجه به مراحل زیر، اگر نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۱۵ درصد محاسبه شود:

مرحله اول	تولیدکننده چوب، آن را به قیمت ۲۴,۰۰۰ تومان به کارگاه نجاری می فروشد.
مرحله دوم	نجار، میز و صندلی خام را به قیمت ۱۲۰,۰۰۰ تومان به کارگاه رنگ می فروشد.
مرحله سوم	کارگاه رنگ بعد از رنگ آمیزی، آن را به قیمت ۴۰۰,۰۰۰ تومان به فروشگاه مبلمان می فروشد.
مرحله چهارم	فروشگاه، میز و صندلی را به قیمت ۶۰۰,۰۰۰ تومان به مصرف کننده نهایی می فروشد.

الف - مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده در مرحله سوم چقدر است؟

ب - مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده چقدر است؟

ج - قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده مرحله دوم چقدر است؟

(۲) الف: ۴۲,۰۰۰ / ب: ۹۰,۰۰۰ / ج: ۱۸۳,۰۰۰

(۱) الف: ۴۲,۰۰۰ / ب: ۹۰,۰۰۰ / ج: ۱۳۸,۰۰۰

(۴) الف: ۶۰,۰۰۰ / ب: ۵۵,۰۰۰ / ج: ۱۸۳,۰۰۰

(۳) الف: ۶۰,۰۰۰ / ب: ۵۵,۰۰۰ / ج: ۱۳۸,۰۰۰

(دشوار - محاسباتی - زمانبر - صفحه ۶۳ - ۱۰۰۶)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

$$۶۰۰,۰۰۰ \times ۱۵\% = ۹۰,۰۰۰$$

مجموع مالیات بر ارزش افزوده تمام مراحل برابر است با قیمت کلای نهایی ضرب در نرخ مالیات. بر همین اساس گزینه های ۳ و ۴ حذف می شوند.

بررسی موارد:

الف مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده در مرحله سوم برابر است با تفاضل مقدار مالیات پرداختی در مرحله سوم و دوم:

مالیات پرداختی مرحله سوم:

$$400,000 \times 15\% = 60,000$$

مالیات پرداختی مرحله سوم برابر است با قیمت کالا در مرحله سوم ضرب در نرخ مالیات:

مالیات پرداختی مرحله دوم:

$$120,000 \times 15\% = 18,000$$

مالیات پرداختی مرحله دوم برابر است با قیمت کالا در مرحله دوم ضرب در نرخ مالیات:

مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده در مرحله سوم برابر است با تفاضل مقدار مالیات پرداختی در مرحله سوم و دوم:

$$60,000 - 18,000 = 42,000$$

ب مجموع مالیات بر ارزش افزوده تمامی مراحل برابر است با قیمت کلای نهایی ضرب در نرخ مالیات: $600,000 \times 15\% = 90,000$

ج قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده در مرحله دوم برابر است با مجموع قیمت کالا در مرحله دوم و مقدار مالیات پرداختی در

مرحله دوم

$$120,000 \times 15\% = 18,000$$

مالیات پرداختی مرحله دوم:

$$120,000 + 18,000 = 138,000$$

قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده در مرحله دوم:

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ قسمت «ج» در این گزینه نادرست است.

۳ قسمت‌های «الف» و «ب» در این گزینه نادرست هستند.

۴ قسمت‌های «الف»، «ب» و «ج» در این گزینه نادرست هستند.

مجموع مالیات بر ارزش افزوده تمامی مراحل برابر است با قیمت کلای نهایی ضرب در نرخ مالیات

۱۳۶- کدام عبارت می‌تواند پاسخ درست و مناسبی برای پرسش‌های زیر باشد؟

الف - کدام گزینه در خصوص مفهوم مزیت نسبی و هزینه فرصت کاملاً درست است؟

ب - با در نظر گرفتن دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل، کدام گزینه نمی‌تواند درست باشد؟

۱) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی منشی را استخدام نمی‌کند و با این حال می‌تواند ساعتی ۱۵۰ هزار تومان در هزینه‌ها صرفه‌جویی کند. / ب: تفاوت در دسترسی به فناوری یکی از دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل است.

۲) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی منشی را استخدام نمی‌کند و با این حال می‌تواند ساعتی ۱۵۰ هزار تومان در هزینه‌ها صرفه‌جویی کند. / ب: تفاوت‌های اقلیمی از جمله مواردی است که نمی‌تواند بستر لازم برای تجارت خارجی را فراهم آورد.

۳) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی اگر منشی را استخدام نکند، در این شرایط ساعتی ۳۵۰ هزار تومان متحمل ضرر شده است. / ب: اختلاف در به صرفه بودن تولید، پایه بده - بستان کشورها را تشکیل می‌دهد.

۴) الف: یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۵۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کند. با استخدام منشی برای انجام امور اداری، او ساعتی ۱۵۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرد. وی اگر منشی را استخدام نکند، در این شرایط ساعتی ۳۵۰ هزار تومان متحمل ضرر شده است. / ب: تجارت موفق نمی‌تواند دسترسی به بازارهای وسیع‌تر را افزایش داده و با سودآوری بیشتر و کاهش هزینه‌ها به افزایش رفاه کمک نماید.

بررسی سریع:

در بررسی مفهوم هزینه فرصت و مزیت نسبی، وقتی وکیل با وجود کسب درآمد ساعتی ۵۰۰ هزار تومان، یک منشی با پرداختی ساعتی ۱۵۰ هزار تومان استخدام نمی‌کند، در واقع در هر ساعت با ۳۵۰ هزار تومان زیان مواجه می‌شود. پس گزینه‌های ۱ و ۲ حذف می‌شوند. در خصوص نادرست بودن دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل، عدم توانایی تجارت در دسترسی به بازارهای وسیع‌تر می‌تواند به عنوان گزینه درست مطرح باشد، پس گزینه ۴ صحیح است.

بررسی موارد:

الف) وی هر یک ساعتی که می‌خواهد به امور اداری اختصاص دهد، برای وی ۵۰۰ هزار تومان ارزش دارد. در این صورت او به جای سود، ۳۵۰ هزار تومان ضرر کرده‌است. او در انجام امور ساده اداری دارای مزیت نسبی نیست؛ چون یک وکیل ماهر و متخصص است. چون می‌تواند به جای انجام کارهای اداری، به مشاوره حقوقی بپردازد و مبلغ ۵۰۰ هزار تومان دریافت نماید.

ب) تفاوت‌های اقلیمی از جمله مواردی است که نمی‌تواند بستر لازم برای تجارت خارجی را فراهم آورد؛ این جمله نادرست است. یکی از دلایل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل، تفاوت‌های اقلیمی است. تجارت موفق نمی‌تواند دسترسی به بازارهای وسیع‌تر را افزایش داده و با سودآوری بیشتر و کاهش هزینه‌ها به افزایش رفاه کمک نماید. این عبارت درست نیست، چراکه تجارت موفق می‌تواند منجر به پدید آمدن بازارهای بیشتری شود و در نتیجه سودآوری و کاهش هزینه‌ها را هم به همراه داشته باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) قسمت‌های «الف» و «ب» نادرست هستند.

۲) قسمت «الف» نادرست است.

۳) قسمت «ب» نادرست است.

نکته

دلایل روی آوردن کشورها
به تجارت بین‌الملل

شرایط اقلیمی و آب و هوایی
متفاوت

یکسان نبودن کشورها
از نظر دسترسی به فناوری

یکسان نبودن منابع
و عوامل تولید

۱۳۷- کدام گزینه پاسخ درست و مناسبی به پرسش‌های زیر است؟

الف - در سال در کشور قانونی تصویب شد که بر اساس آن هر نوع پوشاک ممنوع اعلام شد.

ب - در اوایل قرن نوزدهم در کشورهای و تعرفه‌های حمایتی وضع شد.

ج - در سال های کارگران و تولیدکنندگان کنگره آمریکا را متقاعد کردند تا تعرفه‌های گمرکی را درصد افزایش دهند.

(۱) الف: ۱۷۰۳ - آلمان - صادرات / ب: اروپای غربی، آلمان و آمریکا / ج: بعد از جنگ جهانی دوم - ۵۳

(۲) الف: ۱۷۰۳ - آلمان - صادرات / ب: اروپای شرقی، آلمان و آمریکا / ج: بعد از جنگ جهانی دوم - ۵۳

(۳) الف: ۱۷۰۱ - انگلستان - واردات / ب: اروپای شرقی، آلمان و آمریکا / ج: بین دو جنگ جهانی - ۵۲

(۴) الف: ۱۷۰۱ - انگلستان - واردات / ب: اروپای غربی، آلمان و آمریکا / ج: بین دو جنگ جهانی - ۵۲

بررسی سریع:

در سال ۱۷۰۱ در کشور انگلستان قانونی تصویب شد که بر اساس آن واردات هر نوع پوشاک ممنوع اعلام شد. پس گزینه‌های ۱ و ۲ حذف می‌شوند. در اوایل قرن نوزدهم در کشورهای اروپای شرقی، آلمان و آمریکا تعرفه‌های حمایتی وضع شد. گزینه ۴ هم حذف می‌شود و پاسخ درست گزینه ۳ خواهد بود.

بررسی موارد:

- الف) در سال ۱۷۰۱ در کشور انگلستان قانونی تصویب شد که بر اساس آن واردات هر نوع پوشاک ممنوع اعلام شد.
- پ) در اوایل قرن نوزدهم در کشورهای اروپای شرقی، آلمان و آمریکا تعرفه‌های حمایتی وضع شد.
- ج) در سال‌های بین دو جنگ جهانی، کارگران و تولیدکنندگان، کنگره آمریکا را متقاعد کردند تا تعرفه‌های گمرکی را ۵۲ درصد افزایش دهند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) در این گزینه قسمت‌های «الف»، «ب» و «ج» نادرست هستند.
- ۲) در این گزینه قسمت‌های «الف» و «ج» نادرست هستند.
- ۴) در این گزینه قسمت «ب» نادرست است.

۱۳۸- سه کشور برزیل و ایران و کنیا را در نظر بگیرید که با هزینه‌های یکسان فقط غذا و پوشاک تولید می‌کنند. مقدار تولید این سه

کشور	کالا	غذا	پوشاک
ایران		۱,۲۰۰	۸۰۰
برزیل		۶۰۰	۱,۴۰۰
کنیا		۴۰۰	۲۰۰

کشور در شرایط اشتغال کامل در جدول آمده است. بر همین اساس:

- الف - با توجه به جدول، کدام گزینه می‌تواند بیان‌کننده شرایط درستی از وضعیت آن‌ها باشد؟
- ب - بهترین پیشنهاد تجارت برای کشور برزیل چیست؟
- ج - در چه شرایطی کشور کنیا می‌تواند از تجارت بین‌الملل سود ببرد؟

- ۱) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت مطلق و کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد. / ب: تولید پوشاک در برزیل، واردات غذا از ایران و صادرات پوشاک / ج: تولید پوشاک در کنیا و واردات غذا از ایران
- ۲) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت نسبی و کنیا در تولید پوشاک مزیت مطلق دارد. / ب: تولید پوشاک و غذا در برزیل و صادرات پوشاک / ج: تولید پوشاک در کنیا و واردات غذا از ایران
- ۳) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت مطلق و کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد. / ب: تولید پوشاک در برزیل، واردات غذا از ایران و صادرات پوشاک / ج: تولید غذا در کنیا و واردات پوشاک از برزیل
- ۴) الف: برزیل در تولید پوشاک مزیت مطلق، ایران در تولید غذا مزیت نسبی و کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد. / ب: تولید پوشاک و غذا در برزیل و صادرات پوشاک / ج: تولید غذا در کنیا و واردات پوشاک از برزیل

(دشوار - مفهومی - استاندارد ۱ - صفحه ۷۳ - ۱۰۰۷)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ سریع:

با توجه به جدول چون بیشترین میزان تولید پوشاک و غذا به ترتیب مربوط به برزیل و ایران است و همچنین مقدار تولید غذا از پوشاک در کنیا بیشتر است، بنابراین برزیل در تولید پوشاک و ایران در تولید غذا دارای مزیت نسبی است. در این حالت گزینه‌های ۲ و ۴ حذف می‌شوند. همچنین کنیا برای اینکه از شرایط تجارت بین‌الملل سود ببرد، باید غذا را خودش تولید کند (به دلیل مزیت نسبی) و پوشاک را از برزیل وارد نماید. پس گزینه ۱ هم حذف می‌شود و پاسخ درست، گزینه ۳ خواهد بود.

بررسی موارد:

- الف) با توجه به جدول چون بیشترین میزان پوشاک (۱,۴۰۰) و غذا (۱,۲۰۰) به ترتیب مربوط به برزیل و ایران است و همچنین مقدار تولید غذا (۴۰۰) از پوشاک (۲۰۰) در کنیا بیشتر است، بنابراین برزیل در تولید پوشاک و ایران در تولید غذا دارای مزیت مطلق و کنیا در تولید غذا دارای مزیت نسبی است.
- پ) چون کشور برزیل در تولید پوشاک دارای مزیت مطلق است، بهتر است تمرکز تولیدی خود را بر روی پوشاک حفظ کند و غذای خود را از کشوری که دارای مزیت مطلق است (ایران) وارد نماید. پس بنابراین بهترین پیشنهاد تجاری برای برزیل، تولید پوشاک در برزیل، واردات غذا از ایران و صادرات پوشاک است. در این شرایط این کشور می‌تواند بالاترین میزان سود را به دست آورد.

ج) کنیا در تولید غذا مزیت نسبی دارد و برای اینکه از شرایط تجارت بین‌الملل سود ببرد، باید غذا را خودش تولید کند (به دلیل مزیت نسبی) و پوشاک را از برزیل وارد نماید. پس تولید غذا در کنیا و واردات پوشاک از برزیل، پیشنهاد مناسبی برای این کشور به شمار می‌آید.

بررسی گزینه‌ها:

۱) قسمت «ج» در این گزینه نادرست است.

۲) قسمت‌های «الف»، «ب» و «ج» در این گزینه نادرست هستند.

۴) قسمت‌های «الف» و «ب» در این گزینه نادرست هستند.

مزیت مطلق و مزیت نسبی

مزیت مطلق عبارت است از برتری یا مزیت یک کشور، بنگاه یا کارگر معین که به سببی از آن می‌تواند محصول یا خدمت معینی را با هزینه‌ای کمتر از رقبا تولید نماید. به عبارت دیگر، مزیت مطلق به توانایی یک تولیدکننده در تولید مقدار بیشتری از یک محصول یا خدمت نسبت به سایر رقبا اشاره دارد، از طرفی بر اساس اصل مزیت نسبی هر منطقه یا کشور باید کالایی را تولید کند که هزینه‌ی تولید آن در مقایسه با سایر نقاط کمتر باشد؛ یعنی محصولی باید تولید شود که هزینه فرصت کمتری برای کشور دارد.

نکته

اگر اصل‌های مزیت مطلق و مزیت نسبی رعایت نشوند منابع و سرمایه‌های کشور در موردی به کار گرفته می‌شوند که بازدهی مطلوبی ندارد، در این صورت منابع و سرمایه‌ها هدر رفته و با تولید کالاهای کم کیفیت، رفاه جامعه کاهش می‌یابد.

۱۳۹- کدام گزینه پاسخ درست و مناسبی به پرسش‌های زیر است؟

الف - در سال ۱۹۴۴ چه رویدادی تشکیل شد و نتیجه آن چه بود؟

ب - مکزیک، و در سال پیمان را امضا کردند.

ج - در سال ۱۹۴۷ چند کشور چگونه برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورهای علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان اقدام کردند؟

۱) الف: کنفرانس پولی و مالی برتن وودز - تشکیل صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی توسعه / ب: آمریکا - کانادا - ۱۹۹۳ - فن‌ت ج: ۲۳ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان گات

۲) الف: کنفرانس اقتصادی سازمان ملل - تشکیل صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی توسعه / ب: آمریکا - کانادا - ۱۹۹۳ - فن‌ت ج: ۲۲ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان سازمان دائمی تجارت جهانی

۳) الف: کنفرانس پولی و مالی برتن وودز - تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول / ب: کانادا - آمریکا - ۱۹۹۲ - نفتا ج: ۲۳ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان گات

۴) الف: کنفرانس اقتصادی سازمان ملل - تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول / ب: کانادا - آمریکا - ۱۹۹۲ - نفتا ج: ۲۲ کشور - امضای قرارداد غیررسمی تحت عنوان سازمان دائمی تجارت جهانی

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۷۵ - ۱۰۰۷

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ سریع:

در سال ۱۹۴۷، ۲۳ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورهای علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان قراردادی غیررسمی را امضا کردند که به نام قرارداد «گات»، مشهور شد و بعدها به سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد. پس گزینه‌های ۲ و ۴ حذف می‌شوند. آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد، مشهور به پیمان نفتا را امضا کردند. گزینه ۱ هم حذف می‌شود و پاسخ درست گزینه ۳ خواهد بود.

بررسی موارد:

الف) کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل (برتن وودز) در سال ۱۹۴۴ تشکیل شد و نتیجه آن تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول بود.

پ) آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد، مشهور به پیمان نفتا را امضا کردند.

ج) در سال ۱۹۴۷، ۲۳ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورهای علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان قراردادی غیررسمی را امضا کردند که به نام قرارداد «گات»، مشهور شد و بعدها به سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ در این گزینه قسمت «ب» نادرست است.
- ۲ در این گزینه قسمت‌های «ب» و «ج» نادرست هستند.
- ۴ در این گزینه قسمت «ج» نادرست است.

به نحوه تشکیل سازمان‌های پولی و مالی جهانی و قراردادهای بین‌المللی توجه کنید.

۱۴۰- در چه صورتی یک کشور نمی‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود؟

- ۱ راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
- ۲ از وضعیت تک محصولی فاصله نگیرد.
- ۳ با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
- ۴ به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

(آسان - خط به خط - سریع ۱ - صفحه ۷۷ - ۱۰۰۷)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ سریع:

دور شدن از وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی زمانی است که یک کشور از وضعیت تک محصولی فاصله نگیرد. پس گزینه ۲ پاسخ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ و ۳ و ۴ گزینه‌های ۱ و ۳ و ۴ مواردی اند که کشورها می‌توانند با رعایت آن‌ها از وضعیت تک محصولی خارج شوند.

شرایط نزدیک شدن به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی

در صورتی یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

- الف) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
- ب) از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.
- ج) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
- د) به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

مارکوپولو

بسته شبیه‌ساز کنکور

- ✓ ۱۷ دوره کنکور سراسری از ۹۸ تا ۱۴۰۴؛ آپدیت شده و منطبق با تغییرات کنکور ۱۴۰۵
- ✓ پاسخنامه به سبک ماز؛ شامل بررسی دقیق گزینه‌ها، نکته‌ها، جداول و کادرهای جمع‌بندی
- ✓ دفترچه استراتژی مارکوپولو؛ استراتژی دقیق و اصولی برای استفاده از ایام جمع‌بندی
- ✓ قابلیت تخمین رتبه و تراز کنکور سراسری؛ براساس نمرات نهایی و درصدهای کنکور
- ✓ پادکست‌های مشاوره‌ای مارکوپولو؛ نکات و فوت و فن‌های اساسی کنکور
- آزمون پیش‌بینی کنکور سراسری ۱۴۰۵ از نگاه طراحان ماز
- تحلیل پاسخنامه ویدیویی سؤالات کنکور توسط اساتید ماز
- بسته جامع آمادگی امتحانات نهایی خرداد ۱۴۰۵

ثبت سفارش به زودی
از طریق سایت مازمارکت
mazemarket.ir

آزمون

کارنامه رتبه‌های بهرتر

رتبه‌های ا تا ۳۰۰۰

جزوه

فیلم

مشاوره

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

